

ตัวละครเหนือธรรมชาติและความเชื่อที่ปรากฏในนวนิยายของ ตรี อภิรุณ
Supernatural Characters and Beliefs in Tree Apirum's Novels

ภัทราภรณ์ ศรีการุณ
Pattraporn Srikarun

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยและภาษาไทยประยุกต์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Degree of Master of Arts in Thai and Applied Thai
Prince of Songkla University

2565

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์	ตัวละครเหนือธรรมชาติและความเชื่อที่ปรากฏในนวนิยายของ ตริ อภิรุณ
ผู้เขียน	นางสาวภัทราภรณ์ ศรีการุณ
สาขาวิชา	ภาษาไทยและภาษาไทยประยุกต์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

คณะกรรมการสอบ

.....

(ดร.บุษกร โกมลตรี)

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. พรพันธุ์ เขมคุณาศัย)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณนะ หนูหมื่น)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ มนต์รี มีเนียม)

.....กรรมการ

(ดร. บุษกร โกมลตรี)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็น ส่วนหนึ่ง
ของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยและภาษาไทย
ประยุกต์

.....
(ศาสตราจารย์ ดร. ดำรงค์ดี ฟ่างสูง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยมาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคลที่มี
ส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ.....

(ดร. บุษกร โภมลตรี)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ลงชื่อ.....

(นางสาวภัทราภรณ์ ศรีการุณ)

นักศึกษา

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน และ
ไม่ได้ถูกใช้ในการยื่น

ลงชื่อ.....

(นางสาวภัทราภรณ์ ศรีการุณ)

นักศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์   ตัวละครเหนือธรรมชาติและความสำเร็จที่ปรากฏในนวนิยายของ ตริ อภิรุณ
ผู้เขียน   นางสาวภัทราภรณ์ ศรีการุณ
สาขาวิชา   ภาษาไทยและภาษาไทยประยุกต์
ปีการศึกษา   2564

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “ตัวละครเหนือธรรมชาติและความสำเร็จที่ปรากฏในนวนิยายของ ตริ อภิรุณ” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. วิเคราะห์บทบาทสำคัญของตัวละครเหนือธรรมชาติในนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติของ ตริ อภิรุณ 2. วิเคราะห์ความเชื่อเหนือธรรมชาติและความเป็นสัมพันธบทในนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติของ ตริ อภิรุณ โดยเก็บข้อมูลจากนวนิยายจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ อนิลิตานาคี และทายาทอสูร ผลการศึกษาพบดังนี้ 1. บทบาทสำคัญของตัวละครเหนือธรรมชาติ พบว่า ตัวละครเหนือธรรมชาติมีบทบาทสำคัญ 2 ประการคือ (1) บทบาทของตัวละครเหนือธรรมชาติในการแสดงความขัดแย้งอันนำไปสู่โครงเรื่อง พบ 4 ลักษณะได้แก่ บทบาทในการแสดงความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับตนเอง บทบาทในการแสดงความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับสิ่งเหนือธรรมชาติ บทบาทในการแสดงความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับมนุษย์ และบทบาทในการแสดงความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับกฎของธรรมชาติ (2) บทบาทของตัวละครเหนือธรรมชาติในการแสดงความหมายเชิงสัญลักษณ์อันนำไปสู่แก่นเรื่อง พบ 3 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ ตัวละครอนิลิตานาคี : ภาวะจำนนต่อ “ความกลัว” ตัวละครค้ำแก้วหรือเจ้าแม่นาคี : คุณค่าของ “ความรัก” และความพยายามใน “การข่มจิต” และตัวละครเจ้าโขน : “พิษของความแค้น” อันเกิดจากความเหลื่อมล้ำทางสถานภาพที่หมุนเวียนเป็นวัฏจักร 2. ความเชื่อเหนือธรรมชาติและความเป็นสัมพันธบทที่ปรากฏในนวนิยายของ ตริ อภิรุณพบดังนี้ (1) พบความเชื่อเหนือธรรมชาติที่ปรากฏในนวนิยายทั้งหมด 7 ประเภท ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องเล่าหรือตำนาน ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์ ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ ความเชื่ออันเนื่องมาจากพุทธศาสนา ความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจจิต ความเชื่อเกี่ยวกับเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์และความเชื่อเกี่ยวกับภูตผีหรือวิญญาณ (2) สัมพันธบทความเชื่อในสังคมไทยสู่ตัวบทนวนิยาย ผู้วิจัยพบว่าผู้แต่งได้นำความเชื่อที่มีอยู่ในสังคมไทยมาใช้ในนวนิยาย 2 ลักษณะ ได้แก่ การนำความเชื่อมาใช้ในนวนิยายอย่างตรงไปตรงมา และ การนำความเชื่อมาใช้ในนวนิยายโดยการดัดแปลง ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่านวนิยายเหนือธรรมชาติทั้ง 3 เรื่อง แม้ผู้ประพันธ์จะนำเสนอตัวละครเหนือธรรมชาติและความสำเร็จอย่างหลากหลายเพื่ออรรถรสและความบันเทิง แต่ทว่ากลับสะท้อนให้ตระหนักคิดถึงพุทธศาสนาในเรื่องของไตรลักษณ์และเรื่องกรรมอย่างชัดเจนทั้งนี้เพื่อกระตุ้นเตือนให้มนุษย์ได้ตระหนักว่าไม่มีใครหลีกเลี่ยงกฎธรรมชาติได้เลย

คำสำคัญ : ความเชื่อเหนือธรรมชาติและตัวละครเหนือธรรมชาติ

Research Title	Supernatural Characters and Beliefs in Tree Apirum's Novels
Author	Pattraporn Srikarun
Field of Study	Thai and Applied Thai
Year	2021

Abstract

The study of supernatural characters and belief in Tri Apirum's novels aimed 1. to analyse the important role of the supernatural characters in supernatural mystery novels of Tri Apirum 2. to analyse supernatural belief and intertextuality appearing in the supernatural mystery novels of Tri Apirum by collecting data from 3 novels consisting of Anintita, Nakee and Tayat Asoon. The result of the study were as follows : 1. the supernatural characters have 2 important roles comprising of (1) the role of supernatural characters in expressing the conflict leading to theme which can be found in 4 types, namely, the role in expressing conflict between the supernatural characters and themselves, the role in expressing conflict between the supernatural characters and supernature, the role in expressing conflict between the supernatural characters and human, and the role in expressing conflict between the supernatural characters and supernatural rule, (2) the role of supernatural characters in expressing symbolic meaning leading to essence of novel which can be found in 3 issues, namely, Anintita: the surrender to "fear", Nakee: the value of "love" and attempt to "refrain", and Chao Khon : "the harm of revenge" caused by the cycle of status inequality, 2. in terms of supernatural belief and intertextuality appearing in the supernatural mystery novels of Tri Apirum, the result revealed that (1) there are 7 genres of belief consisting of mythological belief, astrological belief, superstitious belief, Buddhism belief, belief about psychic power, belief about gods or sacred powers, and belief about ghosts or spirits, (2) by analysing the intertextuality of belief in Thai culture to novel theme, the researcher found that the author used 2 types of Thai cultural belief including using the belief in the novel directly and using the belief in the novel by adaption. The results of this study have reflected that the author of these three supernatural novels presented the supernatural characters and the variety of beliefs for dramatic effect and entertainment. However, he was clearly aware of Buddhism in terms of the three marks of existence and karma to stimulate that no one can escape nature rule.

Keyword : supernatural belief, supernatural characters

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “ตัวละครเหนือธรรมชาติและความเชื่อเหนือธรรมชาติในนวนิยายของตรี อภิรุณ” สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีจากความช่วยเหลือจากบุคคลหลายภาคส่วน ดังนี้

ข้าพเจ้า นางสาวภัทราภรณ์ ศรีการุณ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา ภาษาไทยและภาษาไทยประยุกต์ ขอขอบพระคุณ ดร. บุษกร โกมลตรี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาคอยให้คำแนะนำ ตรวจสอบ ทั้งในด้านรูปแบบและเนื้อหาเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังเป็นที่ปรึกษาคอยให้กำลังใจในยามที่ข้าพเจ้าประสบปัญหาใหญ่ในชีวิตเสมอมา ขอขอบพระคุณ รศ. ดร. พรพันธุ์ เขมคุณาศัย ที่ให้ความกรุณามาเป็นประธานคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกและให้ความเมตตาในเรื่องของเอกสารอย่างราบรื่นขอขอบพระคุณ รศ.ดร. วรณนะ หนูหมื่นและรศ.มนตรี มีเนียม ที่ให้ความกรุณาเป็นทั้งกรรมการสอบจบวิทยานิพนธ์เล่มนี้และให้ความเมตตาเข้าใจในขณะที่ข้าพเจ้าประสบปัญหาระหว่างเรียน ขอขอบพระคุณ รศ. ดร. ณัฐ อังศุวิริยะประธานหลักสูตร ที่ได้เผยแผ่แง่คิดหลักธรรมคำสอนให้ข้าพเจ้าได้อ่านเสมอและมอบความรู้ความเข้าใจระหว่างเรียนให้ข้าพเจ้า ด้วยความเมตตาเสมอมา ขอขอบพระคุณคุณกิตติปัทม์ แสงงาม นักวิชาการอุดมศึกษา งานบัณฑิตศึกษา เป็นผู้ที่คอยช่วยเหลือให้คำปรึกษาข้าพเจ้าในเรื่องการตรวจสอบงานเอกสารต่าง ๆ ตลอดจนหลักสูตรการเรียนการสอนและให้กำลังใจข้าพเจ้าเสมอ

ขอขอบพระคุณ ครอบครัวศรีการุณ (รตท.พิสิทธิ์ ศรีการุณ นางอุบล ศรีการุณ นางสาวภัทรวรรณ ศรีการุณ) ซึ่งเป็นผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของข้าพเจ้าในครั้งนี้ คอยสนับสนุนทั้งเวลา กำลังใจ และกำลังใจทรัพย์ ให้ความมั่นใจและเชื่อมั่นในตัวของข้าพเจ้าเสมอมา ทำให้ข้าพเจ้า สามารถที่จะข้ามผ่านอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างเรียนไปได้ด้วยดี ขอขอบคุณ นางสาวพลอยพิชชา พิศนศักดิ์ นางสาวไอรินทร์ เมธาลักษณ์พันธ์ นางสาวสฤติย์พร ซีสกุลรุ่งเรือง เพื่อนแท้ในชีวิตของข้าพเจ้า เป็นกัลยาณมิตรที่อยู่เคียงข้างข้าพเจ้าในทุกปัญหาและเป็นกำลังใจขับเคลื่อนให้ข้าพเจ้าทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้เสมอ ขอขอบคุณนางสาวกนกกร ท้วมศรี นางสาวอภิญญา ทองหนู นางสาวภัทราพร จินตามุก รุ่นน้องที่คอยให้กำลังใจ ให้เสียงหัวเราะและรอยยิ้มและเปรียบเหมือนคนในครอบครัวเดียวกัน

ขอขอบคุณเพื่อนๆ สาขาวิชาภาษาและวรรณคดีไทย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และเพื่อน ๆ น้อง ๆ สาขาวิชาภาษาไทยและภาษาไทยประยุกต์ วิทยาเขตหาดใหญ่ โดยเฉพาะนางสาว วิภาวี รัตนานุกูล นางสาวชัลมา รัตนเยี่ยม และนางสาวมาลีษา ยอดประดิษฐ์ นางสาวณัฐธยาน์ หมื่นหนู ที่ให้ทั้งกำลังใจและให้คำแนะนำต่าง ๆ ระหว่างที่ข้าพเจ้าดำเนินการขอสอบจบวิทยานิพนธ์ ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จผ่านลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณอำนาจบารมีธรรมของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ข้าพเจ้าเคารพนับถือ ครูบาอาจารย์ทั้งในทางโลกและทางธรรมทุกพระองค์ที่คอยปกป้องรักษาคุ้มครองให้การทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ผ่านไปด้วยราบรื่น

ภัทราภรณ์ ศรีการุณ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	(5)
ABSTRACT.....	(6)
กิตติกรรมประกาศ.....	(7)
สารบัญ.....	(8)
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามที่ใช้ในการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับสัจศาสตร์และสัญลักษณ์.....	8
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ.....	10
2.3 แนวคิดสัมพันธ์บท(Intertextuality).....	16
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งในนวนิยาย.....	18
2.5 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนวนิยาย องค์ประกอบของนวนิยายและนวนิยายลึกลับ เหนือธรรมชาติ.....	19
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	24
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	30
3.1 การศึกษาค้นคว้าข้อมูล.....	30
3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	30
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	30
3.4 การรายงานผลการวิจัย.....	31
กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย.....	32
บทที่ 4 บทบาทสำคัญของตัวละครเหนือธรรมชาติ.....	33
4.1 บทบาทของตัวละครเหนือธรรมชาติในการแสดงความขัดแย้งอันนำไปสู่โครงเรื่อง.....	33
4.2 บทบาทของตัวละครเหนือธรรมชาติในการแสดงความหมายเชิงสัญลักษณ์ อันนำไปสู่แก่นเรื่อง.....	57

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 ความเชื่อเหนือธรรมชาติและความเป็นสัมพันธบทในนวนิยายของ ตรี อภิรุณ.....	69
5.1 ความเชื่อที่ปรากฏในนวนิยาย ของ ตรี อภิรุณ.....	69
5.2 สัมพันธบทความเชื่อในสังคมไทยสู่ตัวบทนวนิยาย.....	131
บทที่ 6 สรุปและอภิปรายผล.....	143
สรุปผลการศึกษา.....	143
อภิปรายผลการศึกษา.....	149
ข้อเสนอแนะ.....	152
บรรณานุกรม.....	153
ภาคผนวก.....	161
ประวัติผู้เขียน.....	176

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความเชื่อเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติ เป็นความเชื่ออันเกิดจาก “การที่มนุษย์ยอมรับนับถือสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่ามีอำนาจลดบันดาลให้เกิดเรื่องดีหรือร้ายได้” (สุประวีณ์ แสงอรุณ เฉลิมสุข, 2559, น. 162) ความเชื่อดังกล่าวเกิดขึ้นและดำเนินควบคู่กันมากับการดำรงชีวิตของมนุษย์ เมื่อเกิดภัยต่าง ๆ ที่ไม่สามารถอธิบายสาเหตุในขณะนั้นได้ ทำให้มนุษย์เชื่อว่าตนเองถูกปกครองโดยสิ่งที่มองไม่เห็น จึงเกิดความกลัวและหาวิธีที่ทำให้อยู่รอดปลอดภัยด้วยการยึดสิ่งนั้นเป็นที่พึ่งสิ่งเหนือธรรมชาติจึงมีอิทธิพลต่อจิตใจมนุษย์ดังที่ ภิญโญ จิตต์ธรรม (2522, น. 3-4) กล่าวไว้ว่า “...มนุษย์เราทั้งหมด เมื่อมีภัยคุกคามหรือมีความยุ่ง ความอลเวงเกิดขึ้น ก็มักยึดสิ่งเหนือธรรมชาติ สิ่งลึกลับต่าง ๆ หรือแม่มด ต้นไม้ ฯลฯ เป็นที่พึ่ง คือ หันมาทางความเชื่อ แม้บางทีความเชื่ออาจจะหายไปจากจิตใจแล้ว แต่มนุษย์ก็ยังกลัวและยังมีสิ่งที่มนุษย์ไม่รู้อีกมาก สิ่งนั้นคือ สิ่งเหนือธรรมชาติ (Super nature)”

ความเชื่อเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติของมนุษย์ได้ถ่ายทอดผ่านวรรณกรรม “นิยายลึกลับเหนือธรรมชาติ(Horror and Supernatural Novel) ได้แก่ นวนิยายที่มีเนื้อหากลางถึงเรื่องภูตผี จิตวิญญาณและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่พิสูจน์ไม่ได้ ” (Manuel Komroff, 1950 อ้างถึงใน สายทิพย์ นุกูลกิจ, 2539 น.16) กล่าวได้ว่านวนิยายแนวเหนือธรรมชาติเป็นการรวบรวมประสบการณ์เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติในรูปแบบต่าง ๆ มาร้อยเรียงเป็นเรื่องแต่งอย่างมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยเฉพาะวรรณกรรมลึกลับเหนือธรรมชาติของไทยนั้น สามารถสะท้อนให้เห็นว่าในปัจจุบันแนวคิดพุทธศาสนาและแนวคิดพราหมณ์มีความใกล้ชิดกลมกลืนและยากที่จะแยกออกจากกันได้ อีกทั้งการได้รับความนิยมนอย่างต่อเนื่อง ทำให้เห็นถึงความเชื่อที่ผสมผสานและดำรงอยู่ในสังคมไทยหลายยุคหลายสมัย ดังที่ สุริกร เสรีรัฐ ได้กล่าวถึงวรรณกรรมแนวลึกลับเหนือธรรมชาติ ว่า

วรรณกรรมแนวเหนือธรรมชาตินั้น ไม่ว่าจะเป็ดยุคใดสมัยใด ก็ยังคงเป็นวรรณกรรมแนวหนึ่งซึ่งได้รับความนิยมจากผู้อ่านเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นวรรณกรรมแนวหนึ่งซึ่งน่าสนใจเพราะเป็นการผสมผสานระหว่างความจริงกับความลึกลับดำมืด ไสยศาสตร์กับวิทยาศาสตร์ และศาสนากับความเชื่อของมนุษย์ นับได้ว่าเป็นการแสดงอย่างหนึ่งซึ่งความคิดและความเชื่อของสังคมมนุษย์(สุริกร เสรีรัฐ, 2535 , น.57)

นอกจากนี้ สิทธา พินิจภูวดลและนิตยา กาญจนะวรรณ ได้อธิบายความโดดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของนวนิยายลึกลับเหนือธรรมชาติที่เห็นได้ชัดว่า มีเนื้อเรื่องที่มีกล่าวถึงสิ่งที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ ได้แก่ ความฝัน แนวคิดเกี่ยวกับภูตผีปีศาจ เวทมนต์คาถา โดยมีความมุ่งหมายเพื่อก่อให้เกิดความสะเทือนอารมณ์และยังแฝงด้วยแง่คิดทางปรัชญาที่ผู้อ่านต้องอาศัยการตีความ จึงจะเข้าใจถึงความหมายและคุณค่าของนวนิยาย(สิทธา พินิจภูวดลและนิตยา กาญจนะวรรณ, 2520, น. 24)

นักประพันธ์นวนิยายไทยแนวลึกลับเหนือธรรมชาติที่มีชื่อเสียงมีมากมาย เช่น รพีพร ทยันต์ แก้วแก้ว พนมเทียน พงศกร และตรี อภิรุณ โดยเฉพาะตรี อภิรุณ เป็นนักประพันธ์รุ่นบุกเบิกที่ยังคงเขียนนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติที่มีผู้อ่านติดตามอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ตรี อภิรุณ หรือ เทพ ชุ่มสาย ณ อยุธยา เป็นนักเขียนคนสำคัญของไทยซึ่งได้รับรางวัลนักเขียนรางวัลนราธิป ประจำปี 2556 เกิดเมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2473 ที่อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี มารดามีอาชีพเป็นครูจึงชอบเขียนหนังสือมาตั้งแต่เด็กทำให้ ตรี อภิรุณ เริ่มส่งผลงานเข้าประกวดในสนามต่าง ๆ จนกลายเป็นนักเขียนอาชีพ แรกเริ่มก็ใช้นามปากกา “เทพเทวี” ที่แม่ไขเทวีณเป็นผู้ตั้งให้ เขียนเรื่องรัก เช่น นวนิยายแสนชน และช่วงปี 2505 เริ่มเขียนงานในนิตยสารบางกอก ใช้นามปากกาว่า “ตรี อภิรุณ” เพื่อเขียนแนวลึกลับ สยองขวัญ ซ่อนปริศนาให้หาคำตอบ ผลงานที่สร้างชื่อ “แก้วชนเหล็ก” กับ “จอมเมฆินทร์” ในปัจจุบันเป็นนักเขียนแนวลึกลับสยองขวัญคนสำคัญของไทยที่สร้างสรรคนวนิยายกว่า 100 เรื่อง เช่น คฤหาสน์นางหงส์, เล่ห์ซาตาน, บัญชากับฝาแฝด, ทายาทอสูร, ตึกตาโรงงาน, พระเอกอมตะ, เขี้ยวขอกอนสรพิช, แหวนสวาท, ลูกสาวซาตาน, นางพญาอสรพิช (ภาคต่อของลูกสาวซาตาน), จินตวาณี, สัมภเวสี (ภาคต่อของจินตวาณี), ภูตพยัคฆ์, นาคี, สัมผัสพิศวง, ปราสาทหิมิฟ, นางนิมิต, สาวพลังภูติ, นารีสีเพลิง, ภูมรินทร์เพื่อนรัก, เสียมมาร, พรแปดประการ, เมืองเนรมิต, สัมผัสที่หก, เจ้าสาวจระเข้, เทพบุตรเที่ยงคืน, กายทิพย์, มิติที่สาม, อนิลทิตา, ปิตาจรรรษา, มฤตยูผยอง, ศีกเสนหา, คัมภีร์ผีภูเขา, บาดาลดิน, สายพันธุ์พยัคฆ์, เทพบุตรสุดเวหา ฯลฯ (สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น, 2557)

นอกจากนี้ ตรี อภิรุณ ได้ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมผ่านนิตยสารออล แม็กกาซีน ปรากฏข้อมูลผ่านเว็บไซต์ของสำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์นเกี่ยวกับนวนิยายที่ตนเองได้แต่งไว้ว่า “การทำงานเขียนจะมีรายละเอียดซ่อนไว้เยอะมาก ไม่ใช่แค่อ่านสนุกเพียงอย่างเดียว อย่างงานของผมนี่จะเป็นเรื่องอภินิหาร แต่ก็ซ่อนปริศนาไว้ เช่น เรื่องล่าสุดก็จะแทรกเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงหรือสอดแทรกธรรมะ แต่บางทีเรื่องธรรมะคนอ่านอาจจะเบื่อง่าย ฉะนั้นเราต้องมีกลวิธีในการนำเสนอให้เรื่องราวสนุกสนานชวนติดตาม” (สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น, 2557)

ข้อมูลข้างต้นเห็นได้ว่า ตรี อภิรุณ เป็นนักเขียนเก่าแก่คนหนึ่งที่มีประสบการณ์ในการประพันธ์นวนิยายและได้รับการตีพิมพ์อย่างต่อเนื่องยาวนานกว่า 5 ทศวรรษ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2505-2560 ดังนั้นจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษานวนิยายของตรี อภิรุณ ที่ผ่านการนำไปสร้างเป็นภาพยนตร์หรือละครโทรทัศน์ในยุคปัจจุบันคือ ช่วงปี พ.ศ. 2557-2560 และผ่านการนำไปสร้างเป็นภาพยนตร์หรือละครโทรทัศน์มาแล้ว รวมไม่ต่ำกว่า 3 ครั้ง ได้แก่

1. เรื่อง อนิลทิตา เป็นนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติที่มีฉากและเนื้อเรื่องเกี่ยวกับทางภาคเหนือของไทย เป็นเรื่องราวเกี่ยวหญิงสาวชื่อ อนิลทิตา ซึ่งมีชีวิตอยู่ท่ามกลางการรอคอยการกลับชาติมาเกิดใหม่ของชายอันเป็นที่รัก ซึ่งการรอคอยนั้นเป็นเส้นทางที่แลกด้วยความลึกลับทางด้านไสยศาสตร์เพื่อความอยู่ยงคงกระพันเพื่อรอการกลับมาของคนรัก จากโครงเรื่องที่เหนือจริงและความซับซ้อนของตัวละครจึงทำให้นวนิยายเรื่องนี้ได้ถูกนำไปสร้างเป็นละครมาแล้วถึง 3 ครั้ง ครั้งแรกสร้างโดย ดาราฟิล์ม ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 ครั้งที่สองและครั้งที่สามสร้างเป็นละครซ้ำอีกในปี พ.ศ.2549 และ ในปี พ.ศ. 2557 ตามลำดับ

2. เรื่องนาคี เป็นนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติที่มีฉากและเนื้อเรื่องเกี่ยวโยงกับความเชื่อของคนในสังคมไทยทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ พื้นฐานความเชื่อเรื่องพญานาคและตำนานเกี่ยวกับพญานาคที่มีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์มาอย่างยาวนาน ผ่านตัวละครเอก “คำแก้ว” ซึ่งเป็นตัวละครมนุษย์เนื่องจากเป็นภาคหนึ่งของเจ้าแม่นาคีหรือพญานาค ทำให้คำแก้วมีญาณวิเศษหรือการรับรู้เหนือกว่ามนุษย์ทั่วไปทำให้สามารถแก้แค้นฝ่ายศัตรูจนสำเร็จ เรื่องนาคี ภาค 1 ได้ถูกนำไปสร้างเป็นภาพยนตร์ครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2522 และต่อมาได้นำมาสร้างเป็นละครโทรทัศน์ในปี พ.ศ. 2533 และทำซ้ำขึ้นอีกครั้งใน ปี พ.ศ. 2559 ผ่านทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3

3. เรื่อง ทายาทอสูร เป็นนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับตำนานในสมัยศึกดาบรพ พระยาเชลียงซึ่งเป็นขุนนางชนชั้นผู้ใหญ่ได้สร้างความแค้นให้กับชายหนุ่มต่างเมืองชื่อว่าเจ้าโชน โดยการทำร้ายร่างกายจนได้รับบาดเจ็บสาหัสเนื่องจากเจ้าโชนได้ไปเกี่ยวบุตรสาวของพระยาเชลียง เมื่อเจ้าโชนได้ร่ำเรียนวิชาอาคมทางไสยศาสตร์จึงทำการปลุกเสกตุ๊กตาทายาทอสูรซึ่งมีวิญญาณตะขาบร้ายสิงอยู่ เพื่อหวังจะให้บุตรของพระยาเชลียงและทายาทรุ่นต่อไป ๆ ได้สืบทอดความเป็นอสูรร้ายต่อมาเรื่อย ๆ จนถึงรุ่นของตัวละครเอก คือ วรรณภู จากตำนานที่ซับซ้อนซึ่งเกิดจากจินตนาการของผู้แต่งและซ่อนอยู่ในเนื้อเรื่อง ถือว่าได้เป็นชั้นเชิงที่น่าติดตามจึงทำให้นวนิยายเรื่องนี้ถูกนำไปสร้างเป็นละครโทรทัศน์มาแล้ว 3 ครั้ง ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2535 ครั้งที่สองในปี พ.ศ. 2544 และล่าสุดในปี พ.ศ. 2559 ผ่านทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3

ข้อมูลข้างต้น แสดงถึงความนิยมอย่างแพร่หลายของนวนิยายประเภทลึกลับเหนือธรรมชาติของ ตริ อภิรุณ ตั้งแต่อดีต (พ.ศ.2522-พ.ศ.2536) และในปัจจุบันยังพบว่านวนิยายทั้ง 3 เรื่อง ได้ถูกนำเสนอหรือทำซ้ำขึ้นอีกครั้งในรูปแบบละครโทรทัศน์ ช่วงปี พ.ศ. 2557-2560 ซึ่งอยู่ในช่วงที่ประเทศไทยเกิดความขัดแย้งทางด้านการเมืองการปกครอง คือ การทำรัฐประหารโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) “เหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วง พ.ศ. 2556-2557 ของไทย ได้ทำให้ทหารสามารถก้าวเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง โดยวิกฤตทางการเมืองได้ส่งผลไปให้ทหารทำการรัฐประหาร ในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)...” (ประภาพร สีหา, 2560, น. 148) หลังจากทำการรัฐประหารแล้วทำให้บ้านเมืองเกิดความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มากมายภายใต้การปกครองของระบบทหาร อาจส่งผลให้สื่อต่าง ๆ อยู่ในช่วงที่ต้องระมัดระวังเป็นพิเศษในการนำเสนอข่าวสารผ่านสื่อโทรทัศน์หรือสื่อออนไลน์ต่าง ๆ

ดังนั้น วรรณกรรมแนวลึกลับเหนือธรรมชาติ อาจเป็นทางออกหรือทางเลือกหนึ่งที่ดีในการเลือกนำเสนอข่าวสาร เนื่องจากวรรณกรรมแนวนี้สามารถสร้างความเพลิดเพลินและรู้สึกสนุกสนาน ผ่อนคลายจากสถานการณ์ตึงเครียดในสังคมและตื่นตาตื่นใจไปกับสิ่งเหนือธรรมชาติที่เกินไปจากความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน

นวนิยายของ ตริ อภิรุณแต่ละเรื่อง ได้ประพันธ์ขึ้นก่อนหน้าที่จะนำไปสร้างเป็นละครโทรทัศน์หลายทศวรรษ จึงเป็นที่น่าสนใจว่านวนิยายแต่ละเรื่องมีจุดร่วมหรือองค์ประกอบใดที่ส่งผลให้นวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติของ ตริ อภิรุณ ยังคงได้รับความนิยมจนถึงปัจจุบัน และจากการตั้งสมมติฐานและสังเกตจากชื่อเรื่องร่วมกับการวิเคราะห์เนื้อหาลักษณะคร่าว ๆ พบว่า การตั้งชื่อเรื่องส่วนใหญ่ของ ตริ อภิรุณนั้น มีความพิเศษซึ่งเฉพาะไปที่ “ตัวละครเหนือธรรมชาติ” เช่น เรื่อง “นาคี”

มีเนื้อหาเกี่ยววามนุษย์ซึ่งก็คือ พญานาค เรื่อง “ทายาทอสูร” ก็มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิญญาณตะขาบและการสืบทอดความเชื่อเหนือธรรมชาติจากบรรพบุรุษ ฯลฯ

ทั้งนี้ ตัวละครเป็นองค์ประกอบสำคัญส่วนหนึ่งของนวนิยายดังที่ วนิดา บำรุงไทยกล่าวว่า “ตัวละคร” คือ บุคคลที่ผู้แต่งกำหนดหรือสมมุติขึ้นในวรรณกรรมประเภทเรื่องเล่า ตัวละครเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างยิ่งสำหรับเรื่องเล่าทุกประเภทรวมทั้งนวนิยาย เพราะถ้าไม่มีตัวละครก็ไม่มีเรื่อง นอกจากนี้ตัวละครยังมักเป็นจุดดึงดูดความสนใจ ความประทับใจของผู้อ่านมากกว่าส่วนอื่น ๆ ของนวนิยาย” (วนิดา บำรุงไทย, 2544, น.130)

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า “ตัวละคร” เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการดำเนินเรื่องโดยเฉพาะในนวนิยายลึกลับเหนือธรรมชาติ “ตัวละครเหนือธรรมชาติ” ถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างความสมจริงให้กับเรื่องราวและมีความเกี่ยวโยงหรือมีอิทธิพลต่อองค์ประกอบอื่น ๆ ในนวนิยายดังที่ วลีรัตน์ สิงหระ ได้กล่าวถึงความสำคัญของตัวละครเหนือธรรมชาติ ไว้ว่า “ตัวละครเป็นองค์ประกอบสำคัญของนวนิยาย โดยเฉพาะนวนิยายเหนือธรรมชาตินั้น ผู้ประพันธ์มักจะสร้างตัวละครให้มีรูปร่างลักษณะและพฤติกรรมแปลกประหลาดมหัศจรรย์เพื่อเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างเหตุการณ์และบรรยากาศเหนือธรรมชาติได้เป็นอย่างดี” (วลีรัตน์ สิงหระ, 2528, น. 78)

แม้ตัวละครเหนือธรรมชาติจะเป็นตัวละครที่สร้างขึ้นจากตำนานหรือจินตนาการ แต่จะเห็นได้ว่าในวรรณคดีไทยหลาย ๆ เรื่อง “ตัวละครเหนือธรรมชาติ” กลับมีมิติของพฤติกรรมที่ซับซ้อน นอกจากนี้ตัวละครเหนือธรรมชาติยังเป็น “ตัวละครที่ผู้ประพันธ์สร้างขึ้นทั้งที่เป็นตัวละครมนุษย์และตัวละครอมมนุษย์ที่มีพฤติกรรมนอกเหนือจากความสามารถของมนุษย์ที่จะพึงกระทำได้ อันอาจจะเป็นไปได้ด้วยตนเองหรือได้รับอิทธิพลอื่น ๆ ก็ได้” (วลีรัตน์ สิงหระ, 2528, น. 79)

นวนิยายเหนือธรรมชาติของ ตริ อภิรุณ มิได้จำกัดอยู่แค่เพียงคุณค่าในแง่ของการให้ความเพลิดเพลินเพียงอย่างเดียว แต่ยังแฝงไปด้วยคุณค่าทางปัญญาและสะท้อนให้เห็นถึงโลกทัศน์เกี่ยวกับความเชื่อต่าง ๆ ในมุมมองของผู้ประพันธ์ที่ผ่านการหลอมรวมจากประสบการณ์ในชีวิตมาดัดแปลงและสอดแทรกลงไปในเรื่องอีกด้วย เช่น ในนวนิยายเรื่อง นาคี ผู้ประพันธ์ไม่เพียงแต่สร้างจินตนาการเหนือจริงให้กับผู้อ่านไว้อย่างเลื่อนลอย แต่กลับมีเนื้อหาของความเหนือจริงที่สร้างมาจากความเชื่อพื้นฐานที่มีอยู่ในสังคมไทย เช่น ความเชื่อเรื่องพญานาค ความเชื่อกลางสังฆรณ์ ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ ความเชื่อเรื่องผี ความเชื่อเรื่องการกลับชาติมาเกิด และยิ่งไปกว่านั้น ตริ อภิรุณ ยังสามารถนำความเชื่อต่าง ๆ มาร้อยเรียงเป็นนวนิยายได้อย่างสมจริงโดยไม่ละทิ้งคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ดังที่ เถกิง พันธุ์เถกิงอมร ได้กล่าวถึงนวนิยายชั้นดีไว้ว่า

นวนิยายชั้นดีแต่ละเรื่อง กว่าจะประกอบเป็นเรื่องราวขึ้นได้ ผู้เขียนจะต้องค้นคว้าข้อเท็จจริงทั้งปวงในความเป็นมนุษย์มารวบรวมไว้และก็เป็นความจริงที่ว่านักเขียนที่ดีทุกคนต้องตระหนกอยู่เสมอว่า ความรับผิดชอบของเขาไม่เฉพาะหลักการด้านจิตวิทยาหรือด้านสุนทรียศาสตร์เท่านั้น แต่เป็นทุกสิ่งทุกอย่างในประชาคมแห่งมนุษยชาติ ในนวนิยายชั้นดีเรื่องหนึ่ง ๆ ผู้อ่านสามารถดักดวงได้ทั้งความรู้ ทัศนคติและการตรวจสอบถึงตนเองและวิถีสังคมได้อย่างไม่มีวันจบสิ้น (เถกิง พันธุ์เถกิงอมร, 2541, น. 3)

ผู้วิจัยจึงสนใจวิเคราะห์ตัวละครเหนือธรรมชาติและความเชื่อที่ปรากฏในนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติ ของ ตริ อภิรุณ ที่ผ่านการนำไปสร้างเป็นภาพยนตร์หรือละครโทรทัศน์ในยุคปัจจุบันคือ ช่วงปี พ.ศ. 2557-2560 และผ่านการนำไปสร้างเป็นภาพยนตร์หรือละครโทรทัศน์มาแล้ว รวมไม่ต่ำกว่า 3 ครั้ง โดยมุ่งศึกษาบทบาทสำคัญของตัวละครเหนือธรรมชาติและความเชื่อที่ปรากฏในนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติของตริ อภิรุณไปจนถึงการวิเคราะห์สัมพันธ์บทความเชื่อเหนือธรรมชาติในสังคมไทยสู่ตัวบทนวนิยาย อันนำไปสู่การตีความให้เห็นถึงคุณค่าทางปัญญาที่ปรากฏในนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติ

คำถามที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวละครเหนือธรรมชาติในนวนิยายของตริ อภิรุณ มีบทบาทสำคัญต่อเนื้อเรื่องในนวนิยายอย่างไร
2. ความเชื่อเหนือธรรมชาติที่ปรากฏในนวนิยายของตริ อภิรุณ มีกี่ประเภท อย่างไรบ้างและศึกษาไปถึงสัมพันธ์บทความเชื่อเหนือธรรมชาติในสังคมไทยสู่ตัวบทนวนิยายว่ามีการนำความเชื่อมาใช้ในลักษณะใดบ้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. วิเคราะห์บทบาทสำคัญของตัวละครเหนือธรรมชาติในนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติของ ตริ อภิรุณ
2. วิเคราะห์ความเชื่อเหนือธรรมชาติในนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติของ ตริ อภิรุณ และการวิเคราะห์สัมพันธ์บทความเชื่อเหนือธรรมชาติในสังคมไทยสู่ตัวบทนวนิยายโดยการประยุกต์ใช้แนวคิดสัมพันธ์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาวิเคราะห์นวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติ ของตริ อภิรุณ ที่ผ่านการนำไปสร้างเป็นภาพยนตร์หรือละครโทรทัศน์ในยุคปัจจุบันคือ ช่วงปี พ.ศ. 2557-2560 และผ่านการนำไปสร้างเป็นภาพยนตร์หรือละครโทรทัศน์มาแล้ว รวมไม่ต่ำกว่า 3 ครั้ง จำนวน 3 เรื่องต่อไปนี้

ชื่อเรื่อง	พ.ศ. ที่รวมเล่มครั้งแรก
1. อนิลทิตา	2519
2. นาคี	2525
3. ทายาทอสูร	2534

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยศึกษาบทบาทของตัวละครเหนือธรรมชาติโดยยึดตัวละครที่มีลักษณะพิเศษเหนือธรรมชาติโดยมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินเรื่องที่โดดเด่นเป็นหลัก ได้แก่ ตัวละครเอกและตัวละครฝ่ายปฏิปักษ์หรือฝ่ายตรงข้าม

ตัวละครเอก ได้แก่ ตัวละครเหนือธรรมชาติที่เป็นตัวละครเอกหญิงและตัวละครเอกชายหรือเป็นตัวละครเหนือธรรมชาติที่มีบทบาทโดดเด่นที่สุดภายในเรื่อง

ตัวละครปฏิปักษ์หรือตัวละครฝ่ายตรงข้าม ได้แก่ ตัวละครเหนือธรรมชาติที่มีบทบาทขัดแย้งกับตัวละครเอกทั้งในด้านความคิด ความเชื่อ พฤติกรรม จนนำไปสู่การต่อสู้เพื่อการแก้แค้นและปราบปราม

ในส่วนของการศึกษาความเชื่อนั้น ผู้วิจัยศึกษาความเชื่อที่ปรากฏในนวนิยายของ ตรี อภิรุณตามกรอบแนวคิดความเชื่อที่ได้ระบุไว้ในหัวข้อแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องเล่าหรือตำนาน ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์ ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ ความเชื่ออันเนื่องมาจากพุทธศาสนา ความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจจิต และความเชื่อเกี่ยวกับเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเกี่ยวกับภูตผีหรือวิญญาณ จากนั้นวิเคราะห์สัมพันธ์บทความเชื่อเหนือธรรมชาติในสังคมไทยสู่ตัวบทนวนิยายเพื่อให้เห็นถึงลักษณะของการนำความเชื่อไปใช้ในการสร้างสรรค์วรรณกรรมของผู้ประพันธ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

ตัวละครเหนือธรรมชาติ หมายถึง ตัวละครมนุษย์และตัวละครมนุษย์ในนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติของ ตรี อภิรุณที่มีความสามารถพิเศษทางด้านไสยศาสตร์หรือบุคคลที่มีความสามารถในการรับรู้การมีอยู่ของวิญญาณหรืออำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติโดยมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกับตัวละครอื่น ๆ และมีอิทธิพลต่อการดำเนินเรื่องในนวนิยาย

ความเชื่อเหนือธรรมชาติ หมายถึง ความเชื่อที่ตัวละครในนวนิยายของตรี อภิรุณยึดถือและปฏิบัติในสิ่งที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยความเชื่อดังกล่าวสามารถเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ป้องกันภัยอันตรายหรือกระทั่งนำไปใช้ในทางมิถิฉาาสตร์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของตัวละครเหนือธรรมชาติที่มีผลต่อองค์ประกอบอื่น ๆ ในนวนิยายเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน ซึ่งช่วยให้การอ่าน การตีความ และการวิจารณ์วรรณกรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ทำให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติที่ปรากฏในนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติของตรี อภิรุณ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจความเชื่อในสังคมไทยได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

3. ทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทตัวละครเหนือธรรมชาติกับองค์ประกอบอื่น ๆ ในนวนิยายที่มีส่วนเกี่ยวข้องและสนับสนุนให้เรื่องราวดำเนินไปได้อย่างสมจริงอันจะเป็นประโยชน์ให้แก่ผู้อ่านได้นำไปศึกษานวนิยายเรื่องอื่น ๆ ต่อไป

4. ทำให้เห็นถึงความเชื่อที่ปรากฏในนวนิยายซึ่งเป็นอนุภาคสำคัญ อาจเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางแก่นักประพันธ์ที่สนใจเขียนนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ตัวละครเหนือธรรมชาติและความเชื่อที่ปรากฏในนวนิยายของ ตริ อภิกรม ผู้วิจัย ได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวแนวคิดต่าง ๆ รวมไปถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาปรับใช้ในงานวิจัยตามความเหมาะสม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับสัญศาสตร์และสัญลักษณ์

สัญศาสตร์ (Semiotics) เป็นศาสตร์ว่าด้วยความหมาย เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ “สิ่งแทนความ” (representation) ว่าจากก่อให้เกิดความหมายได้อย่างไรและเป็นการศึกษาถึงกระบวนการที่ทำให้เราเข้าใจความหมายของสิ่งใด ๆ (comprehend meanings) หรือกระบวนการที่เราให้ความหมายแก่สิ่งใด ๆ ทำให้เราตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับ “สิ่งแทนความ” ว่าความหมายของภาพใด ๆ หรือวัตถุใด ๆ ย่อมมีความเป็นพลวัต (มีความเปลี่ยนแปลงเลื่อนไหลของความหมายอย่างไม่หยุดนิ่ง) ซึ่งในการวิเคราะห์ความหมายเชิงสัญญะนั้น จำเป็นจะต้องคำนึงถึงบริบทโดยรอบ เช่น วัฒนธรรมหรือสังคม (เถกิง พัฒโนภาษ, 2561, น. 36)

หากพิจารณาจากรากศัพท์ แนวคิดสัญศาสตร์หรือสัญญะวิทยา แผลมาจากภาษาอังกฤษว่า “Semiology” ที่หมายถึง “ศาสตร์แห่งสัญญะ” เป็นทฤษฎีหนึ่งที่พยายามอธิบายต่อสิ่งที่เรียกว่า “สัญญะ” โดยมองว่าสรรพสิ่งทุกอย่างล้วนมีความหมายมากกว่าตัวมันเอง เช่น กาแฟแก้วหนึ่งเป็นเพียงเครื่องดื่มชนิดหนึ่ง ที่เรียกว่าเป็นความหมายโดยตรงและไม่เรียกว่าเป็นสัญญะ แต่เมื่อใดที่กาแฟถูก “มอบหมายความหมาย” (meaning assignment) ให้กลายเป็นเครื่องดื่มที่ใช้เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างหนุ่มสาวในที่ทำงานผ่านสปอตหนังโฆษณาในโทรทัศน์ เมื่อนั้นกาแฟก็เป็นอะไรที่มากกว่ากาแฟและทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นวัตถุ คน เหตุการณ์ สถานที่ก็สามารถแปลสภาพกลายเป็นสัญญะได้ทั้งสิ้น (กาญจนา แก้วเทพและคณะ, 2554, น. 32)

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสัญญะวิทยา มีจุดเริ่มต้นแนวคิดจากนักวิชาการคนสำคัญ ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นผู้บุกเบิกทฤษฎีสัญญะวิทยา (กาญจนา แก้วเทพ, 2552, น. 77) ได้แก่

1. Saussure หรือ Ferdinand de Saussure เป็นอาจารย์สอนวิชาภาษาศาสตร์ ไม่ได้เขียนงานเอาไว้ในขณะที่มีชีวิตแต่หลังจากมรณกรรมไปแล้ว ลูกศิษย์ของท่านได้รวบรวมคำบรรยายของท่านมาตีพิมพ์รวมเล่ม ถึงแม้ Saussure จะทำงานด้านภาษาศาสตร์เช่นเดียวกับนักภาษาศาสตร์คนอื่น ๆ คือ “ภาษา” ในฐานะระบบสัญญะอย่างหนึ่ง แต่จุดที่ทำให้ท่านแตกต่างจากนักภาษาศาสตร์ในขณะนั้นก็คือ Saussure ได้ขยายวัตถุดิบในการศึกษาออกไปให้กว้างขวางกว่าภาษา เขาได้เสนอว่า ยังมีระบบสัญญะรูปแบบอื่น ๆ ที่สามารถจะแสดงความหมายและความคิดของผู้ส่งสารได้ ไม่ว่าจะเป็นภาษาใบ้ พิธีกรรม สัญญาณทหาร อาหาร อาการเจ็บป่วย ฯลฯ กล่าวอย่างง่ายที่สุด ก็คือ ทุกสิ่งทุกอย่างสามารถจะเป็นสัญญะได้หากถูกนำมาใช้แสดงความหมาย

Saussure (1974 อ้างถึงใน กาญจนานันท์ 2552 น. 94) ได้แบ่งประเภทและระดับความหมายที่บรรจุอยู่ในสัญญะออกเป็น 2 ประเภท

1) ความหมายโดยอรรถ (Denotation meaning) ได้แก่ ความหมายที่เข้าใจกันตามตัวอักษร เป็นความหมายที่เข้าใจตรงกันโดยส่วนใหญ่ ตัวอย่างที่ชัดเจนก็คือ ความหมายที่ระบุอยู่ในพจนานุกรม เช่น แม่คือสตรีผู้ให้กำเนิดลูก หมี่เป็นสัตว์ 4 เท้า (หรือ 2 เท้า 2 มือ) ประเภทหนึ่ง

2) ความหมายโดยนัย (Connotative meaning) ได้แก่ ความหมายทางอ้อมที่เกิดจากข้อตกลงของกลุ่มหรือเกิดจากประสบการณ์เฉพาะของบุคคล เช่น เวลาพูดถึง “แม่” บางคนอาจนึกถึงความอบอุ่น บางคนนึกถึงความเข้มงวด บางคนนึกถึงประสบการณ์อันขมขื่นเพราะแม่ทิ้งลูกไป

2. C. Peirce หรือ Charles Sanders Peirce (1931 อ้างถึงใน กาญจนานันท์ 2552 น.78-79) มีความเห็นว่า สัญญะหนึ่ง ๆ จะมีองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นตัวหมาย (Signifier) และตัวหมายถึง (Signified) เช่น เมื่อเรายกมือขึ้นระหว่างอก (Signifier) ก็จะมี ความหมายถึงการแสดงความรัก (Signified) และจากองค์ประกอบทั้ง 2 ส่วนนี้ Peirce ได้นำเอา ระยะห่างระหว่าง Signifier และ Signified มาประเภทของสัญญะ ได้เป็น 3 ประเภท คือ

2.1) icon หรือ รูปเหมือน เป็นเครื่องหมาย ที่มีรูปร่างลักษณะเหมือนหรือคล้ายกับของจริง หรือสิ่งที่มันบ่งบอกและเป็นที่ยอมรับได้ง่าย ตัวอย่างเช่น ภาพถ่าย แผนที่ ฯลฯ

2.2) index หรือ ดัชนี เป็นเครื่องหมายที่มีความเชื่อมโยงของจริงแบบเป็นเหตุเป็นผลกัน เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ตัวอย่างเช่น ควันไฟ เป็นเครื่องบ่งชี้ว่ามีไฟไหม้

2.3) Symbol หรือ สัญลักษณ์ เป็นเครื่องหมายที่แสดงถึงบางสิ่งบางอย่างแต่ไม่ได้คล้ายคลึงกับสิ่งที่บ่งชี้ความเชื่อมโยงระหว่างสัญลักษณ์กับของจริงที่อ้างอิงถึง ไม่ใช่ความเชื่อมโยงตามธรรมชาติแต่เป็นผลมาจากข้อตกลงของสังคม และอาศัยการเรียนรู้ ตัวอย่างเช่น ภาษา เครื่องหมายจราจร และเครื่องหมายทางคณิตศาสตร์

ผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดดังกล่าวมีอิทธิพลและเกี่ยวข้องกับศาสตร์อื่น ๆ อีกมากมาย นอกจากจะนำไปประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ที่สื่อโฆษณาเพื่อให้เห็นถึง ความหมายแฝงที่ผู้ส่งสารต้องการจะสื่อถึงผู้รับสาร ในทางวรรณกรรมซึ่งถือเป็นสื่ออย่างหนึ่งที่ใช้ ภาษาเพื่อสื่อความหมายก็ได้รับอิทธิพลหรือมีความเกี่ยวข้องกับแนวคิดเชิงสัญญะ เนื่องจากวรรณกรรมหลายเรื่อง ผู้แต่งได้สอดแทรกความหมายที่ลุ่มลึกไปกว่าตัวอักษรที่ปรากฏในบทประพันธ์ กล่าวคือ ผู้แต่งได้สอดแทรกแนวคิดหรือปรัชญาชีวิตผ่าน “สัญลักษณ์” ไว้ด้วย

สัญลักษณ์ (Symbol) หมายถึง “สิ่งใด สิ่งหนึ่งซึ่งกำหนดสมมุติให้หมายถึงอีกสิ่ง หนึ่ง เช่น รูปหัวใจเป็นสัญลักษณ์ของความรัก สีดำ เป็นสัญลักษณ์ของความเศร้า มลทินหรือความชั่วร้าย” (ดวงมน จิตรจักษ์, 2536, น. 129) ซึ่งสัญลักษณ์ในวรรณกรรมที่ปรากฏนั้นผู้อ่านจำเป็นต้องอาศัยการตีความโดยอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดหรือให้สอดคล้องกับองค์ประกอบอื่น ๆ ในตัว บทประพันธ์ ดังที่ C. Peirce ได้กล่าวถึง สัญลักษณ์ข้างต้นว่า “สัญลักษณ์กับของจริงที่อ้างอิงถึง ไม่ใช่ความเชื่อมโยงตามธรรมชาติแต่เป็นผลมาจากข้อตกลงของสังคม และอาศัยการเรียนรู้” (C. Peirce 1931 อ้างถึง ใน กาญจนานันท์ 2552 น. 79)

ดังนั้น ในแง่ของวรรณกรรมการศึกษาความสัญลักษณ์จึงต้องมีความสอดคล้อง เชื่อมโยง และสนับสนุนแนวคิดหลักของเรื่องให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น วรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น เรื่อง “สมาชิกในหลุมหลบภัย” เป็นเรื่องสั้นเรื่องหนึ่งในรวมเรื่องสั้น “สิงโตนอกคอก” ที่ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียนประจำปี พ.ศ. 2560 แต่งโดย จิดานันท์ เหลืองเพียรสมุท ซึ่งถ่ายทอดเรื่องราวส่วนใหญ่ผ่านฉากที่มีความเป็นแฟนตาซีและสามารถถ่ายทอดแง่คิดสำคัญผ่านสัญลักษณ์ที่ปรากฏในเรื่องโดยมีความสอดคล้องกับแก่นเรื่องได้อย่างลงตัว ในเรื่อง “สมาชิกในหลุมหลบภัย” เป็นการสะท้อนภาพความคิดและความเป็นอยู่ของคนสองรุ่นได้แก่ คนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ ซึ่งวางแผนเตรียมการรับมือกับสงครามโลกที่กำลังจะมาถึง โดยคนเป็นพ่อได้วางแผนทุกอย่างเพื่อความอยู่รอดของครอบครัวโดยการเตรียมอาหารและสร้างหลุมหลบภัยและสิ่งจำเป็นอื่น ๆ ที่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ครอบครัวได้จนถึงเวลาที่สงครามยุติลง แต่เมื่อเวลาเปลี่ยนผ่านไปหลายปี ตัวละครรุ่นลูกเกิดความขัดแย้งภายในใจของตัวเองและมีความคิดว่าช่วงเวลานี้ สงครามอาจสงบลงแล้วและครอบครัวควรขึ้นกลับไปใช้ชีวิตตามปกติอย่างคนทั่วไป แต่เมื่อเสนอความเห็นนี้แก่พ่อของตน ก็กลับโดนตำหนิอย่างร้ายแรง “...เด็กที่ไม่รู้จักโลกอย่างแก อย่ามาตั้งข้อสงสัยในสิ่งที่ฉันสอนเลยจะดีกว่า” (จิดานันท์ เหลืองเพียรสมุท, 2560, น. 178) จากคำพูดของพ่อข้างต้นเห็นทำให้เห็นถึงทัศนคติระหว่างคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ โดยคนรุ่นใหม่นั้นพยายามที่จะออกไปหาประสบการณ์ใหม่ ๆ หรือค้นหาสิ่งใหม่ ๆ แต่คนรุ่นเก่ากลับแสดงท่าทีกังวล หวาดกลัวต่อความเปลี่ยนแปลงและสบายใจที่จะใช้ชีวิต ณ จุดเดิม (ในหลุมหลบภัย) เรื่องสั้นเรื่องนี้ปรากฏสัญลักษณ์สำคัญคือ “หลุมหลบภัย” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึง ความยึดติดในพันธนาการต่าง ๆ และไม่กล้าที่จะออกไปเผชิญกับโลกภายนอก และการที่คนรุ่นลูกตัดสินใจอย่างพร้อมเพรียงกันว่าจะออกไปจากหลุมหลบภัยนั้นก็เปรียบได้กับการหลุดพ้นจากพันธนาการต่าง ๆ ที่ยึดถือมาโดยตลอด

การวิเคราะห์ข้างต้น เห็นได้ว่าแนวคิด “สัญลักษณ์” สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับศาสตร์ทางวรรณกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยทำให้ผู้อ่านหรือผู้วิจัยสามารถวิจารณ์แก่นเรื่องหลักได้อย่างลุ่มลึกและเห็นถึงคุณค่าที่ปรากฏในวรรณกรรมชัดเจนยิ่งขึ้น ดังที่ศาสตราจารย์ ดร. ดวงมน จิตรจำนงค์ ได้กล่าวถึงความสำคัญของ “สัญลักษณ์” ไว้ว่า คือเครื่องหมายแสดงภาพแห่งความรู้สึกนึกคิดในจินตนาการของผู้ประพันธ์ การจะเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้ประพันธ์ได้นั้น ต้องเข้าใจภาพหรือจินตนาการนั้น และการที่จะเข้าใจจินตภาพก็ต้องถอดความเครื่องหมายแสดงภาพหรือสัญลักษณ์ของผู้ประพันธ์ให้ได้เสียก่อน (ดวงมน จิตรจำนงค์, 2536, น. 130)

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ

ความเชื่อ เป็นสิ่งที่มนุษย์ชาติล้วนยึดถือมาปรับใช้ในการดำรงชีวิต โดยจะมีความเชื่อที่แตกต่างกันออกไปตามประเภทของสิ่งที่เชื่อและเชื่อมากเชื่อน้อย ความเชื่อของมนุษย์นั้นมีจุดกำเนิดมาตั้งแต่สมัยโบราณเนื่องจากในอดีตความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์นั้นยังมีไม่มากพอ ทำให้มนุษย์เกิดความรู้สึกหวั่นไหวต่อปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่อยู่เหนือการควบคุม เช่น ฟ้าแลบ ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า น้ำท่วม ฯลฯ และเมื่อมนุษย์ไม่สามารถควบคุม หลีกหนีหรือเอาชนะได้ จึงเกิดแนวคิดที่ว่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากการดลบันดาลของเทพเจ้า จากความเชื่อกลายเป็นเรื่องเล่าต่อ ๆ กันมาถึงรุ่นลูกหลาน (เสาวลักษณ์ อนันตศานต์, 2517, น. 161) และมีลักษณะเป็นสากล ปรากฏอยู่ทุก

หนทุกแห่งในโลก ไม่ว่าจะเป็ยุโรป เอเชีย หรือแอฟริกาและเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดรูปแบบต่าง ๆ ของพฤติกรรมมนุษย์ทั้งที่เป็นพฤติกรรมส่วนตัวและพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับสังคม เช่น การเคารพบูชา การเชนสรวงบูชาด้วยวิธีการต่าง ๆ (วลีรัตน์ สิงหรา, 2528, น.1)

ความเชื่อเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติมีปรากฏขึ้นมาอย่างยาวนาน เช่น ในสมัยกรีกโบราณมีความเชื่อว่า Zeus หรือ Jupiter นั้นเป็นเทพเจ้าแห่งสวรรค์ มือสนิบาด (Thunderbolt) เป็นอาวุธและพระอนุชาอีกสององค์ คือ Poseidon หรือ Neptune เป็นเทพเจ้าแห่งทะเลและแม่น้ำลำธาร Hades หรือ Pluto เป็นเทพเจ้าแห่งยมโลก เป็นต้น และนอกจากนี้ยังมีเทพเจ้าอีกมากมายหลายองค์ เช่น เทพ Apollo เทพ Venus เทพ Mercury ฯลฯ เทพเจ้าแต่ละองค์มีฤทธานุภาพสามารถลดบันดาลให้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น โรครระบาด (เสาวลักษณ์ อนันตศานต์, 2517, น. 161) ในประเทศจีนซึ่งเป็ประเทศที่มีอารยธรรมมาอย่างยาวนานหลายพันปีก็ปรากฏเรื่องราวเกี่ยวกับความเชื่อที่สามารถบ่งบอกได้ว่า ความเชื่อเป็สิ่งที่มนุษย์ทุกกลุ่ม ทุกชาติ ทุกชนชั้น ยึดถือและปฏิบัติ เช่น ความเชื่อเรื่องมังกรของจีน คนจีนเชื่อว่ามังกรเป็สัตว์มงคลและมีความเกี่ยวข้องกัดินฟ้าอากาศและความเชื่อดังกล่าวก็มีอิทธิพลมาจนถึงปัจจุบัน คือ ด้านเศรษฐกิจ โดยมีการนำมังกรไปตั้งชื่อร้านค้า หรือแม้กระทั่งนำไปตั้งชื่อบุคคลหรือสถานที่ต่าง ๆ เพื่อความเป็สิริมงคล (อังคณา แฝ้วฒนโรจน์, 2549, น. 5-6) หรือแม้แต้ความเชื่อเหนือธรรมชาติเรื่อง “ผี” ก็ยังคงฝังลึกอยู่ในวัฒนธรรมความเชื่อของชาวจีน โดยมีนักวิชาการได้ศึกษาว่าคนจีนก็มีลักษณะของการดำรงชีวิตในแง่วัฒนธรรมความเชื่อหรือมีพื้นฐานทางความเชื่อเหมือนกับชาวเอเชียทั่วไปที่มีความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจลึกลับในธรรมชาติ จนพัฒนาคลายมาเป็นความเชื่อเกี่ยวผีต่าง ๆ มากมาย ทั้งผีในธรรมชาติ ผีบรรพบุรุษ ผีที่เป็วิญญาณของผู้ตาย เช่น ผีเจียงซือ(Jiang shi) เป็ผีที่เห็นได้จากภาพยนตร์จีนทั่วไป มีลักษณะคล้ายผีดิบ ผีสุยกู่(Shui Gui) เป็ผีที่สิงอยู่ในน้ำคล้ายกับผีในสังคมไทยที่เรียกว่า ผีพราย หรือผีที่สิงอยู่ตามหัวยหนองน้ำ คลอง บึง ทั่วไป ผีชนิดนี้จะไม่ปรากฏตัวให้เห็นแต่จะคอยเอาชีวิตคนที่มาเล่นน้ำบริเวณที่ตนสิงสถิตอยู่ หรือแม้แต้ในประเทศญี่ปุ่นซึ่งถือว้าเป็ประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ก็ปรากฏให้เห็นถึงวัฒนธรรมธรรมด้านความเชื่อของคนในสังคมเช่นกัน โดยเฉพาะเรื่องผี เช่น ผีจิ้งจอก ผีสตรีหิมะ ผีเนโกะมาตะหรือแมวผี เป็นต้น(ธีระพงษ์ มีไธสง, 2560, น. 37-40) ซึ่งหลาย ๆ ครั้งเราจะสามารถพบเห็นความเชื่อดังกล่าวปรากฏผ่านตัวบทนวนิยายที่โด่งดังและได้รับความนิยมของประเทศนั้น ๆ เช่น ในนวนิยายเรื่อง กลกิโมโน แต่งโดย พงศกร หรือนายแพทย์พงศกร จินดาวัฒน์ เป็นวนิยายแนวแฟนตาซีที่มีเนื้อหาของการนำตำนานต่าง ๆ เกี่ยวกับเทพเจ้าหรือผีตามความเชื่อของชาวญี่ปุ่นมาประกอบสร้างตัวบทนวนิยาย เช่นการนำตำนานเทพเจ้าจิ้งจอก ตำนานผีสตรีหิมะหรือปีศาจหิมะ มาสร้างเป็ที่มาของปมขัดแย้งภายในเรื่อง เป็นต้น

ในประเทศอังกฤษ มีเรื่องราวสะท้อนให้เห็นความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติอยู่ในวรรณคดีจำนวนมาก แม้ในวรรณคดียุคกลางซึ่งนับว้าเป็ยุคต้นของเรื่องเล่า (Fiction) เช่น Mcete d'Arthur ก็มีเรื่องปฎิหาริย์ดาบวิเศษ มือมนุษย์อย่างใน Beowulf เป็นต้น และถึงแม้ในสมัยที่เรียกว่าการฟื้นฟูศิลปะวิทยาการ (Renaissance) วรรณคดีในยุคนี้ก็ยังมีความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติอยู่มาก เช่น ในบทละครของวิลเลียม เชกส์เปียร์ (William Shakespear) เรื่อง แมคเบ็ธ (Macbeth) มีแม่มด ปีศาจ การทำนายอนาคต เวทมนตร์คาถา อันเป็สาเหตุสำคัญที่ทำให้ตัวละครเอกคือ แมคเบ็ธ ลอบปลงพระชนม์กษัตริย์ แสดงให้เห็นอำนาจของความเชื่อเหนือธรรมชาติที่เป็แรงบันดาลใจให้เกิด

พฤติกรรมของตัวละครอันเป็นเนื้อเรื่องของวรรณคดี (วลีรัตน์ สิงหรา, 2528, น. 5-6) นอกจากนี้ยังปรากฏความเชื่อเรื่อง “ผี” ในสังคมตะวันตกซึ่งเราอาจมองว่าเป็นสังคมที่เจริญไปด้วยวิทยาการต่าง ๆ และมีความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์แต่อย่างไรก็ตามสังคมตะวันตกก็เป็นสังคมหนึ่งที่มีการเปลี่ยนผ่านมาจากสังคมดั้งเดิมและพบว่าชาวตะวันตกจำนวนมากยังคงมีความเชื่อเรื่องผีที่ฝังรากลึกอยู่ในสังคม เช่น การกำหนดวันสำคัญขึ้นมาวันหนึ่ง คือ วันฮาโลวีน(Halloween) เชื่อกันว่าเป็นวันที่เหล่าภูตผี ปีศาจและแม่มดจะถูกปลดปล่อย หรือความเชื่อเรื่องแดร์กคูล่าที่มาจากตำนานผีดูดเลือดซึ่งในภายหลังความเชื่อดังกล่าวได้ถูกรวบรวมขึ้นโดยนักประพันธ์ชาวอังกฤษและเขียนงานเกี่ยวกับผีดูดเลือดจนได้รับการนำไปสร้างภาพยนตร์จนได้รับความนิยมและโด่งดังไปทั่วโลก(ธีระพงษ์ มีโรสง, 2560, น. 31-32)

สำหรับในประเทศไทยนั้น นอกจากคนไทยจะนับถือพุทธศาสนาเป็นศาสนาหลักประจำชาติแล้ว ยังมีคติความเชื่อที่ได้นับถือปฏิบัติสืบทอดกันมาแต่โบราณ อันได้แก่ ความเชื่อเรื่องเกี่ยวกับผีสังเทวดาอารักษ์ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ นับว่าเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติที่มีอิทธิพลต่อมนุษย์ สัตว์ และความเป็นไปของชีวิต ทั้งในทางดีและทางร้าย กับความเชื่อตามคติศาสนาพราหมณ์และฮินดูที่มีผู้ให้ความนับถือก่อนที่พุทธศาสนาจะเผยแผ่เข้ามาในสยามประเทศ ทั้งสองคติได้ผสมผสานกลมกลืนไปกับพุทธศาสนาและกลายเป็นคติที่คนไทยนับตั้งแต่พระมหากษัตริย์ชั้นสูง จนถึงสามัญชนทั่วไปให้ความเคารพเชื่อถือและปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (พลุหลวง, 2546, น. 9) และจากการศึกษาค้นคว้าของผู้วิจัยพบว่า ในปัจจุบันได้ปรากฏเอกสารทางวิชาการที่มีการศึกษาเพื่อพิสูจน์หรือตอบคำถามเกี่ยวกับที่มาที่ไปของการผสมผสานทางด้านความเชื่อเกี่ยวกับคติศาสนาพราหมณ์ฮินดูกับพุทธศาสนาที่ได้กล่าวไว้เชิงสรุปว่าชุดความเชื่อแบบเก่าเกี่ยวกับ ผี พราหมณ์และชุดความคิดแบบพุทธสะท้อนให้เห็นความหลากหลายทางความเชื่อของคนในสังคมตั้งแต่อดีตและผ่านพัฒนาการที่ซับซ้อน กระบวนการที่ค้นคว้าความเชื่อที่หลากหลายมีการปะทะ แลก รับ ปรับ เปลี่ยน ผสมผสาน ช่วงชิงพื้นที่ จนกลายเป็นอัตลักษณ์ทางความเชื่อที่ผสมผสาน ความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับผีก็มีการวิวัฒน์ที่ผ่านเงื่อนไขดังกล่าวและสามารถดำรงอยู่ท่ามกลางความหลากหลาย โดยเฉพาะในสังคมไทยที่มีความเชื่อหลากหลายโดยมีศาสนาพุทธเป็นความเชื่อกระแสหลัก(ธีระพงษ์ มีโรสง, 2560, น. 115)

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเรื่องของความเชื่อทางด้านคติชนวิทยาพบว่า ความเชื่อเป็นคติชนวิทยาประเภทผสม มีทั้งลักษณะของอวัจนภาษา คือ กิริยาท่าทาง ประกอบพิธีกรรม และวัจนภาษา ได้แก่ ภาษาพูดที่เป็นคาถาอาคม คำให้พรที่มีลักษณะเป็นวัตถุ เช่น เครื่องรางของขลัง พืช สมุนไพร เป็นต้น ความเชื่อเกิดจากความพยายามของมนุษย์ในการแสวงหาคำตอบ ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ และสิ่งต่าง ๆ ที่ตนไม่รู้ โดยการเดาและเปรียบเทียบสิ่งที่ตนเคยรู้ เคยได้ฟังมาก่อน บางครั้งก็ดูเป็นเหตุเป็นผลน่าเชื่อถือ บางครั้งก็เกือบจะไร้เหตุผล อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาความเชื่อต่าง ๆ แล้วจะเห็นว่ามีความหมายแฝงของบรรพบุรุษในการอบรมและกล่อมเกลาพฤติกรรมของบุคคลในสังคมได้อย่างแนบเนียนโดยอาศัยความเชื่อ ดังนั้นจึงส่งผลให้ความเชื่อมีอิทธิพลต่อมนุษย์ คือ อิทธิพลต่อความรู้สึก ความคิด และการแสดงออกของรูปแบบมนุษย์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ถ้าเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ หรือบุญบาปก็มักจะยำเกรงที่จะกระทำสิ่งในสิ่งที่ผิดบาปและจะมีการสร้างบุญสร้างกุศลตามความเชื่อความศรัทธาในศาสนาที่ตนนับถือ (อารี ถาวรเศรษฐ์, 2546, น. 94)

ดังนั้นสรุปได้ว่า ความเชื่อ หมายถึง สิ่งที่มนุษย์ล้วนยึดถือเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตตาม วัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งที่เหนือไปกว่าความสามารถที่มนุษย์ทั่วไปจะกระทำได้ด้วยตนเอง จึง จำเป็นต้องใช้ความเชื่อต่าง ๆ เข้ามาใช้ในการดำรงชีวิตเพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจหรือใช้เพื่อแสวง ผลประโยชน์ทั้งในด้านดีและด้านไม่ดี ทั้งนี้ความเชื่ออาจไม่ได้มาจากคตินทางศาสนาพุทธเพียงอย่าง เดียวแต่มีการผสมผสานจนเกิดอัตลักษณ์ทางความเชื่อที่มีวิวัฒนาการและสืบทอดกันมาด้วยปัจจัยที่ ซับซ้อน

สาเหตุของการเกิดความเชื่อ

ตามนิยามหลักของความเชื่อนั้นมักจะมีลักษณะคือเป็นสิ่งที่ยากแก่การพิสูจน์ แต่อย่างไรก็ ตาม การเกิดขึ้นและคงอยู่ของความเชื่อย่อมที่มาหรือมีสาเหตุที่ทำให้เกิดความเชื่อนั้น ๆ ขึ้นในสังคม จากการศึกษาพบว่า สาเหตุหลักของความเชื่อเกิดจากการค้นหาคำตอบในเรื่องที่ยังไม่รู้และเมื่อมีสิ่ง นั้นมาสนับสนุนกับความรู้สึกรักนึกคิดดั้งเดิม จึงทำให้เกิดความเชื่อขึ้นทันที ได้แก่

1. เกิดจากความกลัว หรือความไม่รู้ของมนุษย์ที่ไม่สามารถหาเหตุผลหรือคำตอบและไม่สามารถอธิบายบางเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้

2. เกิดจากการที่มนุษย์มีพัฒนาการขึ้นแล้วต้องการให้สังคมเกิดความสงบสุขมีความเป็น ระเบียบเรียบร้อย มนุษย์จึงตั้งความเชื่อขึ้นมาโดยแฝงเหตุผลต่าง ๆ ไว้ในความเชื่อนั้น เช่น ความเชื่อ ที่ว่า การฉีรดต้นไม้อาจส่งผลให้เทวดาโกรธ ทั้งนี้มีความหมายแฝงคือ ต้องการให้ขับถ่ายเป็นที่เป็นทาง เป็นฝีกเรื่องความเป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นต้น (ชินิษฐา จิตชินะกุล, 2545, น. 34)

ประเภทของความเชื่อ

ในปัจจุบันมีการศึกษาและค้นคว้าเกี่ยวกับประเภทของความเชื่อในสังคมโดยมีการจำแนก ประเภทของความเชื่อแตกต่างกันออกไป ดังนี้

เสาวลักษณ์ อนันตศานต์ (2517, น. 162) ได้จำแนกประเภทของความเชื่อซึ่งจัดว่าเป็นคติ ชาวบ้านอย่างหนึ่งไว้ 2 ประเภทหลัก ๆ ได้แก่

1. **ความเชื่อตามธรรมดา (Belief)** คือความเชื่อทั่ว ๆ ไป เช่น เชื่อว่ามีนรกสวรรค์ เทวดา เชื่อว่าถ้าฟ้าแดงแล้วปลาทุจะชุม หรือความฝันบางอย่าง เช่น ฝันว่าจูร็ดหรืองูกัดก็จะได้คู่ เป็นต้น

2. **ความเชื่อที่แฝงไว้ด้วยความกลัวหรือความเชื่อทางไสยศาสตร์ (Superstition)** เช่น การเชื่อเรื่องโชคลางต่าง ๆ เช่น เชื่อว่าหากมีนกแสกบินผ่านหลังคาบ้านถือว่าบ้านนั้นจะมีคนตาย ดาวหางขึ้น หมายถึงความพินาศของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความฝันบางอย่างถือว่าเป็นลางที่ไม่ดี เช่น ฝันว่า ฟันหัก เป็นต้น

ประจักษ์ ประภาพิตยากร (2519, น. 101-184) ได้ศึกษาและจำแนกประเภทของความเชื่อ ไว้ 4 ประเภทหลัก ๆ สรุปได้ดังนี้

1. **ความเชื่อเรื่องความฝัน** เป็นความเชื่อที่หลายคนสงสัยและต้องที่จะหาคำตอบ และในอดีตคนโบราณหรือแม้แต่คนปราชญ์ชาติต่าง ๆ ก็ได้มีการศึกษาค้นคว้าเรื่องเกี่ยวกับความฝันไว้ มากมาย เช่น ชิกมันต์ ฟรอยด์ ได้ศึกษาปรัชญาทางจิตวิทยา เป็นต้น

2. ความเชื่อเรื่องกลางสังขรณ์ เป็นความเชื่อเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่คนเชื่อว่าเมื่อเกิดกลางสังขรณ์ขึ้นก็จะมีผลต่ออนาคตหรือนำไปสู่การทำงานอนาคตได้ เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องจิ้งจกร้องทัก หากมีจิ้งจกร้องทักจากด้านหน้า อาจหมายถึง ความโชคดีมีชัย แต่หากเสียงจิ้งจกร้องทักจากด้านหลัง อาจหมายถึง การพบเจอเรื่องราวไม่ดีหรือมีเรื่องให้เกิดความทุกข์ใจ

3. ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ เป็นความเชื่อที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องวันเวลาหรือฤกษ์ยามและเรื่องทิศ เช่น ความเชื่อเรื่องวันสิทธิโชค ว่าหากทำกิจสำคัญในวันดังกล่าวก็จะประสบผลสำเร็จทุกประการ

4. ความเชื่อเรื่องไสยเวทวิทยาหรือคาถาอาคม เป็นความเชื่อหนึ่งที่มีมาอย่างยาวนานและยังคงมีให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน โดยส่วนใหญ่แล้วความเชื่อด้านนี้จะก่อให้เกิดความกลัว ความศรัทธาที่สามารถใช้ประโยชน์ในทางปิดป่าหรือป้องกันสิ่งชั่วร้าย เป็นต้น

กึ่งแก้ว อรรถากร (2520 อ้างถึงใน ชนิษฐา จิตชินะกุล 2545) ได้ศึกษาและสรุปประเภทของความเชื่อที่ปรากฏในสังคมไทยไว้ ดังนี้

1. ความเชื่อเรื่องบุคคล ได้แก่ การตั้งชื่อ วิญญาณ การเกิดตาย
2. ความเชื่อสิ่งแวดล้อม เป็นความเชื่อในเหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น ลายแทง ลางสังขรณ์ เป็นต้น
3. ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น เทพเจ้า เวทมนตร์คาถา พระภูมิเจ้าที่ ฯลฯ
4. ความเชื่อเรื่องเพศ เช่น พ่อเจ้าชู้ ลูกชายมักจะมีเจ้าชู้ ฯลฯ
5. ความเชื่อเรื่องสุขภาพ เช่น เป็นผีห้ามกินข้าวเหนียว คนหุยานอายุยืน ฯลฯ
6. ความเชื่อเรื่องโชคลาง เช่น จิ้งจกทัก นกแสกร้อง ฯลฯ
7. ความเชื่อเรื่องความฝัน เช่น ฝันว่าเห็นผีจะมีโชค ฝันว่าจิ้งจกจะมีคู่ ฯลฯ
8. ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง เช่น ผ้ายันต์ พระเครื่อง ฯลฯ
9. ความเชื่อเรื่องภูตผีวิญญาณ เช่น ผีปูดผีย่า ตายาย ฯลฯ
10. ความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์
11. ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ เช่น การทำนายโชคชะตา ฯลฯ

อารี ถาวรเศรษฐ์ (2546, น. 97-144) ได้แบ่งความเชื่อในสังคมไทยออกเป็นออกเป็น 7 ประเภท สรุปได้ดังนี้

1. ความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติ เป็นความเชื่อที่เกิดจากมนุษย์ไม่สามารถหาคำตอบสำหรับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติได้ จึงพยายามอธิบายในรูปของสิ่งเหนือธรรมชาติ เช่น กำเนิดของจักรวาลโลก และสรรพสิ่งที่มีชีวิต อย่างในภาคอีสานของไทย ปรากฏความเชื่อเกี่ยวกับกำเนิดจักรวาลว่าพระยาแถนหรือแถนหลวงเป็นผู้กำหนดผู้คนและสัตว์ซึ่งหลังไหลออกมาจากน้ำเต้าและมีความเชื่อกันว่ามนุษย์คู่แรกในสังคมอีสานหรือกลุ่มแม่น้ำโขง คือ ปู่สังกะสาและย่าสังกะสี

2. ความเชื่อเกี่ยวกับการเกิดและการตาย ในเรื่องความเชื่อของการเกิดและการตายนั้น มนุษย์มักมีพื้นฐานความเชื่อมาจากศาสนาที่ตนเองนับถือ เช่น พุทธศาสนิกชน มีความเชื่อว่ามีมนุษย์ต้องเวียนว่ายตายเกิดเพื่อชดใช้กรรม และหากบำเพ็ญสร้างบุญกุศลและชดใช้กรรมจนหมดก็จะเข้าสู่

นิพพานคือการหยุดวงจรแห่งการเวียนว่ายตายเกิดและนอกจากนี้ยังมีความเชื่อว่าชีวิตหลังความตาย หากใครได้ทำบุญไว้มากก็จะไปสู่สวรรค์และหากทำกรรมชั่วไว้มากก็ต้องไปสู่นรกภูมิ

3. ความเชื่อเกี่ยวกับการรักษาโรค เนื่องจากศาสตร์ทางการแพทย์ในอดีตนั้นยังมีความก้าวหน้าไม่เทียบเท่ากับในสมัยปัจจุบัน เมื่อเกิดการเจ็บป่วย มนุษย์จึงมีวิธีการรักษาโรคตามความเชื่อของชนแต่ละกลุ่ม แม้ในปัจจุบันการรักษาโรคบางโรคด้วยวิธีการแพทย์แผนปัจจุบันไม่ได้ผล แต่รักษาด้วยแพทย์แผนโบราณแล้วกลับหายจากโรคร้ายไข้เจ็บ ดังนั้น ความเชื่อเกี่ยวกับการรักษาโรค จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่ง

4. ความเชื่อเกี่ยวกับการพยากรณ์ เป็นความเชื่อที่คนในสมัยก่อนได้รวบรวมเอาไว้สำหรับทำนายหรือคาดการณ์เกี่ยวกับบุคคล องค์กร และเหตุการณ์ในอนาคต ในการพยากรณ์ ผู้พยากรณ์จะศึกษาความเชื่อที่คนสมัยก่อนได้รวบรวมไว้และสังเกตสิ่งต่าง ๆ ประกอบการพยากรณ์ ได้แก่ ลักษณะร่างกาย วันเดือนปีเกิด ชื่อ การเสี่ยงทาย การดูฤกษ์ยาม การดูไพ่ การอัญเชิญภูตผีเทวดามาเข้าทรง การเข้าฌาน การทำนายจากกลางสังหรณ์

5. ความเชื่อเกี่ยวกับครวเรือน ครวเรือนหรือบ้าน เป็นที่ที่คนไทยให้ความสำคัญมาอย่างยาวนานตั้งแต่ในสมัยอดีตจนถึงปัจจุบันจะพบว่าการสร้างบ้านนั้นจำเป็นต้องอาศัยการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องหรือแม้แต่การเลือกทิศทางหรือทำเลก็เป็นสิ่งที่คนไทยให้ความสำคัญ เนื่องจากเชื่อว่าหากปฏิบัติตามความเชื่อ จะส่งผลดีต่อการดำเนินชีวิต เช่น ในอดีตนิยมสร้างบ้านริมแม่น้ำเพื่อความสะดวกในการคมนาคม

6. ความเชื่อเกี่ยวกับอาชีพ เป็นความเชื่อหรือพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการประกอบอาชีพ การป้องกันความเสียหายจากธรรมชาติ ภูตผีปีศาจ และการขอความคุ้มครองจากเทพยดา

7. ความเชื่อเกี่ยวกับการสูญเสียและการได้กลับคืน ความเชื่อประเภทนี้เป็นการช่วยแก้ปัญหา เพื่อบรรเทาความไม่สบายใจที่เกิดการสูญเสีย โดยหาวิธีการให้ได้สิ่งที่สูญเสียไปกลับคืนมา เช่น วิธีการเสี่ยงทาย การบนบานขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยดูแลให้หาสิ่งนั้นพบ ในบางแห่งจะอาศัย คนทรงให้ช่วยบอกหรือแนะนำว่าต้องปฏิบัติอย่างไรจึงจะพบสิ่งที่กำลังตามหา

การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อที่ปรากฏในสังคมไทยจากตำราต่าง ๆ ผู้วิจัย พบว่า นักวิชาการได้จำแนกประเภทของความเชื่อแตกต่างกันออกไป โดยมีทั้งการจำแนกโดยให้ความหมายกว้าง ๆ อย่างแนวคิดของ เสาวลักษณ์ อนันตสานต์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท และการจำแนกโดยละเอียดอย่างแนวคิดของ อารี ถาวรเศรษฐ์และแนวคิดของ กิ่งแก้ว อุตถากร ซึ่งแบ่งออกเป็น 11 ประเภท นอกจากนี้เมื่อนำข้อมูลมาประมวลผลจึงพบว่า ความเชื่อในสังคมไทยที่ปรากฏทั้งหมด มี 19 ประเภท ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ ความเชื่อเกี่ยวกับลางสังหรณ์ ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์ ความเชื่อเกี่ยวกับคาถาอาคม ความเชื่อเกี่ยวกับวิญญูณ ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเกี่ยวกับนรกสวรรค์ ความเชื่อเกี่ยวกับโชคกลาง ความเชื่อเกี่ยวกับสุขภาพ ความเชื่อเรื่อง

บุคคล ความเชื่อเกี่ยวกับความฝัน ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง ความเชื่อเกี่ยวกับการเกิดตาย ความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติ ความเชื่อเกี่ยวกับการรักษาโรค ความเชื่อเกี่ยวกับการพยากรณ์ ความเชื่อเกี่ยวกับคริวเรือน ความเชื่อเกี่ยวกับอาชีพ ความเชื่อเกี่ยวกับการสูญเสียและได้กลับคืน

ดังนั้น ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อของนักวิชาการที่ได้กล่าวไปข้างต้นมาประยุกต์ใช้โดยจัดหมวดหมู่ประเภทของความเชื่อที่ผู้วิจัยมีความประสงค์จะศึกษาตามความเหมาะสม สอดคล้อง ครอบคลุมและสะดวกต่อการนำเสนอผลการวิจัยมากที่สุด เนื่องจากประเภทของความเชื่อที่นักวิชาการได้ระบุไว้นั้น หลายประเภทสามารถจัดกลุ่มไว้กลุ่มเดียวกันได้ เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับคาถาอาคม ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง สามารถจัดรวมอยู่ในประเภทความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ได้ ผู้วิจัยจึงจัดประเภทของความเชื่อไว้ทั้งหมด 7 ประเภทหลัก โดยอิงข้อมูลจากนักวิชาการข้างต้นและมีทั้งส่วนที่เพิ่มเติมซึ่งปรากฏในบทประพันธ์ ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องเล่าหรือตำนาน ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์ ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ ความเชื่ออันเนื่องมาจากพุทธศาสนา ความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจจิต ความเชื่อเกี่ยวกับเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเกี่ยวกับภูตผีหรือวิญญาณ

2.3 แนวคิดสัมพันธบท(Intertextuality)

แนวคิดสัมพันธบทหรือคำว่า “Intertextuality” เป็นคำศัพท์ทางวิชาการที่เพิ่งถือกำเนิดขึ้นมาในราวช่วงปี ค.ศ. 1960 โดยผู้ที่ประดิษฐ์คำนี้ขึ้นมาคือ J. Kristeva นักวิชาการชาวบัลแกเรีย ที่มาอยู่ในฝรั่งเศส และเมื่อมีการนำเอาคำ ๆ นี้มาใช้ในทางวิชาการภาษาไทยก็ได้มีการแปลคำว่า Intertextuality ไว้อย่างหลากหลาย เช่น การเชื่อมโยงเนื้อหา การถ่ายโยงเนื้อหา การถ่ายโยงข่าว สัมพันธบท สหบท ฯลฯ โดย กาญจนา แก้วเทพ ซึ่งเป็นนักวิชาด้านสื่อสารมวลชนได้แสดงความเห็นต่อแนวคิดนี้ว่า "แนวคิดเรื่องสัมพันธบทนั้น มิใช่ความคิดที่ใหม่เอี่ยมถอดตามโดยแนวคิดนี้ได้ต่อยอดจากแนวคิดเดิมที่มีอยู่แล้วตั้งแต่อดีตที่เราอาจจะรู้จักกันในคำศัพท์ว่า การอ้างอิง(Quotation) การอ้างอิง(Reference)และแนวทางการสื่อสารเรามาถึงจะรู้จักแนวคิดนี้ในนามของการดัดแปลง (Adaptation)โดยเฉพาะสื่อนวนิยายมาเป็นสื่อภาพยนตร์และโทรทัศน์"

นอกจากนี้กาญจนา แก้วเทพได้กล่าวถึงมรดกทางความคิดของสัมพันธบทโดยสรุปได้ว่า แม้ J.Kristeva จะเป็นผู้บัญญัติคำว่า Intertextuality ใช้เป็นคนแรก แต่อย่างไรก็ตามก็ได้รับอิทธิพลจากนักคิดรุ่นก่อนหน้านั้น เช่น แนวคิดของ F. de Saussure ในเรื่องของ “สัญญาณ” โดยเชื่อว่าสัญญาณต่าง ๆ ล้วนต้องอ้างอิงซึ่งกันและกันจึงจะเกิดความหมายขึ้นมาได้ เป็นต้น(กาญจนา แก้วเทพ, 2552, น.2-4) โดยสัมพันธบทนั้นเป็นลักษณะของตัวบทที่สามารถสื่อให้รู้ว่า “มีความคิดอื่น” หรือ “ตัวบทอื่น” ที่มีอยู่ก่อนหน้า ปรากฏอยู่ในตัวบทนั้น ๆ โดยมีความสัมพันธ์เชิงตอบสนอง ตอบโต้ หรือมีปฏิสัมพันธ์กับตัวบทหรือวาทกรรมที่มีอยู่ก่อนหน้า (อำนาจ ปึกษาสุขและสมชาย สำเนียงงาม, 2561, น. 124) แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกันกับนักวิชาการสายวรรณคดี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิเชฐ แสงทอง(2561, น. 253) ที่มีมุมมองต่อแนวคิดสัมพันธบท ว่า “หนังสือเล่มหนึ่ง วรรณกรรมเรื่องหนึ่งหรือเรื่องเล่าเรื่องหนึ่ง จึงเป็นผลจากตัวบทหรือวาทกรรมทางวัฒนธรรมและสังคมที่ประกอบไปด้วยถ้อยคำต่าง ๆ วิธีการพูดหรือการสื่อสารเจรจาที่หลากหลาย ทั้งคล้อยตามและตอบโต้กับแบบ

แผน ดังนั้น ตัวบทจึงไม่มีวันเป็นตัวแทนหรือสะท้อนความหมายที่แน่นอนชัดเจน เพราะมันเกิดขึ้นจากตัวบทหรือถ้อยคำของสังคมซึ่งมีความขัดแย้งยกย่อนอยู่ตลอดเวลา คำและคำพูดต่าง ๆ จะเก็บจับเอาได้ด้วยประสบการณ์ อุดมการณ์ ทศนคติ ผลประโยชน์ ของฝ่ายที่ต่างกัน ด้วยเหตุผลนี้มันจึงย่อมเก็บเอาความขัดแย้งเหล่านั้นติดมาด้วย ความหมายของตัวบทจึงเป็นอื่น ได้เสมอๆ ” และยังมีความเห็นต่อไปอีกว่า “สัมพันธบท” เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นมาเพื่อสาธิตให้เห็นว่าแนวคิดเดิมซึ่งเชื่อกันว่าตัวบทมีความหมายที่เป็นเอกภาพ แน่ชัดตายตัว โดยนักเขียนเป็นผู้บงการและควบคุมความหมายของตัวบททั้งหมดนั้นเป็นแนวคิดที่น่าสงสัย นักสัมพันธบทจึงพยายามสาธิตให้เห็นว่า วรรณคดีประกอบสร้างขึ้นมาจากระบบสัญญาณ เป็นผลผลิตของตัวบทอันหลากหลายและเป็นร่างทรงของชนบททางวรรณศิลป์ที่มีมาก่อน(พิเชฐ แสงทอง, 2561, น. 291-292)

ประเภทของสัมพันธบทกล่าวโดยสรุปได้ว่า มี 2 ประเภท

1. สัมพันธบทแนวนอน(Horizontal Intertextuality) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทปฐมภูมิด้วยกันคือระหว่างฝ่ายผู้ส่ง/ผู้ผลิตด้วยกันที่จะหยิบยืมส่วนประกอบต่าง ๆ ของตัวบท เช่น การถ่ายโยงระหว่าง genres ตัวละคร นักแสดง เนื้อหา ฯลฯ โดยอาจจะมองเห็นอย่างชัดเจนว่ามีการหยิบยืมหรือไม่ก็ได้ เช่น การนำเอาบทประพันธ์นวนิยายเรื่องสี่แผ่นดินมาสร้างเป็นภาพยนตร์หรือละครโทรทัศน์ เป็นต้น

2. สัมพันธบทแนวตั้ง(Vertical Intertextuality) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทปฐมภูมิ เช่น รายการโทรทัศน์ ภาพยนตร์ เพลง ฯลฯ กับตัวบทอื่น ๆ ที่แตกต่างออกไปโดยมีการอ้างอิงอย่างชัดเจน ตัวบทในทุติยภูมิ เช่น คอลัมน์วิจารณ์ภาพยนตร์ ส่วนระดับตติยภูมิ เช่น ความคิดเห็นของผู้อ่าน/ผู้ชมละคร-ภาพยนตร์ที่มีต่อบทวิจารณ์ดังกล่าว เป็นต้น (กาญจนา แก้วเทพ 2552 อ้างจาก Fiske T. 1987)

นอกจากนี้ นพพร ประชากุล(2543 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ 2553) ได้เสนอแนวทางในการวิเคราะห์และเปรียบเทียบความเหมือนและแตกต่างระหว่าง “ตัวบทต้นทาง” และ “ตัวบทปลายทาง” ไว้ดังนี้

1. การคงเดิม (Convention) คือ ตัวบทต้นทางได้ถ่ายทอดเนื้อหาอะไรมาอย่างตัวบทปลายทางโดยไม่เปลี่ยนแปลงหรือไม่

2. ความแปลกใหม่ (Invention) คือ ตัวบทปลายทางมีเนื้อหาแปลกใหม่ที่ตัวบทต้นทางไม่มีหรือไม่

3. การขยายความ (Extension) คือ ตัวบทปลายทางมีการถ่ายทอดเนื้อหาอะไรมาจากตัวบทต้นทาง โดยมีการเพิ่มเติมให้ต่างจากตัวบทปลายทางหรือไม่

4. การตัดทอน (Reduction) คือ ตัวบทปลายทางที่มีการตัดทอนเนื้อหาอะไรมาจากตัวบทต้นทางไปบ้าง ตัดทอนเพราะเหตุใดและการตัดทอนนั้นส่งผลถึงความหมายของตัวบทหรือไม่

5. การดัดแปลง (Modification) คือ ตัวบทปลายทางมีการดัดแปลงเนื้อหาอะไรไปจากตัวบทต้นทาง จนทำให้ตัวบทต้นทางมีรูปลักษณ์แตกต่างไปจากเดิม

แนวคิดเรื่องสัมพันธบทของ นพพร ประชากุลดังที่กล่าวไปข้างต้น สอดคล้องกันกับแนวคิดของ ตรีศิลป์ บุญขจร ที่กล่าวถึงสัมพันธบทหรือที่เรียกว่า “สหบท” ในบริบทของวรรณกรรมหรือวรรณคดี โดยสรุปได้ว่า สหบท เป็นแนวคิดที่เชื่อว่าวรรณคดีสร้างขึ้นจากระบบสัญลักษณ์ ขนบวรรณศิลป์และวัฒนธรรม มีความสำคัญต่อความหมายของตัวบท ซึ่งในที่นี้ไม่ว่าตัวบทจะมีลักษณะเป็นวรรณคดีหรือไม่ ก็จะมีลักษณะเป็นสหบทปรากฏอยู่ในตัวบทนั้นๆ โดยมีพื้นฐานแนวคิดเรื่องมรดกกรรมของผู้แต่งของ โรลองด์ บาร์ธ ว่าผู้อ่านสามารถใช้ตัวบทอื่นที่เป็นเครือข่ายของสหบททางวัฒนธรรมและสังคมได้ด้วย การตีความตัวบทหรือการพยายามแสวงหาความหมายในตัวบทที่แท้จริงคือการพยายามหาสายสัมพันธ์ของตัวบทที่อ่านกับตัวบทอื่นๆที่สัมพันธ์กัน(ตรีศิลป์ บุญขจร, 2553, น. 122) สอดคล้องกับที่ พิเชษฐ แสงทอง(2561, น. 251) กล่าวถึงลักษณะของสหบทว่า “ตัวบทจึงปราศจากความหมายอันเป็นอิสระแต่สัมพันธ์กับความหมายอื่นๆภายนอกเสมอ”

แนวคิดสัมพันธบทข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่ามีความสำคัญต่อการทำวิจัยในครั้งนี้โดยสามารถนำไปวิเคราะห์ให้เห็นถึงลักษณะของการนำความเชื่อในสังคมมาใช้ประกอบสร้างตัวบทนวนิยายว่ามีลักษณะการนำมาใช้อย่างไรบ้าง โดยผู้วิจัยได้ประมวลผลความรู้หรือทฤษฎีจากนักวิชาการข้างต้นและนำมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งในนวนิยาย

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554(2556, น. 183) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ขัด” หมายถึง ไม่ทำตาม ผ่าฝืน ขืนไว้ และให้ความหมายของคำว่า “แย้ง” ไว้ว่า หมายถึง ไม่ตรงหรือลงรอยเดียวกัน ต้านไว้ ทานไว้(พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554, 2556, น. 964)

เมื่อนำความหมายดังกล่าวมาสรุปความแล้ว ความขัดแย้งในที่นี้ หมายถึง ความไม่ลงรอยกันอันนำไปสู่การฝ่าฝืน ไม่ทำตามอีกฝ่ายจนเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาตามมา

ในทางวรรณกรรมนั้น ความขัดแย้งเป็นหนึ่งในองค์ประกอบที่มีความสำคัญมากต่อโครงเรื่องซึ่งเป็นการเกิดขึ้นระหว่างการผูกปมที่จะนำไปสู่จุดสุดยอด ความขัดแย้งภายในเรื่องอาจเป็นความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับชะตากรรม มนุษย์กับสังคมหรือสภาพแวดล้อม หรือมนุษย์กับมนุษย์ด้วยกัน ซึ่งทั้งหมดนี้ถือเป็นความขัดแย้งจากภายนอก นอกจากนี้คือความขัดแย้งภายในซึ่งเป็นความขัดแย้งภายในจิตใจของตัวละครเอง(สรณัฐ ไตลังคะ, 2560, น. 22-23) ซึ่งลักษณะการแบ่งประเภทของความขัดแย้งดังกล่าว สอดคล้องไปในทิศทางด้วยกันกับ วนิดา บำรุงไทย(2544, น. 112) ซึ่งได้แบ่งความขัดแย้งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้ 1) ความขัดแย้งภายนอก ได้แก่ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ความขัดแย้งกับธรรมชาติ ความขัดแย้งกับสังคม 2) ความขัดแย้งภายใน คือ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของตัวละคร

สังเกตได้ว่าการจัดประเภทดังกล่าว ทำให้เห็นว่าความขัดแย้งมีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบอื่น ๆ ในนวนิยายโดยเฉพาะตัวละคร ดังนั้นผู้วิจัยจำเป็นต้องนำแนวคิดความขัดแย้งในวรรณกรรม ในส่วนของการจัดประเภทของความขัดแย้งมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ในส่วนขอบทบาทของตัวละครเหนือธรรมชาติในการแสดงความขัดแย้งสู่โครงเรื่องหลักว่าในนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติของตรี อภิรุณ ปรากฏลักษณะหรือประเภทของความขัดแย้งอย่างไรบ้าง

2.5 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนวนิยาย องค์ประกอบของนวนิยายและนวนิยายลึกลับเหนือธรรมชาติ

ในส่วนของเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายและนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติ เพื่อที่จะนำไปเป็นแหล่งข้อมูลและประยุกต์ใช้กับทฤษฎีในการวิเคราะห์บทบาทของตัวละครเหนือธรรมชาติที่มีอิทธิพลต่อเนื้อเรื่อง ดังนี้

นวนิยาย เป็นวรรณกรรมบันเทิงคดีประเภทเรื่องเล่า (Narrative Fiction) ซึ่งหมายถึงงานเขียนที่มีได้มุ่งเน้นข้อเท็จจริง แต่เป็นเรื่องที่แต่งขึ้นจากจินตนาการ (Abrams 1971 อ้างถึงใน ธัญญา สังขพันธานนท์ 2539 น. 161) และมีลักษณะที่สำคัญ คือ ต้องประกอบด้วยเหตุการณ์ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันและดำเนินไปในสถานที่ เวลา เชื่อมโยงกันเป็นเรื่องราว โดยนัยนี้อาจเรียกได้ว่าเป็น “วรรณกรรมแห่งจินตนาการ” (Imaginative Literature) กล่าวคือ เป็นเรื่องที่ประดิษฐ์คิดแต่งหรือสมมุติขึ้นโดยอาศัยจินตนาการของผู้แต่งเป็นสำคัญ และจินตนาการนั้นก็มาจากความเป็นจริงเกี่ยวกับโลกและชีวิตมนุษย์ ดังนั้นนวนิยายอาจเป็นเรื่องจริงหรือไม่จริงก็ได้ (Robert 1988 อ้างถึงใน ธัญญา สังขพันธานนท์ 2539 น. 161) และนอกจากนี้นวนิยายยังสามารถแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะของเนื้อเรื่องได้อีกหลายประเภท ดังที่ เถกิง พันธุ์เถกิงอมร(2541, น. 18-64)ได้แบ่งประเภทนวนิยายตามเนื้อหาไว้ 20 ประเภท กล่าวโดยสรุป ดังนี้

1. นวนิยายประวัติศาสตร์ (Historical novel) เป็นนวนิยายที่ใช้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในประวัติศาสตร์เป็นข้อมูลหลักในการนำเสนอเรื่องราว
2. นวนิยายผู้ร้ายผู้ดี (Picaresque novel) เป็นนวนิยายที่มีตัวละครเอกเป็นคนธรรมดาสามัญและมีพฤติกรรมที่สร้างความเสื่อมเสียในสายของคนทั่วไป เช่น คนเสเพล
3. นวนิยายเร้าอารมณ์ (Sentimental novel) เป็นนวนิยายที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับการแสดงออกทางอารมณ์ที่รุนแรง เช่น นวนิยายที่ถ่ายทอดความรู้สึกดีใจ เสียใจ ของตัวละครอย่างลึกซึ้ง
4. นวนิยายเชิงจิตวิทยา (Psychological novel) เป็นนวนิยายที่บรรยายความรู้สึกและจิตใจของตัวละครสำคัญ ซึ่งเป็นผลจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ประสบมา
5. นวนิยายแนวสยองขวัญ (Gothic novel) เป็นนวนิยายที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับความลึกลับของสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ(Super natural) เช่น เรื่องภูตผีปีศาจ
6. นวนิยายเน้นบุคลิกลักษณะ (The Novel of manners) เป็นนวนิยายที่เน้นบุคลิกลักษณะทางสังคมหรือเป็นการเขียนนวนิยายโดยใช้ข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมทางสังคม
7. นวนิยายแนวจดหมาย (Epistolary) เป็นนวนิยายที่เน้นใช้จดหมายในการสื่อสารภายในเรื่องหรือเรียกได้ว่าใช้จดหมายเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินเรื่อง
8. นวนิยายแนวลูกทุ่ง (Pastoral novel) นวนิยายประเภทนี้มีเนื้อเรื่องที่ว่าด้วยชีวิตในชนบทในสภาพที่มีความรื่นเริง และสะท้อนภาพความไร้เดียงสาของตัวละคร
9. นวนิยายแห่งการเรียนรู้ (The School novel) เป็นนวนิยายที่รับผลมาจากการขยายตัวของภาพยนตร์ โดยมีเนื้อเรื่องเน้นสะท้อนภาพสังคมที่ต่อเนื่อง
10. นวนิยายชีวิตจริง (Non-fiction novel) เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนจำลองแบบหรือถ่ายทอดเรื่องราวโดยอ้างอิงพฤติกรรมชีวิตของคนจริง ๆ

11. นวนิยายต่อต้านรูปแบบนวนิยาย (Anti-novel) เป็นนวนิยายที่มีลักษณะไม่เป็นไปตามรูปแบบของนวนิยาย เช่น ไม่เน้นความสำคัญของตัวละคร ไม่เน้นเรื่องลำดับเวลาในเรื่อง
12. นวนิยายสั่งสอนอบรมหรือแนวศาสนา (Cult or Coterie novel) เป็นนวนิยายที่ถือได้ชื่อว่าประสบความสำเร็จในเชิงพาณิชย์ นำไปเป็นวัตถุดิบประสงคในการประชาสัมพันธ์ศาสนาได้
13. นวนิยายนักสืบหรืออาชญาวิทยา (Detective and Mystery novel) เป็นนวนิยายที่เน้นปมปริศนาเป็นหลัก
14. นวนิยายตะวันตก (Western novel) เป็นนวนิยายที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์ในชายแดน มีความเรียวบ่งาย
15. นวนิยายจินตนิยายและการทำนาย (Fantasy and prophetic) มีลักษณะใกล้เคียงกับนวนิยายวิทยาศาสตร์แต่มีเรื่องความมหัศจรรย์และการทำนายอนาคตเข้ามาเกี่ยวข้อง
16. นวนิยายกรรมาชน (Proletarian novel) เป็นนวนิยายที่มุ่งสะท้อนชีวิตและเข้าถึงปัญหาของชนชั้นกรรมาชีพและผู้ใช้แรงงาน
17. นวนิยายซากะ (Saga novel) เป็นนวนิยายแนวพงศาวดารและจดหมายเหตุ
18. นวนิยายโกรเทสก์ (Grotesque novel) เป็นนวนิยายที่มุ่งเสียดสีสังคม
19. นวนิยายที่มีความมุ่งหมาย (Novel with Purpose) เป็นนวนิยายที่สะท้อนเรื่องราวในสังคมและส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในสังคมได้ในเวลาต่อมา
20. นวนิยายวิทยาศาสตร์ (Science fiction) เป็นนวนิยายที่มีลักษณะสำคัญโดยผู้เขียนอาจใช้วิทยาศาสตร์แทรกเข้าไปเป็นภูมิหลังที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมของตัวละคร

การแบ่งประเภทของนวนิยายข้างต้น นวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติ เป็นนวนิยายแนวหนึ่งซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มของนวนิยายแนวสยองขวัญ (Gothic novel) ที่มีผู้วิจัยให้ความสนใจจำนวนมาก เนื่องจากนวนิยายแนวดังกล่าวส่วนใหญ่สร้างจากจินตนาการของผู้แต่ง โดยมีลักษณะสำคัญคือ มักจะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ หรือเหนือวิสัยของความเป็นจริง อาจสร้างจากจินตนาการหรือนำความเชื่อต่างๆที่มีในสังคม เช่น ความเชื่อเรื่องวิญญาณ ความเชื่อเรื่องการกลับชาติมาเกิด หรือความเชื่อเกี่ยวกับมนุษย์หรือสัตว์ที่มีลักษณะพิเศษ มาสร้างเป็นนวนิยาย จนทำให้ผู้อ่านเกิดความสงสัยใคร่รู้ ตื่นเต้นกับเรื่องราวและมีความลึกลับซึ่งในแง่ของคุณค่าทางปรัชญา

พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมอังกฤษ-ไทย (2545, น. 421) ได้ให้ความหมายของ Supernatural Story เรื่องเหนือธรรมชาติ ว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งไม่ปรกติธรรมดาและอยู่เหนือความรู้ทางประสาทสัมผัส สิ่งที่ทำให้สยดสยอง สิ่งที่น่ากลัวน่าขนลุกขนพอง อำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือสิ่งที่เทพดาบันดาลให้เกิดขึ้น เรื่องเหนือธรรมชาติอาจใช้ได้กับเรื่องที่น่าเอาฤกษ์พิศาวาญวิญญาณทั้งดีและร้าย ภาพมายาเวทมนต์คาถา สิ่งแปลกประหลาด เครื่องรางของขลัง บรรยากาศที่สยดสยอง สัตว์ประหลาด ทั้งสิ่งลึกลับทั้งหลายมาประกอบเป็นเรื่อง

ธวัช ปุณโณทก (2527, น. 92) ได้ให้นิยามของนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติโดยจัดอยู่ในนวนิยายประเภทมหัศจรรย์ (Fantasy Novel) ว่า บางครั้งเรียกว่า นวนิยายประเภทเหนือธรรมชาติ (Surrealise) คือ นวนิยายที่มีโครงเรื่องลึกลับ โดยผู้เขียนอาจจะจินตนาการเอาเองหรือใช้ความฝันประเภทฟุ้งเฟ้อของผู้เขียน นำเรื่องราวเหล่านั้นมาผูกเป็นโครงเรื่อง โดยไม่มีเจตนาจะให้เป็นการจริง

ผู้เขียนมีเป้าหมายให้เกิดความเพลิดเพลินและจินตนาการแปลกๆแก่ผู้อ่านมากกว่าสาระอื่นๆ เช่น นวนิยายภูตผีปีศาจ (Exorcism) ผู้เขียนพยายามเสนอความลึกลับเกี่ยวกับภูตผี และความมหัศจรรย์ของไสยศาสตร์ อันได้แก่ เวทมนตร์ คาถาอาคมต่างๆ โดยมีจุดมุ่งหมายให้เกิดความสั่นสะเทือนอารมณ์แก่ผู้อ่าน...ส่วนนวนิยายมหัศจรรย์และเหนือธรรมชาติอื่นๆ ซึ่งเป็นจินตนาการลึกลับจากสังคมโบราณมาเป็นโครงเรื่อง

วรรณกรรมแนวลึกลับเหนือธรรมชาติเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่มีวิวัฒนาการทางด้านงานเขียนมาอย่างยาวนานและได้รับอิทธิพลจากเรื่องเหนือธรรมชาติ โดย สุริภร เสรีรัฐ(2535, น.44) ได้ศึกษาวิวัฒนาการของวรรณกรรมแนวเหนือธรรมชาติไว้ว่า มนุษย์กับความเชื่อเหนือธรรมชาตินั้น มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ แต่เนื่องจากมนุษย์ยังไม่มีภาษาเขียนที่เป็นรูปแบบชัดเจน ความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติจึงถูกถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งโดยการเล่าขานสืบทอดกันมาในรูปแบบของนิทานพื้นบ้านและบทเพลง ต่อมาเมื่อมนุษย์ได้พัฒนาภาษาเขียน และได้ถ่ายทอดเรื่องราวเหนือธรรมชาติออกไปในแต่ละยุคและได้รับความแพร่หลายมากขึ้น จึงนับได้ว่าเรื่องเหนือธรรมชาติได้ถูกถ่ายทอดให้เป็นวรรณกรรมที่มีรูปแบบอย่างแท้จริง

ในที่นี้อาจสรุปได้ว่า นวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติ หมายถึง นวนิยายที่มีเนื้อเรื่องเกิดจากจินตนาการของผู้แต่ง ทั้งนี้อาจเป็นเรื่องจริงหรือไม่จริงก็ได้และนอกจากนี้ยังประกอบไปด้วยเหตุการณ์หรือตัวละครที่มีลักษณะเหนือธรรมชาติหรือเสนอเรื่องราวที่มีความลึกลับและเกี่ยวข้องกับเรื่องของความเชื่อที่อาจเกิดจากจินตนาการหรือเป็นความเชื่อที่ผู้แต่งได้รับอิทธิพลมาจากความเชื่อในชีวิตจริงก็ได้ เช่น ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ ความเชื่อเรื่องการกลับชาติมาเกิด เป็นต้น

นอกจากนี้ การที่ผู้วิจัยจะสามารถวิเคราะห์นวนิยายได้นั้น ต้องมีความรู้พื้นฐานและความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบต่าง ๆ ของนวนิยายอย่างครบถ้วน จากการศึกษาพบว่านักวิชาการหลายท่านได้แบ่งองค์ประกอบของนวนิยายไว้อย่างใกล้เคียงกัน เช่น

สายทิพย์ นุกุลกิจ (2539, น. 182-186) ได้แบ่งประเภทและอธิบายถึงองค์ประกอบของนวนิยาย กล่าวโดยสรุปดังนี้

1. แก่นเรื่อง หมายถึง แนวคิดสำคัญของเรื่องที่ผู้แต่งมุ่งจะสื่อให้ผู้อ่านทราบ
2. โครงเรื่อง หมายถึง โครงเรื่องของนวนิยายที่มีลักษณะประกอบด้วยปัญหาข้อขัดแย้งด้านพฤติกรรม ด้านเหตุการณ์ หรือด้านอารมณ์ของตัวละคร เพื่อให้ผู้อ่านสนใจอยากรู้ค่าเฉลี่ยในตอนจบ โดยโครงเรื่องของนวนิยายจะมีลักษณะทั้งเป็นโครงเรื่องใหญ่และมีโครงเรื่องย่อยแทรกอยู่ด้วย
3. ตัวละคร หมายถึง ผู้ที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ในเรื่อง หรือเป็นผู้แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ภายในเรื่อง ตัวละครนี้นับเป็นองค์ประกอบสำคัญส่วนหนึ่งของนวนิยาย โดยแบ่งย่อยออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ตัวละครประเภทตัวแบน หรือน้อยลักษณะ กับตัวละครประเภทตัวกลมหรือหลายลักษณะ
4. บทสนทนา หมายถึง คำพูดที่ตัวละครใช้ตอบโต้กันในเรื่อง
5. ฉาก หมายถึง เวลาและสถานที่รวมทั้งสิ่งแวดล้อมอื่นๆที่ช่วยบอกให้ผู้อ่านรู้ว่าเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นเมื่อใด ที่ ที่นั้นมีลักษณะอย่างไร
6. บรรยายกาศ หมายถึง รายละเอียดต่าง ๆ ที่ผู้แต่งสร้างขึ้นในงานเขียนเพื่อก่อให้เกิดอารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่งและมีส่วนทำให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ของตัวละคร

ัญญา สังขพันธานนท์ (2539, น. 162-227) กล่าวว่า โดยปกติแล้วทั้งนวนิยายและเรื่องสั้น มักมีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ประเภท กล่าวโดยสรุป ได้แก่

1. โครงเรื่อง(Plot) หมายถึง ลำดับของเหตุการณ์ที่ประกอบเข้าเป็นเรื่องหรือในความหมายอย่างละเอียด โครงเรื่องได้แก่เหตุการณ์ทั้งหลายที่ผู้แต่งกำหนดขึ้นเพื่อให้ดำเนินไปตั้งแต่ต้นจนจบ โครงเรื่องส่วนใหญ่มักจะประกอบด้วยองค์ประกอบสองส่วนคือ ความต้องการหรือความปรารถนาของตัวละครกับปัญหาหรืออุปสรรคที่ขัดขวางไม่ให้ตัวละครบรรลุจุดมุ่งหมาย (อุดม หนูทอง 2523 อ้างถึงใน ัญญา สังขพันธานนท์ 2539)

2. ตัวละคร (character) หมายถึง ผู้ที่มีบทบาทในเรื่องหรือผู้ที่ผ่านเหตุการณ์ต่าง ๆ ในเรื่อง อาจกล่าวได้ว่าตัวละครเป็นเจ้าของเรื่อง ทั้งนี้เพราะก่อนที่จะลงมือแต่ง ผู้แต่งจะต้องคิดก่อนเสมอว่าจะเขียนเรื่องของใครและใครประสบกับเหตุการณ์อะไรบ้าง โดยนัยนี้ตัวละครจึงเป็นผู้ที่ทำให้เกิดเรื่องราวขึ้นมา

3. แก่นเรื่อง (Theme) หมายถึง สาระสำคัญที่ผู้แต่งมีจุดประสงค์ต้องการสื่อมายังผู้อ่าน สาระสำคัญนั้นมักเกี่ยวกับความเป็นจริงของชีวิตเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความหยั่งรู้ เข้าใจและเป็นข้อคิดเตือนใจ

4. ฉากและสถานที่ (setting) หมายถึง สถานที่ เวลา ทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคตและยังความหมายที่ลึกไปถึงความสัมพันธ์และความหมายต่อภาวะจิตใจของตัวละครอีกด้วย

5. มุมมอง (Point of View) หมายถึง ในเรื่องเล่าแต่ละเรื่อง นักเขียนจะเป็นผู้กำหนดหรือเลือกจะให้ใครเป็นคนเล่าเรื่องหรือจะเล่าเรื่องโดยผ่านสายตาหรือ “มุมมอง” ของใคร โดยนัยนี้ มุมมองจึงหมายถึง การเลือกให้ผู้เล่าเรื่องของนักเขียน

6. สีสการเขียน (Style Tone) หมายถึง แนวทางที่นักเขียนเลือกใช้และเรียบเรียงถ้อยคำเพื่อที่จะแสดงความคิดหรือแก่นเรื่อง สีสการเขียนเกิดจากองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น การเลือกใช้คำ ประโยค วลีหรือการใช้ภาษาในเชิงความเปรียบ

การแบ่งประเภทขององค์ประกอบในนวนิยายข้างต้น สังเกตได้ว่านักวิชาการทั้ง 2 ท่าน มีมุมมองหรือแบ่งประเภทไว้อย่างใกล้เคียงกันและมีส่วนที่แตกต่างกัน คือ สาย ทิพย์นุกูลกิจ ได้แยกประเภทระหว่างฉากกับบทสนทนาออกจากกัน และในส่วนของัญญา สังขพันธานนท์ ปรากฏประเภทองค์ประกอบของนวนิยายเพิ่มเติมที่ต่างไปจากสายทิพย์ นุกูลกิจ คือในส่วนของ มุมมอง (Point of View) และ สีสการเขียน (Style Tone) และไม่ปรากฏองค์ประกอบของบรรยายภาค อย่างไรก็ตาม การแบ่งประเภทที่มีความแตกต่างข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบของนวนิยายอย่างครอบคลุมและเป็นประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป โดยเฉพาะในส่วนของโครงเรื่องที่ได้อ้างอิงข้างต้น มีความสำคัญต่องานวิจัยในส่วนของ การวิเคราะห์ความขัดแย้งของตัวละครเหนือธรรมชาติเนื่องจากความขัดแย้งเป็น ปัญหาหรืออุปสรรคที่ขัดขวางไม่ให้ตัวละครบรรลุจุดมุ่งหมาย (อุดม หนูทอง 2523 อ้างถึงใน ัญญา สังขพันธานนท์ 2539)ทำให้ส่งผลต่อการดำเนินเรื่องต่อไปจนถึงจุดสุดยอด(climax) สอดคล้องกับที่ อิราวดี ไตลังคะ(2546, น. 4) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความขัดแย้งไว้ว่า

“สิ่งที่สำคัญมากในโครงเรื่องคือ ความขัดแย้ง ซึ่งเกิดขึ้นระหว่างการผูกปมที่จะนำไปสู่จุดสุดยอด ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในเรื่องอาจเป็นความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับ

ชะตากรรม ระหว่างมนุษย์กับสังคมหรือสภาพแวดล้อม หรือระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ด้วยกัน ทั้งหมดนี้เรียกว่าความขัดแย้งภายนอก นอกจากนี้คือความขัดแย้งภายในซึ่งเป็นความขัดแย้งภายในจิตใจของตัวเอง”

นอกจากนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์องค์ประกอบ “ตัวละคร” เป็นสำคัญ จึงได้รวบรวมข้อมูลและเจาะประเด็นเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานขององค์ประกอบตัวละคร ทั้งนี้อาจเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้วิเคราะห์บทบาทของตัวละครเหนือธรรมชาติได้ดียิ่งขึ้น

วนิดา บำรุงไทย (2544, น. 130-138) ได้กล่าวถึงความรู้เกี่ยวกับตัวละครในฐานะเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งในนวนิยายในหัวข้อ ความหมายของตัวละคร ประเภทของตัวละคร และกลวิธีเกี่ยวกับตัวละคร กล่าวโดยสรุปว่า ตัวละคร (Character) คือ บุคคลที่ผู้แต่งกำหนดหรือสมมุติขึ้นในวรรณกรรมประเภทเรื่องเล่า ตัวละครเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับเรื่องเล่าทุกประเภทรวมทั้งนวนิยาย เพราะถ้าไม่มีตัวละครก็ไม่มีเรื่อง นอกจากนี้ตัวละครยังมักเป็นจุดดึงดูดความสนใจ ความประทับใจของผู้อ่านมากกว่าส่วนอื่น ๆ ของนวนิยาย

ประเภทของตัวละคร ตัวละครในเรื่องเล่าโดยทั่วไปมี 2 ประเภท คือ

1. ตัวละครเอก (Major Character) หมายถึงตัวละครที่มีบทบาทสำคัญในเรื่อง
2. ตัวละครประกอบ (Minor Character) คือตัวละครที่มีบทบาทน้อย อาจมีบทบาทเสริมหรือมีความสัมพันธ์กับตัวละครเอกอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือมีบทบาทเป็นส่วนประกอบเล็กน้อยในเรื่อง

กลวิธีเกี่ยวกับตัวละคร ส่วนกลวิธีที่ผู้ประพันธ์ใช้ในด้านที่เกี่ยวข้องกับตัวละคร มีดังต่อไปนี้

1. กลวิธีการสร้างตัวละคร
  - 1.1 ตัวละครมิติเดียว คือ ตัวละครที่มีลักษณะเป็นแบบฉบับส่วนใหญ่เป็นตัวละครประกอบที่มีบทบาทน้อย
  - 1.2 ตัวละครหลายมิติ คือ ตัวละครที่มีลักษณะซับซ้อนทางอารมณ์ เช่นเดียวกับคนจริงๆ ผู้แต่งต้องเสนอตัวละครแบบนี้อย่างประณีต พิถีพิถัน

2. กลวิธีนำเสนอตัวละคร

2.1 การบอกกล่าวโดยตรง คือ เป็นการบรรยายโดยผู้เขียนแจ่มแจ้งหรือวิเคราะห์ว่าตัวละครมีลักษณะหรืออุปนิสัยอย่างไร หรือบอกผ่านตัวละครตัวใดตัวหนึ่งในเรื่อง คือ ให้ตัวละครเป็นผู้บอกเล่าเกี่ยวกับบุคลิกลักษณะของตัวละครด้วยกัน

2.2 การบอกกล่าวโดยอ้อม คือ ผู้เขียนจะแสดงพฤติกรรมของตัวละคร ให้ผู้อ่านอนุมานด้วยตนเองว่าตัวละครมีลักษณะเช่นใด จากสิ่งที่เขาคิด ทำ หรือพูด

ตัวละครในวรรณกรรมประเภทเรื่องเล่าไม่จำเป็นต้องเป็นคนเสมอไป ตัวละครอาจเป็นสัตว์อมมนุษย์ หรือวัตถุสิ่งของและสามารถเป็นสัญลักษณ์เพื่อเทียบเคียงกับธรรมชาติและพฤติกรรมของมนุษย์เสมอ สิ่งที่ผู้อ่านจะได้รับเมื่ออ่านเรื่องก็คือ การได้เห็นรูปแบบต่าง ๆ ของมนุษย์ในหลายลักษณะ ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรม บุคลิกภาพและภาวะอันเป็นธรรมชาติสากลของมนุษย์ อันจะช่วยให้ผู้อ่านได้เข้าใจโลกและชีวิต ซึ่งการวิเคราะห์ตัวละคร ผู้วิจารณ์ควรวางขอบข่ายของการวิเคราะห์ แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. พิจารณากลวิธีในการสร้างตัวละคร เช่น การตั้งคำถามว่าผู้แตงนำเสนอตัวละครโดยวิธีใด การสร้างแรงจูงใจให้กับตัวละครมีเหตุผลเพียงพอหรือไม่ อะไรคือสิ่งกระตุ้นให้ตัวละครแสดงพฤติกรรมออกมา หรือ พิจารณาน้ำเสียงของผู้แตงที่มีต่อตัวละคร

2. พิจารณาคุณลักษณะและบทบาทของตัวละคร การวิเคราะห์ในประเด็นนี้มีสาระสำคัญอยู่ที่การศึกษาบุคลิกลักษณะและบทบาทของตัวละครในเรื่อง ผู้วิจารณ์จะต้องนำประสบการณ์และความเข้าใจต่อชีวิตมนุษย์เป็นเกณฑ์ประกอบการวินิจฉัยด้วย

นอกจากนี้ ผู้วิจารณ์อาจประเมินค่าการสร้างตัวละครหรือลักษณะของตัวละครในเรื่องว่ามีความเหมาะสมหรือไม่เพียงไร และอาจใช้แนวทางต่อไปนี้ในการวิเคราะห์

1. พิจารณาว่าผู้แตงสร้างตัวละครได้สมจริงหรือไม่ อย่างน้อยตัวละครควรเป็นแบบจำลองชีวิตมนุษย์จริง ๆ ทั้งในทางด้านจิตใจและพฤติกรรม

2. การเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการของตัวละครเป็นไปอย่างสมเหตุสมผลหรือไม่

3. พิจารณาว่าการสร้างตัวละครช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจมนุษย์และสภาวะอันเป็นสากลของมนุษย์ได้มากน้อยเพียงใด ตัวละครที่ดีจะต้องเป็นตัวแทนในการแปลความหมายเกี่ยวกับชีวิตให้แก่ผู้อ่านอย่างกว้างขวาง (ธัญญา สังขพันธานนท์, 2539, น. 173-180)

การศึกษาและรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายและนวนิยายลึกลับเหนือธรรมชาติ ผู้วิจัยมองว่า เป็นข้อมูลสำคัญอีกส่วนหนึ่งที่ผู้วิจัยสามารถนำไปใช้ประกอบการวิเคราะห์บทบาทของตัวละครให้ได้ผลออกมาอย่างครอบคลุมและขยายผลไปถึงการอภิปรายผลการศึกษได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น เกณฑ์ที่ได้กล่าวไปข้างต้น จะเป็นกรอบแนวคิดหนึ่งที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถตอบคำถามได้ว่า ตัวละครเหนือธรรมชาติในนวนิยายของ ตรี อภิรุณ จัดเป็นตัวละครที่มีความสมจริงหรือไม่ อย่างไร หรือ ตัวละครเหนือธรรมชาติจะสามารถเป็นตัวละครที่นำมาเทียบเคียงได้กับพฤติกรรมของมนุษย์ในโลกแห่งความเป็นจริงได้หรือไม่ อย่างไร

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การค้นคว้างานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษานวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติของ ตรี อภิรุณ ทั้ง 3 เรื่อง ได้แก่ นาดี อนิลทิตา ทายาทอสูร ผู้วิจัยมุ่งนำเสนองานวิจัยที่คาดว่าเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางการวิเคราะห์เนื้อหาในประเด็นต่าง ๆ ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยก่อนหน้านี้ได้มีการศึกษาประเด็นต่าง ๆ ในนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติหรือจินตนิยายไว้หลายประเด็นด้วยกัน โดยผู้วิจัยจะแบ่งเป็นประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ ดังนี้ 1.งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติ 2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตัวละครเหนือธรรมชาติ

2.6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติ

การค้นคว้าพบว่า ก่อนหน้านี้มีผู้วิจัยหลายท่านได้ศึกษาวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับนวนิยายแนวเหนือธรรมชาติ ซึ่งนวนิยายแต่ละเรื่องนั้นปรากฏสิ่งที่น่าสนใจและความโดดเด่นที่ต่างกักันออกไป ดังนี้

วิภาพ คัญทัพ (2547) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “ฉาก” ตื่นเต้นสำคัญในนวนิยายสยองขวัญ ของ จินตวีร์ วิวัธน์ รวม 36 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประพันธ์ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการสร้างความขัดแย้งระหว่างตัวละครฝ่ายมนุษย์กับตัวละครฝ่ายอำนาจลึลับ และมุ่งเสนอแนวคิดเรื่องทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วผ่านฉากตื่นเต้นสำคัญและพบว่านวนิยายแนวสยองขวัญของจินตวีร์ วิวัธน์ มีลักษณะคล้ายวรรณกรรมกอธิคใหม่และนอกจากนี้ผู้ประพันธ์ได้ออกแบบตัวละครฝ่ายอำนาจลึลับไว้อย่างหลากหลาย เช่น มนุษย์ต่างดาว ต่างภพ และที่ปรากฏในรูปพลังงานทั้งที่มาจากภายในตัวมนุษย์เอง และในจักรวาลกว้างใหญ่ ซึ่งสร้างขึ้นความเชื่อแบบวิทยาศาสตร์ และยังพบว่าแม้นวนิยายสยองขวัญจะมีวัตถุประสงค์เพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ลุ้นระทึกใจ ยังแฝงไปด้วยคุณค่าเชิงปรัชญา คือ ผู้ประพันธ์มีความศรัทธาในความเป็นมนุษย์

รัชนิกร รัชตรตระกูล (2549) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “ฉาก” ในจินตนิยายของแก้วแก้ว โดยศึกษานวนิยาย 13 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า ฉากที่ปรากฏในจินตนิยายของแก้วแก้วนั้นล้วนมีที่มาจาก 4 ประเภทด้วยกัน ได้แก่ ที่มาจากสถานที่จริง ที่มาจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ที่มาจากความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์ และที่มาจากวรรณคดี ในส่วนของบทบาทนั้น รัชนิกรพบว่า ฉากมีบทบาทสำคัญต่อองค์ประกอบต่าง ๆ ภายในเรื่อง และส่งผลต่อการสนับสนุนแนวคิดสำคัญของเรื่อง ผลการวิจัยพบว่า 1. บทบาทของฉากในการเสริมความสมจริง เช่น ทำให้ผู้อ่านรู้สึกว่สถานที่ที่ผู้แต่งกล่าวถึงนั้นมีอยู่จริง 2. บทบาทในการสนับสนุนแล้วคิดทางพุทธศาสนา

การศึกษางานวิจัยเกี่ยวฉากในนวนิยายแนวเหนือจริงและสยองขวัญทั้ง 2 เรื่องที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น พบว่า งานวิจัยดังกล่าว มุ่งศึกษา “ฉาก” ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งในวรรณกรรม โดยมุ่งวิเคราะห์ในประเด็นที่แตกต่างกันออกไป ในส่วนของรัชนิกรนั้น แสดงให้เห็นถึงกลวิธีการประกอบสร้างนวนิยายโดยศึกษาว่า ฉากที่ปรากฏในเรื่องนั้นมีที่มาและมีบทบาทอย่างไร และในส่วนของ วิภาพ คัญทัพนั้นมุ่งแสดงให้เห็นถึง ลักษณะสำคัญในนวนิยายสยองขวัญ ของ จินตวีร์ วิวัธน์ เช่น พบว่าผู้แต่งให้ความสำคัญกับการสร้างความขัดแย้งภายในเรื่อง เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม งานวิจัยทั้ง 2 เรื่อง ได้แก่ การศึกษาเรื่อง ฉาก ในจินตนิยายของแก้วแก้ว ที่ศึกษาโดย รัชนิกร รัชตร ตระกูล และการศึกษาเรื่อง “ฉาก” ตื่นเต้นสำคัญในนวนิยายสยองขวัญ ของ จินตวีร์ วิวัธน์ ที่ศึกษาโดย วิภาพ คัญทัพ ก็มีส่วนหรือแนวคิดที่สอดคล้องกันคือ แม้นวนิยายแนวเหนือจริงและสยองขวัญจะถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกที่สนุกสนาน เพลิดเพลินไปกับจินตนาการเหนือจริงแต่ในขณะเดียวกันก็สอดแทรกแนวคิดทางพุทธศาสนาหรือแนวคิดเชิงปรัชญาที่ลึกซึ้งและเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน นอกจากนี้ยังมี การศึกษานวนิยายแนวเหนือธรรมชาติในประเด็นอื่น ๆ ที่น่าสนใจ ดังนี้

วลีรัตน์ สิงหระ (2528) ได้ศึกษาเรื่องเหนือธรรมชาติในนวนิยายของ จินตวีร์ วิวัธน์ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาลักษณะเรื่องเหนือธรรมชาติในด้านโครงเรื่อง ตัวละคร ฉาก แหล่งที่มาตลอดจนโลกทัศน์ที่ปรากฏในนวนิยาย ผลการวิจัยพบว่า ด้านโครงเรื่อง ผู้ประพันธ์สร้างความขัดแย้งหลักที่ทำให้เกิดเรื่องราวในนวนิยายแต่ละเรื่องเป็น 4 ลักษณะ คือ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ ความขัดแย้งระหว่างสิ่งเหนือธรรมชาติกับสิ่งเหนือธรรมชาติ และความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ด้านตัวละครพบว่า ตัวละครที่มีลักษณะเด่น คือ ตัวละครเหนือธรรมชาติ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ ตัวละครมนุษย์ที่มีพฤติกรรมเหนือธรรมชาติและตัวละครอมมนุษย์ ด้านฉากและบรรยากาศ พบว่า ฉากที่จินตวีร์ วิวัธน์

นำมาใช้คือ ฉากธรรมชาติหรือฉากสมจริง และฉากเหนือธรรมชาติซึ่งฉากทั้งสองประเภทนี้ก่อให้เกิดบรรยากาศของความลึกลับตื่นเต้น สยองขวัญหรือความมหัศจรรย์ให้กับเนื้อเรื่องได้เป็นอย่างดี ในส่วนของแหล่งที่มา พบว่า นวนิยายของจินตวีร์ วิวัธน์ มีแหล่งที่มา 4 แหล่ง ได้แก่ ตำนานประวัติศาสตร์และโบราณคดี วรรณกรรมไทยและวรรณกรรมต่างประเทศ คติความเชื่อทางศาสนา ความเชื่อในสิ่งเร้นลับ ในส่วนของโลกทัศน์ที่มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ พบว่า นวนิยายของจินตวีร์ วิวัธน์ ได้สะท้อนความเชื่อของมนุษย์โดยทั่วไปเกี่ยวกับชีวิตหลังความตาย โชคชะตาของมนุษย์ เวทมนต์ คาถาและเครื่องรางของขลัง ลางสังหรณ์ และอำนาจจิต

แนวทางการศึกษาวิเคราะห์นวนิยายแนวเหนือจริงของจินตวีร์ วิวัธน์ที่ศึกษาโดยวลีรัตน์ สิงหราที่ผู้วิจัยกล่าวมาแล้วข้างต้นมีลักษณะของการศึกษาที่สอดคล้องกันกับงานวิจัยของ

จิณณะ รุจิเสนีย์ (2554) เรื่อง การวิเคราะห์นวนิยายเหนือธรรมชาติของพงศกร โดยผลการวิจัยพบว่า สิ่งเหนือธรรมชาติที่ปรากฏ มี 7 สิ่ง คือ ผี สิ่งศักดิ์สิทธิ์ อำนาจจิต ไสยเวท เครื่องรางของขลัง อาถรรพณ์ ลางสังหรณ์และโชคกลาง ในส่วนของกลวิธีการสร้างความเหนือธรรมชาติ ด้านโครงเรื่อง 1) โครงเรื่องเกี่ยวกับความลึกลับของวิญญาณและชาติภพ 2) โครงเรื่องมหัศจรรย์ 3) โครงเรื่องเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำระหว่างเรื่องเหนือธรรมชาติกับวิทยาศาสตร์ ด้านการเปิดเรื่อง มีการบรรยายถึงความลึกลับเพื่อทำให้ผู้อ่านอยากติดตาม ด้านการดำเนินเรื่อง 1) ความขัดแย้งระหว่างตัวละครมนุษย์กับตัวละครอมมนุษย์ 2) ความขัดแย้งที่เป็นปริศนา 3) ความขัดแย้งระหว่างตัวละครมนุษย์กับธรรมชาติ 4) การดำเนินเรื่องโดยการสร้างความสนใจใคร่รู้ ด้านการปิดเรื่อง พบ 2 ลักษณะ คือ 1) ปิดเรื่องแบบยังคงความเร้นลับไว้และปิดเรื่องแบบทิ้งคางให้คิด ในส่วนของตัวละครเหนือธรรมชาติมีหลายลักษณะ ได้แก่ 1) ตัวละครมนุษย์ที่มีลักษณะพิเศษ 2) ตัวละครอมมนุษย์ 3) ตัวละครสัตว์และต้นไม้ที่มีลักษณะเหนือธรรมชาติและในส่วนของฉาก พบว่า ปรากฏฉากเหนือธรรมชาติ 1) ฉากจากตำนาน 2) ฉากต่างสมัย 3) ฉากต่างภพต่างภูมิ 4) ฉากจากจินตนาการ สมมุติ และนอกจากนี้ยังพบว่าผู้แต่งได้ช่วยปลูกจิตสำนึกทางสังคมผ่านวรรณกรรม เช่น ความรักชาติ การอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ สมบัติของชาติ การอนุรักษ์ธรรมชาติ

การศึกษางานวิจัยทั้ง 2 เรื่องพบว่า ทั้งวลีรัตน์ สิงหราและจิณณะ รุจิเสนีย์ มีลักษณะของการศึกษาที่เป็นไปในรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน คือ มุ่งศึกษาความ “เหนือธรรมชาติ” โดยวิเคราะห์ผ่านองค์ประกอบของนวนิยายที่ละเอียดประณีตให้เห็นอย่างชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยพบว่างานวิจัยทั้ง 2 เรื่องดังกล่าวก็มีความแตกต่างกันในแง่ของผลการศึกษาในส่วนของแนวคิดที่ผู้แต่งได้สอดแทรกผ่านตัวบทวรรณกรรม กล่าวคือ ในส่วนของวลีรัตน์ สิงหรา พบว่า แนวคิดที่สอดแทรกในเรื่องนั้นปรากฏความเชื่อของมนุษย์โดยทั่วไปเป็นหลัก แต่ในงานวิจัยของจิณณะ รุจิเสนีย์ สอดแทรกแนวคิดเรื่องการปลูกจิตสำนึกให้รักชาติบ้านเมือง รักษาสมบัติของชาติและรวมไปถึงการแผ่เรื่องนิเวศน์สำนึกให้ผู้อ่านรู้สึกรักธรรมชาติและรู้เท่าทันภัยเงียบจากพฤติกรรมของมนุษย์ที่ทำลายธรรมชาติ

นอกจากนี้ยังปรากฏงานวิจัยที่มุ่งวิเคราะห์แบบเจาะจงประเด็นสำคัญ เช่น เรื่องของความเชื่อเหนือธรรมชาติที่ปรากฏในนวนิยายเหนือธรรมชาติอันเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

กฤษณา วงษ์รักษ์ (2542) ศึกษาเรื่อง วิเคราะห์ความเชื่อที่ปรากฏในนวนิยายเหนือธรรมชาติของแก้วแก้วระหว่างปี พ.ศ. 2531-2536 ผลการวิจัยพบว่า ปรากฏความเชื่อทั้งสิ้น 6 ประการ คือ 1. ความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา 2. ความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้าด้านลักษณะของเทพ

เจ้าและอำนาจเหนือธรรมชาติของเทพเจ้า 3. ความเชื่อเกี่ยวกับมิติแห่งเวลา ด้านมิติเวลาของอดีต 4. ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์ ด้านโชคชะตาของมนุษย์ อำนาจพรหมลิขิตและดวงดาว ความฝันและการทำนายฝัน ลางสังหรณ์และการพยากรณ์ 5. ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ ด้านลัทธิทางไสยศาสตร์ เวทมนตร์คาถาอาคม พิธีกรรมทางไสยศาสตร์ เครื่องรางของขลังและของปลุกเสก ภูตผีและวิญญาณ 6. ความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจจิต ด้านประสาทสัมผัสที่ 6 และพลังจิต

อาทิศย์ ตันตวงศ์ (2538) ศึกษาเรื่อง **วิเคราะห์ความเชื่อในนวนิยายเรื่อง ฌาน จิตาและมายา ของทมยันตี** พบว่า นวนิยายแต่ละเรื่องนั้นมีการปรากฏความเชื่อทั้งหมด 10 ประการ ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับโชคชะตาของมนุษย์ ความเชื่อเกี่ยวกับเวทมนตร์คาถาและเครื่องราง ความเชื่อเรื่องลางสังหรณ์และความฝัน ความเชื่อเรื่องอำนาจจิต ความเชื่อเรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ความเชื่อเกี่ยวกับชีวิตหลังความตาย ความเชื่อเรื่องกรรมและวิบากแห่งกรรม ความเชื่อเกี่ยวกับบอริยสังข 4 ความเชื่อเกี่ยวกับไตรลักษณ์ และความเชื่อเกี่ยวกับปฏิจลสมุปบาท

พิชากร กรัตนุตถะ (2546) ศึกษาเรื่อง **การวิเคราะห์นวนิยายประเภทเหนือธรรมชาติของวิมล ศิริไพบุลย์** ในส่วนของการศึกษาความเชื่อ พบว่า ปรากฏเรื่องเหนือธรรมชาติที่สะท้อนออกมาในรูปแบบของความเชื่อ 5 ประเภท คือ 1. ความเชื่อเรื่องชีวิตหลังความตายและชาติภพ 2. ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 3. ความเชื่อเรื่องอำนาจจิต 4. ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ 5. ความเชื่อเรื่องลางสังหรณ์

ขวัญจิตรา นุชชำนาญ (2556) ศึกษาเรื่อง **ความเชื่อเหนือธรรมชาติและการสร้างภาวะเหนือธรรมชาติในนวนิยายของกิ่งฉัตร** พบว่า ในส่วนของความเชื่อเหนือธรรมชาติในนวนิยายของกิ่งฉัตรแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1. ความเชื่อเหนือธรรมชาติเกี่ยวกับชีวิตหลังความตาย 2. ความเชื่อเหนือธรรมชาติเกี่ยวกับลางสังหรณ์และความฝัน 3. ความเชื่อเหนือธรรมชาติเกี่ยวกับอำนาจจิต

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานวนิยายแนวเหนือธรรมชาติ พบว่า งานวิจัยแต่ละเรื่อง มีแนวทางการศึกษานวนิยายทั้งในส่วนที่เหมือนและต่างกันออกไป ตามลักษณะของเนื้อหาที่ปรากฏในนวนิยายแนวเหนือธรรมชาติ ทำให้ผู้วิจัยได้เป็นแนวทางการศึกษาว่าการวิเคราะห์เนื้อหาหรือประเด็นสำคัญต่าง ๆ ในเรื่องควรที่จะคำนึงถึงลักษณะเด่นของเนื้อหาที่ปรากฏเป็นหลักจึงจะได้ผลการวิจัยตามลักษณะของความเป็นจริง จากการศึกษางานวิจัยข้างต้นพบว่าผู้วิจัยมีการเน้นย้ำและดึงประเด็นสำคัญที่จะวิเคราะห์แตกต่างกันออกไป เช่น ศึกษาผ่านองค์ประกอบของนวนิยายเป็นหลักดังในงานวิจัยของวสิรัตน์ สิงหรา หรือเจาะจงองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง เช่น ในงานวิจัยของรัชนิกร รัชตกรตระกูล ที่มุ่งศึกษา “ฉาก” เป็นประเด็นสำคัญ หรือเจาะจงประเด็นใดประเด็นหนึ่ง เช่น กฤษณา วงษ์รักษ์ วิเคราะห์โดยเจาะประเด็นในเรื่องของความเชื่อที่ปรากฏในนวนิยายเป็นหลัก

2.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตัวละครเหนือธรรมชาติ

ตัวละครประเภทเหนือธรรมชาติ (Supernatural Character) เป็นตัวละครประเภทหนึ่งที่มีปรากฏในวรรณกรรม และวรรณกรรมที่มีตัวละครประเภทนี้ก็อาจจัดให้อยู่ในวรรณกรรมประเภท fantasy ราชบัณฑิตยสถานบัญญัติศัพท์คำนี้เป็นภาษาไทยว่า “จินตนิมิต” โดยให้คำอธิบายว่า “การใช้โลกที่ไม่มีอยู่จริงหรือโลกที่ไม่มีจริง เช่น แดนสวรรค์เป็นในงานเขียน หรือการใช้ตัวละครที่เหลือเชื่อและไม่จริง” (พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมอังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2545 : 17)

ดังนั้น ตัวละครประเภทเหนือธรรมชาติจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการแตงนวนิยายแนว ลึกลับเหนือธรรมชาติ เนื่องจากเป็นองค์ประกอบหลักที่คอยสนับสนุนและเป็นผู้ดำเนินเรื่องให้มีความ สมจริงและสามารถทำให้นวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติเป็นที่จดจำและน่าติดตาม ดังนั้นจึงมี งานวิจัยที่ปรากฏการวิเคราะห์ตัวละครเหนือธรรมชาติไว้อย่างน่าสนใจ เช่น

วีรวัดน์ อินทรพร (2560) ได้วิเคราะห์ **ตัวละครประเภทมนุษย์เหนือธรรมชาติในนวนิยาย เรื่อง “หน้าากาดอกช่อนกลืน” ของแก้วแก้ว** ในบทความวิจัยพบว่า ลักษณะเหนือธรรมชาติของตัว ละครมนุษย์ในนวนิยายที่แก้วแก้วสร้างขึ้นมีความสำคัญต่อโครงสร้างของเรื่อง และมีนัยสำคัญในการ เสนอสารของนวนิยาย คือ การเรียนรู้ของตัวละครในการแยกแยะความจริงออกจากความลวง ซึ่ง ภาวะเหนือธรรมชาติที่เสนอในนวนิยายเปรียบเสมือนปัญญาที่ช่วยให้ตัวละครหลุดพ้นจากความหลง ในรูปลักษณะภายนอกของคนที่ซ่อนความเลวร้ายไว้ภายใน ดังนั้นนวนิยายของแก้วแก้วจึงเป็นนวนิยาย ที่ผสมผสานลักษณะของนวนิยายแนวสัจนิยมเพื่อให้เห็นถึงความจริงของชีวิตมนุษย์

อวยพร แสงคำ (2557) ได้วิเคราะห์ **ลักษณะเด่นของนวนิยายไทยที่มีตัวละครเป็นครุฑและ นาค** ที่ตีพิมพ์ตั้งแต่ พ.ศ. 2529-2555 จำนวน 11 เรื่อง ได้แก่ มณีสวาท กษานาคา ปักษานาคา มน ทรานาคา ครุฑ ดวงหทัยครุฑานาคา เคสึนาคาดวงพญานาค นาคสวาท ร้อยรักปักษา เมฆลานาคา และสัญญารักให้ก้องฟ้า ผลการศึกษาพบว่า ผู้แตงนำเรื่องเล่าต่าง ๆ ทั้งที่เป็นวรรณกรรมสันสกฤต และบาลี วรรณคดีไทย นิทานพื้นบ้าน และข่าวเหตุการณ์ปัจจุบันมาสร้างเป็นองค์ประกอบสำคัญ ในนวนิยาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำความขัดแย้งในตำนานครุฑจับนาค มาผสมผสานกับ จินตนาการของตนแล้วสร้างเป็นองค์ประกอบทางวรรณกรรมที่น่าสนใจ

แสงเดือน สุขประเสริฐ (2556) ได้วิเคราะห์ **บทบาทของตัวละครสตรีที่สื่อหลักกรรมเรื่อง จิตในนวนิยายเรื่องฉนวนของทมยันตี** ในบทความวิจัยพบว่า บทบาทของตัวละครสตรี มี 4 ลักษณะ ได้แก่ 1. บทบาทของตัวละครสตรีที่เท่าเทียมกับผู้ชายโดยสามารถบรรลุธรรมและสืบต่อพุทธศาสนา ได้ 2. บทบาทของตัวละครสตรีที่เป็นผู้ชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักกรรมทางพุทธศาสนา ให้แก่ตัวละครอื่น 3. บทบาทการเป็นผู้ปฏิบัติธรรมเพื่อเป็นแบบอย่างให้แก่ตัวละครอื่น 4. บทบาท ของตัวละครสตรีที่ต้องถูกทดสอบคุณสมบัติการปฏิบัติธรรมเพื่อเป็นผู้ช่วยเหลือตัวละครอื่น

กาญจนา เจษฎาคม(2552) ได้วิเคราะห์ **สิ่งเหนือธรรมชาติในเรื่องสั้นของ เหม เวชกร** ใน ส่วนของประเด็นการศึกษาตัวละครเหนือธรรมชาติพบว่า กลวิธีการสร้างตัวละครมีความเป็น เอกลักษณะเฉพาะ คือ การสร้างสรรค์ตัวละครมนุษย์เป็นผีที่เหมือนกับคน ปรากฏแก่สายตาคนทั่วไป โดยที่ไม่ทราบว่าได้พบกับผี แต่เมื่อเหตุการณ์นั้นได้ผ่านไปแล้วจึงทราบว่าตนพบกับผี อีกประการหนึ่ง คือ ตัวละครมนุษย์เพศชายและตัวละครมนุษย์เพศหญิงสามารถใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันและมีความสัมพันธ์กันในแบบสามีภรรยา

ธนาวิณ เสาวพันธ์พิสุทธิ(2545) ได้วิเคราะห์ **ตัวละครเหนือธรรมชาติในนิทานพื้นบ้าน ภาคเหนือ** พบว่า ประเภทของตัวละครเหนือธรรมชาติในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือ แยกได้ 10 ประเภท ในส่วนของบทบาทสามารถแบ่งได้เป็น 4 ฝ่าย คือ บทบาทตัวละครฝ่ายดี บทบาทตัวละคร ฝ่ายร้าย บทบาทของตัวละครฝ่ายดีแล้วกลับมาเป็นฝ่ายร้าย บทบาทตัวละครฝ่ายร้ายแล้วกลับมาเป็น ฝ่ายดี และนอกจากนี้ยังวิเคราะห์ให้เห็นถึงคุณค่าของตัวละครเหนือธรรมชาติว่า ตัวละครเหนือ ธรรมชาติมีคุณค่าในแง่ช่วยในการดำเนินเรื่อง รักษาความสมเหตุสมผลของเรื่อง ทำให้เนื้อเรื่องดำเนิน ไปอย่างรวดเร็ว และยังปรากฏคุณค่าทางศีลธรรม ที่แฝงอยู่ในตัวละครเหนือธรรมชาติ

ผลการศึกษาข้างต้น สันเกตได้ว่างานวิจัยของกาญจนา เจษฎาคมจะเป็นไปในลักษณะของการมุ่งศึกษาในแง่ของกลวิธีการประพันธ์เป็นหลักซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ ธนาวิณ เสาวพันธ์ พิสุทธิ ที่ได้วิเคราะห์ตัวละครเหนือธรรมชาติในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือโดยวิเคราะห์ให้เห็นถึงคุณค่าของตัวละครเหนือธรรมชาติและในขณะเดียวกันบทความวิจัยของ วีรวัฒน์ อินทรพร มุ่งศึกษาตัวละครประเภทมนุษย์เหนือธรรมชาติที่ผู้วิจัยมีความเห็นว่ามีผลสำคัญต่อการนำเสนอสารจากผู้แต่งและในส่วนของ อวยพร แสงคำ เห็นได้ว่าตัวละครเหนือธรรมชาติครุฑและนาค มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างโครงเรื่องในนวนิยาย

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ผู้วิจัยพบว่า งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ตัวละครเหนือธรรมชาติโดยตรงนั้นมีไม่มากนักและประเด็นที่ศึกษานั้นก็เป็นไปในรูปแบบของการศึกษาความเชื่อหรือสิ่งเหนือธรรมชาติซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่น่าสนใจเนื่องจากความเชื่อเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติ เป็นอนุภาคสำคัญที่มีส่วนทำให้ผู้อ่านเกิดความสนใจและจดจำเรื่องราวในนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติได้เป็นอย่างดี จึงทำให้ผู้วิจัยเห็นแนวทางในการวิเคราะห์ประเด็นเกี่ยวกับตัวละครเหนือธรรมชาติในนวนิยายแนวเหนือธรรมชาติของตรี อภิรุณ และคาดว่าข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์สูงสุดต่องานวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเอกสาร(Documentary Research) และรายงานผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) โดยมีขั้นตอนในการวิจัยดังนี้

3.1 การศึกษาค้นคว้าข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับสัตวศาสตร์และสัตวลักษณะ แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายและนวนิยายลึกลับเหนือธรรมชาติและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติโดยศึกษาข้อมูลแนวคิด ทฤษฎีจากหนังสือ บทความทางวิชาการ และผลงานการวิจัย(วิทยานิพนธ์)ที่ตีพิมพ์เป็นลายลักษณ์อักษร

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเนื้อหาในนวนิยายของ ตริ อภิรม จำนวน 3 เรื่อง ซึ่งเป็นเรื่องที่ผ่านมาการนำมาสร้างเป็นภาพยนตร์หรือละครโทรทัศน์ในยุคปัจจุบันคือ ช่วงปี พ.ศ. 2557-2560 และผ่านการนำไปสร้างเป็นภาพยนตร์หรือละครโทรทัศน์มาแล้ว รวมไม่ต่ำกว่า 3 ครั้ง จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง อนิลทิตา นาดี ทายาทอสูร โดยการอ่านแบบละเอียด (Details Reading)

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว จึงนำข้อมูลในนวนิยายมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ ได้แก่ วิเคราะห์บทบาทตัวละครเหนือธรรมชาติและความเชื่อที่ปรากฏในเรื่อง โดยอิงทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบของนวนิยาย แนวคิดความขัดแย้งในนวนิยาย แนวคิดสัมพันธ์บทแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ แนวคิดเกี่ยวกับสัตวศาสตร์หรือสัตวลักษณะมาเป็นกรอบในการวิจัย ดังนี้

3.3.1 วิเคราะห์บทบาทสำคัญของตัวละครเหนือธรรมชาติ ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้แบ่งบทบาทของตัวละครเหนือธรรมชาติออกเป็น 2 หัวข้อหลัก ดังนี้

1) บทบาทของตัวละครเหนือธรรมชาติในการแสดงความขัดแย้งอันนำไปสู่โครงเรื่อง โดยผู้วิจัยได้นำทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบของนวนิยาย แนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งในวรรณกรรมมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวคิดพื้นฐานในการวิเคราะห์

2) บทบาทของตัวละครเหนือธรรมชาติในการแสดงความหมายเชิงสัญลักษณ์อันนำไปสู่แก่นเรื่อง โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์โดยอิงแนวคิดเกี่ยวกับสัตวศาสตร์และสัตวลักษณะ ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเห็นถึงแก่นของเรื่องและคุณค่าเชิงปรัชญาหรือคุณค่าในแง่อื่น ๆ ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

โดยผู้วิจัยได้ตีความตัวละครเหนือธรรมชาติเพื่อให้เห็นถึงสัญลักษณ์ที่ผู้แต่งอาจจะต้องการสื่อมาถึงผู้อ่านผ่านตัวละครหลัก

3.3.2 วิเคราะห์ความเชื่อที่ปรากฏในนวนิยาย ในส่วนนี้ผู้วิจัยจำเป็นต้องศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อต่าง ๆ ที่ปรากฏในสังคมไทยเพื่อเป็นความรู้พื้นฐานและเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ จัดหมวดหมู่ความเชื่อที่ปรากฏให้ได้อย่างเป็นระบบและครอบคลุมกับความเชื่อทั้งหมดที่ปรากฏในนวนิยายทั้ง 3 เรื่อง จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ ผู้วิจัยได้จัดหมวดหมู่ความเชื่อโดยอิงแนวคิดของนักวิชาการด้านคติชนวิทยาหลายท่านที่ได้แบ่งประเภทไว้อย่างหลากหลายทั้งแบบละเอียดและแบบกว้าง ๆ เมื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ ผู้วิจัยจึงจัดหมวดหมู่ของความเชื่อที่ปรากฏในนวนิยายของ ตริ อภิรัม ไว้ทั้งหมด 7 ประเภทหลักและมีประเด็นย่อยของความเชื่อที่ปรากฏในนวนิยาย ดังต่อไปนี้

- 1) ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องเล่าหรือตำนาน
- 2) ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์
- 3) ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์
- 4) ความเชื่ออันเนื่องมาจากพุทธศาสนา
- 5) ความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจจิต
- 6) ความเชื่อเกี่ยวกับเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์
- 7) ความเชื่อเกี่ยวกับภูตผีหรือวิญญาณ

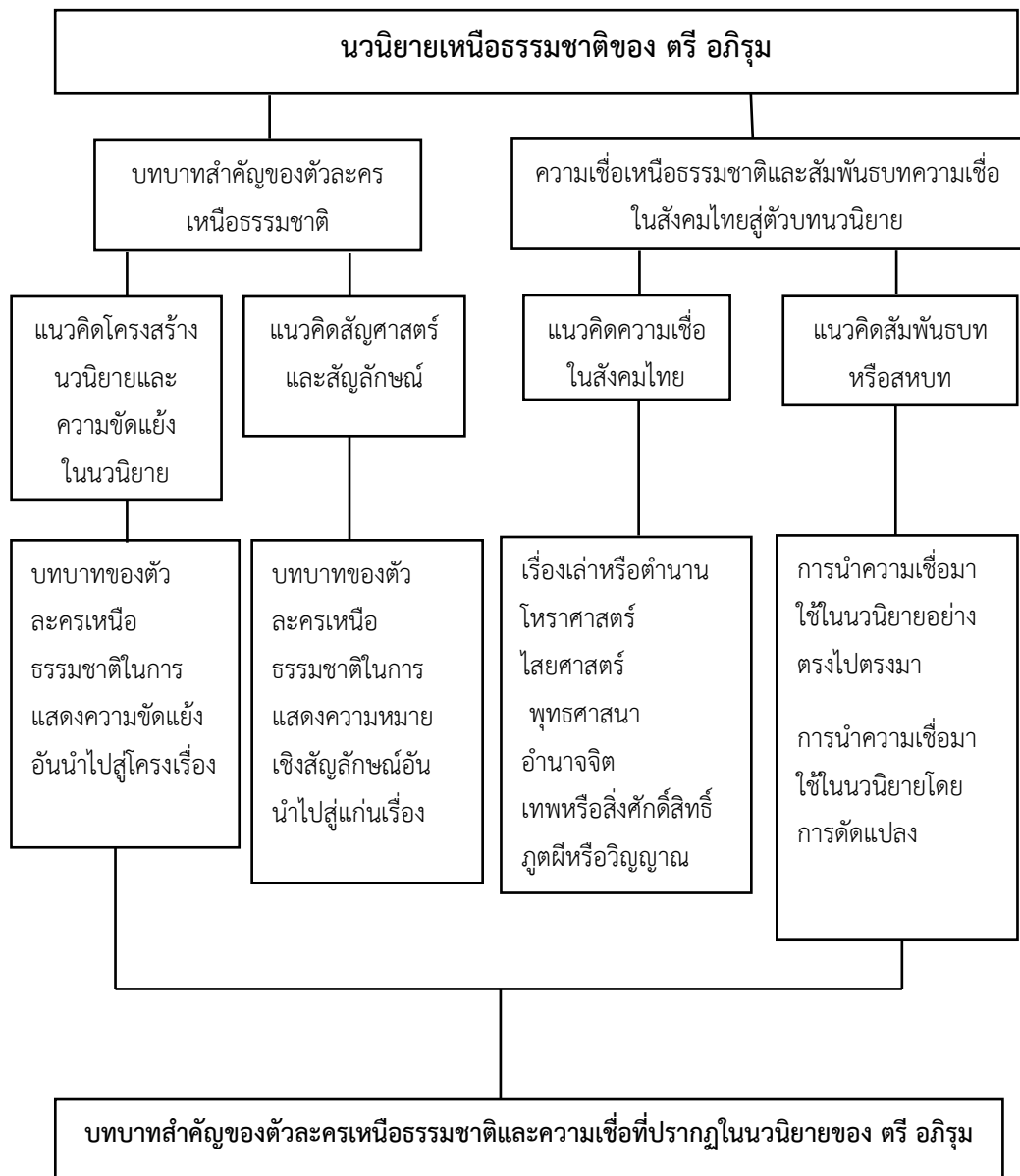
เมื่อผู้วิจัยได้จัดประเภทของความเชื่อและวิเคราะห์ความเชื่อที่ปรากฏในนวนิยายของ ตริ อภิรัมแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อต่าง ๆ มาวิเคราะห์ให้เห็นถึงสัมพันธ์บทความเชื่อเหนือธรรมชาติในสังคมไทยสู่ตัวบทนวนิยายของ ตริ อภิรัมโดยใช้แนวคิดเรื่องสัมพันธ์หรือสหบทซึ่งเป็นแนวคิดของ นพพร ประชากุล ตริศิลป์ บุญขจรและพิเชษฐ แสงทอง มาประมวลเป็นแนวทางในการศึกษา จัดหมวดหมู่ได้ดังนี้ 1) การนำความเชื่อมาใช้ในนวนิยายอย่างตรงไปตรงมา 2) การนำความเชื่อมาใช้ในนวนิยายโดยการดัดแปลง

3.4 การรายงานผลการวิจัย

การรายงานผลการวิจัย ผู้วิจัยจะรายงานผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) สรุปผลในการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะตามลำดับเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยในด้านวิชาการต่อไป

กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

บทที่ 4

บทบาทสำคัญของตัวละครเหนือธรรมชาติ

นวนิยายส่วนใหญ่ของตรี อภิรุณ เป็นนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติที่มีจุดเด่นคือ การสร้างตัวละครเอกให้มีลักษณะเฉพาะคือความเหนือธรรมชาติ ซึ่งความเหนือธรรมชาติดังกล่าวมักแสดงออกหรือแฝงอยู่กับตัวละครที่เป็นมนุษย์และใช้ความเชื่อทางไสยศาสตร์เป็นจุดเด่นสำคัญในการสร้างตัวละคร ดังนั้น ตัวละครเหนือธรรมชาติในนวนิยายของ ตรี อภิรุณ ทั้ง 3 เรื่อง ได้แก่ นวนิยายเรื่อง นาคี ทายาทอสูรและอนิลทิตา จึงมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินเรื่องรวมถึงเป็นประเด็นสำคัญในการตีความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่แฝงอยู่ในตัวบทนวนิยาย

การศึกษาบทบาทสำคัญของตัวละครเหนือธรรมชาติในนวนิยายทั้ง 3 เรื่อง พบว่า ตัวละครเหนือธรรมชาติในนวนิยาย ของ ตรี อภิรุณ มีบทบาทที่สำคัญต่อการดำเนินเรื่องหรือโครงเรื่องและปรากฏนัยสำคัญที่สื่อให้เห็นถึงแก่นเรื่อง 2 ประการ ได้แก่ 1. บทบาทของตัวละครเหนือธรรมชาติในการแสดงความขัดแย้งอันนำไปสู่โครงเรื่อง 2. บทบาทของตัวละครเหนือธรรมชาติในการแสดงความหมายเชิงสัญลักษณ์อันไปสู่แก่นเรื่อง ดังต่อไปนี้

4.1 บทบาทของตัวละครเหนือธรรมชาติในการแสดงความขัดแย้งอันนำไปสู่โครงเรื่อง

ในวรรณกรรมแนวลึกลับเหนือธรรมชาติของ ตรี อภิรุณ ทั้ง 3 เรื่อง ได้แก่ อนิลทิตา ทายาทอสูรและนาคี ปรากฏลักษณะของตัวละครเหนือธรรมชาติที่มีความโดดเด่นอย่างมีนัยสำคัญคือ เป็นชนวนของความขัดแย้งภายในเรื่องที่ชวนให้ผู้อ่านตั้งคำถามต่อการดำเนินเรื่องต่อไป โดยตัวละครเหนือธรรมชาติที่ปรากฏบทบาทในการแสดงความขัดแย้งที่ส่งผลต่อการดำเนินเรื่อง ได้แก่ เจ้าโชน เขียนเต้า ชินแสมังกร จากนวนิยายเรื่อง ทายาทอสูร คำแก้วหรือเจ้าแม่นาคี หมออ่วม หมอเมื่อง อินทร์ จากนวนิยายเรื่อง นาคี อนิลทิตา แม่แต่นายิกิ จากนวนิยายเรื่อง อนิลทิตา ซึ่งผู้วิจัยพบความขัดแย้งที่ปรากฏ 4 ลักษณะดังต่อไปนี้

4.1.1 บทบาทในการแสดงความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับตนเอง

ความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับตนเอง หมายถึง ความขัดกันหรือความไม่ลงรอยกันของความคิดที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของตนเอง ส่งผลให้เกิดการต่อต้านหรือการไม่ยอมรับสภาพทั้งภายในและภายนอกและหมายรวมไปถึงสภาพที่จิตใจเกิดความเป็นทุกข์เมื่อตนเองเผชิญกับสิ่งที่ไม่คาดหมายหรือขัดกับวิถีชีวิตของตนที่เคยคุ้นชิน

บทบาทในการแสดงความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับตนเองในนวนิยายเรื่อง นาคี

ความขัดแย้งในลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นอย่างเห็นได้ชัดกับตัวละครเอกหญิงคือ คำแก้วหรือพญานาคีซึ่งเป็นตัวละครที่ปรากฏความขัดแย้งภายในจิตใจของตนเองทั้งในลักษณะที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว โดยคำแก้วรู้สึกขัดแย้งภายในใจของตนเองตลอดเวลาเนื่องจากอีกร่างหนึ่งของคำแก้วเป็นงูใหญ่หรือ

พญานาคแต่ตนเองไม่รู้ตัว เมื่อมีความโกรธก็จะส่งผลให้ร่างกายเปลี่ยนสภาพจากคนไปเป็นงูโดยที่คำแก้วไม่รู้ตัวและไม่ต้องการให้ตนเองกลายเป็นงูหรือแปรสภาพ จึงจำเป็นจะต้องข่มจิตและควบคุมสติ อยู่เสมอ สังเกตได้จากตอนที่คำแก้วทะเลาะกับลำเจียกอย่างรุนแรง ส่งผลให้คำแก้วโกรธแค้นจนเกือบที่จะกลายเป็นงู ความว่า

“ความโมโหไม่บรรเทาเลย แม้ขณะเดินมาไกลแล้ว เธออยากจะถล่มหมู่บ้าน ถล่มภูเขา ทำลายทุกสิ่งทุกอย่าง”

“เมื่อความโกรธแค้นถึงขีดสุด ร่างกายก็เกิดปฏิกิริยาสู่สัญชาติเดิม สัน หลังเริ่ม แข็ง คอแข็ง ม่านตาหดตัวหรือลึกลงคล้ายกับว่าส่วนท้ายจะเหยียดยาว ทำท่าจะเลื้อย แทนเดิน รู้สึกตัวว่าเป็นความไม่ดี เด็กสาวอ่อนลมหายใจเข้าออก ช้าๆ นึกสวดเจริญ พุทธคุณ ครูเดียวปฏิกิริยาดังกล่าวก็หมดสิ้นไป”

(นาคิ, 2559, น. 314)

ข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความ “ไม่อยากเป็น” และต่อต้านตัวตนด้านมืดของคำแก้วเองอย่างชัดเจนโดยแสดงออกด้วยการข่มจิตยึดสติเป็นที่ตั้ง เหตุการณ์ดังกล่าวปรากฏเช่นเดียวกันกับที่คำแก้วเจอบุญส่งเป็นครั้งแรกและระลึกได้ว่าบุญส่งคือผู้ที่จับตนซึ่งในขณะนั้นอยู่ในร่างของงูเผือกซึ่งในกรงและพุดจาเหยียดหยาม จึงเกิดความโกรธเป็นอย่างมาก ความว่า

“ตางูประสานตาคนแวววาว...เมื่อเธอโกรธร่างกายก็เกิดปฏิกิริยา เย็นวูบสันหลัง แข็ง ดวงตาดมิง คำแก้วรู้ตัวรีบผ่อนคลายความโกรธ นึกสวดมนต์...เด็กสาวบ้านป่าร้อน ใบหน้าวูบ...เธอยกกระดิ่งข้าวสารเหนียวเลี้ยงขึ้นบนเรือน รู้สึกไม่ค่อยสบาย ขนลุกชูซ่า ช่วงขาเกร็งเหยียดราวกับมันจะรวมตัวกันกลายเป็นหาง”

“คำแก้วก้มลงกราบพระพุทธรูปที่ปิดฝาห้อง พนมมือสวดแผ่เมตตา สัพเพ สัตตา สัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์ เกิดแก่เจ็บตายด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น อะเวรา...จงเป็นสุข...เป็นสุขเถิด อย่ามีเวรแก่กันและกันเลย อภัยาปิชชา จงเป็นสุข...เป็นสุขเถิด อย่าได้เบียดเบียนซึ่งกันและกันเลย...”

“สวดอยู่เช่นนั้น ทบทวนครั้งแล้วครั้งเล่า จิตใจสงบสบาย...”

(นาคิ, 2559, น. 244-245)

พฤติกรรมที่แสดงความขัดแย้งภายในจิตใจของคำแก้วดังกล่าวเกิดขึ้นซ้ำ ๆ ภายในเรื่อง แม้ตัวละครจะเกิดความโกรธแค้นศัตรุมามากแต่ก็ยังมีอีกความรู้สึกหนึ่งที่ไม่อยากแค้นหรือทำร้าย ดังในตอนหนึ่งของนวนิยายเรื่องนาคิที่คำแก้วต่อสู้กับเมืองอินทร์จนเมืองอินทร์ตกลงจากบันไดสะพานนาคราชเมื่อคำแก้วเห็นฝ่ายตรงข้ามพลาดท่าเสียทีก็ยุติการต่อสู้เพราะไม่อยากทำร้าย ความว่า

“เมืองอินทร์ร้องลั่น เสียหลักอาวุธหลุดกระเด็นจากมือ เขากิ่งหลุน ๆ ตกตาม
ชั้นบันไดสะพานนาคาธาระรัว แผ่นดิน-แผ่นฟ้าพลิกคว่ำพลิกหงาย จนกระทั่งหยุด
แน่นิ่งที่ชั้นพัก เลือดไหลย่อยจากมุมปาก ผัวของ ลำเจียกสลบคาที่ ไม้แกะสลักรูปงู
ตกค้ำงที่เศียรพญานาคหินเชิงบันได”

“สาวน้อยร่างระหงยืนสงบนิ่ง ลมแรงพัดเสื้อผ้าเธอสะบัดปลิว เสริมทั้ง
เสน่ห์และความน่าเกรงขามกลมกลืนกับกองศิลาถล่มที่เป็นฉากหลัง ”

“เขากำลังสลบ ถ้าฉันลงไปฆ่าเขาต้องตายแน่ๆ... เธอพิมพ์พยายาม
ลดความโกรธ...อย่าเลย ละชีวิตเขาเสียเถิด ฉันมารักษาสิ...ต้องการให้ศีล บริสุทธิ์...
คำแก้วกลับไปยังปราสาทยอดมณฑป ที่ปากโพรงถ้ำแคบๆ เธอนั่งสวด มนต์เจริญพระ
พุทธคุณและอธิษฐานให้ปากถ้ำเปิด”

(นาศิ, 2559, น. 424)

ความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับตนเองของคำแก้วข้างต้นแสดงให้เห็นว่า
คำแก้วไม่ได้มีจิตอาฆาตฝ่ายศัตรูจนถึงขั้นเอาชีวิตและแสดงให้เห็นถึงวิธีการแก้ปัญหาโดยตัวละคร
เลือกที่จะบรรเทาความรู้สึกโกรธด้วยการนำพุทธธรรมหรือบทสวดมนต์มาใช้ในการระงับความโกรธไป
จนกระทั่งการพิจารณาให้เห็นถึงผลเสียที่จะตามมาและใช้ความเมตตาเพื่อให้จิตหลุดพ้นจากความ
อาฆาต

บทบาทในการแสดงความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับตนเองในนวนิยาย เรื่อง ทายาทอสูร

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับตัวละครเหนือธรรมชาติในนวนิยายเรื่องทายาทอสูร พบว่า ตัวละคร
เอกชายหรือเจ้าโชนที่สิงอยู่ในร่างของวรนาฏเป็นตัวละครเหนือธรรมชาติที่สำคัญในเรื่องนี้และมี
ลักษณะเด่นคือการไม่ยอมรับในกฎหรือความเป็นไปของ ธรรมชาติโดยมักจะมีพฤติกรรมที่ต่อต้าน
หรือฝืนธรรมชาติ เช่น การทำพิธีสืบทอดทายาทเพื่อให้มีชีวิตที่เป็นอมตะและการไม่ยอมรับความ
เสื่อมสลายหรือการเกิดดับของร่างกาย แต่อย่างไรก็ตามภายในจิตใจของตัวละครก็รับรู้อยู่ตลอดเวลา
ว่าชีวิตเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน ดังที่วรนาฏ(เจ้าโชน)ได้กล่าวสนทนากับสุดาตวง ว่า

“ก่อนอื่นต้องรู้ว่าชีวิตของคนเราเป็นอนิจจัง ไม่ว่าเราจะกวาดขัน รักษาสุขภาพ
ครบทุกวงจร ความชราถึงที่สุดและความตายก็ต้องมาเยือนเราไม่วันใดก็วันหนึ่ง สิ่ง
อมตะไม่มีในโลก”

(ทายาทอสูร, 2543, น.91)

บทสนทนาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความย้อนแย้งทางความคิดและพฤติกรรมของเจ้าโชนอย่าง
ชัดเจน แม้เจ้าโชนจะแสดงทัศนคติดังกล่าวออกมาแต่ในทางปฏิบัติแล้ว เจ้าโชนยังพยายามที่จะหาวิธี
แก้แค้นทายาทของพระยาเชลียงที่สืบลือดเนื้อเชื้อไขไปยังรุ่นต่อรุ่นอีกนัยหนึ่งก็เพื่อคงความเป็น
อมตะไว้ด้วยการทำพิธีคายตะขาบเพื่อสืบทายาท ความว่า

“ตะขบปลาตัวกว้างหนึ่งนิ้วค่อยๆ โผล่แยมออกมาจากปากเหยี่ยวบน ดินยุบยับ
 หนวดสองเส้นกระดิก แสงสีทองอ่อนเปล่งจากตัวตะขบ แก้มหน้าใกล้วรรณา...
 เด็กหญิงส่ายหน้าหลบอย่างกะปลกกะเปลี้ย พยายามเม้มริมฝีปากทั้งเกลียดทั้งกลัว
 แพบว่าจะซ็อก อสรพิษเรืองแสงโผล่ยาวออกมาทุกขณะ ในที่สุดมันก็เกาะที่ปากเธอ
 เลื้อยเข้าแรกแบบถ่ายถอดทนายทที่ดำเนินมาหลายชั่วคน”

(ทายาทอสูร, 2543, น.11)

ความคิดและพฤติกรรมที่ย้อนแย้งอีกหนึ่งเหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกันก็คือ วรรณา(เจ้าโชน)
 สนทนากับวรินทร์ว่าตนนั้นเป็นผู้ที่ไม่ชอบศาสตร์ลัทธิที่นอกกลุ่มนอกทางและไม่เคยกราบไหว้บูชารูป
 เคารพต่าง ๆ ความว่า

“อะไรชาวแวบอยู่ในคอเสื้ออ้อย”

“พระขรรค์เงินด้ามจิว ทรรคนให้อ้อยเป็นของขวัญค่ะ”

“เด็กสาวตั้งสิ่งนั้นออกมาห้อยนอกเสื้อเชิงอวด สุภาพสตรีสูงอายุน้องมองเขม็ง
 ขบริมฝีปาก รู้สึกหงุดหงิดไม่สบายใจลึกซึ้ง”

“เป็นสัญลักษณ์ของอาจารย์เดียรฉัตร หรือลัทธินอกคอกอะไรหรือ เปล่า?”

“เปล่านั้น สำหรับอ้อยคิดว่ามันเป็นเครื่องประดับหุรุ ๆ ชิ้นหนึ่ง”

“คิดได้ยังงั้นก็ดีแล้ว ตรงกับยายเปี้ยบ ยายไม่เคยกราบไหว้รูปเคารพได้แก่ อัฐ
 ปูน โลหะ หรือวัตถุที่มนุษย์สร้างขึ้น ”

(ทายาทอสูร, 2543, น. 102)

บทสนทนาข้างต้นเห็นได้ว่า วรรณาหรือเจ้าโชนปฏิเสธหรือไม่ให้การยอมรับในเรื่อง ของมนต์
 คำหรือไสยศาสตร์รวมถึงไม่กราบไหว้บูชารูปเคารพใดๆ แต่ในทางปฏิบัติแล้วเจ้าโชนกลับทำทุกวิถีทาง
 เพื่อให้ตนได้แก่ค้ำตระกูลของพระยาเชลียงโดยการพึ่งพาไสยศาสตร์มาตั้งแต่ต้นคือการ เรียนวิชา
 อาคมนอกรีตและทำพิธีบูชายันต์ตนเองเพื่อให้ดวงวิญญาณกลายเป็นตะขบและสิ่งอยู่ใน ตึกดาเครื่อง
 สังคโลกที่เป็นวัตถุเก่าแก่(ทายาทอสูร, 2543, น.9) ซึ่งขัดแย้งกับบทสนทนาข้างต้นที่เจ้าโชนทราบดีว่า
 สิ่งเหล่านั้นเป็น “ลัทธินอกคอก” ที่ไม่ควรเข้าไปข้องเกี่ยว

ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า ความขัดแย้งภายในจิตใจของตัวละครดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการจําานต่อ
 ความแค้นโดยมีความมุ่งหมายถึงขึ้นเอาชีวิต แม้ตัวละครจะมีความรู้ความเข้าใจในพุทธธรรมถึงความ
 ไม่นั่นอนของชีวิตหรือจนกระทั่งการเคารพบูชาสิ่งแปลกปลอมเป็นสิ่งที่ไม่พึงกระทำ แต่ตัวละครเจ้า
 โชนก็เลือกที่จะรำเรียนไสยศาสตร์ด้วยเจตนาที่แน่วแน่

บทบาทในการแสดงความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับตนเองในนวนิยาย เรื่อง อนิลิตตา

ลักษณะความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับตนเองในนวนิยายเรื่อง
 อนิลิตตา ผู้วิจัยพบว่า อนิลิตตาซึ่งอยู่ในร่างของโณมสุรางค์รู้สึกกังวลถึงอนาคตเนื่องจากอนิลิตตาเกิด

จินตนาการเห็นภาพว่าคัมเชียงแมนถูกไฟไหม้ ทำให้ตนเองรู้สึกสั่นคลอนภายในจิตใจลึกๆว่าสิ่งที่กำลังกระทำอยู่ สักวันหนึ่งก็จะต้องถูกทำลายไป ความเป็น อมตะที่ตนปรารถนาไว้ว่าจะล้มเหลวเมื่อคัมเชียงแมนถูกทำลายลงและตนก็ต้องชดใช้กรรมที่ทำไว้ ความว่า

“สิ่งที่ไม่เคยกังวลเลยตลอดช่วงเวลาหลายสิบปี กลับมาอยู่ในสมอง คำถามต่างๆผุดขึ้นมากมาย”

“เราเห็นภาพของอนาคต โอ!...เราจะกลายเป็นยายแก่จริงๆ หรือ? หากว่าเป็นดังนั้นก็หมายถึงว่ากฎแห่งกรรมใช้ได้เสมอฆ่าเขาตาย...เราก็ต้องตายตกไปตาม กัน ช่างน่ากลัวเหลือเกิน ฉันทจะพบจุดจบที่น่าสยงเช่นนั้นรึ? หัวใจอันคือดิ้งและทิวี่ ร้องตอบตนเองว่า บาปกรรมเป็นเรื่องของคนโง่ คนฉลาดย่อมอยู่เหนือมันและปกครองมันได้”

(อนิลทิตา, 2543, น. 568)

ข้อความข้างต้นเป็นความรู้สึกนึกคิดที่ผุดขึ้นมาภายในจิตใจของตัวละครที่แสดงถึงความคิดซึ่งอยู่ภายใต้จิตสำนึกของอนิลทิตา คือ ความเป็นจริงแล้วอนิลทิตาระลึกได้อยู่เสมอว่าตนนั้นไม่สามารถที่จะเอาชนะความแก่หรือความตายซึ่งเป็นหลักสัจธรรมไปได้แต่ในขณะเดียวกันก็ถูกอวิชาหรือความสามารถทางไสยศาสตร์ที่ตนเองได้ร่ำเรียนมาจนมีความสามารถพิเศษเหนือกว่ามนุษย์ทั่วไปทำให้อนิลทิตาเชื่อว่าวิชาดังกล่าวสามารถควบคุมหรือทำให้ตนอยู่เหนือโลกหรือเป็นผู้ที่สามารถ “ผินโลกล”ได้ ดังที่ปรากฏในบทสนทนาระหว่างดำเกิงกับอนิลทิตา ความว่า

“ผมเชื่อ...เชื่อว่าทำดีได้ดี...ทำชั่วได้ชั่ว บาปกรรมก็เหมือนเงาตามตัว... ผู้ใดสร้างไว้ ผู้นั้นจะต้องได้รับผลแน่นอน”

“สตรีสูงอายุพรึ่พรายหัวเราะเสียงเยือกเย็น ล้วงกระเป๋าหนึ่งที่สะพายไหล่ หยิบลูกดอกยาวสามนิ้วปาผลุง มันปักกลางศุนย์กลมบนแผ่นโพมพอดี”

“ฉันทคิดว่าบาปกรรมเป็นเรื่องของคนโง่ คนฉลาดย่อมอยู่เหนือสิ่งเหล่านั้นสั่งให้มันไปเกิดกับใครก็ได้ มนุษย์เราตายแล้วจะมีอะไรนอกจากสูญเปล่า”

(อนิลทิตา, 2543, น. 137-138)

บทสนทนาระหว่างดำเกิงกับอนิลทิตาข้างต้น แสดงถึงความแตกต่างของมุมมองทางความคิดที่ตัวละครมีต่อโลกและชีวิตหลังความตาย โดยดำเกิงเชื่อว่าอย่างไรแล้วมนุษย์ทุกผู้ทุกนามที่ตายไปก็จะต้องได้รับผลของกรรมที่ตนได้กระทำไว้เมื่อยังมีกายสังขารอยู่แต่อนิลทิตาแสดงความคิดเห็นว่าคนฉลาดจะสามารถควบคุมทุกสิ่งให้เกิดหรือไม่เกิดขึ้นได้และเชื่อว่าชีวิตหลังความตายไม่มีอยู่จริงตายแล้วจบสิ้น แต่อย่างไรก็ตามแม้อนิลทิตาจะแสดงความคิดเห็นดังกล่าวออกมาแต่ลึก ๆ แล้วก็รู้สึกหวั่นเกรงต่อโชคชะตาและกลัวว่าสิ่งที่ตนเองเชื่อมั่นมาตลอดนั้นจะต้องเสื่อมสลายลง “สิ่งที่ไม่เคยกังวลเลยตลอดช่วงเวลาหลายสิบปี กลับมาอยู่ในสมอง คำถามต่าง ๆ ผุดขึ้นมากมาย”(อนิลทิตา, 2543 น.568)

ความกลัวที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของตัวละครแสดงให้เห็นความไม่มั่นใจและเกิดความสับสนคลอนในวิถีที่ตนเองปฏิบัติอยู่ทำให้ตัวละครเกิดความสับสนจนส่งผลให้เกิดพฤติกรรมอื่น ๆ ตามมา ดังที่ อนิลิตากังวลจนเก็บไปฝันว่าคุ้มเชียงแมนถูกไฟไหม้หรือฝันเห็นตนเองแก่งอมและถูกฆ่าตาย สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงจิตใต้สำนึกของตัวละครเหนือธรรมชาติที่ตนเองกำลังเกิดความขัดแย้งหรือกำลังต่อสู้กับความรูสึกนึกคิดนั้นอยู่

ลักษณะความขัดแย้งที่เกิดภายในจิตใจของอนิลิตาเป็นไปในลักษณะเดียวกันกับ เจ้าโชน คือการยอมจำนน ในที่นี้คือความกลัว ส่งผลให้ตัวละครไม่ลดละความพยายามและคิดหาวิธีป้องกันไม่ให้ไสยศาสตร์ที่ตนเองร่ำเรียนเสื่อมสลายไป

4.1.2 บทบาทในการแสดงความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับสิ่งเหนือธรรมชาติ

ความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับสิ่งเหนือธรรมชาติ หมายถึง ความขัดกันหรือการต่อสู้กันระหว่างตัวละครที่มีอำนาจหรือมีความสามารถเหนือมนุษย์ธรรมดาทั่วไปกับสิ่งเหนือธรรมชาติ โดยส่วนใหญ่จะมีลักษณะที่อยู่เหนือการควบคุมของตัวละครเหนือธรรมชาติ ได้แก่ ความเชื่อเรื่องวัตถุของขลัง ผีสาง พิธีทางไสยศาสตร์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอำนาจบารมีที่เหนือกว่า

บทบาทในการแสดงความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับสิ่งเหนือธรรมชาติในนวนิยายเรื่อง นาคี

ความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับสิ่งเหนือธรรมชาติในนวนิยายเรื่องนาคี ปรากฏชัดในตอนที่กำลังถูกหลอกให้ไปติดกับดักที่ฝ่ายศัตรูจะทำพิธีปั้นหุ่นฟางเพื่อเผาทำลายเจ้าแม่นาคีด้วยพลังของแสงพระอาทิตย์โดยการนำหุ่นคล่องสายสัญญาณที่ร้อยแหวนศักดิ์สิทธิ์ของหลวงปู่มั่น ตามที่หม่อมอ่วมเอ่ยในบทสนทนาระหว่างตนกับกำนันแยม ความว่า

“ตามคัมภีร์ไสยเวทโบราณถือว่า ไฟจากดวงอาทิตย์บริสุทธิ์และทรงพลังแรงกล้า เสียงของแกลสิมวังเวงราวกับพอมดในนิยายปรัมปรา”

“เมื่อเผาอะไรก็ต้องวอดวายทั้งสิ้น ด้วยเหตุนี้ชาวฮินดูบางกลุ่มจึงบูชาพระอาทิตย์...ข้าจะสร้างหุ่นเจ้าแม่นาคีทำด้วยฟางและของที่เป็นเชื้อเพลิง ตรงคองูขาใช้ด้ายสายสัญญาณร้อยแหวนหลวงปู่มั่นคล้องไว้ ตั้งหุ่นไว้กลางแจ้ง พอเที่ยงตรงเผงก็เอาแว่นขยายส่อง จนเกิดไฟลุก...จากคนชักพราดๆ แปรสภาพเป็นงูเผือกยักษ์อาจจะตัวเท่าต้นตาลนอนตายในหมู่บ้านเรา พวกเราต้องสืบเผ่าทิ้ง อย่ากินเนื้อเจ้าแม่นาคี”

(นาคี, 2559, น.167-168)

ความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับสิ่งเหนือธรรมชาติที่เกิดในลักษณะดังกล่าว ปรากฏซ้ำอีกในหลายเหตุการณ์ภายในเรื่อง เช่น ในช่วงตอนกลางของนวนิยายปรากฏฉากที่กำแก้ว

ต่อสู้กับเสือเดี่ยวซึ่งเป็นโจรที่มุ่งฆ่าข่มขืนแต่ถูกคำแก้วในภาคของเจ้าแม่นาจีฆ่าตาย หลังจากนั้นดวงวิญญาณที่กลายเป็นผีได้ตามมาหลอกหลอนถึงในความฝัน ความว่า

“คืนนั้น...เป็นอีกคืนหนึ่งที่คำแก้วนอนหลับ ๆ ตื่น ๆ ว่าแห้วหอยเหงา คล้ายกับว่าเธอไร้ญาติขาดมิตรทั้งปวง อยู่ตามลำพังคนเดียวในโลก”

“วู้! เสียงสุนัขหอนเยือกเย็นรับเป็นทอดๆ นกแสกร้องแซ่กกลางอากาศ ผสมกับกอไม้เสียดสี ฟังดูเสียงโหยหวนของเปรต”

“ขนลุกเกรียว ซาตามกล้ำเนื้อเป็นแห่งๆ เหมือนต้องอำนาจเร้นลับบางอย่าง จิตใจวาบหววกิ่งตื้นกึ่งฝัน”

“คำแก้วได้ยินเสียงเรื่อนไหวเยือก คนนับสิบย่ำขึ้นมาส่งเสียงอีกทีก็โหวกเหวก”

“โหดเหี้ยมมาก...เจ้าแม่นาจีฆ่าคนตายนับไม่ถ้วน สักวันนิงกรรมจะตามสนอง ท่านจะถูกพวกเราฆ่าตายมั่ง...”

“ทางมนทวาร เธอแลเห็นปีศาจเสือเดี่ยวยืนเด่น มันไม่สวมเสื้อเหมือน จะโชว์รอยสักลิงลมกับมังกรกางเล็บ ปีศาจอื่นๆ ร่ายล้อมเป็นฉากหลัง”

“เป็นไงมั่ง เหงาหอยคอยผัว อมนุษย์อดีตขุนโจรหัวร่อลงคอกักๆนาย ยิ้มไปอยู่กับลำเจียกสบายใจเฉิบ ข้าเองมีส่วนดลบันดาลให้เจ้าแม่ว่าแห้ว”

“สาวน้อยแสนสวยพยายามดิ้นรนสุดฤทธิ์ จึงสะดุ้งตกใจตื่น สุนัขยัง หอน ยะเยือก เธอสวดเจริญพระพุทธรุคุณ แม่เมตตาแก้ศัตรู จากนั้นก็หลับ สบาย”

(นาจี, 2559, น.347)

ความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับสิ่งเหนือธรรมชาติในกรณีขัดแย้งกับผีसांगดังกล่าว เกิดขึ้นซ้ำในตอนกลางของเรื่องเมื่อเมืองอินทร์จำเป็นจะต้องเดินทางไปหาของขลังเพื่อมาปราบเจ้าแม่นาจี โดยระหว่างทางได้พบกับผีसांगและเกิดการต่อสู้ในระหว่างเดินทาง ความว่า

“ข้าคิดว่าเราจะถูกรบกวนตลอดคืน เผลอหลับสนิทเป็นเสรีจมัน เตรียมตัวลำเจียก เราจะเดินทางออกไปจากหมู่บ้านนี้”...

“ลำเจียกรับสายสัญญาณไปสวมศีรษะ เมืองอินทร์ท่องคาถาณะจิงจิง ถอด สลักดิ่งประตูเปิดแอ็ด...หัวหงอกหัวดำและเด็กลั่นแต่ผอมแห้งเหมือนซากศพเดินได้ แต่ดวงตาที่ฝังลึกในเบ้าลูกโพลง แข็งกร้าวเหี้ยมอำมหิตราวกับจะกัดเนื้อกินทั้งเป็น”

“หลีกไป...หนุ่มผู้ลึงเวทประกาศิต พลังชูมีดหมอขึ้น ปลายแหลมชี้ได้ผลชะงัด ผู่อมนุษย์หลีกทางเป็นช่อง ตาเฒ่าแก่งกยีนลำหน้ากลุ่มของมัน นัยยะตายะเยือกสยดสยองจ้องเขม็ง แสยะปากฟันแหลมคมกริบผิตว้ย”...

“หมอไสยศาสตร์หนุ่มท่องคาถาปัดรังควาน...มนุษย์หุ่นซากศพเดินตามเป็นขบวน...ในที่สุดก็พ้นเขตหมู่บ้านมฤตยู เขาทรุดตัวลงนั่ง กลั้นใจใช้มีดหมอขีดพื้นดินเป็นเส้นกั้นอาณาเขต ต่อจากนั้นก็เดินทางต่อโดยอาศัยแสงจันทร์เป็นเครื่องนำ”

(นาจี, 2559, น. 453-454)

ความขัดแย้งระหว่างเมืองอินทร์กับผีसाงยังเกิดขึ้นซ้ำอีกในระหว่างทางที่จะเดินข้ามลำธาร
ความว่า

“เมืองอินทร์จูงมือลำเจียกข้างหลัง อีกมือกวัดแกว่งมีดลงอักขระ ผุงผีดิบก้าว
ถอยไม่กล้ากลุ่มรุมกัดฟัด เขาพาเธอหนีไปทางลำธาร ขณะที่มันย่ำสวบสาบตามมาเป็น
ขบวน อากาศขมุกขมัวจนฝ่ายหนีสะดุดก้อนหินเกือบจะหกล้มหลายครั้ง ในทันใด
ซากศพคืนชีพตัวผู้รูปร่างสูงใหญ่แหวกตัวอื่นๆ เข้ามา เขี้ยวของมันแหลมเป็นพิเศษ
นัยน์ตาที่ฝังลึกใต้กระบังคิ้วลูกโพล่งแดงระเรื่อ ทรงไว้ซึ่งจิตตานุภาพ ”...

“หนุ่มจอมคาถาขมิดหมอขึ้น จิตกำหนดเตโชธาตุ หัวหน้าอมนุษย์แขนแข็งถือ
กระโจนพรวด ฉีก! คมมีดพุ่งลงทรวงอกของมัน...ไอ้เจ้าฝูงล้มลงซึกพรวดๆ ช่างน่า
อัศจรรย์นัก...เปลวไฟสีส้มลุกขึ้นที่ร่างของมนุษย์ครึ่งปีศาจ กลิ่นเหม็นไหม้เค็มๆ ตูๆ
คล้ายเผาศพกระจายคลุ้ง”

(นาศี, 2559, น. 462)

ความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับสิ่งเหนือธรรมชาติในลักษณะวัตถุของคลัง
ข้างต้นคล้ายคลึงกับเหตุการณ์ที่ลำเจียกรอดพ้นจากเจ้าแม่นาจีเพราะอาศัยอำนาจบารมีของแหวน
หลวงปู่มนัปกปกรักษาเนื่องจาก ลำเจียกเกือบโดนเจ้าแม่นาจีทำร้ายเพราะมีพฤติกรรมไปยุ่งเกี่ยวกับ
ศพพลจนทำให้เจ้าแม่นาจีไม่พอใจ ความว่า

“สายดาว่องไว เหลือบเห็นใครสองคนเดินมาตามทางลูกรัง คำแก้วรีบหมอบบัง
โคนต้นไม้”

“หนุ่มสาวคู่นั้นคือศพลักกับลำเจียก เธอรู้สึกคล้ายกับว่าของที่เธอหวงกำลังถูก
มือดีช่วงชิง...คู่นุ่มสาวใกล้เข้ามาทุกขณะ สาวหุ่นเซ็กซี่หัวเราะระริก ”

“วู๊! ไม่น่าเชื่อว่าคุณยังมีโฮสต์...ผู้หญิงประเภทไหนคะที่คุณยังมีสนใจ”

“เขาถึงนึกเด็กสาวชาวป่าผู้น่ารัก แต่ตอบไปว่า ฉันยังไม่คิดลวงหน้า เอาไว้เมื่อ
ถึงเวลาคงรู้เอง เรามาคุยเรื่องลวงกันเถอะ ไม่รู้ว่าแกใจดีหรือเปล่า”

“ใจดีค่ะ ธรรมะธัมโม คุณยังมีทำงานกับแกรับรองว่าไม่ผิดหวัง เห็นมัยพอ
ลำเจียกบอกฝากคุณแกก็รับทันที”...

“ส่งนักศึกษาหนุ่มที่ประตูดเสร็จแล้วก็อำลากลับ เดินไปตามทางเดิม ขึ้นฉ่ำใจ
เหลือเกิน ลำเจียกร้องเพลงครางหงิงๆ ไม่คิดสักนิดเดียวว่าจะต้องเผชิญอันตรายอย่าง
ยวดยิ่ง ครู่เดียวรู้สึกวังกิ่งไม้ใหญ่ข้างทางไหวยวบ”

“ฟู...ฟู! เธอชะงักกึกแห่งนมอง ญักษ์เผือกหัวหงอนห้อยตัวลงมาจากกิ่งไม้ แม่
แม่เบ๊ยนิต ๆ แลบลิ้นสองแฉกแปลป ๆ”

“เธอผละก้าวถอยหลังเสียหลักล้มป้าบ ภูเขาทิ้งตัวลงที่พื้นเลื้อยปราดถึงร่างลูก
สาวนายกอ ชูคอแม่แม่เบ๊ยจะฉก...สัตว์เลื้อยคลานชูสายหัวอยู่อย่างนั้น ตาจุมองดู
แหวนหลวงปู่มนัปกของลำเจียก มันได้แต่ผงกหัววิ๊กๆ ฉกไม่ลงจนแล้วจนรอด ใน
ที่สุดงูเผือกเลื้อยเข้าดงวัชพืชหายลับไปรวดเร็วดุจปาฏิหาริย์”

(นาศี, 2559, น. 162-163)

“สองทุ่ม คุณวรรณานั่งกับกลุ่มมนัสวานิชย์ชมโทรทัศน์ภาคข่าว ต่างฝ่ายต่างเงิบ สายตาจับจ้องแก้วขนาดยักษ์ ไม่มีใครสังเกตเห็นว่าสตรีอาวูโสสงบนิ่งเหมือนหุ่นขี้ผึ้งแน่นอน...กระแสจิตของหล่อนแยกออกจากกายท่องเที่ยวตามที่กำหนด”

“แวบ! ปรากฏตัวที่ผนังตึกด้านหลังสนทรศน์ เขากำลังวาดภาพตรออิงคุณวรรณานู...จนใจจริงๆ ศัตรูห้อยพระขรรค์เงินด้ามจิว หล่อนครุ่นคิดโมโห...เอ๊ะ! โนนวงแสงสีขาวล้อมสองชั้น”

“สิ่งนั้นเป็นรัศมีแห่งอำนาจจิต แม่ชีแสงบุญกับมหาจรรยาส่งมาคุ้มครอง จิตรกรสมัครเล่น ไม่สามารถจะเห็นได้ด้วยตาเนื้อ... ฮี! สองผู้เฒ่าคอยช่วยเหลือไ้เด็กนรก”

(ทายาทอสูร, 2543, น.489)

เห็นได้ว่า นอกจากพระขรรค์เงินแล้วอำนาจบุญและบารมีธรรมของแม่ชีแสงบุญและมหาจรรยามีพลังที่เหนือกว่า เป็นเกราะกำบังขัดขวางไม่ให้เจ้าโชนเข้ามาทำลายการวาดภาพเหมือนของวรรณานู ซึ่งเป็นสื่อวัตถุหนึ่งที่จะใช้ในการทำพิธีทำลายวิญญาณของเจ้าโชนหรือผีตะขาบ จากข้อความในตัวบทข้างต้นเห็นได้ว่ารัศมีแห่งอำนาจจิตเป็นปัจจัยสำคัญที่คอยคุ้มครองและขัดขวางเจ้าโชนได้

บทบาทในการแสดงความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ในนวนิยายเรื่อง อนิลทิตา

เหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับสิ่งเหนือธรรมชาติในเรื่องอนิลทิตาปรากฏในตอนที่โถมสุรางค์(อนิลทิตา)ถูกวิญญาณของสัมป่อยคนที่ตนเคยฆ่าตายกลับมาแก้แค้นโดยการเข้ามาสิงในร่างของนางอุ้นเรือนซึ่งเป็นร่างทรงปลอมที่โถมสุรางค์ต้องการจะกำจัด ความว่า

“ณ อาศรมของนางอุ้นเรือน คุณโถมสุรางค์ ณ เชียงแมน นั่งเก้าอี้อยู่มุมหนึ่งท่าทางของหล่อนสง่างามดุจสุภาพสตรีแห่งราชสำนัก ความน่าเกรงขามทำให้พวกชาวบ้านไม่กล้าใกล้ชิด ”...

“นางอุ้นเรือนก็ร้ายราทำประหลาดทางกระดิ่งพิบๆ คงต้องการรำแบบนางมโนราห์เห็นฟ้า แต่มองอย่างไรก็ไม่เหมือนกลับคล้ายกระหังที่ออกหากินตอนกลางคืน”...

“บัดล นางอุ้นเรือนก็ล้มชักพรวดๆ ปากเปี้ยวกระตุก มือกำแน่น หลับตาปีหน้าซีดเขียวไม่ผิดอะไรกับคนที่ตายแล้ว”

“โอ้ย...โอ้ย! ฉันทอนเหล็กหัวแรงเผาไฟ...เจ็บเหลือเกิน...”

“หล่อนชะงัก คิ้วที่โก่งเรียวขมวดชนิดหนึ่ง จากประสบการณ์ทำให้รู้ว่าเป็นวิญญาณจริง”

“ใคร...ใครทำอะไรเรา?”

“ก็เอ็งไงล่ะ อีคุณนายบ้าโลกีย์...ซึ่งผู้ชายไว้ป็นฝูงในอุโมงค์ใต้ดิน อาบน้ำว่านผสมเลือดอยู่เรื่อยๆ มันถึงได้เป็นสาว ไม่งั้นเอ็งก็เหี่ยวยิ่งกว่าหนังคางคก”...

“หญิงแก่ผมหงอกขาวโพลนหัวเราะเสียงประหลาด...ดินผิเจ้าตป้าข้ากับว่านบด
เจ้าชนิด”

“โอ! จันแม่เฒ่าก็พร้อมแล้วสิครับ ที่จะทำพิธีตัดคอกุณโณมสุรางค์”

“ยัง...ข้าต้องได้เศษด้ายจากเสื้อของน้องอนิลทิตา เอามารวมกัน จึงจะปั้น
รูปคนสำเร็จ มันเป็นเคล็ดลับ สมมุติว่าด้ายเป็นโครงกระดูก คนเราต้องมีกระดูกจึงจะ
เกิดรูปร่าง...เอ็งต้องเอาด้ายจากเสื้อของมันมาให้ข้า ไม่งั้นพิธีทางไสยศาสตร์จะ
ล้มเหลว”

(อนิลทิตา, 2543, น. 689)

ความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับสิ่งเหนือธรรมชาติในนวนิยายเรื่อง
อนิลทิตาข้างต้น เป็นความขัดแย้งที่เป็นไปในลักษณะการคิดกลอุบายต่าง ๆ เพื่อหลอกล่อฝ่าย
ตรงข้ามและมีเจตนาถึงขั้นทำร้ายให้ถึงแก่ชีวิตโดยมีความเชื่อทางไสยศาสตร์และความเชื่อเรื่อง
วิญญาณผีสิงเข้ามาเป็นตัวช่วยให้ภารกิจของตัวละครลุล่วง

4.1.3 บทบาทในการแสดงความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับมนุษย์

ความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับมนุษย์ หมายถึง การเบียดเบียนซึ่งกันและกัน
หรือการไม่ยอมรับในความแตกต่างของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายจนนำไปสู่การต่อต้าน ต่อสู้หรือ
อาจรุนแรงถึงขั้นกำจัดอีกฝ่ายเพื่อแสดงถึงอำนาจของตนเองที่เหนือกว่าและนำไปสู่การตัดสินชี้ชะตา
ชีวิตของผู้อื่นตามบรรทัดฐานของตน

บทบาทในการแสดงความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับมนุษย์ในนวนิยาย เรื่อง นาคี

ความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับมนุษย์ในนวนิยายเรื่องนาคี ถือเป็นลักษณะ
ของความขัดแย้งที่โดดเด่นที่สุดภายในเรื่อง เนื่องจากนวนิยายเรื่องนี้มีการผูกโยงภูมิหลังของตัวละคร
ทุกตัวไว้ด้วยกันทั้งเรื่อง ทั้งในส่วนของภาพปัจจุบันและภาพในอดีต ทำให้โครงเรื่องในนวนิยายเรื่องนาคี
เป็นประเด็นที่ใหญ่กว่าในนวนิยายเรื่องอื่นๆ โดยเฉพาะในส่วนของ การผูกปมหรือความขัดแย้ง ก็
จะเห็นได้ว่าผู้แต่งมีการผูกปมความขัดแย้งระหว่างแต่ละตัวละครไว้อย่างละเอียด

ในส่วนของความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับมนุษย์ถือได้ว่าเป็นประเด็นที่
เด่นชัดที่สุดและเกิดขึ้นตลอดทั้งเรื่อง เช่น ในช่วงแรกของนวนิยาย ตอนที่บุญส่งได้ระดมคนให้หา
พื้นที่มาเพื่อค้าขายให้กับชาวฝรั่งหรือจอห์น วินสัน และในเหตุการณ์นั้น พ่อของคำแก้วหรือนายเคนก็
ได้จับบุญส่งซึ่งเป็นผู้คนถูกงูฆ่าและทำร้ายร่างกายมากมาย หนึ่งในนั้นคือจอห์น วินสันและได้เสียชีวิตลง
ในเหตุการณ์ ความว่า

“หนุ่มตัวแทนนายฝรั่งมองตาเงาะเย้ย งูชวาก็มองตอบตาใส ดวงตาเป็นประกาย เหมือนจะแสดงความอาฆาตแค้นลึกซึ้ง...บัดดล...พายุพัดอื้ออึง ฟ้าพยับมิดครึ้ม ต้นไม้ใหญ่น้อยโอนเอนไปมา ความรุนแรงเพิ่มทวีขึ้นทุกขณะ ผุ่นและไปไม้ปลิวว่อน โครม...ครึน...หมู่บ้านถล่ม หลังคาและเศษไม้กระเด็น ต้นไม้ล้มทับกระท่อม

ว้าย! คำบองหวีร้องสุดเสียง นายกอหนีไปได้ วิ่งฝ่าพายุล้มลุกคลุกกลาน และเขารอดชีวิต กรงล้ม ลังแตกกระจาย งูทั้งหมดเลื้อยย้วยเย้น่าเกลียด นำขนพองสยองเกล้า ยังก บุกส่งถูกไม้ทับขาข้างหนึ่งแหลกเหลว ด้วยความกลัวสุดขีด ทำให้เขาคลานกระเสือกกระสนหนีไปจนได้ หนุ่มเคนถูกกระท่อมทับตายคาที่ จอห์น วินสัน ผลักแคร่หักออกจากตัวพยายามจะวิ่งหนี แต่เข้าเกินไปเสียแล้ว งูเผือกยักษ์เลื้อยปาดตักหน้า ชูหัวแผ่แม่เบี้ย ฟู่...ฟู่...ฉกเข้าที่ท้อง มร.วินสันร้องลั่น ล้มลงซักพรวดๆ มือเท้าเกร็ง ครู่เดียวก็แน่นิ่งน้ำลายฟุ้งปาก เขาขาดใจตายสนิท ”

(นาคิ, 2559, น. 12-13)

ความขัดแย้งที่มาจากอิทธิพลของเจ้าแม่นาจิและส่งผลให้เกิดการสูญเสียต่อชีวิตเกิดขึ้นอีกครั้งเมื่อคณะนักศึกษานิเวศวิทยาไปทัศนศึกษาเพื่อเดินทางออกจากหมู่บ้านดอนไม้ป่า ระหว่างการเดินทางก็เกิดเหตุการณ์กระแสน้ำเชี่ยวจนทำให้แพใหญ่พลิกคว่ำ ทำให้พิมพ์พร เสียชีวิตในเหตุการณ์ครั้งนี้ ความว่า

“ขณะนั้นสิ้นแสงแดด อากาศมืดคล้ำเวลาเย็นย่ำ พิมพ์พรนึกถึงคำแก้วที่บังเอิญหน้าเหมือนรูปปั้นนาจิ เธอจึงปรารถนากับหนุ่มรูปงามอย่างสบายใจ”

“เรามาล่องแพเสียได้พิมพ์โง่อก ยืมพันอิทธิพลของรูปปั้นนางพญางู”

“ทันทีทันใด...คำแก้วยืนในราวป่า สวมมงกุฎเงินรูปงูขนาด แต่งชุดแพรเยื่อไม้สีกลีบบัว”

“หยุดแพก่อน ทศพลร้องเอะอะ ผมเห็นสาวชาวป่าสวมมงกุฎเงิน”

“ที่ไหนกันคะ สาวสวยผู้ปองรักข้าเลื่องค่อน...ภาพจากจินตนาการของคุณยืมต่างหาก ถ้ามันมีจริงคงเป็นปิศาจ แม่มด รากษสหรือตัวอะไรที่ชั่วที่สุด ฉันทขอสาปแช่ง”

“อ้าว มันผ่านมาแล้ว ทิวไม้บัง...เขาแหงนมองท้องฟ้าที่เริ่มมืดครึ้ม”

“นั่นไง มีสุริยคราส...หลายคนแหงนมองบ้าง บางรายบ่นอุบ หากว่ารู้ล่วงหน้าก็จะเตรียมกระจกรมควินไว้ส่อง”

“เสียงน้ำที่หน้าผาไหลซู่ซ่า กระแสน้ำเชี่ยวกรากทำให้แพพุ่งลิ่ว”...

“นายลืตกใจ พยายามคว้าถ่อขึ้นแพ...เงาคราสทับสนิท ดวงอาทิตย์มืดตื้อกลายเป็นกลางคืน...แพใหญ่ถูกกระแสน้ำวนหมุนตัวปะทะหน้าผาเต็มแรง...ทุกคนกระเด็นกันไปคนละทิศละทาง”

(นาคิ, 2559, น. 89)

ความขัดแย้งระหว่างเจ้าแม่นาจิกับมนุษย์เกิดขึ้นซ้ำในอีกหลาย ๆ ตอนของเรื่อง ที่เห็นได้ชัดคือช่วงตอนกลางของเรื่องที่มีผู้แต่งเผยถึงสาเหตุของความอาฆาตระหว่างเจ้าแม่นาจิกับฝ่ายของบุญส่ง

ว่ามีการผูกกรรมกันมาตั้งแต่อดีตชาติ โดยในอดีตนั้นบุญส่งเคยเป็นเจ้าของนิรุทธราช(ดอนไม้ป่าในปัจจุบัน)และได้สั่งให้ทาสรับใช้ฆ่าปลาไหลเผือกมาเป็นอาหารแก่ชาวเมือง ความว่า

“พระเจ้านิรุทธราช สั่งพวกห้องเครื่องเป็นการด่วน ปลาไหลขาวถูกนำไปฆ่า แต่ปรากฏว่าเนื้อขยายเพิ่มขึ้นมากมายจนราชาทมิฬต้องสั่งให้มหาดเล็ก นำไปแจกชาวบ้านชาวเมืองรอบนอกทุกบ้านช่อง จึงเป็นอันว่าอาหารมื้อเย็นของชาวเมืองมีปลาไหลทั้งสิ้น แม้แต่พระโหราที่คัดค้านแต่แรกก็ยังกินอย่าง เอรีดอ้อย”

“ตกค้ำคืนนั้น ลมพัดแรง...เจ้าแม่นาคีสำแดงฤทธิ์ บันดาลฝนตกกระหน่ำ แผ่นดินไหว น้ำท่วมมรุกชนครพังทลาย ทุกสิ่งทุกอย่างจมอยู่ใต้พื้นพสุธา”

(นาคี, 2559, น. 89)

ชนวนความขัดแย้งดังกล่าวส่งผลให้ฝ่ายของบุญส่ง ซึ่งมีกำลังสำคัญคือ กำนันแย้ม นายกอหม่อว่ม หมอเมืองอินทร์ ซึ่งเป็นตัวละครเหนือธรรมชาติที่เต็มไปด้วยวิชาอาคมและมีความสามารถทางไสยศาสตร์ได้จับตัวค้ำปองและทศพลมาเพื่อเป็นตัวประกันหลอกล่อให้ค้ำแก้วหรือเจ้าแม่นาคีออกมาจากปราสาทหินโดยวิธีการที่ทารุณ ความว่า

“ร่างสองร่างถูกมัดมือกระตุ่นให้เดิน กลุ่มผู้ควบคุมชื่นชมสมหวังไปตามกัน โดยเฉพาะบุญส่งกับนายกอที่สูญเสียลูกสาวให้กับนางพญานาคี...สมุน สองคนจับแขนทศพลตรึงแน่น เขารู้ว่าจะโดนซ้อมจึงสะบัด แต่ไม่เป็นอิสระ กำนันแย้มผลิผลามเข้าไปจะต่อย เขาดันถีบเต็มแรง...ขณะนั้นทศพลถูกล้อคคอ เขาดัน หายใจไม่ออก...เซลยหนุ่มก้าวโซเซไปตามแรงกระตุ่นของเหล่าทรชน หลิงมายร้องไห้ น้ำตาไหลอาบแก้มด้วยความสงสารลูกเขย ”

(นาคี, 2559, น. 551-552)

ความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับมนุษย์ในนวนิยายเรื่องนาคี เป็นไปในลักษณะถึงขั้นทำร้ายให้ถึงแก่ชีวิตโดยอาศัยพลังหรืออิทธิฤทธิ์ที่มีเหนือกว่ามนุษย์ทั่วไปเพื่อบันดาลให้เกิดความกลัวและเกิดภัยทางธรรมชาติเพื่อให้ศัตรูถึงแก่ชีวิตในทันที

บทบาทในการแสดงความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับมนุษย์ในนวนิยายเรื่อง ทายาทอสูร

ความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับมนุษย์ในนวนิยายเรื่อง ทายาทอสูร ถือเป็นชนวนสำคัญของความขัดแย้งที่ส่งผลต่อโครงเรื่องหลักเช่นเดียวกันกับในนวนิยายเรื่องนาคี โดยตัวละครเหนือธรรมชาติที่มีลักษณะโดดเด่นที่สุดในเรื่อง คือ เจ้าโชน และมีภูมิหลังของความขัดแย้ง คือ ในขณะที่เจ้าโชนมีชีวิตอยู่ ตนกระทำความผิดและได้รับการพิพากษาจากพระยาเชลียงอย่างไม่เป็นธรรมจึง

ก่อให้เกิดความแค้นที่ตกทอดมายังรุ่นสู่รุ่นด้วยวิธีทางไสยศาสตร์และแก้แค้นถึงขั้นเอาชีวิตทายาทของพระยาเซียงทุกคน ความว่า

“วิญญาณอธิฤทธิแปลงร่างเป็นตะขาบแทรกในตัวตุ๊กตาสังคโลก ศิษย์ของเจ้าโชนนำไปมอบให้คำหยาด เมื่อนางอยู่ตามลำพังวิญญาณตะขาบก็แทรกเข้าตัว และต่อมาอีกไม่นานพระยาเซียงที่ไปคุมการสร้างวัดก็ถูกกองหินถล่มทับเสียชีวิต อีกหลายสิบปี ตะขาบตัวเดิมออกจากร่างคำหยาด แทรกตัวหลานสาว อาถรรพณ์นี้ครอบคลุมไปถึงธิดาของคำหล้าและคำแก้ว สุดแล้วแต่ว่าใครจะถูกเลือก มันดำเนินมาเรื่อยๆ ไม่สิ้นสุดเป็นระยะเวลาถึงเจ็ดศตวรรษ”

(ทายาทอสูร, 2543, น.9)

นอกจากทายาทของพระยาเซียงที่เป็นเป้าหมายของเจ้าโชนแล้ว ยังมีบุคคลรอบข้างที่เจ้าโชนเห็นว่าเป็นอุปสรรคก็ได้ใช้พิธีทางไสยศาสตร์ในการกำจัด เช่น วรรณซึ่งเป็นแม่เลี้ยงของนัยเนตร ได้จบชีวิตลงด้วยพิธีทางไสยศาสตร์ของเจ้าโชนที่อยู่ในร่างของวรรณ โดยการนำสีวัตถุของวรรณคือ แก้วน้ำที่ดื่มเหลือไว้ ร่ายมนต์ดำทำพิธีจนวรรณเสียชีวิตในทันที ความว่า

“คุณวรรณกำลังทำพิธีที่ระเบียงหลัง มุมกำแพงรั้ว นั่นคือใช้หม้ออะลูมิเนียมที่มีด้ามถือยาวอุ้งมือที่เหลื่อจากแก้วปาวรรณา ปากขมุขมิบ ร่ายคาถาภาษาภูโปีส

“บัตตล ท้องฟ้าวิปริต เมฆดำทะมึนเคลื่อนปกคลุมเหมือนฝนจะตก พายุพัดฮือไปไม้แห่งปลิวว่อน สายอสูรนี้บาดหจิกๆ งอๆ แลบทที่ก้อนเมฆ น้ำเครื่องดื่มในหม้อเล็กเริ่มเป็นฟองปุด ๆ ไอความร้อนลอยโขมง”

“ข้าขอกำจัดนางวรรณคนที่สร้างความอิดหนาระอาใจแก่ทายาทอสูร โอม... เพียง!

“ช่วงเวลาเดียวกันนี้ ณ บ้านตึกถนนประชาชื่น เจ้าของนามกุมทองแน่นหน้าอกตื่นทุนทุรายบนเตียง...เจ็บปวดเหลือเกิน ใครบิดตบไตใส่ฟงฉัน...

“พรรณทิพย์น้ำตาาร่วงเฉาะ รีบวิ่งไปบอกนัยเนตร เรื่องถึงมาณผู้เป็นพ่อ เขาช่วยอุ้มประคองญาติพาไปขึ้นรถเก๋งขับไปส่ง รพ เอกชน หลังจากนั้นหนึ่งชั่วโมง นัยเนตรก็ได้รับโทรศัพท์จากญาติสาววัยรุ่น”

“คุณแม่เป็นโรคความดันเสียชีวิตแล้วค่ะ ทิพย์หมดที่พึ่ง ฮือ-ฮือ”

(ทายาทอสูร, 2543, น. 289-290)

ตัวบทข้างต้น เป็นความขัดแย้งในลักษณะที่ตัวละครเหนือธรรมชาติมีเจตนาให้ตัวละครที่เป็นมนุษย์ถึงแก่ความตาย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า ความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับมนุษย์ยังปรากฏในลักษณะของการข่มขู่ให้เกิดความกลัว ดังที่นาเรศพี่สาวของนิลุบลโดนเจ้าโชนหลอกให้เกิดความกลัวอย่างสุดขีด ความว่า

“สตรีโรคประสาทเหลียวซ้ายมองขวาเล็กล็กด้วยสัญชาตญาณเร้นลับ รู้ตัวว่าต้องเผชิญสิ่งที่น่าสะพรึงกลัว”

“วินาทีนั้น...ฮิ-ฮิ-ฮิ!...เสียงหัวเราะบาดแหลมดุจไฟเสียดสีกอ...แว่ว สาวแก่ผู้พิลาสพิไลโฉมปรากฏกายเด่น”

“อย่า-อย่า! อีกอึกเพียงแค่นั้นก็ร้องไม่ออก หลอนนั่งจมในเก้าอี้นุ่ม กล้ามเนื้อหลายส่วนหมดสมรรถนะชั่วครู่”

“ท่านผู้หญิงนอกทำเนียบชิ้นนี้ที่สวมแหวนเพชรตามสรรพวัตถุรอบตัว”

“พลันเกิดภาพหลอนวิปริต ขวดน้ำหอม ตลับแป้ง ลิปสติก ฯลฯ เต็ม ระบายตาบดด้วยาวกว่าคืบสีน้ำตาลไหม้หอมเขียวโผล่จากกล่องกระดาษหิซชู สายหัว ตีนเล็ก ๆ ยุ่มย่าม ดอกเยอร์บีราในแจกันยืนก้านยาวเหยียด แปรสภาพ เป็นหน้าปิศาจ แลบลิ้นสีม่วงน่าขยะแขยง...”

“พีสาวนิลุบลร้องในใจก่อนซ็อกสลบ ดวงจิตตั้งดำเห็นภาพนิมิตที่ชัดเจน ยิ่งกว่าความฝัน”

(ทายาทอสูร, 2543, น. 396)

ลักษณะความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับมนุษย์โดยการลอกให้รู้สึกกลัวเกิดขึ้นเช่นเดียวกันกับอัยหรือวรินทร์ ทายาทรุ่นต่อไปที่เจ้าโชนหมายจะให้สืบทายาทพบเจอ ความว่า

“เพิ่งสามทุ่มเศษ ธิดาของคุณสุดาตวงทำการบ้านที่โต๊ะหนังสือ จิตใจหวั่นไหวไร้สมาธิ รู้สึกเหมือนมีอะไรบางอย่างที่กังวลเร้นลึก เธอเองก็ไม่รู้ว่ามันคืออะไร”

“ตุ๊กตาแม่เต่าหัวโตเพิ่งมองวรินทร์ตาแปง ใบหน้ายิ้มแฉ่งแก้มเหี่ยวตอบบุ่ม”

“เอ๊ะ! ตอนที่เราตั้งหลังตุ๊กตาได้ว่าจัดให้แกหันหน้าไปทางอื่นทำไมเหลียวหลังมาทางเรา สงสัยว่าตัวเราเองทำสับสน”

“เด็กสาวจัดแจงเปลี่ยนมุมตุ๊กตาเดินเผาระบายสี ตราวนั้ปลอดโปร่งโล่งอก เธอทำการบ้านเพลินจนซึกจะง่วงหนอยๆ บังเอิญสายตาเหลือบดูวัตถุที่ตั้งบนตู้ทึบ”

“อัย! ยายหัวโตหันมาอีกแล้ว ซ้ายยังลอยหน้าลอยตาต่ออึกแล้วลื้อเลียน มันเป็นอย่างนี้ได้ยังไงกันเนี่ย?”

“ตรุณีอรกรุ่นชนลูกเกรียว ขบริมฝีปากไตร่ตรองหาเหตุผลในที่สุดเธอก็ลงความเห็น ว่า รูปปั้นดินเผาเสียศูนย์ ไม่ว่าจะจัดไว้มุมใด เจ้าวัตถุตุ๊กตาจะหันหน้ากลับมาทางทิศเดิม”

(ทายาทอสูร, 2543, น. 396)

ความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับมนุษย์ในนวนิยายเรื่อง ทายาทอสูร เป็นไปใน 2 ลักษณะคือ ความขัดแย้งที่มุ่งหมายจะให้ศัตรูถึงแก่ความตายกับความขัดแย้งที่มุ่งหมายจะให้ศัตรู

เกิดความกลัว โดยเน้นการใช้วิชาอาคมทางไสยศาสตร์เพื่อเพิ่มพลังอำนาจเหนือธรรมชาติให้ตนเอง
เกิดความเหนือกว่ามนุษย์ทั่วไป

บทบาทในการแสดงความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับมนุษย์ในนวนิยาย เรื่อง อนิลทิตา

ความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับมนุษย์ถือได้ว่าเป็นจุดเด่นที่สุดในนวนิยาย
ทั้ง 3 เรื่องของตรี อภิรม เนื่องจากความสามารถพิเศษเหนือมนุษย์ที่ตัวละครได้มาไม่ว่าจะเป็นจาก
ชาติกำเนิดหรือได้มาจากความสามารถที่ได้จากการร่ำเรียนวิชาทางไสยศาสตร์ก็ตาม มักจะเป็นชนวน
สำคัญที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งถึงขั้นแตกหักและถึงแก่ความตาย

ในนวนิยายเรื่องอนิลทิตา โฉมสุรางค์ซึ่งเป็นร่างหนึ่งของอนิลทิตาที่มีรูปร่างหน้าตาเป็นอมตะ
จากการทำพิธีกรรมทางไสยศาสตร์คือการอาบน้ำว่านศักดิ์สิทธิ์ปนกับเลือดของบุรุษและร่ำเรียนวิชา
ทางไสยศาสตร์ เช่น การเพ่งกลืนเพิ่มพลัง การถอดจิตออกไปทำร้ายคนที่ตนเองคิดว่าเป็นภัยอันตราย
ขัดขวางผลประโยชน์ของตนเอง ยกตัวอย่าง เช่น ตอนที่อนิลทิตาทราบว่าระจิตมีความรักให้แก่ดำเกิง
ซึ่งเป็นชายที่ตนหมายปองไว้ก็ตัดสินใจใช้วิชาสะกดจิตสั่งให้ระจิตผูกคอตาย ความว่า

“เด็กสาวขณะนี้สะลึมสะลือไม่เป็นตัวของตัวเอง พยายามขัดขึ้นแต่ไม่อาจทำได้
...ฉันจะพาแกขึ้นสวรรค์ทั้งเป็น คุณนายกลัวเสียงชัดเจนราวกับทหารฝึกใหม่ สาวน้อย
ผู้ตกเป็นเหยื่อเดินที่อ ผ่านประตูมุ้งลวด ลงบันได คุณโฉมสุรางค์ควบคุมโดยใกล้ชิด”

“ไฟฟ้าแรงเทียนทำให้แสงสว่างสลัวที่เล่ากล้วยไม้ นอกนั้นเป็นความมืด ...ใน
ภาวะเช่นนี้ ทางรอดของระจิตจะมีหรือ? ...หล่อนผูกคอตายแขวนโถงเตง เพ้าที่สวม
กำไลเงินเป๋ปดอยู่กับเชือกชิงช้า”

(อนิลทิตา, 2543, น. 274-275)

การใช้อำนาจเพื่อกดขี่และกำจัดผู้ที่ขัดขวางแผนการของอนิลทิตาที่เกิดขึ้นข้างต้นเป็นไปใน
ลักษณะเดียวกันกับเหตุการณ์ที่เจ้าดาเรสโดนจับขังคุกใต้ดินเพื่อให้เกิดความกลัวและเป็นการยับยั้ง
ความคิดที่จะต่อต้านพิธีกรรมต่างๆที่ตนได้จัดขึ้น ความว่า

“เย็นมากแล้ว ถนนสายนอกเมืองค่อนข้างเปลี่ยว ต้นจามจุรีริมทางแผ่
กิ่งก้านสาขาร่มครึ้ม บางขณะแลดูเหมือนอสุรกายยืนคร่อมถนน สตรีสาวสำอางโฉมไม่
คิดดอย่างอื่น เพราะหัวใจอึมเอบไปด้วยความรัก”

“ทันใดนั้นเหลือบพบรถบรรทุกสองคันจอดขวางถนนเยื้องกัน เจ้าดาเรสไม่
ระแวงว่ามารดาจะจ้างพิเศษมาให้ดักหล่อน”

“หล่อนกดแตรไฟฟ้าขอทางแต่ไร้ผล...ข้าบุรุษฉกรรจ์ยังโบกมือให้หญิงสาวหัก
เหลี่ยมพันขอถนน...บ้า! เจ้าดาเรสบนอุบอิบ...ขึ้นเชื่อแกรถฉันก็ต้องลงไปนอนแฉ่งแฉ่ง
ในคู”...

“ใครคนหนึ่งเปิดประตูด้านข้างก้าวเข้ามานั่งฉับ”

“คุณแม่! สตรีสาวผู้สูงศักดิ์อุทานอย่างตื่นตระหนก”

“ดาเรส! ในที่สุดแกก็หนีฉันไม่พ้น หนอยแน่ะ! วางแผนให้คนเข้าใจผิดว่าแกตายที่แท้ก็หลบออกมาอยู่ข้างนอกเพื่อแกจะได้ติดต่อกับดำเกิงสะตวก”

“คำแก้ตัวของหญิงสาวค้ำชะงัก...ดวงตาใหญ่งามของคุณโฉมสุรางค์เพ่งเขม็งแวววาวทรงไว้ซึ่งอำนาจเร้นลับทางจิต...เจ้าดาเราเย็นชู่ไปทั่วสรรพางค์กาย...ดวงตาของฝ่ายตรงข้ามเพิ่มความเขียวเข้มไม่ผิดอะไรกับงูเห่า”

“จิตของหล่อนตกอยู่ภายใต้อิทธิพลเสียแล้ว เสียงสั่นก้องสะท้อน...ไปกับฉันอย่าขัดขืน...เจ้าดาเรสถูกขังอยู่ในกรงทรมาน”

(อนิลทิตา, 2543, น. 629)

ลักษณะการกักขังในลักษณะดังกล่าวปรากฏชัดที่สุดตั้งแต่ตอนต้นเรื่องและถือได้ว่าเป็นความขัดแย้งที่มีความสำคัญต่อโครงเรื่องเป็นอย่างมากคือการทำอนิลทิตาหรือโฉมสุรางค์ได้จับบุรุษมาขังไว้เพื่อรอนำเลือดมาทำพิธีคงความสาวหรือพิธีอยู่ยงคงกระพัน ความว่า

“สุภาพสตรีชาวผู้ฝรั่งเพราลงบันได เมื่อสุดขั้นสุดท้ายก็ถึงอุโมงค์ใต้ดิน ซึ่งติดไฟไว้เป็นระยะๆ อากาศอับเล็กน้อยอุโมงค์นั้นมีหลายแยกหลายเลี้ยว หล่อนเดินไปเรื่อย ๆ ด้วยความชำนาญ ครู่เดียวก็ทะลุสู่ห้องโถงกว้างซับซ้อน ผนังคอนกรีตทุกด้าน ส่วนหนึ่งของห้องกันซึ่งกรงเหล็กแข็งแรง”

“ภายในกักขังมนุษย์ผู้ชายร่วมยี่สิบคน แต่ละคนหน้าตาบวมเห่อเป็นโรคเรื้อนทั้งสิ้น ทันทีที่เหลือบเห็นคุณโฉมสุรางค์ทุกคนก็วิ่งฮือมาเกาะซึ่งกรงเหล็ก”

“ปล่อย...ปล่อยผมเถอะคุณนาย ผมจะไปหาอนิลทิตา...เหล่านี้คือเสียงที่คร่ำครวญโหยไห้ของบุรุษโรคเรื้อน หล่อนยืนมองอย่างสงบ ดวงหน้างามยิ้มเยือกเย็นมีความสนใจและสนใจในแววตา”

(อนิลทิตา, 2543, น. 148)

ความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับมนุษย์ในนวนิยายเรื่องอนิลทิตา ปรากฏของลักษณะคือ 1. เจตนาฆ่าให้ตายในทันที 2. กักขังหน่วงเหนี่ยวเพื่อให้ฝ่ายตรงข้ามตายอย่างช้าๆ ซึ่งการกักขังดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นของโครงเรื่องที่มีความสำคัญเนื่องจากการผูกปมให้ตัวละครอื่น ๆ เกิดความสงสัยใคร่รู้และค้นหาคำตอบในเวลาต่อมา

4.1.4 บทบาทในการแสดงความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับกฎของธรรมชาติ

ความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับกฎของธรรมชาติ หมายถึง ความ ขัดแย้งอันเนื่องมาจากการพยายามที่จะฝ่าฝืนกฎของธรรมชาติอันได้แก่ การเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไป ตามหลักของพุทธศาสนา ซึ่งส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่นทั้งทางตรงและทางอ้อมหรือเป็นความ ขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการพยายามเอาชนะความเป็นไปของโลก ได้แก่ การฝ่าฝืนการเกิดตายเนื่องจากต้องการที่จะมีชีวิตเป็นอมตะในนวนิยายเรื่องทายาทอสูรและอนิลทิตา ความรักระหว่างนาคกับมนุษย์ในนวนิยายเรื่องนาคี

บทบาทในการแสดงความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับกฎของธรรมชาติ ในนวนิยายเรื่อง นาคี

เนื้อหาของเรื่องเกี่ยวข้องกับความรักระหว่างพญานาคกับมนุษย์ซึ่งเป็นความรักต่างเผ่าพันธุ์ที่ไม่ได้รับการยอมรับจากมนุษย์ทั่วไป ก่อให้เกิดเป็นชนวนของความขัดแย้งขึ้นภายในเรื่อง โดยอีกภาคหนึ่งของคำแก้วนั้นคือพญานาคีซึ่งเป็นคนรักของเจ้าชายแสนเมืองหรือทศพลในอดีตชาติ แต่เมื่อเจ้าชายแสนเมืองรู้ความจริงว่าหญิงสาวที่ตนรักใคร่เป็นงูหรือนาคก็รับไม่ได้กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จึงทำให้พญานาคีกลายร่างเป็นงูเผือกยักษ์และจมน้ำลึกจนสิ้นชีพเพื่อสืบทอดนามาชมความเศร้าโศกเสียใจความว่า

“เจ้าชายแสนเมืองทรงพระราชดำเนินในอุทยานตอนเย็น เขาเป็นอดีตภพของทศพล จึงมีรูปร่างหน้าตาเหมือนกัน แสนเมืองเป็นเชลยหรือตัวประกัน ซึ่งองค์นิรุทธราชจับมาจากประเทศราชนางพญานาคีแปลงกายเป็นสาวน้อย สวมมงกุฎเงินรูปงูชนิดและชุดแพรสีกลีบบัวยาวกรวยกราย”

“แม่นาง...เจ้าเป็นใคร มาจากไหน เจ้าชายเชลยรับสั่งถาม”

“ชวามรุกชนครเพคะ”

“ข้าไม่เชื่อ ชาวเมืองแต่งกายธรรมดา ไม่วิจิตรตระการตาแบบเจ้า”

“หม่อมฉันแต่งตัวมาเพื่อให้พระองค์ทอดพระเนตรโดยเฉพาะเพคะ แน่ะ ทหารยามเดินมาโน่นแล้ว หม่อมฉันต้องหลบไปก่อน ตอนดึกเจ้าชายเสด็จลงมาที่อุทยานสิเพคะ หม่อมฉันจะรอ”

“มนุษย์สาวจำแลงรีบหลบจากที่นั่น เมื่อปลอดภัยจากสายตาคคนก็กลายร่างเป็นงูขาว ข้าแรกลงแผ่นดินทะเลลึกกันสระกบดานนี่”

“กลางดึกของคืนนั้น เจ้าชายแสนเมืองหรือทศพลก็ได้เธอเป็นชายาเจ้าแม่นาคี สุขสมความรัก เธอเคลิบเคลิ้มมอยหลับในอ้อมแขนของเจ้าชายต่างนครในทันใด ร่างจำแลงก็กลับคืนสู่สภาพเดิม ไซ้...งูเผือกหัวหงอน”

“โอ้ย...นี่อะไรกัน”

“เชื้อพระวงศ์หนุ่มสะบัด ร่างเธอกระเด็นตกไปที่พื้นปราสาท ในแสงอัจกัลป์ที่สว่างวับๆ แวมๆ”

“นางพญาตื่นขึ้น ตกใจมาก รีบจำแลงกายเป็นเด็กสาวผู้โสภิตสวมมงกุฎทำเก้ไก พระองค์ผลึกหม่อมฉันทำไมเพคะ”

“แม่นาง..คิดริว่าข้าไม่รู้ว่าเป็นงู สัตว์เดรัจฉานแปลงตัวสมสู่กับมนุษย์หน้าด่าน”

“โอ้ ฟังก่อน... เอน้ำตาร่วงเผาะ สะอึกสะอื้น หม่อมฉันรักพระองค์”

“ใครจะไปรักเจ้าได้ เจ้าเป็นสัตว์เลื้อยคลาน สัตว์ชั้นต่ำ ไป ไป ให้พ้น”

“เจ้าแม่นาคีวิ่งกระเซอะกระเซิง ออกจากปราสาท ผ่านนายทวารที่เธอ สะกดหลับ จนถึงสระน้ำที่กว้างใหญ่”

“ตุม! กลายร่างเป็นผู้เผือกยักษ์ จมดิ่งสู่กันสระ จำศีลภาวนาข่มความเสียใจสุด
ขีด เจ้าชายแสนเมืองระลึกถึงความรัก พระองค์เสด็จไปยังริมสระคร่ำครวญถึงเธอ”

(นาคี, 2559, น. 229-230)

ลักษณะพฤติกรรมของตัวละครพญานาคีข้างต้นแสดงให้เห็นถึง “ผีนโลก” (อนิลทิตา, 2543, น.158) ผีนธรรมชาติที่ควรจะเป็นเช่นนั้น เมื่อตัวละครแสดงพฤติกรรมที่ขัดแย้งกับความเป็นไปตามธรรมชาติจึงก่อให้เกิดการ “ไม่ยอมรับ” และเกิด “แรงต้าน” ทั้งจากตนเองและบุคคลรอบข้าง ในนวนิยายเรื่องนี้เกิดความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับกฎของธรรมชาติที่ชัดเจนตั้งแต่เหตุการณ์ช่วงต้นของนวนิยาย (นาคี, 2559, น.13) ถือได้ว่าเป็นประเด็นที่เป็นขบวนการสำคัญในการดำเนินเรื่องอื่น ๆ ตามมา คือการที่พญานาคีหรือชาติหนึ่งของพญานาคีเห็นค่าของสลับไปตอนเกิดเหตุการณ์สุริยคราสและในคราวนั้นลูกในครรภ์ที่คลอดก่อนกำหนดออกมาก็ได้เสียชีวิตลงในทันที เมื่อพญานาคีเห็นเช่นนั้นก็สงสารค่าของที่ต้องสูญเสียลูก จึงกลั้นใจตายและแทรกวิญญาณทับร่างเด็กทารก ดังคำบรรยายของผู้แต่ง ความว่า

“กาลเวลาผ่านไปนานนับศตวรรษ สตรีผู้ต้องวิบากกรรมเกิดเป็นนางสาวจำศีลที่
โขงเจียม ถูกจับนำมาขายฝรั่ง เมียของเคนเจ็บท้องคลอดลูกสาวก่อนกำหนด เธอ
สงสารค่าของจับใจในวินาทีเดียวกับทารกสิ้นชีวิต เจ้าแม่พญานาคีกลั้นใจตายแทรก
วิญญาณทับร่างเด็ก ก็เท่ากับเธอเกิดใหม่อีกชาติด้วยร่างของมนุษย์”

(นาคี, 2559, น. 231-232)

ข้อความข้างต้น แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมของเจ้าแม่พญานาคีที่ขัดแย้งกับกฎของธรรมชาติอย่างเห็นได้ชัดแม้จะกระทำไปด้วยความเห็นใจสงสารค่าของก็ตาม การกลั้นใจตายและไปสิงอยู่ในร่างของมนุษย์นั้น ถือเป็นการฝ่าฝืนความเป็นไปตามธรรมชาติ ในที่นี้คือการไม่ยอมรับสภาวะ เกิด เจ็บ ตาย ที่ตนได้เห็นประจักษ์ต่อหน้า เมื่อดวงจิตของพญานาคีได้สิงอยู่ในร่างของค่าแก้วทำให้บุคคลฝ่ายตรงข้ามเกิดการต่อต้านและไม่ยอมรับที่จะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับค่าแก้วในหมู่บ้าน โดยมีพื้นฐานความคิดความเชื่อที่มนุษย์ไม่สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับงูหรือนาคได้ ดังคำกล่าวของลำเจียกกว่า “อันที่จริงฉันก็รอดูอยู่ว่าเจ้าแม่พญานาคีจะเป็นเมียคนได้ยังไง เมื่อตัวเองก็เป็นเพียงสัตว์เลื้อยคลาน” (นาคี, 2559, น. 190)

บทบาทในการแสดงความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับกฎของธรรมชาติ ในนวนิยายเรื่อง ทายาทอสูร

ในนวนิยายเรื่องทายาทอสูร เจ้าโชน เป็นตัวละครมนุษย์ที่ได้บูชาญาณตนเองด้วยวิชาทางไสยศาสตร์ เพื่อหวังจะแก้แค้นตระกูลของพระยาเชลียงโดยการสิงอยู่ในร่างของทายาทพระยาเชลียงที่เป็นผู้หญิงจากรุ่นสู่รุ่น ลักษณะของเจ้าโชนเมื่อไปสิงอยู่ในร่างของทายาทแล้ว จะต้องหมั่นสวดมนต์ดำ ประกอบพิธีทางไสยศาสตร์เพื่อขออำนาจกลับจากวิญญาณตะขาบที่แฝงอยู่ในตุ๊กตาสังคโลกให้ร่างของทายาทแต่ละรุ่นยังคงความสาวอ่อนวัยอยู่เสมอแม้ร่างกายจะมีอายุแปดสิบปีแต่ก็ยังดูเป็นสาว ไร้ความแก่ชรา ปรากฏให้เห็นตลอดเรื่องโดยเฉพาครั้งแรกที่วรินทร์ได้เจอกับคุณยายวรรณาก็รู้สึก

ประหลาดใจที่คุณยายวรรณายังไม่มีทีท่าว่าจะแก่ชราและยังดูอ่อนวัยราวกับคนอายุห้าปีกว่าปี ความว่า

“วรินทร์พนมมือทำความเคารพ คุณยายวรรณารับไหว้อย่างนุ่มนวลสมเป็นผู้ดีเก่า...”

“เขยิบเข้ามาใกล้ยายสิจ๊ะ อ้อย”

“เจ้าของนามทำตามคำสั่ง พร้อมกับก้มกราบอีกครั้งแทบตักของสตรีสูงอายุ ป้าของแม่เอื้อมมือลูบศีรษะสาวรุ่น เธอชนลูกเกรียวเป็นระลอก อดสร้างจินตนาการไม่ได้ว่า สิ่งทีลูบนั้นเย็นเฉียบราวกับศพ”...

“แทบไม่น่าเชื่อ คุณวรรณายังสาวพริ้ง เหมือนอายุสักห้าสิบเศษ บุคลิกหล่ออ่อนสง่างาม ทันสมัยเฉียบ ใครที่ไม่รู้จักอาจจะนึกกว่าเป็นคุณหญิง ท่านผู้หญิงหรือเชื้อพระวงศ์ระดับสูง หล่อนสวยคล้ายกับสมัยหนึ่งเคยครองความเป็นเอกในสยาม”

(ทายาทอสูร, 2543, น. 46)

ความสาวหรือการที่วรรณายังดูอ่อนกว่าวัยเกินความเป็นจริง เป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับธรรมชาติหรือขัดแย้งกับอายุของร่างกายมนุษย์ ซึ่งในวัยแปดสิบปี ร่างกายมนุษย์ทั่วไปจะมีรอยเหี่ยวย่นร่างกายจะไม่กระฉับกระเฉง แต่วรรณากลับมีรูปร่างผิวพรรณหน้าตาอ่อนเยาว์เกินความจริง ซึ่งเจ้าโขนที่สร้างของวรรณากลับกล่าวอ้างกับวรินทร์หรืออ้อยว่าตนเป็นคนรักสุขภาพจึงดูอ่อนกว่าวัย แต่ความจริงแล้วนั้นเป็นร่างกายที่ผ่านการบริโภคอาหารดิบๆ และต้องพึ่งพิธีกรรมทางไสยศาสตร์เพื่อเปลี่ยนร่างใหม่เมื่อหมดอายุขัย ความว่า

“คุณยายปิ้งอะไรคะ”

“หมูเสียบไม้ย่าง เธอคงจะสงสัยว่า ตรงนี้เป็นครัวได้ยังไงไหม อ้อย?”

“ใช่คะคุณยาย”

“เนื่องจากไม่มีแก้อี วรินทร์จึงอยู่ห่างจากคุณวรรณาสวมควร เพื่อจะได้ไม่เข้าข่ายยื่นคำ”

“ฉันทานแม่ครัวซื้อเตาถ่าน ส่วนเนื้อหมูได้จากแม่สุเขาเมื่อคืนก่อน อาหารที่ปิ้งหรือเผาเราไม่ใช่เตาแก๊สเพราะไม่อร่อย ซ้ำยังบั่นทอนสุขภาพอีกต่างหาก ฉันทชอบตั้งเตาในที่อากาศโล่งควนไม่อบ”

“เอ๊ะ! ซีนหมูในจานคุณยาย ย่างแล้วหรือคะ?”

“จ๊ะ อ้อยคงจะสงสัยว่าทำไมมันไม่เกรียม” “ผู้ฟังแอบกลืนน้ำลายฝืดคอ ตีหน้าชอบกล เชื่อสายตาของเธอว่ามันเป็นเนื้อหมูดิบ ๆ สุก ๆ รอยเลือดสีแดงจางจับบางส่วน”

“คุณยายทนายใจหนูถูกแฉง”

“เนื้อสัตว์ที่เกรียมจัดหรือไหม มีสารก่อมะเร็งจ๊ะ ถ้าเรากลับเป็นมะเร็งในกระเพาะ เราก็ต้องหลีกเลี่ยงอาหารดังกล่าว หล่อนอธิบายแถมชี้ชัดเจเนียงวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ... ยายจัดระบบโภชนาการให้ตนเองตลอดจึงดูไม่ค่อยแก่ไงล่ะ”

“ตรูมีร่างระหงกะพริบต่ายิบ ๆ เธอรู้ว่าเหตุผลนั้นถูกต้อง แต่ยอมไม่หมายถึงกินเนื้อดิบ ๆ สุก ๆ หรือค่อนข้างดิบ...”

(ทายาทอสูร, 2543, น. 64-65)

พฤติกรรมข้างต้นแสดงให้เห็นว่าวิญญาณของเจ้าโชนที่สิงอยู่ในร่างมนุษย์ควบคุมความเป็นไปของร่างตามแบบที่ตนต้องการคือการบริโภคอาหารที่ค่อนข้างดิบตามวิสัยของวิญญาณภูตผีปีศาจซึ่งขัดแย้งกับการบริโภคของมนุษย์ทั่วไป ซึ่งความขัดแย้งดังกล่าวส่งผลให้เจ้าโชนที่สิงอยู่ในร่างของวรนาฎจำเป็นจะต้องหาข้ออ้างหรือหาเหตุผลที่น่าเชื่อถือมารองรับพฤติกรรมของตนเองเมื่อเกิดความประพตติที่ผิดแผกไปจากคนทั่วไปเสมอๆ

บทบาทในการแสดงความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับกฎของธรรมชาติ ในนวนิยาย เรื่อง อนิลทิตา

ในนวนิยายเรื่องอนิลทิตา ปรากฏความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับกฎของธรรมชาติชัดเจนผ่านตัวละครเหนือธรรมชาติคือ อนิลทิตาที่สิงอยู่ในร่างของโฉมสุรางค์ซึ่งเป็นแม่แท้ๆ ของ ดาเรส เป็นตัวละครที่รู้สึกหวาดกลัวต่อความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะความเปลี่ยนแปลงในเรื่องกายสังขาร โดยอนิลทิตามีความเชื่อและยึดมั่นว่ามนุษย์ทุกคนจะต้องสวยงามอยู่ตลอดเวลา ปราศจากความแก่ชรา ดังที่ปรากฏในตัวบทความว่า

“สองแม่ลูกสนทนากันเบาๆ เป็นเรื่องผลประโยชน์จากอสังหาริมทรัพย์บ้างเกี่ยวกับไร่เชิงแมนอันกว้างขวางบ้าง ท้ายที่สุดก็ถึงเรื่องมโนสาระ”

“อ้อ...คุณแม่คะ ดาซื้อกระจกมาบานหนึ่งทำงานแสดงเครื่องเฟอร์นิเจอร์รีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่...สาวสวยนักเรียนจากอังกฤษนำผู้บังเกิดเกล้าเข้าห้องมันเป็นกระจกยีนแฉวนติดฝาผนัง ระดับสูงเท่าศิระชะ หล่อนแหวกผ้าคลุมสีฟ้าไข่มุก แม่มายทรงเครื่องยลโฉมของหล่อนเต็มตัว ตกตะลึงพริ้งเพริด ดวงตาที่งามซึ่งเบิกกว้าง...สะท้อนเงาของผู้ส่องในรูปลักษณ์อันวิกลวิกาล ศิระชะโหนกยีน หน้าหัดสันจนจุดจู้ แก้มตอบบุ่ม เสื้อผ้าอาภรณ์เหมือนตัวตลก หลังโกง มือลึบหงิก ลักษณะอันแสนอัปลักษณ์เปลี่ยนไปเรื่อยๆ ตามการเคลื่อนไหวของผู้ส่อง”

“อู๊ย! ทำไมมันเป็นยั้งจี้ คุณนายร้องเสียงหอบ...ขณะนั้นดูคล้ายกับว่าหล่อนจะแก๊ปกว่าเดิมสักสิบปี พลังปากออกไปเหมือนคนที่สติขาดการควบคุม ...โอ๊ย! แม่ทนไม่ได้...มันยังกะยายแก่อายุสักร้อย...กระจกอัปลักษณ์! หล่อนใช้ไม้ตะพดเขี่ยเศษแก้วที่ตกอยู่ใกล้ทำให้ไปกองรวมกัน สิ่งที่สะท้อนภาพน่าเกลียด สิ่งนั้นยอมให้ความหมายที่ไม่ดี คนเราต้องดูของสวยของงามจึงจะเจริญตา”

(อนิลทิตา, 2543, น. 111-112)

เหตุการณ์ข้างต้นสอดคล้องกันกับบทสนทนาระหว่างแม่แต่มานายิกีกับอนิลิตาโดยแม่แต่มานายิกีไม่เห็นด้วยกับอนิลิตาที่ใช้เลือดของบุรุษมาทำพิธีทางไสยศาสตร์เพื่อความอยู่คงกระพัน ความว่า

“เจ้าเป็นคนเสือก ชอบยุ่งเรื่องของข้า เปิดโปงความลับ เจ้าคิดดีแล้วรี”

“ดีที่สุดแล้ว... แม่แตมาได้ เจ้าหญิงสร้างความสวยงามบนเลือดเนื้อและ ชีวิตของมนุษย์ผู้ชายเป็นบาปหนัก ควรระงับเสียที”

“ไม่! คนฉลาดเท่านั้นที่จะครองโลก ข้าจะสดสวยต่อไปอีกพันปี...สตรีผู้สุดโสภาย่อมอย่างเชื่อมั่นตัวเอง”

“ฝันโลก! เจ้าหญิงไม่มีวันจะทำสำเร็จ ในฐานะข้าเจ้าเป็นศิษย์ผู้น้อง ข้าขอให้เจ้าหญิงล้มเลิกความคิดนี้เสีย”

(อนิลิตา, 2543, น.158)

คำเตือนของแม่แต่มานายิกีเป็นคำเตือนเดียวกันกับที่ภิกษุใช้เตือนอนิลิตาเพื่อให้เห็นถึงวัฏจักรของโลกที่ต้องมีสภาวะหมุนเวียนไม่คงที่ แต่อย่างไรก็ตามอนิลิตาก็ยังเชื่อว่าตนสามารถทำลายกฎความเป็นไปของธรรมชาติ ความว่า

“มารดาของเจ้าดาเรสร่าพึงเสียดใจเบาหวิว ไซ้...หล่อนยิ่งใหญ่ดุจช่างสารใครคิดล้ม คนนั้นก็ต้องตายด้วยเช่นกัน”

“ก่อนโน้นเคยตระหนงในอิตตาของตนยิ่งนักถือว่าจะจะเป็นสาวอาวสุผู้งามพริ้งแข่งทำทหายกับกาลเวลา ครั้งหนึ่งพระภิกษุศตวรรษเคยตักเตือนคุณโณมสุรางค์”

“จำไว้สิกา ทุกอย่างในโลกนี้ล้วนแล้วแต่เป็นวัฏจักรทั้งสิ้น มีการเกิด เจริญเติบโตและเสื่อมสลาย อะไรที่จะคงที่อยู่ตลอดกาล...ไม่มี”

“...หล่อนนึกเถียงในใจว่า แต่ดินฉันอยู่ในกฎยกเว้นคะหลวงพี อนิลิตาที่เฉิดฉายค่าคั้นเป็นผู้ทำลายกฎนี้”

“และอีกหลายครั้งที่พระภิกษุญาติสนิทเตือนว่าวิบากกรรม กำลังจะมาถึงหล่อนเหมือนสุนัขป่าที่ไล่เนื้อกระชั้นชิด แต่คุณโณมสุรางค์กลับตื้อตึงคิดว่าตนเองจะสกัดกั้นอกุลกรรมนั้นได้”

(อนิลิตา, 2543, น. 1017)

ความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับกฎของธรรมชาติ ในนวนิยาย เรื่อง อนิลิตา สืบให้เห็นอุปนิสัยของตัวละครอย่างเห็นได้ชัดคือการยึดมั่นถือมั่นในอิตตาของตนเอง แม้ตัวละครจะรู้สึกตัวและกังวลอยู่ลึกๆว่าอย่างไรก็ตาม ก็ต้องพ่ายแพ้ให้กับสังขธรรมหรือการเกิดดับ ดังนั้น การยึดถือหรือความต้องการเอาชนะธรรมชาติดังกล่าว จึงเป็นสาเหตุหลักสำคัญที่ส่งผลให้เกิดโครงเรื่องที่นำติดตาม โดยผู้วิจัยจะวิเคราะห์ในประเด็นถัดไป

การศึกษาบทบาทสำคัญของตัวละครเหนือธรรมชาติในส่วนของการแสดงความขัดแย้งพบได้ทั้งหมด 4 ลักษณะ ได้แก่ 1.บทบาทในการแสดงความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับตนเอง

2. บทบาทในการแสดงความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับสิ่งเหนือธรรมชาติ 3. บทบาทในการแสดงความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับมนุษย์ 4. บทบาทในการแสดงความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับกฎของธรรมชาติ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าความขัดแย้งดังกล่าวเป็นส่วนสำคัญของโครงเรื่องหลักที่ผู้แต่งต้องการจะนำเสนอ ซึ่งในนวนิยายทั้ง 3 เรื่อง ปรากฏการเปิดเรื่องที่เป็นไปในลักษณะเดียวกันคือการบรรยายฉาก เวลาหรือยุคสมัยภายในเรื่องนั้น ๆ โดยในเรื่องนาคีนัน ผู้แต่งได้เปิดเรื่องด้วยการเล่าถึงสถานที่ เวลาหรือยุคสมัยซึ่งก็คือ “โขงเจียม อุบลราชธานี พ.ศ.2480” (นาคี, 2559, น. 1) เช่นเดียวกันกับในนวนิยายเรื่องทนายทอสูรที่ กล่าวถึงการบรรยายถึงยุคสมัย “ประมาณ พ.ศ. 2470 สมัยนั้นประเทศสยามปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช” (ทนายทอสูร, 2543, น.1) การเปิดเรื่องให้ผู้อ่านทราบถึงสถานที่หรือวันเวลาข้างต้นสอดคล้องกันกับการบรรยายฉากที่รถไฟกำลังจะลงจอดในนวนิยายเรื่องอนิลิตา เนื่องจากทำให้ผู้อ่านทราบถึงจุดหมายปลายทางของตัวละครซึ่งถือเป็นฉากสำคัญที่ใช้ในการเปิดเรื่อง คือ “รถด่วนสายกรุงเทพฯ-เชียงใหม่วิ่งสู่สถานีปลายทาง...จนกระทั่งมาถึงขบวนนั้นจอดสนิท ณ ขานขาลาสถานีเชียงใหม่” (อนิลิตา, 2543, น.1)

ลักษณะการเปิดเรื่องในนวนิยายทั้ง 3 เรื่อง ผู้แต่งมีจุดประสงค์ให้ผู้อ่านตั้งคำถามถึงเรื่องราวที่จะเกิดขึ้นในสถานที่นั้น ๆ โดยผูกปมความขัดแย้งขึ้นและเป็นไปในลักษณะเดียวกันซึ่งก็คือการเปิดเรื่องด้วยเรื่องราวของความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับมนุษย์ โดยในนวนิยายเรื่องนาคีเป็นการเปิดเรื่องให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างพยานาคีกับนายเคนสามีของคำปอง ซึ่งเป็นฉากที่นายเคนจับงูเผือกไปขายให้กับฝรั่ง ในนวนิยายเรื่องอนิลิตาเป็นการเปิดเรื่องให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างคำกึ่งกับอนิลิตา เนื่องจากคำกึ่งต้องการที่จะสืบตามหาน้องชายที่หายไปจนเกิดเป็นความขัดแย้งภายในเรื่องต่อ ๆ มา ส่วนในนวนิยายเรื่องทนายทอสูรนั้นเป็นการเปิดเรื่องให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างวิญญาณของเจ้าโชนกับตระกูลของพระยาเซียงเพื่อต้องการที่จะแก้แค้นเพราะตนเองถูกพิพากษาอย่างไม่เป็นธรรมและมีเจตนาลงโทษให้ถึงแก่ความตาย

ความขัดแย้งข้างต้น นับว่าเป็นส่วนสำคัญของโครงเรื่อง(สรณัฐ ไตลังคะ, 2560, น.22) ที่ทำให้นวนิยายดำเนินต่อไปได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่าโครงเรื่องในนวนิยายเรื่องหนึ่งปรากฏการผูกปมความขัดแย้งที่หลากหลายทำให้ผู้วิจัยเห็นมิติของตัวละครเหนือธรรมชาติที่ผู้แต่งสร้างขึ้นได้อย่างสมจริง เนื่องจาก“ในบรรดาองค์ประกอบของบันเทิงคดี โครงเรื่องจะดึงดูดความสนใจของผู้อ่านมากที่สุดเพราะสิ่งที่กระตุ้นความใคร่รู้ ความระทึกใจ ความตื่นเต้น ฯลฯ ก็มาจากโครงเรื่องนี้นั่นเอง” (สรณัฐ ไตลังคะ, 2560, น. 21)

4.2 บทบาทของตัวละครเหนือธรรมชาติในการแสดงความหมายเชิงสัญลักษณ์อันนำไปสู่แก่นเรื่อง

นวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติของ ตริ อภิรุมเป็นนวนิยายประเภทหนึ่งที่มีเนื้อหาหลากหลาย ประกอบไปด้วยพื้นฐานความเชื่อที่แฝงอยู่ในองค์ประกอบของนวนิยายทั้งที่เป็นฉากหรือ

ตัวละคร ทำให้นวนิยายแนวนี้อ่านสร้างความบันเทิงใจให้กับผู้อ่านไม่น้อย อย่างไรก็ตามนวนิยายที่เต็มไปด้วยความเหนือจริงหรือแฝงไปด้วยวัฒนธรรมความเชื่อที่ยากจะพิสูจน์กลับมีนัยสำคัญที่ควรค่าแก่การอ่านหรือการตีความ ท่ามกลางการสร้างตัวละครเหนือธรรมชาติที่บันเทิงสะเทือนอารมณ์ ผู้วิจัยพบว่าผู้แต่งได้สอดแทรกคุณค่าทางปัญญา “เชิงสัญลักษณ์” ผ่านบทบาทหรือพฤติกรรม อุปนิสัยของตัวละครไว้อย่างลุ่มลึก ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าการอ่านนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติ ไม่เพียงแต่เป็นการอ่านเพื่อความบันเทิงเท่านั้น แต่เกิดคุณค่าตลอดไปจนถึงขั้นปรัชญาชีวิต ซึ่งผู้วิจัยได้ ตีความหมายเชิงสัญลักษณ์ผ่านตัวละครเหนือธรรมชาติหลักในนวนิยายทั้ง 3 เรื่อง ได้แก่ อนิลทิตา จากนวนิยายเรื่องอนิลทิตา คำแก้วหรือเจ้าแม่เนาเคีในนวนิยายเรื่องเนาเคี เจ้าโขนหรืออรรณาภในนวนิยายเรื่องทนายทอสูร

4.2.1 อนิลทิตา : ภาวะจำนนต่อ “ความกลัว”

อนิลทิตา เป็นตัวละครเหนือธรรมชาติที่มีบทบาทสำคัญที่สุดต่อการดำเนินเรื่องในนวนิยายเรื่องอนิลทิตา มีบทบาทเป็นคุณยายทวดของเจ้าดาเรสและเป็นคุณยายของโคมสุรางค์แม่ของเจ้าดาเรส ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นเชื้อเจ้าเมืองเก่าคุ้มเชียงแมน ณ เชียงใหม่ หลังจากอนิลทิตาหรือเจ้าหญิงอนิลทิตาได้ละกายสังขารลง ดวงจิตได้ยึดครองร่างที่สิ้นบุญของโคมสุรางค์และใช้ชีวิตมาจนถึงปัจจุบัน ทำให้ผู้คนตั้งคำถามและสงสัยถึงพฤติกรรมความเป็นอยู่ที่แปลกประหลาดของโคมสุรางค์ เนื่องจากโคมสุรางค์มีรูปร่างหน้าตาที่ยังคงความเป็นสาวตลอดเวลาด้วยการอาศัยพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ คือการอาบน้ำว่านศักดิ์สิทธิ์ร่วมกับเลือดของบุรุษจะทำให้ร่างกายอยู่คงกระพันและมีรูปร่างหน้าตาไม่เปลี่ยนแปลงหรือดูไม่แก่ลงเลย

พฤติกรรมดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมองว่าตัวละคร “อนิลทิตา” เป็นสัญลักษณ์หรือเป็นภาพแทนของคนที่มีพฤติกรรม “กลัวการเปลี่ยนแปลง” หรือคนที่ชอบทำตนให้อยู่ในโซนปลอดภัยตลอดเวลาเมื่อเกิดความกลัวต่อสภาวะต่าง ๆ ที่จะต้องเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติ ทำให้ตัวละครเกิดการต่อต้านและคิดหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะทำให้ทุกอย่างรอบตัวกลับมาเป็นเหมือนเดิมหรืออยู่ในสภาพเดิมให้ได้ เห็นได้จากเหตุการณ์ที่เป็นชนวนสำคัญภายในเรื่องคือตอนที่อนิลทิตาผิดหวังในความรักและพลัดพรากจากสินธุทำให้อนิลทิตาศึกษาวิชาไสยศาสตร์ ความว่า

“หากเจ้าพ่อไม่ขัดขวางทางรัก โดยพรากสินธุไปแต่งงานกับนางกำนัล วิธีชีวิตของหล่อนก็คงเหมือนเช่นบุคคลธรรมดา คือ เกิด แก่ เจ็บและตาย...ความแค้นทำให้มูมานะ ศึกษามายาศาสตร์จนแตกฉาน และแล้ว...หล่อนก็กลายเป็นสาวที่ทำทนายกาลเวลา ”

(อนิลทิตา, 2543, น.229)

การเป็นสาวทำทนายกาลเวลาดังกล่าว อนิลทิตาใช้วิธีการอาบน้ำว่านชุบตัวเพื่อความอยู่คงกระพันดังที่คำแก๊งได้กล่าวไว้ ความว่า

“สาวแก่ผู้เฒ่าอายุมากกว่ากระถินถึงห้าเท่าเศษ คนวัยนี้เมื่อชินต่อการ ชุบตัวก็ต้องชุบเป็นประจำ ขาดหมายถึงอ่อนระโหยโรยแรง ชีวิตจะหวนกลับไปเป็นวิฎจักร

คือ เกิด แก่ เจ็บและตาย ชุบตัว เท่ากับหยุดยั้งธรรมชาติ เช่น ปัจจุบันแลดูอายุสามสิบห้า ก็จะต้องแค่นั้นตลอดไป ไม่มีสามสิบหก สามสิบเจ็ด ฯลฯ”

(อนิลทิตา, 2543, น. 307)

การศึกษาวิชาเรียนไสยศาสตร์ดังกล่าวเป็นพฤติกรรมหนึ่งสำคัญที่ทำให้เห็นว่าตัวละครไม่สามารถยอมรับความเปลี่ยนแปลงของกายสังขารที่แก่ลงเรื่อย ๆ และอาจตายไปในที่สุด นอกจากตัวละครจะกลัวความแก่ชราแล้วยังกลัวสิ่งต่าง ๆ รอบตัวที่จะต้องเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ผู้วิจัยยังพบว่าตัวละครพยายามที่จะทำให้บริบทแวดล้อมรอบตัว “คงสภาพเดิม” และมีพฤติกรรมที่ไม่ยอมรับความสูญเสียใด ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต สังเกตได้จากเหตุการณ์ที่ไอ้ตองเหลืองหรือนกเหยี่ยวซึ่งเป็นสัตว์เลี้ยงของอนิลทิตาถูกแม่เต๋านายิกิฆ่า หลังจากนั้นอนิลทิตาได้สั่งให้บริวารเลี้ยงนกเหยี่ยวตัวใหม่ขึ้นมาแทนที่ทันที (อนิลทิตา, 2543, น.436) พฤติกรรมดังกล่าว เป็นพฤติกรรมของคนที่มีความยึดมั่นถือมั่นในสิ่งเดิม ๆ แม้ความยึดมั่นดังกล่าวจะแลกมาด้วยการฝืนความเป็นไปตามธรรมชาติก็ตาม ดังที่ดำเกิงได้กล่าวสนทนากับอนิลทิตา ความว่า

“สมมุติว่าคุณไกรลาสตายไปอีกคนละคะ คุณจะทำยังไง”

“ผมก็อำลาสันป่าตองกลับกรุงเทพฯ ทิ้งความหลังและทุกอย่างเอาไว้ที่นี่...”

“หล่อนิ่ง และเขาก็นิ่ง ตามองตา ดำเกิงเห็นประกายแห่งความรักสุดซึ่งจับหนึ่ง แล้วก็จางหายเป็นปกติ”

“คุณคิดว่า คุณจะทำได้รึ?”

“ได้...”

“เพื่อฉันรับรองว่า คุณจะอยู่ที่นี้ตลอดภยันชั่วชีวิตล่ะ?”

“ชายหนุ่มโคลงศีระชะ ผมไม่ชอบชีวิตที่ย่ำเท้าอยู่ที่เดิม รอวาระสุดท้าย”

“ไม่ใช่วาระสุดท้ายหรอกนะ หล่อนตัดผัดดอกไม้เงินสดเข้าปากอย่างละเมียดละไม คุณไม่คิดบ้างหรือว่า ฉันท้อใจทางให้คุณกลายเป็นมนุษย์อมตะได้ คือเป็นหนุ่มตลอดกาล”

“ในทางตรงข้าม เพื่อผมขอรับคุณนายไปใช้ชีวิตด้วยกันภายนอกคุ้มละครับ เพื่อให้เข้ากฎวัฏจักร มีเกิด แก่ เจ็บ ตาย เยี่ยงมนุษย์ทั่วไป เพราะชีวิตของ คนเรานั้นจะหยุดนิ่งอยู่ที่จุดใดจุดหนึ่งตลอดกาลหาได้ไม่...”

“ดำเกิง...คุณไม่เข้าใจหรอกว่า สิ่งที่เราค้นคว้าพากเพียรจนประสบชัยชนะ เราจะต้องรักษาสิ่งนั้นไว้นานแสนนาน ธุระอะไรจะต้องทิ้งความสำเร็จของเรา”

“พูดอย่างนั้นนั้นก็เหมือนกับว่า คุณนายถืออัตตาของตัวเองยิ่งใหญ่ที่สุด จำเป็นต้องรักษาอัตตานี้ไว้ แม้ว่าจะต้องใช้เลือดเนื้อและชีวิตของผู้อื่น ”

(อนิลทิตา, 2543, น. 322-323)

แม้ด่าเกิงจะกล่าวเตือนสติอนิลิติตาว่าชีวิตคนเราจะหยุดนิ่งอยู่กับที่ไม่ได้ แต่ อนิลิติตาก็ยึดถือในความคิดตนเองว่า “ฉันจะต้องชนะทุกอย่างในโลก” (อนิลิติตา, 2543, น. 328) ดังที่ด่าเกิงได้กล่าวกับกระถินถึงการปกครองในคุ้มเชียงใหม่ ความว่า

“กระถินรู้ไหมว่า คุณนายปกครองไร่เชียงใหม่ด้วยระบอบอะไร...”

“ปู่... หล่อนเปลือยปากเป็นภาษาพื้นเมือง”

“เผด็จการโง่ละ...”

“มันเป็นยังไง”

“ยึดอำนาจไว้คนเดียว สร้างอิทธิพลคุ้มกันไว้รอบ ๆ เช่น กระถินเจ้าด่าและสัตว์ทั้งหลาย สร้างคุกใต้ดินขังเหยื่อ ฯลฯ”

(อนิลิติตา, 2543, น. 238)

บทสนทนาดังกล่าว ด่าเกิงกล่าวถึงความเป็นอยู่ในคุ้มเชียงใหม่ที่มีอำนาจปกครองโดยอนิลิติตาแต่เพียงผู้เดียว แต่ลักษณะดังกล่าวหาได้ทำให้ตัวละครนี้ดูอดทนและแข็งแกร่งแต่กลับเห็นได้ชัดว่าตัวละครอนิลิติตาเป็นตัวละครที่มีแต่ความหวาดกลัวจึงได้มีสมุนที่เป็นคนดุดันอย่างเจ้าด่าแต่เป็นใบ้ (ไม่สามารถส่งเสียงตอบโต้ต่อรองเพื่อความเป็นอยู่ของตัวเองได้) และมีสัตว์ที่ดุร้ายอย่างเจ้าตองเหลือง(นกเหยี่ยว) ตองเขียว(งูเหลือมยักษ์) เขาโง้ง(ควายป่า) ที่เลี้ยงไว้เพื่อปกป้องภัยร้ายที่เข้ามาทำอันตรายตนในคุ้มเชียงใหม่

สิ่งเหล่านี้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าอนิลิติตา เป็นสัญลักษณ์ของผู้ที่ยอมพ่ายแพ้ให้กับความหวาดกลัว จึงขังตนเองอยู่ในคุ้มเชียงใหม่ที่เต็มไปด้วยเรื่องราวที่ลึกลับซับซ้อนเห็นได้จากการสร้าง“คุกใต้ดิน”ของอนิลิติตา ที่สร้างไว้เพื่อกักขังคนบริสุทธิ์เพื่อนำเลือดมาทำพิธีอยู่ยงคงกระพัน ลักษณะของคุกใต้ดินที่เจ้าด่าเรสได้เผชิญและรู้สึกถึงความหดหู่ใจและรู้สึก “สยอง...เมืองใต้ภูเขาล่องคดเคี้ยว บางครั้งวนขึ้นสูง บางคราวก็ลาดต่ำ” (อนิลิติตา, 2543, น. 431) และคุกใต้ดินก็เต็มไปด้วยห้องขังที่มีตสนิทหลายห้อง แสดงให้เห็นถึงความน่ากลัวและรู้สึกถึง “พันธนาการ” ต่าง ๆ ที่กักขังอนิลิติตาไว้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด การสร้างพันธนาการและยึดติดสิ่งต่าง ๆ ทำให้อนิลิติตายอมจำนนอยู่กับความกลัวและเกิดความกังวลต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา แม้กระทั่งตอนเข้าสมาธิทำจิตให้สงบก็ให้เห็นภาพในอนาคตตัวตนเองได้กลายเป็นคนแก่และคุ้มเชียงใหม่ได้ถูกไฟไหม้วอดทั้งหมด ความว่า

“แม่เฒ่าอายุก็สะกดตัวเอง ทำจิตว่างได้ จึงปลอดภัยจากพิษเตโชธาตุ นับว่าความรู้ด้านนี้ของแกเหนือกว่าหล่อน เศรษฐีนี้ม่ายคิดว่าตนเองน่าจะลองฝึกดู จะได้พัฒนาทัดเทียมหรือสูงกว่าแม่เฒ่า

“เข้าห้องพิธีกรรม สวดมนต์ นั่งขัดสมาธิทำปทุมอาสนะ หลับตานิ่ง ตัด ความว้าวุ่นต่าง ๆ ออกไป รู้สึกตัวเบาโล่งราวกับปุยนุ่น ร่างกายล่องลอยออก จากคุ้มสำคัญ”

“ครั้นแล้ว ภาพแห่งอนาคตกาลก็ปรากฏขึ้นคุ้มหกหลังไฟไหม้ฮือ หล่อน ในสภาพของหญิงแก่หง่อม วึ่งงกๆ เงินๆ เบื้องหลังฝูงบุรุษโรคเรื้อรังไล่ตามพร้อมทั้งไซโยโหร้อง...คุณโหม่สร้างคัสตั้งต้นจากภวังค์ นี่เป็นครั้งแรกที่หล่อนเกิดความกลัวที่สุด”

(อนิลทิตา, 2543, น. 566-567)

การวิเคราะห์บทบาทเชิงสัญลักษณ์ข้างต้น อาจสรุปได้ในที่นี้ว่า อนิลทิตา เป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึง “การยอมจำนนต่อความกลัว” โดยการคิดและแสดงพฤติกรรมทุกอย่างออกมาขัดแย้งกับพฤติกรรมของคนทั่วไป ทำให้ตัวละครดังกล่าวใช้ชีวิตในรูปแบบเดิมๆ กลัวโลกภายนอกและ กลัวสิ่งรอบข้างจะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา จึงสร้างเกราะพันธนาการต่าง ๆ มาร้อยรัดตัวเองไว้จนกลายเป็นกรงขังทั้งร่างกายและจิตใจไม่ให้ออกพบกับความหลุดพ้นที่แท้จริง

4.2.2 คำแก้วหรือเจ้าแม่นาคี : คุณค่าของ “ความรัก” และความพยายามใน “การข่มจิต”

คำแก้วหรือเจ้าแม่นาคี เป็นตัวละครเอกในนวนิยายเรื่องนาคี ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการดำเนินเรื่องของนวนิยายเล่มนี้ และเมื่อผู้วิจัยได้อ่านและวิเคราะห์ถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ของตัวละครแล้วจึงได้ให้นิยามหรือมีมุมมองต่อตัวละครคำแก้วว่าเป็นสัญลักษณ์ของผู้ที่เห็นคุณค่าของความรัก และมีความพยายามที่จะข่มจิตข้ามผ่านเหตุการณ์ร้าย ๆ ที่เข้ามาทดสอบจิตใจจนสุดความสามารถ

พฤติกรรมของคำแก้วหรือเจ้าแม่นาคีเป็นภาพแทนของมนุษย์ธรรมดาที่ยังเต็มไปด้วยกิเลส แต่พยายามจะบำเพ็ญปฏิบัติธรรมเพื่อยกระดับจิตใจให้ข้ามพ้นความทุกข์ที่เกิดขึ้นจากแรงโทสะหรือความโกรธแค้นโดยการนำความคิดความเชื่อทางพุทธศาสนาปฏิบัติ ซึ่งในนวนิยายเรื่องนาคี คำแก้วมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ประทับอยู่ในพระพุทธรูปบนเทวาลัยที่เปรียบเหมือนธรรมะคอยเตือนสติและมีพระศุภคคาลัยอธิบายถึงภัยร้ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากกิเลสภายในจิตใจของมนุษย์ ยกตัวอย่างคำกล่าวเตือนผ่านองค์พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ที่ประสงค์จะให้คำแก้วทำจิตใจให้สงบ ความว่า

“เสียงจากองค์พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์กระหึ่มสะท้อนก้อง”

“ความชั่วเป็นนุรร้าย ความดีเป็นมนุษย์ ปัญหานี้มันอยู่ที่ใจเอง ถ้าเจ้าไม่อาฆาตมาดร้ายใคร หมั่นประพฤติความดีอยู่เนื่องนิตย์ ธรรมของพระพุทธองค์ก็จักคุ้มครองตัวเจ้าไม่ให้กลายเป็นงู”

(นาคี, 2556, น. 533)

บทบาทของพระพุทธรูปข้างต้นสื่อให้เห็นว่าผู้แต่งแสดงทัศนคติถึงแนวทางการแก้ปัญหาที่มีมาอย่างยืดเยื้อยาวนานระหว่างภพชาติโดยนำหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนาถ่ายทอดผ่านบทบาทของพระพุทธรูปได้อย่างชัดเจน จึงทำให้หลายช่วงของตัวบทนวนิยาย ผู้วิจัยหรือผู้อ่านจะพบว่า คำแก้ว เป็นสัญลักษณ์ของมนุษย์ปุถุชนที่เปี่ยมล้นไปด้วยความพยายามที่จะข่มจิตไม่ให้เป็นทาสของอารมณ์โกรธโดยการโน้มนำความดีและความสงบมาสู่จิตใจเสมอ แม้เรื่องราวในอดีตชาติของตัวละครจะถ่ายทอดไว้ว่าคำแก้วมักเป็นผู้ถูกระงับจากฝ่ายตรงข้ามแต่เมื่อได้อ่านและพิจารณาตัวบทนวนิยายอย่างละเอียดจะพบว่าคำแก้ว มีอุปนิสัยที่อ่อนโยนและมีความเมตตาแม้กระทั่งกับศัตรูและบ่อยครั้งเมื่อถูกทำร้ายหรือถูกข่มขู่ให้เกิดความโกรธ คำแก้วก็จะกำหนดจิตภาวนาถึงบทสวดมนต์เสมอ ดังในตอนหนึ่งที่คำแก้วเกิดอารมณ์โกรธจากคำพุดจาของลำเจียก ความว่า

“ตรุณผู้โสภาไม่อาจทำอะไรศัตรู ชูกำปั้นฮึดฮัด”

“ฝากไว้ก่อน นางสาวเจียม”

“ความโมโหไม่บรรเทาเลย แม้ขณะเดินจากมาไกลแล้ว เธออยากจะถล่ม หมูบ้าน ถล่มภูเขา ทำลายทุกสิ่งทุกอย่าง เมื่อความโกรธถึงขีดสุดร่างกายก็ เกิดปฏิกิริยาสู่สัญชาติเดิม สิ้นหลังเริ่มแข็ง คอแข็ง ม่านตาหดตัวหรือลคล้ายกับว่า ส่วนท้ายจะเหยียดยาว ทำท่าจะเลื้อยแทนเดิน รู้สึกตัวว่าเป็นความไม่ติดึกสาวผ่อน ลมหายใจเข้าออกช้า ๆ นึกสวดเจริญพุทธคุณ ครู่เดียวปฏิกิริยาดังกล่าวก็หมดสิ้นไป”

(นาคิ, 2556, น. 314)

เหตุการณ์ดังกล่าวนี้ เกิดขึ้นซ้ำหลายครั้งในตวับทวนนิยายว่าคำแก้วพยายามที่จะข่มจิตไม่ให้ ถึงขั้นทำร้ายเอาชีวิตฝ่ายศัตรู เรียกสติตนเองด้วยการผ่อนลมหายใจเข้าออกหรือที่เรียกในทาง พุทธ ศาสนาว่าอานาปนสติ ความรู้สึกตัวทั่วพร้อมอยู่เสมอ เช่นเดียวกันกับเหตุการณ์ที่หม่อมเมืองอินทร์ หมายจะเอาชีวิตคำแก้วแต่กลับพลาดท่าเสียที ความว่า

“คำแก้วล้มลงซักปัดๆ เจ็บปวดปานชีวิตจะออกจากร่าง เธอคลาน กระเสือก กระสนไปสู่สะพานนาคราษที่ค่อนข้างดิ่งชัน”

“ผู้เชี่ยวชาญไสยศาสตร์ตามหอดขัวๆ ไม่ลดละ”

“ลูกสาวคำปองรู้ว่าหน้อย่างเดียวไม่ได้เสียแล้ว ตายก็ตายเสียเถิด เธอจะต้อง ต่อสู้ แข็งใจกว่าไม้ดิ่งสุดแรง”

“เอ๊ย! เมืองอินทร์ร้องลั่น เสียหลักอาวุธหลุดกระเด็นจากมือ เขากิ่งหลุน ๆ ตกตามชันบันไดสะพานนาคราษระรัว แผ่นดิน-แผ่นฟ้าพลิกคว่ำพลิกหงาย จนกระทั่ง หยุดแน่นิ่งที่ชันพัก เลือดไหลย้อยจากมุมปาก ผิวของลำเจียมสลดคาที่ ไม่นึกสะลึงรูปงู ตกค้างที่เศียรพญานาคหินเชิงบันได”

“สาวน้อยร่างระหงยื่นสงบนิ่ง ลมแรงพัดเสื้อผ้าเธอสะบัดปลิว เสริมทั้งเสน่ห์ และความน่าเกรงขามกลมกลืนกับกองศิลาถล่มที่เป็นฉากหลัง”

“เขากำลังสลด ถ้าฉันลงไปฆ่าเขาต้องตายแน่ๆ ...เธอพิมพ์พยายามลดความ โกรธ อย่าเลย ละชีวิตเขาเสียเถิด ฉันมารักษาศีล...ต้องการให้ศีลบริสุทธิ์ คำแก้ว กลับไปยังปราสาทยอดมณฑป ที่ปากโพรงถ้ำแคบๆ เธอนั่งลงสวดมนต์เจริญพระ พุทธคุณและอธิษฐานให้ปากถ้ำเปิด”

(นาคิ, 2556, น. 314)

เหตุการณ์ที่คล้ายคลึงและเป็นไปในทำนองเดียวกันนี้ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกว่าตัวละคร คำแก้วกลายเป็นตัวละครที่ไม่ซับซ้อนและมีอุปนิสัยเป็นไปตามขนบคำสอนทางศาสนาทุกประการแต่ เมื่อพิจารณาไปจนถึงจุดจบของตัวละครแล้วกลับพบว่าจุดจบของคำแก้วเต็มไปด้วยโทสะหรือจิตที่ไม่

สามารถควบคุมได้ เห็นได้จากการที่คำแก้วล้มเลิกการบำเพ็ญภาวนาและตัดสินใจออกจากสมาธิ กลายร่างเป็นพญานาคีไล่ล่าฝ่ายศัตรูจนถึงแก่ชีวิต ความว่า

“ณ ห้องเนรมิตในถ้ำ คำแก้วฟูบกราบแทบพระบาทของพระพุทธรูปสะอื้น น้ำตาไหลชุ่มโชก เธอเห็นภาพเหตุการณ์โดยตลอด”

“หลวงพ่ोज้าขา ลูกทนไม่ไหวแล้ว จะกลายเป็นสัตว์เลื้อยคลานไปซั้วกับซั้ว กัลป์ก็ยอม ขอแก้แค้นศัตรู”

“เด็กสาวถอดมงกุฎเงินรูปงูขนดถวายเป็นพุทธรูป ลูกพราว วึ่ง กระเซอะกระเซิงออกจากประตูลับแล ผิวหนังของเธอหยาบหนาขึ้นเกล็ดลำตัวยาวยืด ...ควีนสีขาวพวยพุ่งออกจากโพรงถ้ำดูเจ็ดยักษ์...พายุพัดอื้ออึง ฝนตกชุ่มทันที กองไฟที่ ไหม้สองเฉลยพลันมอดดับ”

“หมอกควีนขาวรวมตัวกันเป็นนางพญานาคี ลำตัวใหญ่เท่าต้นตาลพันรอบ ปราสาทหิน เกล็ดสีขาวเฉดประกายรุ้ง หงอนลายกนกสีชมพูอ่อนเช่นเดียวกับคิริบ อ้า ปากแลบลิ้นแปลบๆ ดวงตาก็เหมือนจะเปล่งแสงไฟ”

“เหวอ! เร็วพวกเรา กำนันแยมตะโกนก้องแต่ตัวเองหลบอยู่แนวหลัง”

“หลายคนพุ่งหลาวไม้ บางคนจ้องฟันด้วยดาบ แต่ไม่ระคายผิวหนังของ นางพญางูขาว ฝนที่ตกจ๊กๆเคล้าด้วยพายุเพิ่มอิทธิฤทธิ์แก่นางพญานาคีมากมาย”

“หางมหีมาพาดสะบัด เสียงสะท้อนปานภูเขากล่อม ผึ้งชนล้มตายนะเนระนาด นายกอกับหม่ออ่วมแหลกเหลวอยู่ในจำนวนนี้ด้วย”

“โอ๊ย! ลูกข้างกลัวแล้ว บุญส่งร้องคล้ายคนเสียสติ จะวิ่งลงจากเขา”

“นาคีชะโงกเศียรคาบหมับ ชูขึ้นพัดไปมากลางอากาศ เลือดแดงฉานไหลทะลัก แล้วเหวี่ยงซากศพกระเด็นไปฟูบตรงเชิงสะพานนาคราชทางยักษ์ยังคงพาดชาวบ้านไม่ หยุด”

“ผู้นำแห่งตำบลโผล่โคนต้นไม้เลื้อยปีนลูกของสั่นที่ดวงตาแดงก่ำ”

“เปรี้ยว!”

“กระสุนห่างจากเป้าตั้งว่า เหมือนมีพลังเร้นลับผลักออก”

“เจ้าแม่งูเผือกอ้าปากคาบกำนันแยม”

“โอ๊ย! ช่วยด้วย เขาตื่น ปีนตกจากมือ ในยามนี้ใครเลยจะมาช่วยได้

กำนันแยมถูกกัดเลือดไหลชุ่ม”

“ขณะนั้นเมืองอินทรีใช้มีดหมอขีดที่พื้นดินเป็นรูปพญาครุฑ ท้องคาถา ศักดิ์สิทธิ์ประกอบ”

“นางพญางูทั้งศัพผู้นำอินทราพาล คาบหมับกลางตัวเมืองอินทรี”

“ปล่อย...โอ๊ย... หนุ่มจอมเวทมนตร์จ้วงแทงด้วยมีดหมอ”

“เผาะ... เหล็กหักทันควีน”

“สัตว์วิทธิฤทธิ์กัดไม่เข้าเนื่องจากร่างนั้นคงกระทบต่อศัตรูารูธ เธอ

เหวี่ยงเมืองอินทรีลอยขึ้นสูงลิบ”

“ฟู...ฝอยน้ำพิชสีขาวพุ่งออกจากปาก ถูกคนที่ลอยร่วงเต็มหน้า”

“เอ๊ย! พระอรหันต์ นัยต์ตาของเขาบอดด้วยพาดกวางในวินาทีนั้น”

“ร่างลี้วกระแทกสะพานนาคราช คอหักดับสยอง เลือดเป็นลิ่มๆทะลัก

ออกมาจากปากและจมูกแดงเลือดเต็มบันไดหิน”

“ศัตรูทุกคนตายหมดแล้ว”

“นาคีเสวยย่องกายลงเล็กกว่าเดิมหนึ่งเท่า ลมสงบ ฝนขาดเม็ด เธอ

เลื้อยไปที่ร่างคำปอง อนิจจา...แม่สิ้นชีวิตเสียแล้ว ช่วงล่างดำเหมือนตอตะโก”

“ทศพลยังดั้นขลุกลักอยู่ นางพญาใช้หางเขี้ยวเชือกจนหลุด เขาไม่กลัว

जनิตเดียว คลานเข้าไปหาเธอเรียกแผ่วโหย”

(นาคี, 2556, น. 556-557)

เนื้อหาจากตัวบทนวนิยายข้างต้น เป็นช่วงจุดสุดยอดของเรื่องที่ตัวละครเอกคำแก้วไม่สามารถที่จะอดทนต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ รอบตัวในขณะนั้นได้จึงละความตั้งใจที่จะบำเพ็ญสมาธิให้ครบกำหนดเพื่อที่ตนจะได้กลายเป็นมนุษย์ตลอดไป จากการไล่ฆ่าศัตรูข้างต้นอาจทำให้เกิดการตั้งคำถามและตีความพฤติกรรมดังกล่าวออกไปในรูปแบบที่แตกต่างกัน ซึ่งในงานวิจัยเล่มนี้ผู้วิจัยเห็นว่า คำแก้วหรือเจ้าแม่นาคีเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงคุณค่าของความรักและความพยายามในการข่มจิต แม้ผู้แต่งจะพยายามสอดแทรกแนวคิดพุทธศาสนาและบ่งบอกถึง “ภัย” ของความโกรธและภัยของการ “เวียนว่ายตายเกิด” แต่ผู้แต่งก็ไม่ลืมที่จะคำนึงถึงขบวนการเหตุสำคัญหรือแรงจูงใจของการยอมจำนนต่อโทษ ที่เป็นเหตุให้ผู้ที่มีความตั้งใจบำเพ็ญแน่วแน้อย่างคำแก้วต้องลุกขึ้นมาต่อสู้อีกครั้ง เนื่องจากก่อนหน้าที่คำแก้วจะกลายร่างเป็นพญานาคี ตนก็ได้เห็นการกระทำของฝ่ายศัตรูที่คอยข่มเหงรังแกแม่และคนรักของตนด้วยความสนุกสนานอยู่ทุกขณะ ความว่า

“บุญส่งเดินกะโผลกกะเผลกไปที่ปากถ้ำตะโกนก้อง...คำแก้วขึ้นมาจากถ้ำซะ
ตีๆ ไม่งั้นเราจะเผาแม่กับตัวของแก ”

“ปราศจากกิริยาใด ๆ ตอบรับ นอกจากเสียงของตนที่กังวานสะท้อนจนกระทั่ง
เจียบสนิท...”

“กุนชื้อใหญ่เกิดความคิดแบายลนั๊ก เดินโยกตัวตามจิ้งหะไม้ค้ำไปที่คำปอง”

“เรียกคำแก้วออกมาจากถ้ำสิ เราจะได้ปล่อยตัวให้เป็นอิสระ”

“ผู้ฟังแสนแค้น ปวดหัวสรรพางค์ยังไม่เท่าเจ็บใจ น้ำตาเธอร่วงผะ คร่ำครวญ
สะอึกสะอื้น...อย่าออกมานะ คำแก้ว เขาจะฆ่าลูก...”

“บุรุษใจโหดสั่งการสมุน ครูใหญ่เชื้อพินกับใบไม้แห้งก็คุเป็นควันโขมง...สองผู้ถูก
ตรึงกับเสาหลักสลักควันไอแค้น ๆ นกกาในบริเวณนั้นบินหนี ชะนีโหยหาบนคาคบไม้
สูงราวกับจะสาปแข่งความเหี้ยมอำมหิตของมนุษย์ ” ...

“บุญส่งหัวเราะกับนายกอและหม่ออ่วมจนน้ำตาไหล ”

“ตั้งแต่นั้นเกิดมายังไม่เคยมีอะไรสนุกสนานเท่าวันนี้เลย...บัดนี้เปลวไฟปะทุขึ้น
แล้ว ทำให้จำนวนควันลดน้อยลง สองแม่ยายลูกเขยเริ่มร้อนจากเบื้องล่าง... หญิงที่ถูก

อย่างร้องครางท่ามกลางเสียงไซโยและกระที่บเท้า เธอพยายามสะบัดคืนแต่ไม่อาจหลุด
พ้นจากเชือกที่มัดตรึงแน่น”

“เปลวเพลิงปะทุ ลูกไฟผสมควันลอยสูงขึ้น ทศพลรู้สึกไม่ต่างอะไรกับแม่ม่าย
เหงื่อออกท่วมตัว...”

(นาซี, 2556, น. 553-556)

เนื้อหาข้างต้นเป็นจุดแตกหักที่ทำให้คำแก้วไม่สามารถทนเห็นแม่และคนรักของตน ต้องตาย
ไปต่อหน้าต่อตาพร้อมกับปัจจัยของความแค้นที่มีมาตั้งแต่ในอดีตชาติที่เปรียบเหมือนเมล็ดพันธุ์ ที่ร่วง
ลงสู่ดินเมื่อเหตุปัจจัยถึงพร้อมจึงก่อเกิดเป็นเหตุต้นผลกระทบตามมา ผู้วิจัยเห็นว่าพฤติกรรมของคำแก้ว
ข้างต้น สอดคล้องกับความตั้งใจของตัวละครที่แสดงเจตนารมณ์มาตั้งแต่เดิม คือ คำแก้วซึ่งเป็นร่างหนึ่ง
ของพญานาคี ก่อเกิดขึ้นมาจากการที่พญานาคีได้เห็นคำปองนอนสลบอยู่ในวันที่เกิดสุริยคราสและได้
คลอดลูกก่อนกำหนดทำให้เด็กทารกสิ้นใจตายในทันที พญานาคีได้เห็นเหตุการณ์ดังกล่าวจึงเกิด
ความรู้สึกสงสารคำปองจึงตัดสินใจปลี่ยนใจตายและกำหนดจิตแทรกในเด็กทารก ความว่า

“เมียของเคนเจ็บท้องคลอดลูกสาวก่อนกำหนด เธอสงสารคำปองจับใจ ใน
วินาทีเดียวกับทารกสิ้นชีวิต เจ้าแม่พญานาคีปลี่ยนใจตายแทรกวิญญาณทับร่างเด็ก ก็เท่ากับ
เธอเกิดใหม่อีกชาติด้วยร่างของมนุษย์”

(นาซี, 2556, น. 232)

ข้อความข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงเจตนารมณ์ของตัวละครที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักและ
ความเมตตาที่ต้องการให้คำปองพ้นทุกข์จากเหตุการณ์ที่ต้องสูญเสียลูก ดังนั้นเมื่อคำแก้วเห็นคำปอง
ตกอยู่ในอันตรายกับคนรักของตนที่เคยมีสัญญาาร่วมกันจึงตัดสินใจทั้งความตั้งใจในการทำสมาธิ
เหตุการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยไม่ได้มองว่าตัวละครเกิดความล้มเหลวในการตัดสินใจแต่อย่างใดแต่กลับเห็น
มิติของความเป็นมนุษย์ที่ตั้งใจปฏิบัติธรรม นำหลักธรรมมาใช้แก้ปัญหา ระงับกิเลสที่เกิดขึ้นอยู่เสมอๆ
เปี่ยมไปด้วยความรักความเมตตาในระดับโลกียธรรม(ธรรมะที่เกี่ยวข้องกับโลก)ได้อย่างชัดเจน
บทบาทความเป็นแม่ของคำปองและบทบาทความเป็นลูกของคำแก้วและความรักที่มีต่อทศพล ทำให้
ผู้วิจัยเห็นถึงความยากลำบากที่มนุษย์ปุถุชนจะข้ามผ่านและวางเฉยต่อภัยร้ายที่กำลังจะเกิดขึ้นกับคน
ที่เรารักได้จึงลุกขึ้นปกป้องและต่อสู้เพื่อการมีชีวิตอยู่ของแม่และคนรัก

ดังนั้นการที่ผู้แต่งได้วางหรือกำหนดให้ตัวละครคำแก้วไม่สามารถยกระดับจิตใจให้ไปถึง
ธรรมะชั้นโลกุตระ(ธรรมะที่ช่วยให้พ้นโลก)ได้ จึงเป็นภาพสะท้อนของวิบากกรรมที่ยังให้ผล และร้อย
รัดให้ตัวละครทุกตัวเป็นไปตามกรรมและพันธนาการที่ตนได้ก่อไว้ ถือเป็นความสำเร็จของผู้แต่งที่ทำให้
ผู้อ่านเห็นถึงภัยของการเวียนว่ายตายเกิดที่หลายชีวิตจะต้องมาพบกันอีกครั้งเพื่อสะสมเรื่องราว
ต่าง ๆ ตามสิ่งที่ได้กระทำ

อย่างไรก็ตามแม้ผู้แต่งจะมีจุดประสงค์ที่จะถ่ายทอดแนวคิดพุทธศาสนา แต่ถือได้ว่าเป็นการ
ถ่ายทอดแนวคิดที่ไม่สุดโต่งจนเกินไปทำให้ผู้อ่านเกิดการตั้งคำถามต่อตัวละครในแง่มุมที่ต่างกัน
ออกไปและยากที่ผู้อ่านจะตัดสินใจถูกผิด ทำให้นวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติเรื่องนี้เกิดความ
สมจริงท่ามกลางตำนานความเชื่อที่เหนือจริง

4.2.3 เจ้าโชน : “พิษของความแค้น” อันเกิดจากความเหลื่อมล้ำทางสถานภาพที่หม่นเวียนเป็นวัฏจักร

เจ้าโชน เป็นตัวละครเอกในเรื่องทนายทอสูรมีภูมิหลังย้อนอดีตไป700ปี เป็นหนุ่มจากศรีสขนาลัย เมืองลูกหลวงของสุโขทัย ครั้งหนึ่งได้บังเอิญไปพบกับลูกสาวของพระยาเชลียงซึ่งเป็นขุนนางใหญ่ที่สืบเชื้อสายมาจากวงศ์ตระกูลพระร่วง การได้พบลูกสาวของพระยาเชลียงในวันนั้นทำให้เจ้าโชนกระทำผิดต่อลูกสาวคนเล็กของพระยาเชลียงโดยการบังอาจจับมือถือแขน จนเรื่องราวที่เกิดขึ้นทราบถึงพระยาเชลียง ความว่า

“วันหนึ่งสามศรีพี่น้องปลอมตัวไปจ่ายตลาด เจอเจ้าโชนหนุ่มจากศรีสขนาลัย เมืองลูกหลวง เจ้าโชนเกี่ยวพาราสีทั้งสามนางและบังอาจจับมือถือแขนธิดาคนเล็กที่สวยงามที่สุด ความทราบถึงพระยาเชลียง”

“มันดูถูกกู...ขุนนางเชื้อพระวงศ์ตบเข้าผาด...พวกมึงจงไปกุมไ้โชน โขยสามสลบ แล้วลากเอาไปทิ้งให้มันตายกลางป่า”

“ตามความหมายสามสลบก็คือเมื่อถูกเขียนสิ้นสติ เทน้าราดศีรษะ ฟันแล้วเขียนต่อ กระทำการทารุณจนกระทั่งครบสามรอบ”

(ทนายทอสูร, 2543, น. 8)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นถึงสังคมที่มีระดับของชนชั้นวรรณะ ผู้ที่มีอำนาจมากกว่าสามารถคิดและตัดสินใจออกคำสั่งได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงความรุนแรงหรือความเหมาะสม สังเกตได้จากเหตุการณ์ข้างต้น พระยาเชลียงเป็นบุคคลที่มีอำนาจในระดับชั้นขุนนางได้ออกคำสั่งให้ข้าทาสบริวารลงโทษเจ้าโชนด้วยการเขียนตีสามสลบและที่สำคัญไปกว่านั้นคำสั่งของพระยาเชลียงในครั้งนี้ประกอบไปด้วยความโกรธและมีเจตนาถึงขั้นทำโทษให้ถึงแก่ความตาย แต่เจ้าโชนกลับรอดชีวิตและทำให้ชีวิตของเจ้าโชนเปลี่ยนไปคือการใช้ชีวิตที่เหลือวนเวียนอยู่กับความแค้นโดยการมุ่งร่ำเรียนวิชาทางไสยศาสตร์ ความว่า

“เจ้าหนุ่มศรีสขนาลัยไม่ยกตายตามที่พระยาเชลียงประกาศิต มันได้รับน้ำค่างกลางดง ค่อยคืนสติฟื้นขึ้น เจ็บระบมไปทั่วสรรพางค์กายปานว่ากระดูกจะออกนอกเนื้อ คร่ำครวญปริเวทนาการแสนสาหัส...”

“เสียงนั้นบังเอิญแว่วถึงนักบวชเดียริทย์ แกเดินทางมาปฐมพยาบาลเจ้าโชน รับเป็นศิษย์ประจำอาศรมเรียนเวทมนตร์คาถาไสยดำ ฝึกตะบะฉนวน เฟงกสินจนอินทรีย์แก่กล้า มีอิทธิฤทธิ์เหนือมนุษย์ เจ้าโชนชอบแปลงตัวเป็นตะขาบไล่ชาวบ้านที่บุกป่าล่าสัตว์”

(ทนายทอสูร, 2543, น. 8)

การแปลงกายเป็นตะขาบข้างต้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าเจ้าโชนเป็นสัญลักษณ์ของความแค้นที่สะสมมาอย่างยาวนานและมากด้วยแรงแห่งการแก้แค้นสังเกตได้จากลักษณะของตะขาบคือเป็นสัตว์มีพิษ

ร้ายแรงและมีชาจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงมองว่าลักษณะดังกล่าว เป็นสัญลักษณ์ที่สื่อให้เห็นถึงความแค้นที่มากและรุนแรง เนื่องจากเหตุการณ์ที่เจ้าโชนพบเจอทำให้เกิดการผูกใจเจ็บอาฆาตในเวลาต่อมา ความว่า

“สักวันหนึ่งกูแก้แค้นพระยาเซลียงกับธิดาทั้งสาม”

“ความตั้งมั่นในใจเช่นนี้ไม่เคยเปลี่ยนแปลง ในที่สุด นักบวชเดียรฉัตรก็สิ้นบุญ มั่นตั้งตัวเป็นอาจารย์แทน งานล้างแค้นก็เริ่มต้นขึ้นด้วยกลยุทธ์ไสยดำชั้นยอดปลุกเสก ผีดิบ ใช้ให้อมนุษย์ช่วยปั่นตุ๊กตาทายาทอสูร จัดพิธีบูชาญัตต์เจ้าโชนเอง”

(ทายาทอสูร, 2543, น. 9)

การบูชาญัตต์ตัวเองเพื่อกลายเป็นวิญญาณตะขาบข้างต้น แสดงให้เห็นถึงการอุทิศทั้งชีวิตเพื่อการแก้แค้นจากเหตุการณ์ที่ตนเองถูกพระยาเซลียงสั่งทำโทษจนเกือบถึงแก่ความตายและเป็นการทำโทษที่เกินกว่าเหตุ จิตของเจ้าโชนจึงเปรียบเสมือนผู้มีไฟแค้นสมอยู่ เมื่อถึงเวลาที่เหมาะสมก็เกิดเป็นไฟแค้นปะทุร้ายแรงเหมือนพิษของตะขาบ จึงเกิดเป็นเหตุการณ์แก้แค้นตระกูลพระยาเซลียงจนถึงขั้นหมายเอาชีวิต ความว่า

“สมใจกูแล้ว เหนอ-เหนอ กูจะอยู่ในตัวธิดาพระยาเซลียงและทายาทผู้หญิง...คนแล้วคนเล่า ชั่วนี้จันนี้รันดร์”

“วิญญาณอหิทธิฤทธิ์แปลงเป็นตะขาบแทรกในตัวตุ๊กตาสังคโลก ศิษย์ของเจ้าโชนนำไปมอบให้คำหยาด เมื่อนางอยู่ตามลำพังวิญญาณตะขาบก็แทรกเข้าตัว และต่อมาอีกไม่นาน พระยาเซลียงที่ไปคุมการสร้างวัดก็ถูกกองหินถล่มทับเสียชีวิต ”

“อีกหลายสิบปี ตะขาบตัวเดิมออกจากร่างคำหยาดแทรกตัวหลานสาว อารรพณ์นี้ครอบคลุมไปถึงธิดาของคำหล้าและคำแก้ว สุดแล้วแต่ว่าใครจะถูกเลือก มันดำเนินมาเรื่อย ๆ ไม่สิ้นสุดเป็นระยะเวลาถึงเจ็ดศตวรรษ...”

(ทายาทอสูร, 2543, น. 9)

เหตุการณ์ดังกล่าวผู้วิจัยเกิดมุมมองสองประเด็นหลักสำคัญคือ ประการแรกนั้นการ ลุกขึ้นมาแก้แค้นของเจ้าโชนเป็นการสร้างอำนาจผ่านพิธีกรรมทางไสยศาสตร์เพื่อที่จะได้มีกำลังที่ เหนือกว่าพระยาเซลียง แสดงให้เห็นถึงผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมที่ต่ำกว่าถูกผู้ที่มีอำนาจและมี สถานภาพทางสังคมที่เหนือกว่ากดขี่โดยการใช้อำนาจกำหนดชี้ความเป็นตายให้แก่ตน เพราะฉะนั้น การลุกขึ้นสู้และต่อต้านตอบสนองเพื่อเรียกร้องความยุติธรรมให้แก่ตนเองของเจ้าโชนสะท้อนให้เห็นว่า ความเหลื่อมล้ำทางสังคมดังกล่าวสามารถที่จะสร้างความขัดแย้งที่ต่อเนื่องยาวนานและก่อให้เกิดการ ต่อสู้และเกิดความสูญเสียอย่างต่อเนื่อง ประการที่สอง การลุกขึ้นมาแก้แค้นของเจ้าโชนนั้น เปรียบเสมือนการตอกย้ำความเลวร้ายและเป็นการจุดชนวนความเหลื่อมล้ำให้ปรากฏเพิ่มขึ้นอีกในสังคม

เห็นได้ว่าพฤติกรรมของเจ้าโชนอย่างหนึ่งที่สำคัญคือการที่เจ้าโชน “จะอยู่ในตัวธิดาพระยาเซลียงและทายาทผู้หญิง” (ทายาทอสูร, 2543, น. 9) จุดมุ่งหมายของเจ้าโชนดังกล่าว กลับทำให้ผู้วิจัยเห็นภาพฉายซ้ำพฤติกรรมของพระยาเซลียงที่ใช้อำนาจที่ได้มาจากสถานภาพทางสังคม(การเป็น

ขุนนางใหญ่) กดขี่เจ้าโชนซึ่งเป็นชาวบ้านธรรมดา แต่ในขณะที่เดียวกันเจ้าโชนก็ได้ใช้สถานภาพที่ได้มา โดยกำเนิด (ความเป็นเพศชาย)ร่วมกับใช้อำนาจไสยศาสตร์ที่ตนได้เสาะแสวงหากดขี่เพศหญิงโดยการตั้งปณิธานว่าการสืบทอดทายาทตะขาบจำเป็นจะต้องเป็นทายาทของพระยาเชลียงที่เป็นผู้หญิงเท่านั้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า การสืบทอดทายาทตะขาบ เป็นเสมือนการสืบทอดอำนาจที่เลวร้ายและเป็นไปในทางที่ผิดเนื่องจากอำนาจดังกล่าวถูกใช้ในสถานการณ์ที่อีกฝ่ายไม่เต็มใจ โดยเฉพาะพิธีกรรมสืบทอดทายาทที่เต็มไปด้วยการหลอกลวงและฝืนใจให้สืบทอดวิญญาณตะขาบที่เกิดขึ้นกับ คุณยายทรัพย์ และวรรณภูซึ่งเป็นลูกหลานของพระยาเชลียงรุ่นต่อมาตามลำดับ ความว่า

“ตะขาบลำตัวกว้างหนึ่งนิ้วค้อย ๆ โผล่แยมออกมาจากปากเหี่ยวยุ่น ตินยุบยับ หนวดสองเส้นกระดิก แสงสีตองอ่อนเปล่งจากตัวตะขาบ แก้มหน้าใกล้วรรณภู...”

“เด็กหญิงส่ายหน้าหลบอย่างกะปลกกะเปลี้ย พยายามแหม้มริมฝีปากทั้งเกลียด ทั้งกลัวแทบว่าจะช็อก”

“อสรพิษเรืองแสงโผล่ย่าวออกมาทุกขณะ ในที่สุดมันก็เกาะที่ปากเธอ เลื้อยช้าแรกแบบถ่ายทอดทายาทที่ดำเนินมาหลายชั่วคน”

(ทายาทอสูร, 2543, น. 11)

เหตุการณ์ทั้งหมดในนวนิยาย ไม่ว่าจะเป็นการคุกคามทางเพศของเจ้าโชนตั้งแต่ต้นเรื่อง การส่งลงโทษให้เจ้าโชนถึงแก่ความตายของพระยาเชลียงหรือกระทั่งการหวนกลับมาแก้แค้นในรูปแบบของเจ้าโชน ทั้งหมดนี้กลายเป็นภาพฉายเข้าไปมาที่ทำให้ผู้อ่านรับรู้ถึง “พิษของความแค้น” ที่มีมากเกินไปจนจะประมาทส่งผลให้เกิดเหตุการณ์ซ้ำหมุนเวียนเป็นวัฏจักรไม่สิ้นสุด

บทบาทของตัวละครเหนือธรรมชาติในการแสดงความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ไปข้างต้นนั้นนอกจากจะสะท้อนให้เห็นสัญลักษณ์สำคัญที่ผู้แต่งแฝงไว้ภายในเรื่องจะเห็นได้ว่าการแฝงสัญลักษณ์ไม่เป็นเพียงแต่กลวิธีการนำเสนอแต่ยังยังให้ผู้อ่านสามารถตีความไปถึงแก่นของเรื่องและผู้แต่งต้องการจะนำเสนอ ซึ่งในนวนิยายทั้ง 3 เรื่อง ผู้วิจัยพบว่า ไม่ว่าจะเป็นการยอมจำนนให้กับความกลัวต่อการเปลี่ยนแปลงหรือกลัวว่าทั้งกายสังขารและคนรอบข้าง รวมไปถึงสิ่งแวดล้อมต่างๆรอบตัวจะเปลี่ยนแปลงไปที่ปรากฏในเรื่องอนิลทิตา หรือการที่ตัวละครค่าแก้วในเรื่องนาซี เป็นภาพแทนหรือสัญลักษณ์ของผู้ที่เปี่ยมไปด้วยความรักความเมตตาและมีความมุ่งมั่นในการขมจิตให้หลุดพ้นจากกิเลสจนกระทั่งเจ้าโชน ผู้ที่เป็นภาพแทนของพิษความแค้นที่ไม่สิ้นสุด

ตีความได้ว่า นวนิยายทั้ง 3 เรื่องนี้ เป็นภาพจำลองของวัฏฏะสงสารที่เปลี่ยนผ่านหมุนเวียนกันไปไม่จบสิ้นด้วยแรงขับเคลื่อนของกิเลสหรือความอ่อนไหวพ่ายแพ้ทางอารมณ์ของมนุษย์ โดยผู้แต่งหรือตรี อภิรมณ์นั้น ได้สื่อให้เห็นถึง “ภัยของการเวียนว่ายตายเกิด” ผ่านบทบาทของตัวละครเหนือธรรมชาติและมนุษย์ว่า ไม่ว่าจะฝ่ายใดเป็นผู้กระทำหรือฝ่ายใดเป็นผู้ถูกกระทำ หากยังไม่รู้แจ้งถึงเหตุแห่งทุกข์ก็มีอาจหลุดพ้นจากบ่วงนี้ได้ โดยในแต่ละเรื่องนั้น ตรี อภิรมณ์ ได้ย้ำเตือนภัยของการเวียนว่ายตายเกิดหรือความไม่แน่นอนของชีวิตโดยอาศัยความเชื่อทางพุทธศาสนา โดยการกำหนดให้มีตัวละครภายในเรื่องเป็นผู้กล่าวถึงสังขารชีวิต นั่นก็คือ ตัวละครพระสงฆ์หรือพระธุดงค์ไปจนกระทั่ง

พระพุทธรูปที่ตัวละครกราบไหว้ เช่น ในเรื่องนาคี พระชฎงค์ มีบทบาทในการคอยเตือนสติให้คำแก้ว ตั่งมั่นอยู่ในศีลและคอยห้ามปรามเมื่อคำแก้วได้กลายร่างเป็นงูเพื่อจะทำร้ายมนุษย์ เนื่องจากได้เห็นถึงการเวียนว่ายตายเกิดของคำแก้วหรือพญานาคีในนิมิต ความว่า

“นักบวชหรือผู้เห็นภัยแห่งสังสารวัฏก็รู้ว่าท่านควรจะทำอย่างไรต่อไป ภิกษุสูงวัยหยุดสำรวจหน้าเรือนคำแก้ว...บ้านนี้มีใครอยู่บ้าง อาตมาขอน้ำหน่อย”

“ลูกสาวค้ำบองลงจากที่พำนัก ฉวยกาทะลาไปที่โอ่งน้ำฝน ตักน้ำกรอกจนเต็ม”

“ช่างประหลาดนัก ทั้งที่คำแก้วเพิ่งเห็นพระชฎงค์รูปนี้เป็นครั้งแรกแต่เธอรู้สึกคล้ายคลึงคล้ายคลาว่าเคยพบท่านที่ไหนสักแห่งพยายามนึกให้กระจ่างชัดเท่าใดก็นึกไม่ออก”

“ส่วนหลวงปู่เห็นภาพนิมิตวูบหนึ่ง ภาพงูขาวหัวหงอนเปลือยแทรกซ้อนอยู่ในหน้าคำแก้ว รู้ด้วยญาณว่างตัวนี้เองที่ไล่ฉกไล่เจิก”

“ขอบใจนะ ต่อไปจะมีคนพูดถึงเรื่องสีกานับร้อย ๆ ปี เออ...แปลก งูกลายเป็นคน คนกลายเป็นงู วณเวียนวัฏจักร”

(นาคี, 2559, น. 371-372)

บทบาทของนักบวช พระสงฆ์หรือพระชฎงค์ที่กล่าวให้ตัวละครเห็นถึงสังขารธรรมดังกล่าวเกิดขึ้น เช่นเดียวกันกับในเรื่องอนิลทิตา โดยในเรื่องหลวงพี่ศตวรรษซึ่งเคยเป็นญาติสนิทกับอนิลทิตาตั้งแต่สมัยอดีตชาติได้กล่าวเตือนอนิลทิตาให้เห็นถึงความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของชีวิต ความว่า

“อนิล...เจ้ารู้ไหมว่ากระแสของกรรมกำลังจะส่องมาถึงเจ้า เมื่อส่องถึงเมื่อใดมันก็จะพาเจ้าไปสู่จุดจบ”

“ความแก่เป็นสภาพที่น่าสงสารที่สุด ดิฉันจึงได้ต่อสู้ให้ความสาวดำรงอยู่ มันไม่น่าจะผิดนะคะหลวงพี่”

“ผิดสิ อะไรก็ตามที่ถือกำเนิดมาแล้วก็ต้องผันแปรทั้งสิ้น ไม่มีอะไรที่จะสดชื่นสวยงามตลอดกาล”

(อนิลทิตา, 2543, น. 588)

บทสนทนาระหว่างอนิลทิตากับหลวงพี่ศตวรรษข้างต้นเป็นการกล่าวย้ำเตือนถึงสังขารธรรมของธรรมชาติที่กำเนิดเกิดขึ้นมาแล้ว ก็ต้องเสื่อมดับสลายลงไปในที่สุดตามกาลเวลา เป็นการเตือนสติโดยนำหลักของไตรลักษณ์อันได้แก่ ความไม่แน่นอน ความเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่งและความไม่ใช่ตัวตน หรือความไม่มีตัวตนของทุกสรรพสิ่ง ซึ่งเป็นหลักธรรมสำคัญของศาสนาพุทธมาใช้กระตุ้นเตือน

บทที่ 5

ความเชื่อเหนือธรรมชาติและความเป็นสัมพันธบทในนวนิยายของ ศรี อภิรุณ

การศึกษาเพื่อตอบคำถามการวิจัยในวัตถุประสงค์ที่ 2 ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ 1. ความเชื่อที่ปรากฏในนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติของ ศรี อภิรุณ 2. สัมพันธบทความเชื่อเหนือธรรมชาติในนวนิยายของ ศรี อภิรุณ ผู้การนำไปประกอบสร้างบทละครโทรทัศน์ เพื่อให้เห็นความสำคัญในของการดำรงอยู่ของความเชื่อและความสัมพันธ์ของความเชื่อที่ถ่ายทอดไปสู่สื่อในลักษณะอื่น ๆ ดังนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดการรายงานผลการวิจัยตามประเด็นหลักข้างต้น ดังนี้

5.1 ความเชื่อที่ปรากฏในนวนิยาย ของ ศรี อภิรุณ

ศรี อภิรุณ เป็นนักเขียนคนสำคัญคนหนึ่งของไทยที่มีความสามารถด้านการแตงนวนิยายได้หลากหลายแนวทาง หนึ่งในนั้นคือนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของศรี อภิรุณหรือเทพ ชุมสาย ณ อยุธยา โดยการนำพื้นฐานความเชื่อต่าง ๆ ที่ปรากฏในสังคมไทยมาร้อยเรียงเป็นองค์ประกอบหนึ่งของเรื่องแต่งได้อย่างสมจริง เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อที่ปรากฏในนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติของศรี อภิรุณผ่านตัวบทนวนิยายทั้ง 3 เรื่อง ได้แก่ อนิลทิทานาคีและทายาทอสูร พบว่าผู้แต่งได้สอดแทรกความเชื่อผ่านองค์ประกอบต่าง ๆ ในนวนิยายโดยปรากฏความเชื่อดังต่อไปนี้

5.1.1 ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องเล่าหรือตำนาน

โดยทั่วไป “ตำนาน” มักถูกมองว่าเป็นเรื่องเล่าปรัมปราลึกลับ เหนือ ธรรมชาติที่เชื่อถือไม่ได้ บ้างก็ว่าเป็นเรื่องของคนโบราณ โบราณ มักจะถูกมองว่าคร่ำครึหรือล้าสมัย แต่ในอีกความหมายหนึ่งตำนานกลับผูกพันตัวเองอยู่กับความขริ่มขลัง ศักดิ์สิทธิ์ น่าเชื่อถือและควรค่า แก่การยกย่อง เนื่องจากตำนาน คือการทบท-ย้อนกันของอดีตกับปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้ ตำนานจึงทำ หน้าที่เชื่อมโยงและส่งผลให้อดีตมีความหมายต่อ ปัจจุบัน(พิเชฐ แสงทอง, 2559, น. 28) ความเห็นข้างต้นสอดคล้องกับรายงานวิจัยก่อนหน้านี้ เรื่อง “แม่น้ำโขง : ตำนานปรัมปราและความสัมพันธ์กับชนชาติไท” โดย ปฐม หงส์สุวรรณ ได้กล่าวถึงตำนานไว้ว่า

“เรื่องเล่าในรูปแบบของบทเพลง นิทาน และตำนานคือวิธีสืบสานความรู้ต่าง ๆ ให้ตกทอดสืบต่อกันเรื่อยมา โดยสิ่งเหล่านี้ได้ผสมผสานเอาภูมิปัญญาโบราณเข้ากับคติ นิทานอย่างแยบยล กระทั่งก่อเกิดเป็นแรงบันดาลใจ จากรุ่นสู่รุ่นมานับ เนื่อง ยาวนานเป็นร้อยปีพันปี โดยวิธีนี้ตำนานปรัมปราจึงยังคงสนิทแนบแน่นอยู่ ในกระแส วัฒนธรรมดั้งเดิมของทุกประเทศเรื่อยมา”

(ปฐม หงส์สุวรรณ, 2554, บทนำ)

นอกจากนี้ ปฐม หงส์สุวรรณ(2554, น.2-4) ได้กล่าวถึงลักษณะทั่วไปที่สำคัญของตำนาน กล่าวโดยสรุปได้ว่า 1. เป็นความคิดร่วมของคนในกลุ่มชนเดียวกันและเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือสิ่งเหนือธรรมชาติ 2. เป็นเรื่องที่ใช้อธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติแวดล้อม 3. เป็นตัวอธิบายเกี่ยวประเพณี พิธีกรรมและแบบแผนทางสังคม และนอกจากตำนานจะเป็นการบันทึกรวบรวมความคิดความเชื่อทางวัฒนธรรมแล้ว ยังช่วยอธิบายหรือคลี่คลายข้อสงสัยจากความไม่รู้ รวมทั้งทำให้เกิดลัทธิความเชื่อและสิ่งเคารพนับถือบูชาที่หลากหลาย ตำนานจึงเป็นต้นเค้าที่มาของประวัติศาสตร์ วรรณกรรมและศาสนาที่มีปรากฏอยู่ในวัฒนธรรมแทบทุกสังคมโลก

ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของตำนานที่ดำรงอยู่ควบคู่กันมากับศาสตร์อื่น ๆ อีกมากมายโดยเฉพาะในวรรณกรรมไทยแนวลึกลับเหนือธรรมชาติจะพบว่าผู้แต่งได้นำเอาตำนานที่ดำรงอยู่ในกระแสความเชื่อของคนในสังคมเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการดำเนินเรื่องหรืออาจใช้เป็นโครงเรื่องหลักสำคัญที่มีเอกภพน่าสนใจ

นวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติของ ตริ อภิรุณ เป็นนวนิยายที่นอกจากจะกล่าวถึงตัวละครเหนือธรรมชาติที่มีบทบาทเด่นชัดและมีอิทธิพลต่อองค์ประกอบอื่นในนวนิยายตั้งที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ในวัตถุประสงค์ที่ 1 แล้วนั้น ยังมีเนื้อหาที่ถูกประกอบสร้างขึ้นมาจากเรื่องเล่าหรือตำนานที่น่าสนใจ ซึ่งปรากฏเด่นชัดในนวนิยายเรื่องนาคีและทนายทอสูร ได้แก่

5.1.1.1 ตำนานพญานาค : การดำรงอยู่ของตำนานการเกิดเมือง เรื่องเล่าของความเชื่อเรื่องพญานาคในสำนวนต่าง ๆ

ตามรากศัพท์แล้ว “นาค” หมายถึง งูใหญ่มีหงอน เป็นสัตว์ในนิยาย(พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น. 573) ซึ่งตามหลักภาษาตระกูลอินโด-ยุโรป “นาค” มาจากคำว่า “นอค” (Nog) แปลว่าเปลือย, แก้วผ้า จึงถูกนำมาปรับใช้ในภาษาอังกฤษว่า Naked (ไม่เคลือบ ไรท์ 2545 อ้างถึงใน อดุลย์ หลานวงศ์ 2560 น.3) และต่อมามีนักวิชาการวิเคราะห์ต่อไปว่า ต่อมาในตระกูลไทย-ลาว, เขมร-มอญจึงรับศัพท์นี้มาใช้ในความหมายว่า “งู” เพราะงูเป็นสัตว์เลื้อยคลานไม่มีขนปกปิดและสร้างจินตนาการเพิ่มต่อมาว่าหัวหน้างูทั้งหลายคือ พญานาค มีถิ่นที่อยู่ใต้ดิน คือเมืองบาดาล(อดุลย์ หลานวงศ์, 2560, น.3)

เรื่องราวเกี่ยวกับพญานาคเป็นเรื่องราวลึกลับที่มีมาตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์ที่เล่าขานสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคนทั้งหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่ค้นพบวัตถุโบราณเกี่ยวกับพิธีกรรมการบูชาพญานาคของชนพื้นเมืองเกือบทั่วโลก โดยเฉพาะในอินเดียแถบลุ่มแม่น้ำเนรัญชราและลุ่มแม่น้ำสินธุที่มีประเพณีและพิธีบูชาพญานาคมานับพันปีตลอดจนผู้คนในภูมิภาคแถบ พม่า ไทย ลาวและเขมร ซึ่งล้วน สร้างสรรค์ผลงานเกี่ยวกับพญานาคไว้มากมาย(เฒ่าวายุ คันเคียว, 2554, น.4) หรือชาวอียิปต์ ซึ่งถือว่าเป็นชนชาติที่มีอารยธรรมเก่าแก่ชาติหนึ่งของโลกก็เชื่อว่างูนั้นเกิดจากเทวีไอซิสที่เสกขึ้นมาเพื่อให้ไปกัดองค์สุริยเทพซึ่งเป็นอุบายหลอกให้องค์สุริยเทพเปิดเผยมนต์วิเศษให้แก่ตนหรือในตำนานกรีกโบราณก็จะมีตำนานไอต้าหรือพญา 9 หัวที่มีลมหายใจเป็นพิษและถูกเฮอคิวลิสฆ่าตายในที่สุดหรือแม้แต่ในคัมภีร์ปุราณะของฮินดูก็มีข้อมูลกล่าวถึงพญานาคในปางต่าง ๆ ของพระนารายณ์ เช่น ปางกุมารวาทาร ซึ่งเกี่ยวข้องกับพิธีกวมน้ำอมฤตในเกษียรสมุทรโดยใช้พญานาค 7 เศียร พันรอบเขาพระสุเมรุ(ทรงสมัย สุทธิธรรม, 2551, น.9-10)

ในประเทศไทยนั้นได้ปรากฏความเชื่อเกี่ยวกับเกี่ยวพญานาคทุกภูมิภาคของไทยโดยเฉพาะในแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานซึ่งปรากฏให้เห็นถึงการมีอยู่ของความเชื่อเรื่องพญานาคในหลากหลายรูปแบบ เช่น โบราณสถาน รูปเคารพที่เป็นตัวแทนของพญานาคหรือแม้แต่พิธีกรรมการรำบวงสรวงถวายองค์พญานาคตามความเชื่อความศรัทธาของผู้คน ที่เห็นได้ ชัดเจนเกี่ยวกับที่มาของระยะเวลาการนับถือพญานาคนั้นคือสถาปัตยกรรมในโบราณสถานเก่าแก่อันทรงคุณค่าของไทย เช่น อุทยานประวัติศาสตร์หรือปราสาทหินพนมรุ้ง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งปรากฏชื่อผู้สร้างคือ นเรนทราทิตย์ เชื้อสายราชวงศ์มหิธรปุระผู้เกี่ยวข้องเป็นพระญาติของพระเจ้าสุริยวงษ์ที่ 2 แห่งเมืองพระนคร ผู้สร้างปราสาทนครวัด(อาณาจักรเขมร) โดยเชื่อว่า ศาสนสถานแห่งนี้สร้างขึ้นเพื่อถวายแด่พระศิวะ หนึ่งในสามเทพสูงสุดในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู(ตรี มูรติ) ลัทธิไศวะนิกาย โดยภายในนั้นมีสิ่งก่อสร้างสำคัญ คือ สะพานนาคราช ซึ่งมีถึง 2 ชั้นด้วยกันและเชื่อว่าเป็นสัญลักษณ์สำคัญของ สายรุ้ง เนื่องจากในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีสายรุ้งกับ งู(นาค)หลากสี ที่ชูหัวไปย้งท้องฟ้าหรือกำลังคืบหน้าจากทะเล(มีวเซียมไทยแลนด์, ม.ป.ป.)

เมื่อความเชื่อที่ปรากฏในสังคมมีสถานะเป็นวัฒนธรรมหนึ่งจึงส่งผลให้เกิดการสืบทอดต่อมายังคนรุ่นหลังจากการปฏิบัติและบอกเล่าปากต่อปาก(มุขปาฐะ) จึงอาจเป็นไปได้ว่าสถาปัตยกรรมสะพานนาคราชซึ่งเป็นสัญลักษณ์สำคัญที่หมายถึง สายรุ้ง อาจถูกเชื่อมโยงและตีความหมายของพญานาคให้เป็นสัญลักษณ์สื่อถึงน้ำและความอุดมสมบูรณ์ที่ส่งผลต่ออาชีพเกษตรกรรม และจากความเชื่อที่ว่าพญานาคเป็นสัตว์กึ่งเทพมีฤทธิ์ถึงชั้นบันดาลฝนฟ้าอากาศได้ในภายหลังการบูชาพญานาคจึงมีวัตถุประสงค์ที่หลากหลายเพิ่มขึ้น เช่น การบูชาเพื่อขอโชคลาภ เพื่อความก้าวหน้าและราบรื่นทางธุรกิจรวมไปถึงช่วยปกป้องรักษาบ้านเมือง เห็นได้จากการทำพิธีบวงสรวงพญานาคในแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยการจัดการแสดงหลากหลายรูปแบบ เช่น การรำถวายเดี่ยวหรือรำถวายเป็นหมู่คณะ ที่ปรากฏเป็นข่าวในปัจจุบัน เมื่อ พ.ศ. 2560 ได้มีการจัดพิธีรำบวงสรวงใหญ่เป็นหมู่คณะที่อุทยานบัวเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติจังหวัดสกลนครได้ร่วมกันทำพิธีบวงสรวงรูปปั้นพญานาคเผือกขนาดใหญ่สีขาว โดยมีประชาชนชาวสกลนคร และนักท่องเที่ยวร่วมพิธีนับพันคน ซึ่งตามตำนานของชาวเมืองสกลนครเชื่อว่า พญานาคช่วยปกป้องรักษาบ้านเมือง ช่วยคุ้มครองทะเลสาบหนองหาร บึงน้ำขนาดใหญ่ มีพื้นที่ 78,000 ไร่ ให้ประชาชนมีความสุขร่มเย็น (ไทยรัฐ, 2560)

ในแถบอุษาคเนย์ ยังมีความเชื่อว่าพญานาคคือบรรพบุรุษของกลุ่มชนพื้นเมืองบริเวณสองฝั่งโขงและมีระบบความเชื่อเป็นของตนเอง คือ ลัทธิบูชางูหรือนาค เนื่องจากย้อนหลังกลับไปหลังพุทธกาลหลังจากที่พระพุทธศาสนาได้เผยแผ่เข้ามายังดินแดนอุษาคเนย์จึงปรากฏเรื่องราวหรือตำนานพระเจ้าเลียบโลกที่ทำให้พระพุทธองค์ต้องทรงแสดงปฏิหาริย์ปราบบรรดานาคที่อาศัยอยู่ในแถบอุษาคเนย์ จนในที่สุดนาคทั้งหลายก็ยอมรับและศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาแล้วทูลขอรอยพระบาทไว้สักการบูชาซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและทำให้พญานาคกับพระพุทธศาสนามีความเกี่ยวข้องกันมาจนถึงทุกวันนี้(ทรงสมัย สุทธิธรรม, 2551, น.17)

ในศาสนาพุทธนั้นได้มีการกล่าวถึงพญานาคและการบำเพ็ญของพญานาคที่มีมาตั้งแต่ในสมัยพุทธกาลผ่านพระไตรปิฎก โดยมีนาคตนหนึ่งเกิดความปรารถนาอยากมีกายเป็นมนุษย์และเมื่อ

เห็นพระพุทธองค์จึงคิดได้ว่า หากได้บรรพชาในพระพุทธศาสนาจะทำให้ตนนั้นพ้นจากการเกิดเป็นพญานาคเนื่องจากพระพุทธองค์เป็นผู้ประพடுத்தธรรม ประพடுத்தสงบ ประพடுத்தพรหมจรรย์ กล่าววจา สัตย์ มีศีล มีกัลยาณธรรม จึงแปลงกายเป็นชายหนุ่มเข้าไปหาภิกษุทั้งหลายขอบรรพชา และเมื่อเวลาผ่านไปใกล้รุ่งเช้าจึงเข้าสู่ความหลับทำให้แปลงกายสู่สภาพเดิมคือเป็นพญานาคที่นอนหลับอยู่และได้ประจักษ์แก่สายตาของภิกษุรูปหนึ่ง ทำให้ทราบความจริงว่าเป็นพญานาคแปลงกายมาบวชและได้ตรัสแก่พระพุทธองค์จึงทำให้พญานาคตนนั้นหมดโอกาสในการบวช(มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539, น.176) และในพระไตรปิฎกก็ยังปรากฏถึงประวัติในอดีตชาติของพระโมคคัลลานเถระว่าในสมัยของอินมทัสสีพุทธเจ้า ความว่า

“ครั้งนั้น ข้าพเจ้าเกิดเป็นพญานาค มีนามว่าอรุณ เนรมิตรูปได้ตามที่ต้องการ แสดงฤทธิ์ได้ต่าง ๆ อาศัยอยู่ในทะเลใหญ่”

(มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539, น.59)

อดีตชาติขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า(เจ้าชายสิทธัตถะ)ก็ยังปรากฏในพระไตรปิฎกถึงพระชาติที่ 6 ก่อนที่จะได้บรรลุโพธิญาณ ความว่า

“ในกาลที่เราเป็นพญานาคชื่อว่าภุริทัตตะ มีฤทธิ์มาก ได้ไปยังเทวโลกพร้อมกับ ท้าววิรูปักษ์มหาราช ในเทวโลกนั้นเราได้เห็นทวยเทพ ผู้เปรียบพร้อมด้วยความสุขโดยส่วนเดียว จึงสมათานศีลวัตร เพื่อต้องการจะไปยังสวรรค์นั้น”

(มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539, น. 747)

เรื่องราวในพระไตรปิฎกแสดงให้เห็นว่าความเชื่อเรื่องพญานาคได้ปรากฏอยู่ในคัมภีร์สำคัญในพระพุทธศาสนาอย่างยาวนานและนอกจากนี้ยังปรากฏในตำนานอรัญคธาตุดูหรือตำนานพระธาตุพนมซึ่งเป็นตำนานเก่าแก่และกล่าวขวัญถึงการก่อสร้างพระธาตุพนมโดยมีพระมหากัสสปะซึ่งเป็นพุทธสาวกองค์สำคัญพร้อมด้วยพระอรหันต์ 500 องค์ ในสมัยพุทธกาลพระพุทธเจ้าพร้อมทั้งพระอานนท์ ได้เสด็จมาทางทิศตะวันออกโดยทางอากาศและทรงได้พยากรณ์ไว้ว่าในอนาคตจะเกิดบ้านเมืองใหญ่และเกิดความรุ่งเรืองทางพระพุทธศาสนาในดินแดนแห่งนั้นจากนั้นได้เสด็จไปตามที่ต่าง ๆ จากตำนานอรัญคธาตุดูได้ปรากฏตำนานการเกิดเมืองและสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับพญานาค เช่น เมืองหนองหาน(ศิลาจารึก, 2483, น.19-21)หรือจังหวัดสกลนครในปัจจุบัน

นอกจากนี้ความเชื่อเรื่องพญานาคยังถ่ายทอดและปรากฏอยู่ในผลงานทางวรรณคดีหรือวรรณกรรมหลายรูปแบบ เช่น **นันทโศปนนทสูตรคำหลวง** พระราชนิพนธ์ในเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร ไชยเชษฐสุริยวงศ์ ได้ทรงนิพนธ์เป็นภาษาไทยขึ้น(เดิมทีพระพุทธรูปที่ประดิษฐานไว้เป็นภาษาบาลี) มีเนื้อความกล่าวถึงพระพุทธองค์ทรงส่งพระโมคคัลลานไปทรมานพญานาคนามว่านันทโศปนนทให้ตั้งอยู่ในสัมมาทิฐิเนื่องจากพุดจาหยาบต่อพระพุทธองค์และเหล่าสาวก 500 รูป เนื่องจากมีความโกรธที่พระพุทธองค์และเหล่าสาวกได้ข้ามไปมาผ่านที่อยู่ของนันทโศปนนทนาคราช ความว่า

“อันว่าพวกชีสรมณ อันโกนสีสะเหล่านี้ไซ้ ย่อมเข้าไปสู่เทวา อันอยู่ดาวะดิงษาสถาน กมาเหนือพิมานแห่งเรา แม้นจะกลับเทมาเมืองชน กข้ามไปเบื้องบนปราสาท

แห่งอาตมนี้หลายวาร ตั้งแต่กาลวันนี้ไป อาตมมิให้สรณมาสู่เทวโลกาทั้งหลาย อัน
เรียรายรชทุลี อันมีฝ่าบาทา แห่งสรณอันอาเกียรณ แลไปเหนือเสียรแห่งอาตมภาพ
นี้แล”

(เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร, 2552, น. 132)

เรื่องราวเกี่ยวกับนั้นโทปนันทนาคราชที่ปรากฏในบทพระนิพนธ์นั้นได้รับอิทธิพลมาจากเรื่อง
เล่าในพระไตรปิฎก มหาโมคคัลลานเถรคาถา สรุปความได้ว่า ในสมัยหนึ่งอนาถปิณฑิกคฤหบดีได้ฟัง
เทศนาจากพระพุทธองค์และเลื่อมใสเป็นอย่างมาก จึงขอนิมนต์ให้พระพุทธองค์กับภิกษุอีก 500 รูป
เดินทางไปปรับดินพาดที่บ้านของตน ความว่า

“ก็วันนั้น เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงตรวจดูหมื่นโลกธาตุในเวลาใกล้รุ่ง
พญานาคนามว่านั้นโทปนันทะ มาสู่คลองในหน้าแห่งพระญาณ พระผู้มีพระภาคเจ้าก็
ทรงรำพึงว่า นาคราชนี้มาสู่คลองในหน้าพระญาณของเรา อะไรหนอ จักเกิดมี ก็ทรง
เห็นอุปนิสัยแห่งสระณะคมน์ จึงทรงรำพึงต่อไปอีกว่า นาคราชนี้เป็นมิจฉาภิภูริ ไม่
เลื่อมใสในพระรัตนตรัย ใครหนอจักฟังปลดเปลื้องนาคราชนี้ จากมิจฉาภิภูริได้
ก็ได้ทรงเห็นพระโมคคัลลาน”

(พระไตรปิฎกฉบับหลวง, 2560)

บทละครนอกเรื่อง**สังข์ทอง** พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ก็มี
ที่มาจากสุวัณณสังข์ชาดก ในปัญญาชาดกซึ่งกล่าวถึงบทบาทสำคัญของตัวละครที่เป็นพญานาคไว้
อย่างชัดเจนคือ หลังจากนางจำปาทองได้ใส่ร้ายนางจันทาและพระสังข์จนสำเร็จ ทั้งสองก็ได้ถูก
เนรเทศออกจากเมืองอีกครั้งด้วยการถูกลอยแพ ความว่า

“พลอยไปหลายวันก็ไปถูกพายุกใหญ่แพแตกนางจันทาเกาะไม้ซืนหนึ่งซืนบกได้
ที่เมืองมัทราฐ...แต่พระสังข์ลอยลงไปสู่ทะเลลึก พระยานาคจึงนิมิตเรือทองให้พระสังข์
ซืนเรือไปถึงเกาะแห่งหนึ่ง”

(พระพุทธเลิศหล้านภาลัย, 2559, น. 4)

ข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการดำรงอยู่ของเรื่องเล่าหรือตำนานเกี่ยวกับพญานาคที่ปรากฏใน
หลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นตำนาน ข้อมูลที่มีบันทึกในพระไตรปิฎก ชาวปัจจุบันหรือแม้แต่ในงานศิลปะ
อย่างวรรณคดีก็ปรากฏเรื่องราวของพญานาคที่เล่าขานต่างกันไปในหลายแง่มุมและในปัจจุบัน
เรื่องราวเกี่ยวกับพญานาคก็ยังคงนำกลับมาเล่าซ้ำใหม่ในวรรณกรรมปัจจุบัน ที่เห็นได้ชัดเจนคือใน
วรรณกรรมแนวลึกลับเหนือธรรมชาติ

นวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติทั้ง 3 เรื่องนั้น ปรากฏความเชื่อเกี่ยวกับพญานาคในเรื่อง
นาคี ที่สำคัญนอกจากจะปรากฏแนวคิดสำคัญที่ผู้อ่านสามารถตีความได้ตามบริบทที่หลากหลายแต่ยัง
ทรงคุณค่าเป็นการรวมเข้าหรือการผสมผสานปรากฏร่วมกันของเรื่องเล่าหรือตำนานที่หลากหลาย
และนำไปสู่โครงเรื่องใหม่ที่เป็นเอกภาพน่าค้นหา โดยเฉพาะบทบาทของตำนานเกี่ยวกับพญานาคที่

ปรากฏในสังคม โดยสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดโครงสร้างเรื่องสำคัญคือการสร้างปมความขัดแย้งภายในตัวบทนวนิยายเรื่องนี้

ปมขัดแย้งหลักสำคัญในเรื่อง **นาคี** เกิดจากพระเจ้านิรุทธราชผู้ปกครองเมืองมรุกขนครได้สั่งฆ่าปลาไหลเผือกที่ชาวบ้านนำไปถวายโดยที่ไม่เชื่อคำเตือนของโหราหลวงว่าปลาไหลเผือกนั้นไม่ใช่ปลาไหลธรรมดาและจะทำให้เกิดภัยพิบัติแก่บ้านเมือง ความว่า

“ปลาไหลเผือกใหญ่ยาวถึงขนาดนี้และมีหงอน ไม่ใช่สัตว์ธรรมดาพระเจ้าค่ะ พระองค์ทรงปล่อยมันไปเสียเถิด มิฉะนั้นจะเกิดภัยพิบัติอย่างใหญ่หลวงตามตำนาน พญานาคเป็นสัตว์มีอิทธิฤทธิ์ แม้เขาจะถูกแล่นเนื้อก็ยังไม่ตาย เขาจะแก้แค้นพระเจ้าค่ะ”

(นาคี, 2559, น. 230-231)

อย่างไรก็ตามพระเจ้านิรุทธราชก็ได้รับสั่งให้นำไปฆ่าเพื่อแจกจ่ายเนื้อปลาไหลเผือกตัวนั้นให้กับชาวบ้านทั่วทั้งหมู่บ้าน และปรากฏว่าเนื้อปลาไหลเผือกขยายเพิ่มมากขึ้น เจ้าแม่นาจิดลุ่มเมืองด้วยการบันดาลฝนและทำให้เกิดแผ่นดินไหว ความว่า

“เนื้อขยายเพิ่มขึ้นมากมาย...เจ้าแม่นาคีสำแดงฤทธิ์บันดาลฝนตก กระหน่ำแผ่นดินไหว น้ำท่วมมรุกขนครพังทลาย”

(นาคี, 2559, น. 231)

ภูมิหลังอดีตชาติของคำแก้วซึ่งเคยแปลงร่างเป็นปลาไหลเผือกเพื่อไปจำศีลภาวนานั้น ผู้วิจัยพบว่ามีความสอดคล้องกันกับ **ตำนานผาแดงนางไอ่หรือตำนานเมืองหนองหาร** ที่กล่าวถึงเรื่องราวความรักของพญานาคตนหนึ่งชื่อว่าท้าวพังคี เป็นเจ้าชายพญานาคแห่งเมืองบาดาลได้ตกหลุมรักนางไอ่คำผู้เป็นพระธิดาของกษัตริย์ขอมเช่นเดียวกับท้าวผาแดงกษัตริย์แห่งเมืองผาโพง เมื่อท้าวพังคีได้ยินคำรำลือเกี่ยวกับความงามของนางไอ่คำจึงปลอมตัวเป็นกระรอกเผือกเพื่อไปดูโฉมนางไอ่คำในวันงานบุญบั้งไฟและเกิดตกหลุมรัก ท้ายที่สุดก็ถูกนายพรานยิงและทำให้พญานาคแห่งเมืองบาดาลโกรธแค้นเมื่อทราบข่าวของพังคี จึงขึ้นมาถล่มเมืองเอชะที่ตาจนล่มสลาย ความว่า

“ขณะเดียวกันท้าวพังคีพญานาคที่ปลอมเป็นกระรอกเผือกมีกระดิ่งผูกคอน่ารัก มาไต่เต็นอยู่บนยอดไม้ข้างปราสาทนางไอ่คำก็ปรากฏร่างให้นางไอ่คำเห็นนางจึงคิดอยากได้มาเลี้ยงแต่แล้วก็จับไม่ได้ จึงบอกให้นายพรานยิงเอาตัวตายมาในที่สุดกระรอกเผือกพังคีก็ถูกยิงด้วยลูกดอกจนตาย ก่อนตายท้าวพังคีได้อธิษฐานไว้ว่า “ขอให้เนื้อของข้าได้แปดพันเกวียนคนทั้งเมืองอย่าได้กินหมดเกลี้ยง”

จากนั้นร่างของกระรอกเผือกก็ใหญ่ขึ้นจนผู้คนแตกตื่นมาดูกันและจัดการแล่นเนื้อนั้นแบ่งกัน ไปกินทั่วเมืองด้วยว่าเป็นอาหารทิพย์ ยกเว้นแต่พวกแม่มา้ยที่ชาวเมืองรังเกียจ ไม่แบ่งเนื้อกระรอกให้ พญานาคแห่งเมืองบาดาลทราบข่าวท้าวพังคีถูกมนุษย์ฆ่าตายแล้วเนื้อไปกินกันทั้งเมืองจึงโกรธแค้นยิ่งนัก ดึงสงัดของคืนนั้นเอง ขณะที่ชาวเมืองเอกชะที่ตากำลังหลับไหลเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันก็เกิดขึ้นท้องฟ้าอื้ออึงไปด้วย

พายุฝนฟ้ากระหน่ำลงมาอย่างหนักอยู่มิได้ขาดแผ่นดินเริ่มถล่มตัวยุบตัวลงไปทีละน้อยท่ามกลางเสียงหวีดร้องของผู้คนที่วิ่งหนีตาย เหล่าพญานาคผุดขึ้นมาจับหมื่นนับแสนตัวถล่มเมืองเอชชะที่ตาจมลงใต้บาดาลทันที คงเหลือไว้เป็นตอน 3-4 แห่งซึ่งเป็นที่อยู่ของพวกเขาแม่ย่าที่ไม่ได้กินเนื้อกระรอกเผือกจึงรอดตาย”

(ตำนานผาแดง-นางไอ่, ม.ป.ป)

ตำนานผาแดงนางไอ่หรือตำนานเมืองหนองหารข้างต้น ผู้วิจัยพบว่าผู้แต่งได้นำตำนานดังกล่าวมาดัดแปลงเป็นโครงเรื่องใหม่โดยยังคงตำนานเดิมไว้ให้เห็นอย่างชัดเจนคืออนุภาคการปลอมตัวจากพญานาคพงศ์เป็นกระรอกเผือกกับเจ้าแม่แม่นาคีที่ได้แปลงกายเป็นปลาไหลเผือก “จมดิ่งสู่กันสระเพื่อจำศีลภาวนาข่มความเสียใจ”(นาคี, 2559, น. 230) ที่ผัดหวังในความรักจากเจ้าชายแสนเมืองและเมื่อเวลาผ่านไปจึงถูกชาวบ้านจับไปถวายพระเจ้านริศุทธราชจนเกิดเป็นเหตุให้เจ้าแม่นาคีโกรธแค้นและถล่มเมืองมรุกขนครจนกลายเป็นหมู่บ้านดอนไม้ป่าที่คำแก้วหรือเจ้าแม่นาคีอาศัยอยู่ จากการศึกษาความเชื่อตามตำราพิชัยสงคราม ผู้วิจัยพบว่า

“สัตว์บางชนิดตามตำราถือว่าเป็นสัตว์ประเภทเดียวกัน เช่น กระรอก ปลาไหล พญานาค ผู้เกิดปีมะโรงห้ามกินสัตว์เหล่านี้อย่างเด็ดขาด...ปลาไหลกับนาคนั้น ปรากฏอยู่ในพงศาวดารหลายแห่งซึ่งได้กล่าวถึงนาคบ้าง ปลาไหลบ้าง พงศาวดาร แลบทเหนือ กล่าวถึงปลาไหลถล่มเมือง บางเล่มก็ว่าพญานาค ซึ่งจัดว่าเป็นประเภทเดียวกัน

(พลุลวง, 2546, น. 25)

นอกจากนี้ยังปรากฏชัดเจนในอนุภาคการขยายเพิ่มขึ้นของเนื้อกระรอกเผือกจนไม่สามารถจะบริโภคเนื้อนั้นจนหมดได้เช่นเดียวกันกับเนื้อของปลาไหลเผือกในเรื่องนาคีที่เมื่อถูกสังฆ่าแล้ว “เนื้อขยายเพิ่มขึ้นมากมาย” (นาคี, 2559, น. 231) และที่สำคัญความเชื่อเรื่องตำนานพญานาคถล่มเมืองหนองหาร ดังกล่าวยังถูกเล่าซ้ำผ่านตัวละครเอกเป็นบทสนทนาระหว่างคำแก้วกับทศพล ความว่า

“ฉันไม่รู้รายละเอียดหรอก พ่อเล่าเพียงแค่ว่าพายุถล่มหมู่บ้าน ต้นไม้ล้มทับขาขาด แล้วพ่อก็มีนิทานที่เป็นตำนานอยู่หลายเรื่องเกี่ยวกับพญานาคทั้งสิ้นเช่น ณะมูล นาคถล่มเมืองหนองหานสกลนครกลายเป็นทะเลสาบจนกระทั่งบัดนี้”

(นาคี, 2559, น.75)

ผู้วิจัยยังพบว่า ผู้แต่งไม่ได้นำตำนานที่มีอยู่ในสังคมมาประกอบสร้างเป็นโครงเรื่องหลักที่มีปมขัดแย้งอันน่าสนใจเพียงอย่างเดียวแต่ยังสามารถนำไปสร้างตัวละครสำคัญในเรื่อง ก็คือ คำปอง แม่ของคำแก้วซึ่งเป็นแม่ย่าและใช้ชีวิตปกป้องลูกสาวจนวินาทีสุดท้ายของชีวิต น่าสนใจว่าแม้แต่ตัวละคร “คำปอง” ผู้แต่งก็อาจได้แนวคิดมาจากตำนานดังกล่าวที่กล่าวถึงตอนพญานาคถล่มเมืองเอชชะที่ตา ความว่า

“เหล่าพญานาคผุดขึ้นมาจับหมื่นนับแสนตัวถล่มเมื่อเอกษะที่ตามลงมาได้บาดาล
ทันที คงเหลือไว้เป็นตอน 3-4 แห่งซึ่งเป็นที่อยู่ของพวกแม่มายที่ไม่ได้กินเนื้อกระรอก
เผือกจึงรอดตาย”

(มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร, ม.ป.ป)

ตำนานดังกล่าวสอดคล้องกันกับการเล่าถึงภูมิหลังบุญสัมพันธ์ของคำปองกับเจ้าแม่นาคีว่า
นางกำนัลคำปองซึ่งเป็นกำนัลในวังของเมืองมรุกขนครเกิดความรู้สึกสงสารปลาไหลเผือกตัวนั้นมาก
จึงตั้งใจว่าจะไม่กินเนื้อนั้นเด็ดขาด ความว่า

“นางกำนัลคำปองรู้สึกสงสารปลาไหลมาก แต่เธอเป็นผู้ไม่ทราบว่าจะช่วย
ได้อย่างไร ตั้งใจว่าไม่ยอมกินเนื้อสัตว์นั้นเป็นอันขาด”

(นาคี, 2559, น. 231)

ดังนั้น จึงเป็นเหตุให้ก่อนที่จะเกิดเหตุเจ้าแม่นาคีถล่มเมือง เจ้าแม่นาคีได้ช่วยให้คำปองรีบ
ออกนอกพื้นที่เมืองมรุกขนครโดยเร็ว ความว่า

“ตกค้ำคั้นนั้น ลมพัดแรง นางกำนัลคำปองได้ยินเสียงกระซิบที่หูว่าจง
“วิ่งออกไปเดี๋ยวนี้ หนีจากเมืองให้ไกลที่สุด” คำปองตกใจ รีบปฏิบัติตามคำสั่ง
ของเสียงประหลาด”

(นาคี, 2559, น. 231)

เหตุการณ์ดังกล่าว ทำให้คำปองรอดตายจากเหตุการณ์ที่เจ้าแม่นาคีถล่มเมืองมรุกขนคร
เช่นเดียวกันกับที่เหล่าพญานาคผุดขึ้นมาถล่มเมืองเอกษะที่ตามตามตำนานผาแดงนางไอ่หรือตำนาน
เมืองหนองหาร

นอกจากนี้ยังพบว่าผู้แต่งได้นำตำนานที่เกี่ยวข้องกับพญานาคในสำนวนอื่น ๆ มาเป็นส่วน
เสริมความสมจริงให้กับเรื่องเพื่อสนับสนุนความเชื่อกระแสหลักของตัวละครที่แสดงถึงการมีอยู่ของ
พญานาค ได้แก่ **ตำนานเฮอร์กปัตตนาคราช** ซึ่งเล่าผ่านบทสนทนาของตัวละครเอกทศพลเกี่ยวกับ
พระสงฆ์รูปหนึ่งที่ได้บำเพ็ญอยู่ในสมัยพระมหากัสสปะพุทธเจ้า ความว่า

“มีพระภิกษุรูปหนึ่งนั่งเรือ ยื่นมือไปดึงตะไคร้ น้ำขาดแล้วลืมลปลงอาบัติ ครั้น
ต่อมาเมื่อใกล้จะดับขันธจึงนึกออกแต่ไม่มีภิกษุรูปใดให้ท่านแสดงอาบัติเมื่อตายไปแล้ว
จึงไปเกิดเป็นพญานาค ชื่อว่า เฮอร์กปัตตนาคราช”

(นาคี, 2559, น. 568)

บทสนทนาของตัวละครดังกล่าวสอดคล้องกับเรื่องเล่าใน**ตำนานอุรังคธาตุ** เมื่อครั้งพระพุทธ
องค์เสด็จไปยังเมืองศรีโคตรบองและผ่านที่อยู่ของพญาปลาตัวหนึ่ง พญาปลาตัวนั้นได้เห็น รัศมีของ
พระพุทธองค์จึงได้พาบริวารล่องตามพระพุทธองค์ไป พระพุทธองค์ก็ได้ตรัสแก่พระอานนท์ ความว่า

“ตลาคต เห็นปลาตัวหนึ่งพาบบริวารมาถึงฝั่งน้ำนี้และพญาปลาตัวนี้เมื่อเป็นมนุษย์ได้บวชในสำนักพระพุทธองค์ชื่อว่ากัสสป ได้มาถึงแม่น้ำที่อยู่นั้นภิกษุรูปนั้นได้เต็ดไปไม้กรองน้ำฉนั้น เมื่อใกล้จตุตถิมีความกินแห้งในการกระทำนั้นจึงได้มาเกิดเป็นพญาปลาอยู่ในแม่น้ำที่นั้น...และจักมีอายุยืนตลอดถึงพระศรีอริยเมตไตรยโพธิสัตว์ ลงมาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า จึงจักได้จตุตถิจากชาติอันเป็นปลา มาเกิดเป็นมนุษย์”

(ศิลปากร, 2483, น.14)

ข้อมูลในอรรถาธิบายหรือในตำนานเกี่ยวกับพญานาคที่ปรากฏข้างต้น แสดงให้เห็นถึงเค้าโครงเรื่องที่มีความสอดคล้องคล้ายคลึงกัน ผู้วิจัยจึงเห็นว่าตำนานหรือเรื่องเล่าเหล่านั้นยังคงมีอิทธิพลต่อผู้แต่งในการสร้างสรรค์ผลงานและนอกจากนี้ก็ยังปรากฏให้เห็นว่าผู้แต่งได้นำตำนานเกี่ยวกับพญานาคในสำนวนต่าง ๆ มาดัดแปลงให้สอดคล้องกับโครงเรื่องใหม่และที่สำคัญคือยังคงไว้ซึ่งอนุภาคหลักของเรื่องเล่าที่สามารถทำให้ผู้อ่านทราบถึงที่มาที่ไปของโครงเรื่องได้เป็นอย่างดี

5.1.1.2 ตำนานสุริยคราส : การผลิตซ้ำความเชื่อในตบวงวรรณกรรม

ในทางวิทยาศาสตร์นั้น สุริยคราสหรือสุริยุปราคาเป็นปรากฏการณ์หนึ่งในทางธรรมชาติ โดยเกิดขึ้นจากการที่ดวงจันทร์โคจรรอบโลก โลกโคจรรอบดวงอาทิตย์ เมื่อตำแหน่งของโลก ดวงจันทร์และดวงอาทิตย์โคจรมาอยู่ในแนวเดียวกัน โดยที่ดวงจันทร์อยู่ระหว่างโลกกับดวงอาทิตย์ แสงจากดวงอาทิตย์ที่ปรากฏบนโลกจะถูกบังด้วยดวงจันทร์ ผู้สังเกตที่อยู่ภายใต้เงาของดวงจันทร์จะสังเกตเห็นดวงจันทร์ไปบังดวงอาทิตย์ ปรากฏการณ์นี้เรียกว่า สุริยุปราคา(Eclipse)(เฉลิม พงษ์สุวรรณ , 2539, บทนำ)

เนื่องจากสุริยคราสเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติอย่างหนึ่งที่มนุษย์ทั่วโลกรับรู้ร่วมกัน มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น ในทางคติความเชื่อเกี่ยวกับปรากฏการณ์นี้จึงมีอยู่ทั่วทุกแห่งในโลก ไม่ว่าจะเป็นชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในซีกโลกตะวันตกหรือตะวันออกก็ตาม ล้วนมีตำนานหรือนิทานอธิบายเหตุประจําชาติประจําถิ่นของตนเล่าสู่กันฟังสืบต่อกันมาตั้งแต่อดีต เช่น ชาวอาร์เมเนียน เชื่อว่าสุริยคราสเกิดจากวัวตัวผู้ซึ่งเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ได้มากลืนกินพระอาทิตย์หรือชาวเอสกีโม เชื่อว่าพระอาทิตย์และพระจันทร์เป็นพี่ชายกับน้องสาวทั้งสองเป็นสามีภรรยาด้วยกัน ซึ่งถือเป็นการขัดต่อหลักจารีตประเพณี จึงได้เกิดเหตุสุริยคราสขึ้น ชาวแอฟริกา เชื่อว่าพระอาทิตย์เกิดความละอายใจและได้หนีหน้าไป จึงทำให้เกิดเหตุสุริยคราส ส่วนชาวยิว เชื่อว่า การเกิดสุริยคราสนั้นเป็นบทลงโทษจากพระเจ้า(Leach 1949 อ้างถึงใน ปฐม หงษ์สุวรรณ 2542 น.1) หรือในแถบตะวันออกอย่างชาวจีน จะเชื่อว่าสุริยุปราคาเกิดจากมังกรกลืนกินดวงอาทิตย์ เมื่อเกิดสุริยุปราคาขึ้น ชาวจีนจึงร่วมกันส่งเสียงร้องขับไล่ ตีกระทะ ตีปี่และจุดประทัดให้มังกรตกใจกลัว ในขณะที่ชาวอินเดียนแดงไปแช่น้ำลอยคอเพราะเชื่อว่าเป็นการบวงสรวงให้ดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ต่อสู่กับบราหูได้(เฉลิม พงษ์สุวรรณ, 2539, น.1)

ในประเทศไทยนั้นปรากฏเรื่องเล่าเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องสุริยคราสหลายสำนวนด้วยกัน โดยมีบางสำนวนที่สอดคล้องกับความเชื่อของชาวอินเดียน คือ เชื่อว่าสุริยคราสเกิดจาก **พระราหู** เช่น จากการศึกษาวิเคราะห์ตำนานสุริยคราสและจันทรคราสของชนชาติไทโดย ปฐม หงษ์สุวรรณ(2542 ,

น.83-97)พบว่า ในทางภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ปรากฏตำนาน **ราหูกินจันทร์** จากสารานุกรมภาคใต้ เล่ม 8 ของสถาบันทักษิณคดีศึกษา ซึ่งเป็นนิทานอธิบายเหตุการณ์เกิดสุริยคราสและจันทรคราส เล่าโดยนายทองคำ ชูขวัญทอง ชาวอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี มีความว่า

“ครอบครัวหนึ่งมีพี่น้อง 3 คน พี่ทั้งสองคนต่างรังเกียจน้องคนเล็กวันหนึ่งวัดข้างบ้านมีงานทำบุญ พี่ทั้งสองคนเอาข้าวใส่ขันเงินขันทองไปวัดส่วนน้องคนเล็กไม่มีอะไรจะใส่ข้าว จึงเอากระดิ่งมาใส่ข้าวไปวัด เมื่อไปถึงวัดชาวบ้านก็พากันหัวเราะ น้องคนเล็กทั้งโกรธทั้งอายจึงอธิษฐานว่า ถ้าเกิดชาติหน้าชาติใดขอเกิดเป็นศัตรูกับพี่ทั้งสอง ด้วยผลบุญที่คนโตไปเกิดเป็นพระอาทิตย์ คนรองไปเกิดเป็นพระจันทร์ เพราะเอาข้าวใส่ขันเงินขันทองไปทำบุญ ส่วนคนสุดท้อง ด้วยแรงอธิษฐานได้ไปเกิดเป็นเทวดาเหมือนกันแต่เป็น “ราหู” เพราะเอาข้าวใส่กระดิ่งไปทำบุญ ราหูจึงติดตามกินพี่ทั้งสองคน เมื่อชาวบ้านเห็นก็ต้องช่วยกันตีเกราะเคาะไม้ ยิ่งป็น จุดลูกประทัด ให้ราหูตกใจจะได้ให้พระอาทิตย์และพระจันทร์หนีไปได้”

(ปฐม หงส์สุวรรณ, 2542, น. 96-97)

ในส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานของไทย ก็ปรากฏตำนาน สุริยคราส เล่าโดยพระครูพรหมณี อดิปัญญา วัดชัยพิบูลย์ บ้านกุดเชือก อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ เล่าถึงตำนานสุริยคราส ความว่า

“มีพี่น้อง 7 คน โดยมีพระอาทิตย์เป็นพี่ใหญ่พระจันทร์เป็นคนรอง ส่วนพระราหูเป็นคนสุดท้อง อยู่มาวันหนึ่งราหูได้ตามทวงหนี้กับพระอาทิตย์และพระจันทร์ ผู้เป็นพี่ชายทั้งสองคน จนเกิดเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกัน พระราหูได้ยกพระมหาสมุทร ขว้างใส่พระอาทิตย์และพระจันทร์จึงเกิดเป็นฝนขึ้น บางครั้งก็จะจับพระอาทิตย์และพระจันทร์ใส่ปากอมไว้ แต่กลืนลงไม่ได้ เพราะราหูไม่มีท้อง”

(ปฐม หงส์สุวรรณ, 2542, น. 85)

นอกจากนี้ การศึกษาวิเคราะห์ตำนานสุริยคราสและจันทรคราสของชนชาติไทโดย ปฐม หงส์สุวรรณ ได้ศึกษาทัศนะของผู้รู้และนักวิชาการท้องถิ่นอีสานด้วยการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการอธิบายเหตุการณ์เกิดสุริยคราส นอกจากจะพบสำนวนที่มี **พระราหู** ซึ่งเป็นตำนานของเทพทางพราหมณ์-ฮินดู ที่เล่ากันว่า

“สมัยหนึ่ง เมื่อเทวดาและอสูรร่วมกันตั้งพิธีกวนเกษียรสมุทรทำน้ำอมฤต พระราหูได้แปลงเป็นเทวดาเข้าไปในเทพชุมนุม ร่วมผสมวงกวนน้ำอมฤตพระอาทิตย์กับพระจันทร์เห็นเข้าจึงฟ้องพระนารายณ์ พระนารายณ์กริ้วจัด ขว้างด้วยจักรลูกหัวขาดไป แต่ไม่ตายเพราะได้กินน้ำอมฤต ท่อนหัวคงอยู่ในอากาศคอยจับพระอาทิตย์ พระจันทร์เป็นการแก้แค้น ส่วนหางนั้นเป็นดาวพระเกตุ”

(ส.พลายน้อย, 2561, น. 302-303)

ปฐม หงส์สุวรรณ ยังพบการอธิบายเหตุการณ์เกิดสุริยุคราสในแถบภาคอีสานของไทยในสำนวน **กบกินเดือน** เป็นสำนวนที่มากที่สุด เช่น สำนวนที่เล่าโดยนาย สุพรรณ ชื่นชม อายุ 52 ปี เป็นคนไทยอีสาน จังหวัดยโสธร มีอาชีพเป็นชาวนาและนักแต่งกลอนลำได้เล่าเรื่อง “กบกินเดือน” สรุปความได้ว่า

“ในอดีตเกิดสงครามระหว่างเทพกับมาร เทพก็คือพระอาทิตย์และพระจันทร์ ส่วนมารก็คือ “กบ” ทั้งสองฝ่ายแย่งความเป็นใหญ่ ฝ่ายมารชนะในตอนแรก พวกเทพเลยประชุมกันเพื่อจะเอาชนะมาร มารโกรธและคิดจะดับโลกให้มีมืดมิด บิให้มีเทพแห่งกาลเวลา บิให้มีกลางวันกลางคืน พญามารเลยคิดจะกลืนกินเดือนให้หมดแต่แล้วมนุษย์โลกเห็นว่ากบกินเดือนจึงเรียกประชุมกันตีเกราะเคาะไม้เพื่อไล่พญามาร เป็นเช่นนี้จนถึงปัจจุบัน”

(ปฐม หงส์สุวรรณ, 2542, น. 83)

ข้อมูลข้างต้น เห็นได้ชัดเจนว่า **สัตว์หรือเทพ** ที่มีอิทธิพลต่อความคิดความเชื่อของผู้คนในแต่ละวัฒนธรรมจะเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อเรื่องเล่าของตนเองอย่างมีนัยสำคัญ ข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า **กบ** เป็นตัวแทนด้านมืด(มาร) แต่ในบางตำรานั้น กบเป็นสัญลักษณ์ของฟ้าฝนและความอุดมสมบูรณ์เช่นเดียวกับพญานาค ตามนิยายอินเดียกล่าวว่า “กบเป็นอันเดียวกับเมฆ กบร้องก็คือ ฟ้าร้อง เมื่อกบเห็นฝนตกมากมันจะหยุดร้อง จะเห็นได้ว่ากบมีความสัมพันธ์กับฝน เป็นเรื่องที่เชื่อและเข้าใจกันมาแต่โบราณแล้ว” (ส.พลายน้อย, 2561, น. 21) จากข้อมูลจะเห็นได้ชัดเจนว่าบทบาทของกบตามตำนาน **กบกินเดือน** กับทัศนคติความเชื่อเรื่องกบของคนโบราณมีความขัดแย้งกันอยู่มาก และเมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจึงทราบว่า “กบ” ในบางตำนานนั้นก็เป็นที่มาของประเพณีที่โหดเหี้ยม เช่น ประเพณีการล่าหัวมนุษย์ของชาวเคนยามีกบเข้ามามีบทบาทสำคัญโดยเชื่อตามกบว่า หากได้ตัดเอาหัวมนุษย์มาด้วยก็จะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด ความว่า

“ลัทธินี้ได้เกิดขึ้นในสมัยโตกองเป็นหัวหน้าคือ คราวหนึ่งไปได้ยินเสียงร้อง ฟังได้ความว่า “ตัดหัวเอามาๆ” โตกองสงสัยจึงถามกบว่าหมายความว่าอย่างไรถึงร้องเช่นนั้น กบก็อธิบายว่า การที่ชาวเคนยาไปทำสงครามแล้วตัดเอาแต่ผมของศัตรูมาประดับโล่นั้นไม่ได้ประโยชน์อะไรมันต้องตัดเอาหัวมาด้วยถึงจะเกิดประโยชน์ข้าวปลาอาหารก็จะอุดมสมบูรณ์ กบอธิบายพร้อมกับจับลูกกบมาตัดหัวให้ดูด้วย ครั้งแรกโตกองก็เฉยๆ แต่มีสมุนมือขวาคนหนึ่งฝันไปว่าการทำนาได้ผลดีมาก จึงเชื่อว่าการตัดศีรษะของศัตรูจะได้ประโยชน์อย่างทีกบบอก จึงได้มีการล่าหัวมนุษย์ขึ้นตั้งแต่นั้น”

(ส.พลายน้อย, 2561, น. 23)

ในเรื่อง **นาคินัน** ปรากฏความเชื่อเรื่องสุริยุคราสอย่างชัดเจนโดยมีการเล่าผ่านบทสนทนาของอาจารย์ทัศนัยและลูกศิษย์(สายตาคนนอก)ว่าสุริยุคราสนั้นเกิดขึ้นมาจาก **พญานาค** ความว่า

“เรื่องสุริยคราสนั้นเป็นความเชื่อถือสืบต่อกันมา แต่ละแห่งมักจะประกอบด้วยนิทานปรัมปราไม่เหมือนกัน คนสมัยพระนารายณ์เชื่อว่าเกิดจากพญานาคกินดวงตะวัน”

(นาคิ, 2559, น. 112)

นายกอซึ่งเป็นตัวละครที่เป็นปฏิปักษ์ต่อเจ้าแม่นาจิและมีสถานะเป็นสมาชิกของหมู่บ้านดอนไม้ป่า(สายตาคคนใน)ก็มีความเชื่อว่า “เจ้าแม่นาจิสาแดงฤทธิ์เกิดสุริยคราส” (นาคิ, 2559, น. 12) ข้อมูลข้างต้น เห็นได้ชัดเจนว่าทั้งสายตานอกและคนในที่มีต่อความเชื่อเรื่องสุริยคราสนั้นปรากฏเรื่องเล่าไปในทิศทางเดียวกัน ผู้วิจัยจึงเห็นว่าผู้แต่งตั้งใจจะพยายามอธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติดังกล่าวให้เชื่อมโยงกับความเชื่อเดิมของบริบทในวรรณกรรม(ความเชื่อเรื่องพญานาค)อย่างไรก็ตาม เมื่อเวลาผ่านไป พบว่าสังคมยุคใหม่มีความเชื่อเรื่องสุริยุปราคาในแง่ของตำนานน้อยลงเนื่องจากมนุษย์เข้าใจการเกิดสุริยุปราคาในเชิงวิทยาศาสตร์โดยสามารถคำนวณได้ล่วงหน้าว่าจะเกิดสุริยุปราคาปลระจันทร์สุริยุปราคาเมื่อใด ความกลัวจึงหายไป ในศตวรรษนี้ มนุษย์มองปรากฏการณ์สุริยุปราคาเปลี่ยนไป จากการเป็นสัญญาณของเทพเจ้า กลายเป็นเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์แทน (เฉลิม พงสุวรรณ, 2539, น. 2)

ดังนั้น การนำตำนานสุริยคราสนมาเป็นเครื่องมืออธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติในบริบทของวรรณกรรมปัจจุบันนั้น จึงเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความละเอียดอ่อนของผู้แต่งว่าจะอาศัยตำนาน ดังกล่าวมาเชื่อมโยงให้ผู้อ่านเห็นถึงการดำเนินเรื่องได้อย่างไร จากข้อมูลตำนานสุริยคราสที่ปรากฏในตัวบทวรรณกรรมข้างต้น แม้จะปรากฏให้เห็นเพียงบางตอนแต่เมื่อผู้วิจัยได้วิเคราะห์ถึงบทบาทของตำนานดังกล่าวจึงพบว่า นอกจากผู้แต่งต้องการเน้นย้ำความเชื่อเกี่ยวกับพญานาคให้เกิดความเป็นเอกภาพแล้ว ยังสามารถนำความเชื่อเรื่องพญานาคมาสร้างให้เห็นถึงการเล่าถึง **พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์**ของตนในเชิงบริบทภายในตัวบทวรรณกรรม เห็นได้ว่าตัวละครไม่ว่าจากสายตาคคนนอกหรือคนในก็กลับมีความเชื่อเรื่องพญานาคอย่างหนักแน่น เช่นเดียวกันกับที่คนจีนเชื่อว่าสัตว์ที่กลืนกินดวงอาทิตย์นั้น คือมังกร(ไทยรัฐออนไลน์, 2560) ซึ่งเป็นสัตว์มงคลของจีนที่นับถือกันอย่างแพร่หลายและที่สำคัญจากความเชื่อของตัวละครที่เชื่อว่า เหตุเภทภัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน เกิดจากเหตุสุริยคราสที่กระทำโดยเจ้าแม่นาจิหรือพญานาคนั้นก็เช่นกันวนสำคัญที่เสริมให้ตัวละครที่ตั้งตนเป็นฝ่ายปฏิปักษ์ต่อเจ้าแม่นาจิ ตั้งใจแน่วแน่ในการ “ไล่ล่า” หรือ “ปราบ”มากขึ้น เนื่องจากเจ้าแม่นาจิหรือพญานาคในมุมมองของตัวละครฝ่ายปฏิปักษ์นั้นก็ป็นภาพแทนของ “มาร” เช่นเดียวกับกับ “กบ” ในตำนานกบกินเดือนของทางภาคอีสานของไทย

เห็นได้ว่าผู้แต่งได้นำตำนานเก่าแก่ที่เคยแพร่หลายในท้องถิ่นต่าง ๆ มาผลิตซ้ำใหม่ให้เข้ากับบริบทของวรรณกรรมได้อย่างลงตัวและสมจริงและที่สำคัญยังเป็นการจุดชนวนความขัดแย้งเบื้องต้นสู่การดำเนินเรื่องที่สำคัญต่อไป

5.1.1.3 ตำนานธตะขาบมอญ : เรื่องเล่าเชิงสัญลักษณ์สู่ตัวบทวรรณกรรม

การศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับตำนานอีกเรื่องหนึ่งที่น่าสนใจ ในนวนิยายเรื่อง **ทนายทอสูร** ปรากฏโครงเรื่องหลักจากความขัดแย้งหลักระหว่างหนุ่มศรีษณาลัยชื่อว่า **เจ้าโชนกับพระยาเชลียง**ซึ่ง

เป็นขุนนางผู้ใหญ่เชื่อพระวงศ์ตระกูลพระร่วงตามที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 4 ผู้วิจัยพบว่าตัวละครเหนือธรรมชาติสำคัญซึ่งก็คือเจ้าโขนที่อาฆาตแค้นพระยาเชลียงจากการ “ถูกเขียนล้นสติ เหน้าราดศิระชะ ฟันแล้วเขียนต่อ กระทำการทารุณจนกระทั่งครบสามรอบ”(ทนายทอสูร, 2543, น.8) ผลดังกล่าวจะมาจากสาเหตุที่พระยาเชลียงถือว่าตนนั้นมีสถานะทางสังคมเหนือกว่าจึงใช้สิทธิ์นี้ในการกระทำตามใจของตนเองโดยไม่ได้คำนึงถึงผลของความรุนแรงที่จะตามมาในอนาคต การอาฆาตแค้นของเจ้าโขน ส่งผลให้ตัดสินใจไปร่ำเรียนวิชาไสยศาสตร์จนกลายเป็น **วิญญาณตะขาบ** และกลับไปแก้แค้นนั้น ผู้วิจัยมองว่า ตรี อภิรมเป็นนักเขียนคนสำคัญคนหนึ่งที่มีความละเอียดอ่อนในการศึกษาบริบทเชิงสังคมวัฒนธรรมแวดล้อมควบคู่กับการสร้างงานของตนเองได้อย่างมีเอกลักษณ์จนทำให้ฉากของเรื่องนั้นแวดล้อมไปด้วยความสมจริง

ในเรื่องทนายทอสูร มีเรื่องราวของอดีตชาติที่สำคัญโดยมีฉากคือช่วงเวลาในสมัยสุโขทัยซึ่งในปัจจุบันจัดว่าเป็นจังหวัดหนึ่งที่อยู่ทางภาคเหนือตอนล่างหรือภาคกลางตอนบนของไทย เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับตำนานหนึ่งทางภาคเหนือจึงพบว่าตัวละครเหนือธรรมชาติ **วิญญาณตะขาบ** ผู้แต่งไม่ได้กำหนดขึ้นอย่างเลื่อนลอยจากจินตนาการเท่านั้น แต่แต่งขึ้นจากการศึกษาเรื่องเล่าหรือตำนานให้สอดคล้องกับบริบททางความเชื่อในแต่ละภูมิภาคที่มีอยู่เดิม ทางภาคเหนือนั้นปรากฏตำนานที่น่าสนใจอย่างมีนัยสำคัญ คือ **ตำนานธงตะขาบ** เป็นตำนานที่ผูกโยงเข้ากับความเชื่อและวิถีชีวิตของชนชาติมอญซึ่งเคยอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยและปรากฏสำนวนการเล่าโดยมีเนื้อที่ใกล้เคียงไปในทิศทางเดียวกันว่า **ธงตะขาบ** หรือโหน่ ของชาวมอญสร้างขึ้นเพื่อไถ่บาปไม่เกี่ยวข้องกับความเชื่อทางพุทธศาสนา ตามตำนานได้กล่าวว่า

“มีฤาษีที่บำเพ็ญตบะเกิดสิ้นชีวิตลงและไปบังเกิดเป็นพระราชา ครองแคว้นแห่งหนึ่ง เกิดอาการแสบร้อนพระวรกาย โหรหลวงได้ทูลความอดีตชาติที่เป็นฤาษีว่าได้เคยเสียสัจต่อบุพพชาที่เป็นฤาษีทั้ง 3 เอาไว้ ควรเสด็จไปขอภัยโทษ แล้วอาการประชวรจะหายไปจึงเสด็จไปพบฤาษี ระหว่างเดินทางกลับ พระราชวัง พบงาช้างที่พญาตะขาบกัดกินข้างเหลือแต่งา ได้นำขึ้นเรือถึง 7 ลำ ฝ่ายพญาตะขาบที่กลับมาจากการออกหากิน พบว่างาช้างถูกขโมย พญาตะขาบออกตามหางาช้าง ทันเห็นขบวนเรือของพระราชากลางทะเล จนเป็นเหตุให้ถูกปูทะเลยักษ์หนีบขาดสองท่อน เสียชีวิตในทันที ฝ่ายพระราชารู้สึกถึงบาปที่ได้ก่อขึ้นจึงนำงาช้างที่ได้มา สร้างเป็นหอคอยงาช้างสูง 7 ชั้น แล้วทำธงรูปตะขาบ แขนงไว้เหนือหอคอยเพื่อรำลึกถึงพญาตะขาบ”

(องค์ บรรจุน ม.ป.ป. อ้างถึงใน อรรถวิญญา ศรีทัพ 2559 น. 38)

บางสำนวนก็ได้กล่าวเพิ่มจากเนื้อหาข้างต้นว่า หลังจากที่พระราชาได้นำงาช้างกลับพระราชวัง อยู่มาวันหนึ่งพระองค์สุบินว่า มีตะขาบยักษ์ตัวหนึ่งมาทำลายปราสาทหรือหอคอยงาช้างที่สร้างองค์สร้างไว้ เมื่อให้โหรทำนายจึงทราบว่ตะขาบเกิดความแค้นจากการที่พระราชนำงาช้างกลับพระราชวัง ความว่า

“เป็นเพราะพระองค์ได้นำางาช้างซึ่งเป็นรังที่อยู่ของตะขาบมาทำปราสาทและเป็นสาเหตุตะขาบต้องจบชีวิตลงด้วยการถูกปูหนีบ จึงเกิดความอาฆาตในพระองค์”
(พระมหากษัตริย์ ญาณจารย์, 2552)

เมื่อพิจารณาจะเห็นว่า สถานะของ**พระราช**าในตำนานธงตะขาบมอญกับ**พระยาเซลิยง** ในนวนิยายเรื่องทนายทอสูรและสถานะของ**ตะขาบยักษ์**กับ**เจ้าโชน** มีนัยสำคัญของความเหลื่อมล้ำทางชนชั้นและเผยแพร่การใช้อำนาจในการเอาเปรียบโดยสังเกตได้จากการตัดสินใจนำางาช้างจำนวนมากกลับไปเป็นสมบัติของตนโดยการตัดสินใจของพระราชารเองทั้งสิ้น เช่นเดียวกับการลงโทษเจ้าโชนด้วยความรุนแรงของพระยาเซลิยงที่มาจากคำสั่งซึ่งเป็นอันว่า “เด็ดขาด” จนก่อให้เกิดผลตามมาก็คือทั้ง **ตะขาบยักษ์**และ**เจ้าโชน**เกิดความอาฆาตแค้นและตามทวงคืน การทวงคืนในที่นี้ ผู้วิจัยมองว่าเป็นการทวงคืนความเป็นธรรมที่ตนเองไม่เคยได้รับ เจ้าโชนเลยตัดสินใจ “เรียนเวทมนตร์คาถาไสยดำ ฝึกตะขาบ ฝึกกสิณจนอินทรีแย่งแก้วก็มีอิทธิฤทธิ์เหนือมนุษย์” และจัดพิธีบูชาญัตตนเองให้กลายเป็นวิญญาณตะขาบและตั้งใจแน่วแน่ว่า “สักวันหนึ่งกูจะแก้แค้นพระยาเซลิยงกับบิดาทั้งสาม” (ทนายทอสูร, 2543, น.8)

ดังนั้น วิญญาณตะขาบยักษ์ในตำนานธงตะขาบมอญและวิญญาณของเจ้าโชนที่ตัดสินใจบูชาญัตตนเองจนกลายเป็นวิญญาณตะขาบนั้น แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า**เจ้าโชนหรือวิญญาณตะขาบ**เป็นสัญลักษณ์ของความยึดติดในความแค้นที่มีอยู่มากมายเปรียบได้กับลักษณะของตะขาบที่มีลำตัวยาวและมีขาจำนวนมากนอกจากนี้ยังมีเขี้ยวที่เต็มไปด้วยพิษ เห็นได้ชัดว่ามีแนวโน้ม ที่ผู้แต่งจะได้รับอิทธิพลจากตำนานดังกล่าวมาสร้างเป็นโครงเรื่องใหม่ที่มีความซับซ้อนในเรื่องของคุณค่าทางปัญญาเพิ่มมากขึ้น

5.1.2 ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์

โหราศาสตร์ มีต้นกำเนิดในเมโสโปเตเมียหลายพันปีก่อนคริสตกาลและได้พัฒนาแยกออกเป็น 2 สาย คือ สายตะวันตกผ่านอียิปต์ กรีก โรมัน กับสายตะวันออกมาสู่อินเดียโบราณจนถึงในปัจจุบัน ในแต่ละฝ่ายก็ยังคงปรากฏว่ามีการแบ่งแยกออกเป็นสำนักย่อย ๆ อีกมากมาย โดยฝ่ายตะวันออกที่สำคัญที่สุดคือโหราศาสตร์อินเดียโบราณ ซึ่งได้พัฒนาเป็นโหราศาสตร์ฮินดูในปัจจุบันหรือที่ชาวไทยเรียกว่า**โหราศาสตร์ภารตะ**และยังเป็นต้นกำเนิดของโหราศาสตร์อื่น ๆ ที่กระจายอยู่ในภูมิภาคนี้ด้วย ส่วนโหราศาสตร์ตะวันตกมีรากฐานมาจากกรีกโบราณ โดยชาวกรีกได้รับวิชานี้มาจากอียิปต์และเมโสโปเตเมียอีกทอดหนึ่งและเชื่อว่าชาวกรีกเป็นผู้สังเคราะห์องค์ประกอบโบราณเข้าด้วยกัน พัฒนาระบบคำนวณ จักรราศีและทฤษฎีสำหรับพยากรณ์ขึ้นอย่างละเอียด นักปราชญ์ชาวกรีกโบราณผู้วางรากฐานของโหราศาสตร์ตะวันตกที่สำคัญ ได้แก่ สำนักปรัชญาไพธาโกรัส อิปปาคัส โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ ปโตเล ส่วนในประเทศไทยนั้น โหราศาสตร์ในสยามตั้งแต่เดิม คือ**โหราศาสตร์ไทย** ซึ่งใช้กันมาตั้งแต่สุโขทัย ส่วนโหราศาสตร์ตะวันตกนั้นเรียกว่า**โหราศาสตร์สากล** เข้าสู่ประเทศไทยโดยผ่านปัญญาชนไทยในระบบราชการที่ไปศึกษาต่างประเทศในสมัยรัชกาลที่ 6-7 บุคคลสำคัญที่เป็นผู้นำทฤษฎีตะวันตกเกี่ยวกับโหราศาสตร์เข้ามา เช่น หลวงอรธวาทีธรรมประวรัต พระยาบริรักษ์เวชการ เป็นต้น(พิชิต ลิขิตกิจสมบูรณ์, 2537, น. 32-35)

คำว่า “โหราศาสตร์” (ASTROLOGY) มีศัพท์มาจากภาษาสันสกฤต หมายถึงวิชาที่ว่าด้วยเวลาและคำว่า โหราศาสตร์ ตามตำราของ “วราหมิหิระ” กล่าวว่า เป็นคำที่มาจากคำประสม สองคำ คือ “อโห” และ “ราตรี” ซึ่งแปลว่า วันและคืน แต่ได้ตัดอักษรพยางค์แรกและพยางค์หลังออกเสีย (อโห+ราตรี) จึงเหลือเพียงคำว่า “โหรา” ตามตำราของวราหมิหิระ โหราศาสตร์มาจากคำว่า “อโห” แปลว่า กลางวัน และ “ราตรี” แปลว่า กลางคืน แต่ได้ตัดอักษรพยางค์แรกและพยางค์หลังออกเสียจึงเหลือเพียงคำว่า “โหรา” ยังมีอีกคำที่ใช้แทนโหราศาสตร์ คือ โชติศาสตร์ มาจากคำว่า โชติ แปลว่า แสงสว่าง หรือดวงดาว (มานพ นักการเรือน 2549 อ้างถึงใน รัตนะ ปัญญาภา 2553 น. 41)

นอกจากนี้ ถือได้ว่าวิชาโหราศาสตร์มีสาเหตุมาจากในสมัยก่อนนั้นมนุษย์ยังไม่มีเครื่องมือใด มาพิสูจน์หรือทดลองล่วงรู้เกี่ยวกับความเป็นไปในจักรวาล แต่มนุษย์รู้จักท้องฟ้าและจักรวาลมากขึ้น จากการสังเกตดูความปกติหรือความผิดปกติจากท้องฟ้าและได้มีการจดบันทึกทำสถิติหลังจากที่ได้คิดค้นปฏิทินขึ้นเพื่อเก็บเป็นเอกสารบันทึกเกี่ยวกับการโคจรของดวงดาวต่าง ๆ บนท้องฟ้า ดังนั้นจึงถือได้ว่าวิชาโหราศาสตร์เป็นวิชาที่มีความใกล้ชิดจำเป็นต่ออาศัยความรู้ทางดาราศาสตร์ควบคู่ไปกับการทำนายเรื่องราวต่าง ๆ (ปริญา นิมประยูร, 2543, น. 14-15) สอดคล้องกับ รัตนะ ปัญญาภา ที่ได้กล่าวถึงวิชาโหราศาสตร์ว่า

“โหราศาสตร์กับดาราศาสตร์ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ การจะเป็นนักโหราศาสตร์ที่ดีนั้นจะต้องสร้างโครงสร้างของดาราศาสตร์ด้วยเหมือนกัน เพราะนักโหราจารย์จะต้องตรวจดูดวงดาวต่าง ๆ ที่โคจรรอบโลกมาเป็นเครื่องตัดสินในการทำนายพยากรณ์ดวงชะตาของคนนั้น สมัยแรกเริ่มนั้นวิชาดาราศาสตร์ยังไม่แยกออกจากโหราศาสตร์จึงทำให้นักโหราจารย์มีความรู้ในเรื่องดาราศาสตร์ด้วย ”

(รัตนะ ปัญญาภา, 2553, น. 40-57)

อาจกล่าวสรุปในที่นี้ได้ว่า โหราศาสตร์ เป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการโคจรของดวงดาว ซึ่งเชื่อว่ามีส่วนหรือส่งผลต่อการกำหนดชะตาชีวิตของมนุษย์และรวมถึงโชคชะตาของบ้านเมืองและเป็นศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องรวมไปถึงการทำนายฝันและเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งลึกลับ หรือรวมไปถึงความเชื่อเกี่ยวกับทิศทาง

หากจะศึกษาเกี่ยวกับการดำรงอยู่ของโหราศาสตร์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนี้ ผู้วิจัยมองว่าในแง่มนูนี้ วรรณกรรมเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถสะท้อนการดำรงอยู่ของโหราศาสตร์ในแต่ละยุคสมัยได้อย่างชัดเจนแต่จะตรงไปตรงมาถึงวิธีในการทำนายทายทักให้ถูกต้องตามตำราหรือไม่นั้น วรรณกรรมอาจมิได้สะท้อนในแง่มนูนี้อย่างชัดเจนตรงไปตรงมามากนัก แต่อย่างไรก็ตาม หากต้องการศึกษาในแง่ของการปรากฏและการดำรงอยู่เราอาจพบว่าความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ในประเทศไทยนั้นยังคงปรากฏและดำรงอยู่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จะแตกต่างกันเพียงบริบทเชิงสังคมเท่านั้น กล่าวคือ “ในปัจจุบันโหราศาสตร์ได้ขยายแวงดวงออกมาถึงมือประชาชนสามัญมากขึ้น ถึงกับบางครั้งมีการอ้างว่า โหราศาสตร์ปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงตนเองจากโหราศาสตร์เพื่อศักดินาเป็นโหราศาสตร์เพื่อมวลชน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะความเปลี่ยนแปลงของสังคม” (ฉลอง สุนทรวาณิชย์, 2561)

ดังนั้น เมื่อความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์เป็นความเชื่อที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนไทยมาอย่างยาวนาน กวีหลายท่านจึงได้รับอิทธิพลและมีโลกทัศน์เกี่ยวกับความเชื่อโหราศาสตร์จึงถ่ายทอดประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยสอดแทรกลงไปเป็นส่วนประกอบหนึ่งของเนื้อเรื่องในวรรณคดีหรือวรรณกรรมหลายประเภท

ผู้วิจัยพบว่านวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติของ ตริ อภิกรม ทั้ง 3 เรื่องปรากฏความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์แทรกอยู่ในองค์ประกอบของนวนิยายทุกเรื่อง ได้แก่

5.1.2.1 ความฝันและการทำนายทายทัก : ลางสังหรณ์ที่บ่งบอกถึงชะตาชีวิตของตัวละคร

ความเชื่อเรื่องความฝัน เป็นความเชื่อหนึ่งที่มีนักปราชญ์ นักวิชาการในศาสตร์ต่าง ๆ ได้แสดงทัศนะต่อความเชื่อนี้ไว้อย่างหลากหลาย โดยอาศัยพื้นฐานหรือมุมมองผ่านศาสตร์หรือความเชื่อตามรากฐานที่ตนเองได้ศึกษาหรือบริบทแวดล้อมทางวัฒนธรรม

พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ ได้ศึกษารวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องของความฝันและได้ให้นิยามของความฝันไว้ว่าเป็น “สิ่งที่เราเห็นเวลานอนหลับ” ในเวลาที่เราฝันนั้นดูเหมือนนัยน์ตาเป็นอวัยวะสำคัญที่จะให้เราารู้สึกจดจำที่สิ่งเราฝันมาแล้วได้ ภาพต่าง ๆ ที่ปรากฏแก่เราเป็นความฝันนั้นหลังจากตื่นแล้วบางเหตุการณ์ก็ยังติดตาเราอยู่อย่างชัดเจนและได้กล่าวถึงประเภทของความฝันโดยอ้างจากการวิเคราะห์ของนักปราชญ์ที่มีความสนใจและศึกษาเรื่องนี้ คือ มาโครเบและอาร์เตมิดอเร ซึ่งได้แบ่งความฝันออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) เป็นคำบอกเล่าถึงเหตุการณ์ในปัจจุบัน 2) เป็นคำบอกล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ที่จะมาถึงในอนาคต 3) ความฝันซึ่งเป็นข้อเปรียบเทียบและจะต้องรู้วิธีแปล

นอกจากนี้ พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ ได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดเรื่อง ของความฝันที่มีทัศนะต่างกันไปในแต่ยุคสมัย พบว่าในยุคแรก นักปราชญ์อย่าง อาร์เตมิดอเร มีทัศนะในเรื่องของความฝันว่าทุกสิ่งย่อมมาจากอำนาจเบื้องบนและโลกที่เรากำลังอาศัยอยู่นี้ ย่อมมีความ เกี่ยวพันติดต่อกับโลกอื่นอยู่เสมอ ในสมัยนั้นถือได้ว่าการแปลความฝันเป็นเรื่องที่สำคัญมากและถูก เขียนขึ้นเป็น คัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ โดยผู้เขียนคัมภีร์มีความเชื่อว่าเป็นโองการจากพระเจ้าและคัมภีร์ที่ได้รับ ความนับถือที่สุดมาตลอดเวลาหลายร้อยปี คือ คัมภีร์ของอาร์เตมิดอเร ซึ่งได้เขียนไว้เป็นภาษากรีกและมีผู้แปลเป็นภาษาต่าง ๆ ในยุโรปเกือบทุกภาษา เมื่อถึงสมัยของอริสโตเติล ปราชญ์ชาติกรีก มนุษย์ยุคนั้นเริ่มเข้าใจว่าความฝันนั้นไม่ได้มาจากพระเจ้าหรือโลกอื่น แท้จริงเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัว มนุษย์และเชื่อว่าความฝันสามารถบ่งบอกถึงความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับธาตุภายในร่างกายและเชื่อว่า ความฝันเน้นไปทางการบอกถึงเหตุร้ายและจะเป็นประโยชน์ได้ก็เฉพาะในทางการแพทย์ ใน ขณะเดียวกัน ทัศนะของพระนันททวารจารย์ ปราชญ์องค์หนึ่งในพระพุทธศาสนา ได้ระบุมูลเหตุของความฝันไว้ถึง 4 ประการ คือ 1) เกิดจากธาตุกำเริบ กล่าวคือร่างกายไม่ปกติ 2) เกิดจากการที่ดวงจิตฟุ้งฟุ้ง ถึงสิ่งหนึ่งแล้วเก็บสิ่งนั้นมาฝัน 3) เกิดจากมารยาของเทวดา 4) เกิดจากบุรพนิมิตบอกให้ทราบ ล่วงหน้าว่าจะมีเหตุดีหรือร้ายเกิดขึ้น(หลวงวิจิตรวาทการ, 2541, น.6-21)

การให้ความสำคัญหรือปรากฏความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องความฝันนั้น ทำให้ตำราวิชาเกี่ยวกับความฝันเป็นศาสตร์เก่าแก่กว่าศาสตร์ใดในโลก นอกจากคัมภีร์ของอาร์เตมิดอเรที่ได้กล่าวไปข้างต้น ยังปรากฏคัมภีร์ที่เชื่อถือกันมาแต่โบราณกาล คือ บันทึกความฝันสมัยอียิปต์โบราณ(1419-1389 ก่อน

คริสตกาล) ซึ่งมีหลักฐานเชิงโบราณคดีที่แสดงว่าเป็นตำราความฝันเก่าแก่ที่สุดในโลก รองลงไปคือ คัมภีร์เวทอาชารวา บันทีกอินเดียโบราณ(1,500-1000 ปี ก่อนคริสตกาล) คัมภีร์สารัตถะสังคหะของ พระนันทาจารย์ นักปราชญ์แห่งล้านนา พุทธศักราช 2000-2100) และคัมภีร์ทำนายฝันมหาปตเวณ (สมัยพุทธกาล) ตามลำดับ ในสังคมไทยตำราเก่าที่สุดที่ผู้สนใจสามารถสืบค้นความหมายของความฝันได้ คือ ตำราพรหมชาติ แต่เดิมเป็นฉบับจารึกตัวเขียนจารบนใบลาน ต่อมาพิมพ์เป็นฉบับสมุดฝรั่ง เช่น ฉบับพิมพ์โดยโรงพิมพ์หมอบลัดเลย์(จรรยา สมประสงค์, 2559, น. 37)

ในส่วนของการศึกษานวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติทั้ง 3 เรื่องนั้นผู้วิจัยพบว่า ผู้แต่งได้สอดแทรกความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์เรื่องความฝันและการทำนายทายทักผ่านพฤติกรรมของตัวละคร โดยความเชื่อโหราศาสตร์นั้นจะปรากฏให้เห็นใน 2 ลักษณะ คือ 1. เป็นलगสังหรณ์บอกทั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วและเหตุการณ์ล่วงหน้าแก่ตัวละคร 2. เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและยึดเป็นทางออกของปัญหาที่ตัวละครพบเจอ เช่น

ในเรื่อง **นาคี** คำแก้วฝันว่า “ใครก็ไม่รู้มันวางเพลิงบ้านเรา ไฟลุกฮือขึ้น” (นาคี, 2559, น.284) เมื่อคำแก้วเล่าจบจึงได้ทราบจากทศพลว่ามีคนทำมีดชยุปลายแหลมคมกริบตักไว้ในกอหญ้าหน้าบ้านตั้งแต่เมื่อวาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีคนกำลังคิดจะมาปองร้ายคำแก้วตามलगสังหรณ์ที่เกิดจากความฝันโดยलगสังหรณ์ใจลึก ๆ ทั้ง ๆ ที่คำปกป้องพยายามหาเหตุผลว่าเป็นเพียงแค่ความฝันเพื่อปลอบใจคำแก้ว แต่ในใจลึก ๆ ของคำแก้ว “จิตยังไหวหวั่นวิตกเร้นลับ คาดว่ากลุ่มกำนันแยมคงจะหากลวิธีฉกฉกรรจ์ทำร้ายเธอ” (นาคี, 2559, น. 284) เช่นเดียวกันกับเหตุการณ์ของนายหวาน ซึ่งเป็นพ่อหม้ายที่ชอบมายุ่งเกี่ยวกับคำปกป้อง แต่คำแก้วไม่พอใจและฝันถึงเหตุการณ์ว่าตนเองนั้นเห็นรูปปั้นนางรำมาหลอกหลอน ความว่า

“รูปปั้นศิลานางรำเคลื่อนไหวในจังหวะเนิบช้า ขบวนรูปปั้นโบราณลอยเนิบนาบในหมอกควัน ร่ายล้อมเข้ามาทุกทิศ ใบหน้าหยาบกร้านถมึงทึง “เอ็งต้องตาย...ไอ้หวาน” มันทั้งหลายพูดประสานเสียง วังเวง น่ากลัวที่สุด ผู้ฟัง เหงื่อแตกพลั๊ก หายใจหอบ พยายามขจัดขึ้นอำนาจเร้นลับที่ก่ระบบประสาท ทะลึ่งตัวพรวด...ลืมนตาตื่นจากฝันร้าย”

(นาคี, 2559, น. 33)

เหตุการณ์ในวันต่อมา นายหวานคิดจะกำจัดคำแก้วเนื่องจากคิดว่าคำแก้ว เป็นเสียงนวมขัดขวางไม่ให้ตนได้สมหวังกับคำปกป้อง จึงคิดที่จะถีบคำแก้วให้ตกจากเนินเขาแต่กลับ พลัดผิดจังหวะจนเป็นเหตุให้ตนเองเสียชีวิต ความว่า

“กลิ้งหลุน ๆ ไปค้ำที่เนินดิน เจ็บปวดไปทั่วกายรู้ว่าอวัยวะหลายส่วน แหลกหัก ประสาทปั่นป่วน ก่อนที่วิญญูณจะปลิดปลิวออกจากร่าง นายหวานแหงนมองปราสาทร้าง ด้วยประสาทตาอันฝ้าฟาง ทำให้เกิดภาพหลอนพญานาคขาวตัวโตเท่าลำตาลขดหางแผ่พันรอบปราสาทหิน...ดวงตาแดงกำ... นายหวานสะดุ้งเฮือก พุบหน้าเสียชีวิต”

(นาคี, 2559, น. 34)

นอกจากข้อความข้างต้นจะแสดงให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องความฝันซึ่งเป็นลางสังหรณ์บอกเหตุการณ์ล่วงหน้าแก่ตัวละครแล้ว ผู้แต่งจงใจแฝงน้ำเสียงความเชื่อเรื่องความฝันว่าเป็นสิ่งที่เกิดจากอำนาจเหนือธรรมชาติไว้ในการบรรยายความฝันของนายหวานว่า “พยายามขัดขืนอำนาจเร้นลับที่กดระบบประสาท” (นาคี, 2559, น. 33)

ในเรื่อง **ทนายทอสูร** ปรากฏความเชื่อเรื่องความฝันซึ่งถือเป็นลางบอกเหตุการณ์ล่วงหน้าเด่นชัดที่สุดเพียง 1 เหตุการณ์ ผ่านตัวละครพระเอกคือสนทรรศน์ ความว่า

“หมูนี้อันตรายนี่จะฝันเห็นอสุรกายตัวดำทะมึน ปลุกปล้ำบีบคอแล้วตกใจตื่น บางทีก็มีดาบเล่มยาวตกอยู่ ทรรศน์พยายามจะหยิบดาบแทงไอ้ผีนั้นรก แต่แล้วก็สะดุ้งตื่นจากความฝันเสียก่อน”

(ทนายทอสูร, 2543, น. 231)

ความฝันของตัวละครดังกล่าวเป็นการบอกเหตุการณ์ล่วงหน้าว่าสนทรรศน์จะเป็นผู้ปราบวิญญูณตะขาบที่สิงอยู่ในร่างของวรนาฎ ซึ่งปรากฏในตอนจบของเรื่อง โดย “สนทรรศน์ปราดถึงตัวเงื่อพระขรรค์เงินจะแทงอก...สาวงามวัยแปดสิบสองร้องโหยหวนปานเสียงเปเรต...หนุ่มน้อยอายุสี่สิบปีแทงพระขรรค์ครั้งที่สอง...ปักกลางตัวภูตตะขาบ เกิดเตโชธาตุสีน้ำเงินลุกฮือขึ้นมอดไหม้อสุรกายพันปีสลายสิ้น” (ทนายทอสูร, 2543, น. 627-628)

ส่วนในเรื่อง **อนิลทิตา** ผู้วิจัยพบความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องความฝันที่เป็นลางบอกเหตุการณ์ล่วงหน้าแก่ตัวละคร 2 เหตุการณ์ที่เด่นชัด คือปรากฏผ่านความฝันของตัวละครพระเอก คือดำเกิง ที่มีเป้าหมายจะสืบเรื่องราวการตายปริศนาของสุรเดชซึ่งเป็นน้องชาย แต่เนื่องจากเหตุการณ์ภายนอกหน้าเต็มไปด้วยอันตราย ดำเกิงจึงฝันสุรเดชมาเตือนภัยว่าห้ามไปที่คุ้มเชียงแมนเด็ดขาด เนื่องจากที่นั่นเต็มไปด้วยอันตราย ความว่า

“เขาฝัน ผีของสุรเดชปรากฏร่าง หน้าตาบวมเฟะน้ำเหลืองเยิ้มน่าเกลียดน่ากลัวเหลือประมาณ...พี่โต...ผมมาเตือนพี่...อย่าไปคุ้มเชียงแมนเป็นชาติ..อันตราย”

(อนิลทิตา, 2543, น. 32)

หลังจากนั้นดำเกิงได้ลักลอบเข้าไป ณ คุ้มเชียงแมน ที่อยู่ของอนิลทิตาในร่างของโหมสุรางค์ สิ่งที่ได้ยินคือมีสิ่งประหลาดเข้ามารุมจิกทำร้าย ความว่า

“เสียงหนึ่งแหวกแหลมกลางอากาศ ช่วงวินาทีติดต่อกันอะไรอย่างหนึ่งพุ่งจากที่สูง โหมขุ้มทำร้าย เขายกแขนบังหน้าโดยสัญชาตญาณ เจ็บแปลบที่แขน...ที่ต้นคอ เสียงพิบ ๆ พุ่งจากที่สูงอีก มันขุ้มจิกตีทางด้านหลังหนุ่มผู้เคราะห์ร้ายกลิ้งหลุน ๆ ตกจากเนินดิน...สติสัมปะชัญญะของเขาดับวูบ ไม่อาจทราบได้ว่าเวลาผ่านไปนานเท่าใด ดำเกิงเริ่มรู้สึกตัว เผยอเปลือกตาขึ้น เจ็บปวดระบมทั่วสรรพางค์กาย”

(อนิลทิตา, 2543, น. 40)

ลักษณะของความฝันข้างต้น เกิดขึ้นกับตัวละครนางเอกของเรื่องเช่นกัน คือ ดาเรศ ฝันว่า “คุ่มประธานกับอีกห้า-หกหลังไฟไหม้ ดาเห็นคุณแม่วิ่งออกมาพอดีกับฝูงมนุษย์ผู้ชาย...มนุษย์ผู้ชายกลุ่มนั้นเป็นโรคเรื้อนทั้งหมด มันดักหน้าดักหลังรุมจะทำร้ายคุณแม่” (อนิลทิตา, 2543, น. 143) ความฝันของดาเรศดังกล่าว สอดคล้องกับจุดจบของอนิลทิตาในร่างโฉมสุรางค์ คือถูกบุรุษโรคเรื้อนรุมทำร้ายและร่างถูกเผาไหม้อยู่ท่ามกลางกองไฟ ความว่า

“พระเพลิงอยู่ในวงล้อม เพราะถูกต้นไม้เขียวรอบด้านดับไว้ ผมที่หงอกขาว โพลนจับแสงไฟเป็นสีแดง “นั่งโฉมสุรางค์...ฆาตกรอำมหิต ข้าต้องการชีวิตเอ็ง” เสียงตะโกนกรูกริ้วของพวกเขาภูฏั้ง...มันชูมือหงิกบวมฉุไล่จะบีบคอหล่อน...บัดนี้ไฟลามมาถึงคุ่มหลังที่หก...ส่วนหนึ่งของเรือนที่ล้ม ทัບอย่างน่าสยดสยอง...พระเพลิงลุกฮือทุกตำแหน่งของเรือน”

(อนิลทิตา, 2543, น. 1057-1059)

ความเชื่อเรื่องความฝันที่เป็นลางสังหรณ์บอกทั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วและเหตุการณ์ล่วงหน้าแก่ตัวละครที่ผู้วิจัยพบในตวับทนวนิยายทั้ง 3 เรื่องนั้นปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดว่าผู้แต่งจงใจที่จะเผยแพร่เรื่องราวการดำเนินเรื่องต่อไป ทั้งนี้ไม่เพียงแต่เจตนาจะเน้นย้ำความเชื่อเกี่ยวกับความฝันเพื่อความสมจริงเท่านั้นแต่ผู้แต่งสามารถนำความเชื่อดังกล่าวมาใช้เป็นเครื่องมือในการดึงดูดใจผู้อ่านให้ติดตามเรื่องราวที่ดำเนินต่อไปอย่างเข้มข้นและเพิ่มความอยากรู้อยากเห็นความเป็นไปในชะตาชีวิตของตัวละคร นอกจากนี้ยังพบความเชื่อโหราศาสตร์ที่เกี่ยวกับการทำนายทายทัก เช่น

ในเรื่อง **ทายาทอสูร** จะพบความเชื่อเกี่ยวกับการทำนายทายทักมากที่สุด เช่น การทำนายโชคชะตาหรือการตรวจดวงชะตา เจ้าโชนหรือวิญญาณตะขาบที่สิงอยู่ในร่างของวรนาฎซึ่งเป็นคุณยายของวรินทร์หรืออ้อย ผู้ที่เจ้าโชนจะสืบทอดทายาทตะขาบเป็นรายต่อไปต่อจากรนาฎ ได้วางแผนเพื่อที่จะเข้าไปอยู่ในบ้านของวรินทร์(ทายาทอสูร, 2543, น. 17) ขณะเดียวกันรัชโรจน์พี่ชายของวรินทร์ได้ไปดูดวงตรวจดวงชะตา ปู่เถียรผู้เชี่ยวชาญด้านไสยศาสตร์เกิดความกังวลเมื่อได้ตรวจดวงชะตาของรัชโรจน์เนื่องจากพบว่าปีศาจกำลังจะเข้ามาเอาชีวิตคนในครอบครัวของรัชโรจน์ ความว่า

“ปีศาจจอมอิทธิฤทธิ์ตนหนึ่ง สูงใหญ่ดำมะเมื่อม ดวงตาเขียวลุกโพลน อายุคงจะร่วมพันปี มันกำลังจะหาทางเข้าไปอยู่กับครอบครัวของโรจน์ ก่อความวิบัติและเอาชีวิตเด็กสาว...และเห็นบ้านโรจน์มีดขมขมัวหลายจุด”

(ทายาทอสูร, 2543, น. 22-23)

ขณะเดียวกันปู่เถียรยังใช้วิธีดังกล่าว คือ **การกำหนดอานาปานสติสำรวม** (ทายาทอสูร, 2543, น.122) จนเห็นภาพในนิมิตว่ามีสุรกายนั่งอยู่บนหลังคาบ้านของรัชโรจน์ ความว่า

“อสุรกายร่างสูงใหญ่ดำทะมึนนั่งจุ่มปุ๊กบนหลังคาบังกะโล...ภาพนิมิตย่อมไม่ชัดเจนเท่าภาพที่เห็นด้วยตาเปล่า...แม้กระนั้นก็ตาม ฉันแน่ใจว่าเป็นอสุรกายบุรุษเพศ”

(ทายาทอสุร, 2543, น.122-123)

นอกจากนี้ ก่อนที่วิญญาณของเจ้าโชนจะเข้ามาล้างแค้นตระกูลของพระยาเชลียง พบว่า ผู้เป็นพ่อของวินทร์ก็คือ โอฟาร ได้ให้ซินแสมังกรหรือหมอดูชาวจีนทำนายดวงชะตาโดยอาศัย **ตำรานรลักษณ์** ซึ่งปรากฏว่า

“โหงวเฮ้ง จัดอยู่ในชั้นมั่งคั่ง แต่ราศีเสื่อม...ตามตำรานรลักษณ์ นัยน์ตากับริมฝีปากของเสี้ยเจ้าชู้ลิก ตอนนี้อยู่มีทั้งบ้านใหญ่และบ้านเล็ก”

(ทายาทอสุร, 2543, น. 33-34)

เนื่องจากโอฟารเป็นนักธุรกิจที่ชื่นชอบการพยากรณ์หรือการดูดวงครั้งหนึ่งได้มีผู้ที่เกี่ยวข้องทางด้านโหราศาสตร์อีกคนหนึ่ง คือ เซียนเต้า ได้เตือนโอฟารว่า “อาถรรพณ์อุบาทว์ครอบคลุมนบ้านลื้อ คนที่เกะกะกิดขวางจะตายเป็นระนาว ลื้อสองพ่อลูกจะต้องปราบ มิฉะนั้นก็จะถูกปราบ ” (ทายาทอสุร, 2543, น. 250) และในตอนใกล้จบของเรื่องนั้น โอฟารก็ได้เสียชีวิตลงสอดคล้องกันกับคำเตือนของเซียนเต้า เนื่องจากไม่ยอมตกลงที่จะส่งตัววินทร์ให้สืบทอดทายาทวิญญาณตะขาบความว่า

“ฉันไม่ต้องการให้ลูกสาวเป็นปีศาจจำแลง คอยฆ่าผู้อื่นอย่างโหดเหี้ยมอำมหิต จำได้ไหม แม่ซีแสงบุญเคยสาปแช่งให้อสุรกายพันปีถึงกาลดับสูญด้วยพระขรรค์เทวดาที่ทรงมหิธานุภาพ ทันใดนั้น ท่อนไม้เหมาะมือฟาดลงที่คอเต็มเหนี่ยว...นายโอฟารล้มฟาด...”

(ทายาทอสุร, 2543, น. 607)

เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นเช่นเดียวกับพิมพ์พรในเรื่อง **นาคี** ที่หม่อว่มทำนายว่า “คุณเคราะห์ร้ายมากที่สุด...อาจจะตายได้...ภายในเจ็ดวัน” (นาคี, 2559, น. 55) หลังจากนั้นก็ยังทำนายไปถึงเรื่องของการรักว่าจะไม่สมหวังกับทศพลเนื่องจาก “มีอิทธิพลของผู้หญิงอื่นเข้ามาแทรก...เธอจะช่วงชิงพ่อรูปหล่อไปเสียก่อน” (นาคี, 2559, น. 55) และเมื่อเวลาผ่านไปคณะโบราณคดีของอาจารย์ทรศนัยก็กำหนดแผนการเดินทางด้วยการล่องแพกลับ แต่เกิดเหตุแพพลิกคว่ำทำให้พิมพ์พรหายตัวไปและพบว่าได้เสียชีวิตแล้วในภายหลังและถูกสับหรือฝังศพไว้

ความเชื่อเรื่องการทำนายทายทักนี้พบว่า ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นหนทางหรือเป็นที่พึ่งคลายความสงสัย วิตกกังวลของตัวละครที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาหรือหาทางออกให้กับตนเองได้ แม้แต่พิมพ์พรซึ่งเป็นนักศึกษาโบราณคดีที่ไม่เชื่อในเรื่องการทำนาย เมื่อได้ยินคำทำนายจากหม่อว่มว่าจะไม่สมหวังในเรื่องความรัก กลับเกิดความกังวลภายในจิตใจและสุดท้ายก็ตั้งคำถามกับหม่อว่มว่า “มีทางอื่นที่ดิฉันจะเอาชนะบ้างไหม” (นาคี, 2559, น. 56) เช่นเดียวกับกับรัชโรจน์ที่ไม่ เชื่อเรื่องราว

เกี่ยวกับการทำนายทายทักแต่ท้ายที่สุดก็เกิดความลึกลับสงสัยจนยอมให้ปุ่เถียรพิสูจนเรื่อง วิญญาณ
ตะขาบที่สิงอยู่ในร่างของวรรณภา(ทายาทอสูร, 2543, น. 123)

5.1.2.2 ฤกษ์-ยาม : อิทธิพลทางความคิดและความเชื่อของคนไทยสู่ตัวละคร

ความเชื่อเกี่ยวกับฤกษ์-ยาม เป็นความเชื่อหนึ่งที่คนไทยยึดถือและปฏิบัติกันมาตั้งแต่ใน
สมัยอดีตจนถึงปัจจุบัน เห็นได้จากการดำเนินชีวิตประจำวันคนไทยหลายคนยังคงยึดถือเรื่องฤกษ์ยาม
ในการที่จะปฏิบัติภารกิจสำคัญต่าง ๆ หรือเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต เช่น การดูฤกษ์ยามในการ
ซื้อรถ การดูสีของรถที่ถูกโฉลกกับตัวผู้ซื้อ หรือแม้แต่กระทั่งวัน เวลา และทิศทางในการขับรถออก
จากบริษัทจำหน่ายรถเป็นครั้งแรก สิ่งเหล่านี้ยังมีให้เห็นอยู่ในปัจจุบันเนื่องจากคนไทยมีความเชื่อมา
เป็นเวลาค่อนข้างนานว่า “หากประกอบกิจการงานใด ในฤกษ์ยามที่ดี กิจการนั้นจะสำเร็จสมดังประสงค์
ปราศจากปัญหาอุปสรรคทั้งปวง”(ป.รัตนปัญญา, 2538, น. 47)

ฤกษ์ที่กล่าวถึงข้างต้นนั้น หมายถึง คราวหรือเวลาที่เหมาะสมในการประกอบสิ่งที่เป็น
มงคลโดยอาศัยตำแหน่งของดาวฤกษ์ที่โคจรอยู่ ณ ขณะนั้นและมีมุมสัมพันธ์ที่ดีกับเจ้าของงาน หาก
โหราผู้ให้ฤกษ์คำนวณได้อย่างรอบคอบตามหลักการของการวางฤกษ์ กิจการนั้น ๆ ก็จะมีความสำเร็จ
ตามความเชื่อของบูรณะฤกษ์ โดยในงานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์เรื่องฤกษ์ตามคัมภีร์โหราศาสตร์ไทย
ที่มีผลต่อพุทธศาสนิกชนดังกล่าว พัทรี แก้วผลึกได้แบ่งประเภทของฤกษ์ไว้ 4 ประเภท ได้แก่ 1.
บูรณะฤกษ์ หมายถึง ฤกษ์ที่มีบาทฤกษ์ทั้ง 4 อยู่ในราศีเดียวกัน ถือเป็นฤกษ์มงคลมักนิยมใช้ในการวาง
ฤกษ์ตามกิจการนั้น ๆ เพื่อให้เกิดมงคล มีทั้งหมด 4 ฤกษ์ ได้แก่ มหัทธโน คือ ฤกษ์แห่งทรัพย์ ความ
มั่งคั่งร่ำรวย ภูมิปาโล คือ ฤกษ์ของความมั่นคงยั่งยืน เทวีและราชาฤกษ์ คือ ฤกษ์แห่งความมีหลักมี
ฐาน การได้คู่ครองดี การรับราชการ 2) ฉินทฤกษ์ หมายถึง เป็นฤกษ์ที่ใช้กับความเด็ดขาด เหมาะ
สำหรับการ ตัดสินคดีความ การปราบโจรผู้ร้าย การประกอบอาถรรพ์ศาสตร์ ลงเลขยันต์ทางไสย
ศาสตร์ 3) พินทุฤกษ์ หมายถึง เป็นฤกษ์ที่เหมาะสมกับกิจการสาธารณะ กิจการเกี่ยวกับความบันเทิง
การค้าขาย การต่างประเทศ 4) ชันธฤกษ์ หมายถึง จุดเชื่อมต่อระหว่างราศีธาตุน้ำและธาตุไฟ 6 จุด
คือ ฤกษ์สมโนและทลิตโท ฤกษ์ทั้งสองนี้เป็นกลางไม่ให้ทั้งคุณและโทษที่โดดเด่น โดยฤกษ์นี้ห้ามมิให้
กำหนดเป็นฤกษ์ประกอบการศุภมงคล(พัทรี แก้วผลึก, 2561, น. 28- 36)

นอกจากนี้งานวิจัยดังกล่าว ยังกล่าวถึงทัศนะเรื่องฤกษ์ที่ปรากฏในสังคมไว้ 2 มุมมอง
ได้แก่ 1) ฤกษ์งามยามดีในคติทางโลก คือ สังคมมนุษย์ส่วนมากนิยมกันสืบมาว่าวันเวลาใดที่
ประกอบด้วยส่วนดี คือ เป็นเดช เป็นศรี เป็นมุละ เป็นอุตสาหะ เป็นมนตรี เป็นราชาฤกษ์ เป็นเทวีฤกษ์
เป็นมหัทธโนฤกษ์ เป็นสุภะ เป็นกัมมะ เป็นลาภะ เป็นต้น เหล่านี้มีมากที่สุดเท่าที่จะมากได้และ
ประกอบด้วยส่วนเสีย คือ เป็นอุบาทว์ เป็นโลกาธิราช เป็นกาลกรรม เป็นอริ เป็นมรณะ เป็นวินาศ
เป็นต้น เหล่านี้มีน้อยที่สุดเท่าที่จะหลีกเลี่ยงได้ พร้อมทั้งอาจารย์ผู้ให้ฤกษ์นั้นก็เป็นผู้ทรงวิทยาคุณทาง
โหราศาสตร์ มีชื่อเสียงปรากฏเป็นที่ยอมรับนับถือของมหาชนทั่วไปในท้องถิ่นนั้นว่าวันเวลาฤกษ์
ดังกล่าว สังคมมนุษย์เรานิยมยอมรับนับถือ เชื่อได้ด้วยความแน่ใจว่าเป็นฤกษ์งามยามดี สำหรับ
ประกอบพิธีมงคลนั้น ๆ 2) ฤกษ์งามยามดีในคติทางธรรมโดยอ้างอิงตามพระไตรปิฎก(อง.ทุก.(ไทย)
๒๐/๑๕๖/๓๙๙-๔๐๐) คือ ตามคำสอนทางพระพุทธศาสนา สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า
ทรงสอนพุทธบริษัทเรื่องฤกษ์งามยามดีตามความเป็นจริงว่าในสุปัพพัตถสูตร แปลความได้ว่า สัตว์

ประพตีสุจริตกายวาทาใจในเวลาเช้า เช้าวันนั้นย่อมเป็นเช้าที่ดีของสัตว์เหล่านั้น ประพตีสุจริตกาย วาทา ใจในเวลาเที่ยง เที่ยงวันนั้นย่อมเป็นเที่ยงที่ดีของสัตว์เหล่านั้น ประพตีสุจริตกาย วาทา ใจในเวลาเย็น เย็นวันนั้นย่อมเป็นเย็นที่ดีของสัตว์เหล่านั้น แต่อย่างไรก็ตามผลงานวิจัยดังกล่าวกลับพบว่า ในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาทมีประเด็นที่น่าสนใจ คือ ความเชื่อเรื่องฤกษ์หรือกลุ่มดาวนักษัตรและดาว นพเคราะห์ต่าง ๆ มีอิทธิพลในการดำเนินชีวิตของพระพุทธองค์เอง ไม่ว่าจะเป็นขณะที่ทรงประสูติ ตรัสรู้ และเสด็จดับขันธปรินิพพาน ก็มีกลุ่มดาวนักษัตรปรากฏให้เห็น จึงเห็นได้ว่าความรู้ในด้านดาราศาสตร์มีมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาล โดยมีการศึกษาสืบต่อกันมาให้หมู่พราหมณ์ เมื่อพุทธศาสนาอุบัติขึ้น พระพุทธองค์ทรงสอนให้เชื่อในเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรม มิใช่ด้วยอิทธิพลของดาวนักษัตร หรือฤกษ์ยามใด ๆ แต่อย่างไรก็ตาม ทรงมีข้อยกเว้นให้พระภิกษุศึกษาในเรื่องของดาวนักษัตรได้เพื่อ เป็นประโยชน์ในการลงอุโบสถ มิใช่นำมาในการทำนายทายทัก(พัชรี แก้วผลึก, 2561, น. 79- 91)

การไม่ปฏิเสธความรู้ทางด้านโหราศาสตร์ดังกล่าวที่มีตั้งแต่อดีต ส่งผลให้ความเชื่อเรื่อง ฤกษ์-ยาม ปรากฏควบคู่กันมากับพุทธศาสนาอย่างกลมกลืนและส่งผลกระทบต่อความคิดและการตัดสินใจ ต่าง ๆ ในการประกอบกิจหรือพิธีสำคัญต่าง ๆ ของชาวพุทธไม่ต้อยไปกว่าความเชื่อเรื่องของกรรมดี กรรมชั่วเห็นได้จากการศึกษาความเชื่อเรื่องฤกษ์-ยามในนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติ ทั้ง 3 เรื่อง ได้แก่ อนิลทิตา นาคี และทายาทอสูร ผู้วิจัยพบความเชื่อเกี่ยวกับฤกษ์-ยาม

ในเรื่อง **นาคี** กำนันแยมและคณะ รวมถึงชาวบ้านในหมู่บ้านดอนไม้ป่าต่างเกรงกลัวการ เกิดเหตุสุริยคราส เนื่องจากเชื่อกันว่าเกี่ยวข้องกับพญานาคโดยเชื่อว่า “เจ้าแม่นาคีสำแดงฤทธิ์เกิดสุ ริยคราส” (นาคี, 2559, น. 12) ดังนั้นจึงมีการทำนายหรือ **คำนวณวัน**ที่จะเกิดสุริยคราสโดยหมอ่อม ด้วยวิธีการทางโหราศาสตร์ ความว่า

“จดเลขฆานาที่ลงในสมุดคิดบวกลบคูณหารอยู่นาน เปิดดูปุมโหราศาสตร์อีก ครั้งก่อนจะยืนยันว่า ถ้าฉันคำนวณไม่ผิด นับจากวันนี้ไปอีกเจ็ดวันจะมีสุริยคราส กำนันแยมกับนายคงส์ปเหร่อสะดุ้ง สีหน้าแสดงความหวาดกลัว”

(นาคี, 2559, น. 53)

ในเรื่อง **ทายาทอสูร** ก็ปรากฏความเชื่อในเรื่องฤกษ์-ยามผ่านบทสนทนาของมหาจรวัยซึ่ง เป็นผู้มีความรู้ด้านไสยศาสตร์ที่บาร์ชโรจน์พี่ชายของวรินทร์ที่พยายามจะวางแผนปราบวิญญาณตะขาบ แต่เกิดใจร้อนกลัวจะไม่ทันการณ์ แต่มหาจรวัยได้ห้ามปราบไว้เนื่องจากจำเป็นต้องดูฤกษ์-ยามก่อน ความว่า

“อย่าเพิ่งใจร้อนพ่อหนุ่ม พิธีเขาจะไม่เริ่มตอนดวงตะวันชิงพลบ คำก็คำไปเลย หรือไม่ก็กลางวัน”

(ทายาทอสูร, 2543, น. 577)

ข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นความเชื่อเรื่อง **ตะวันชิงพลบ**หรือช่วงเวลาใกล้ค่ำและสังเกต ได้ว่าผู้ที่มีบทบาทความเชื่อเรื่องฤกษ์-ยามที่ปรากฏในนวนิยายทั้ง 2 เรื่องนั้น จะเป็นผู้ที่ได้รับบทบาท เป็นผู้ที่มีความรู้ด้านไสยศาสตร์หรือสิ่งเหนือธรรมชาติและเมื่อพิจารณาจะเห็นว่าบทบาทดังกล่าวกลับ มีอิทธิพลต่อความคิดและความเชื่อของผู้ที่อยู่รอบข้าง เห็นได้ชัดจากพฤติกรรมของกำนันแยมในเรื่อง

นาคี เมื่อได้ยินคำทำนายของหมออ่วมก็มี “สีหน้าแสดงความหวาดกลัว” (นาคี, 2559, น. 53) หรือ แม้แต่รัชโรจน์ในเรื่อง **ทนายทอสูร** ซึ่งเป็นเด็กหนุ่มใหม่และเชื่อข้อมูลที่พิสูจน์ได้ด้วยวิทยาศาสตร์มาตลอดกลับเชื่อและทำตามคำสั่งของมหาจรรยาซึ่งเป็นอดีตเจ้าอาวาสผู้มีความรู้ด้านวิชาไสยศาสตร์ เช่นเดียวกับหมออ่วม

ความเชื่อเรื่องฤกษ์-ยามที่ปรากฏในนวนิยายทั้ง 2 เรื่อง สังเกตได้ว่าแม้การปรากฏจะน้อย แต่ในการปรากฏนั้นก็กลับเป็นเหตุการณ์ที่นำไปสู่การคิดหรือการตัดสินใจกระทำการสำคัญต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการดำเนินเรื่องเป็นอย่างมาก เช่น การคำนวณวันเกิดสุริยคราสตามพื้นฐานความเชื่อเรื่อง ฤกษ์-ยามของตัวละครเรื่องนาคี ส่งผลให้ตัวละครเกิดความตระหนกและตื่นตัวทำให้ฝ่ายก้านนั้ยมั้ จำเป็นจะต้องเร่งรีบในการคิดหาวิธีกำจัดคำแก้วให้ไ้ก่อนจะถึงวันเกิดสุริยคราส

5.1.3 ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์

ราชบัณฑิตยสถาน(2554) ได้ให้ความหมายของรากศัพท์คำว่า ไสยศาสตร์ไว้ว่า มาจากคำว่า ไสย, ไสย- หมายถึง “ลัทธิอันเนื่องด้วยเวทมนตร์คาถาซึ่งเชื่อว่าได้มาจากพราหมณ์ เช่น ถูกคุณถูก ไสย” ซึ่งสอดคล้องกันกับพระมหาบุญนำ กุลภักดี ที่ได้กล่าวถึงความหมายของไสยศาสตร์ไว้ว่า หมายถึง ลัทธิความเชื่อที่เนื่องด้วยเวทมนตร์คาถาที่ได้รับมาจากพราหมณ์ เป็นความเชื่อในสิ่งลึกลับที่อยู่เหนือธรรมชาติและไม่สามารถอธิบายเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ได้ แต่เกิดขึ้นจากการฝึกฝนอย่างจริงจังตามพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ด้วยการรวมอำนาจจิตหรือพลังจิตในการใช้คาถาและพิธีกรรมที่ศักดิ์สิทธิ์ในการบังคับเทพเจ้าให้เป็นผู้กลางในการประกอบพิธีให้สำเร็จผล นอกจากนี้ยังสามารถกำหนดวิถีชีวิตมนุษย์ในด้านแนวคิดและพฤติกรรม เนื่องจากทำให้เกิดความเชื่อมั่นและความสบายใจในหน้าที่การงาน ความเชื่อทางไสยศาสตร์จึงมีการสืบทอดและปลูกฝังสืบทอดกันมา โดยบางครั้งผู้ที่ยึดถือจะแสดงพฤติกรรมออกมาให้เห็นชัดเจนภายนอก เช่น การสักยันต์ร่างกาย การแขวนเครื่องรางของขลัง หรือทางจิตใจ เช่น การท่องบ่นคาถา การยึดมั่นในสิ่งศักดิ์สิทธิ์และฝากความหวังไว้กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยด้านดีนั้นสามารถใช้เป็นกำลังใจส่วนด้านร้ายสามารถใช้ทำร้ายผู้อื่นได้(พระมหาบุญนำ กุลภักดี, 2555, น. 9-10) และสอดคล้องกันกับ ขนิษฐา จิตชินะกุลที่ได้กล่าวถึงไสยศาสตร์ ไว้ว่า

“ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ เป็นความเชื่อที่เร้นลับยากแก่การพิสูจน์และผู้ที่มีความรู้ทางไสยศาสตร์ก็คือผู้ที่รู้เวทมนตร์คาถาอาคม มีเครื่องของขลังที่มีอำนาจลึกลับสามารถนำมาใช้ประโยชน์ตามที่ต้องการ...ใช้ได้ทั้งในการ ป้องกันตัวและรวมไปถึงการใช้เพื่อทำร้ายผู้อื่นได้ด้วย”

(ขนิษฐา จิตชินะกุล, 2545, น. 43)

ในทางพุทธศาสนาก็มีความเชื่อว่าพระอรหันต์ คือ ผู้วิเศษหรือผู้มีฤทธิ์ มีปาฏิหาริย์ ดลบันดาลสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่เหนือความสามารถของมนุษย์ทั่วไปให้เกิดขึ้นได้ เหาะเหินเดินอากาศได้ มีหุทิพย์ตาทิพย์ เพราะฉะนั้นจึงเป็นความเชื่อว่าคุณใดบรรลุเป็นพระอรหันต์แล้ว ก็จะมีฤทธิ์เหล่านี้ เห็นได้ว่าเมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้ใหม่ ๆ เสด็จออกประกาศศาสนาเข้าไปประดิษฐานพระพุทธศาสนา

ในเมืองราชคฤห์ก็ทรงพิจารณาว่าจะต้องไปโปรดชฎิล 3 พี่น้องก่อน เพราะว่าชฎิล 3 พี่น้องนั้นเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านเมืองราชคฤห์ เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จเข้าไป ชฎิลที่พบก่อนคือ อรุเวลกัสสปะ ซึ่งเป็นผู้ที่ถือเอาอิทธิปาฏิหาริย์เป็นเครื่องวัดว่า ถ้าพระพุทธเจ้าไม่มีอิทธิปาฏิหาริย์ก็ยิ่งถือว่ายังไม่ได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ จนกระทั่งเมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงให้เห็นว่าพระองค์มีฤทธิ์มีอิทธิปาฏิหาริย์เหนือกว่าชฎิลเหล่านั้น ชฎิลจึงยอมรับแล้วยอมฟังธรรม ดังนั้นเมื่อพระพุทธเจ้าประกาศพระศาสนา พระองค์จึงต้องใช้อิทธิปาฏิหาริย์เพื่อปราบอิทธิปาฏิหาริย์บ่อย ๆ และพระองค์ได้ตรัสหลักการในเรื่องนี้ว่า ปาฏิหาริย์มี 3 อย่าง คือ 1. อิทธิปาฏิหาริย์ คือ การแสดงฤทธิ์ได้ 2. อาเทศนาปาฏิหาริย์ คือ การตกใจ การทลายใจ รู้ความคิดของผู้อื่นได้ 3. อนุสาสนี ปาฏิหาริย์ คือ คำสอนที่ทำให้เกิดปัญญาให้เห็นความจริง และพระองค์ได้ตรัสว่า เราจึงเรียกอิทธิปาฏิหาริย์และอาเทศนาปาฏิหาริย์ เราสรรเสริญแต่อนุสาสนีปาฏิหาริย์เท่านั้น นี่คือหลักการของ พระพุทธศาสนา แม้พระพุทธเจ้าจะทรงมีอิทธิปาฏิหาริย์ก็จะทรงใช้ฤทธิ์ปราบฤทธิ์ คือ ใช้ฤทธิ์เพื่อให้ เขายอมฟังธรรม เมื่อเขายอมแล้วต่อจากนั้นพระองค์ก็ทรงแสดงแต่ธรรมต่อ ๆ ไป(พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตโต), 2539 น. 20-22) เช่นเดียวกันกับที่พระโมคคัลลานะใช้อิทธิฤทธิ์แปลงกายเป็นพญานาคเพื่อไปปราบนั้น โทปนันทะซึ่งเป็นพญานาคที่ลุ่มหลงในอัตตาของตนเองจนยอมฟังธรรมจากพระพุทธองค์ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวไปข้างต้นในประเด็นความเชื่อเกี่ยวกับตำนานพญานาค

ข้อความที่กล่าวถึงท่าทีของพุทธศาสนาที่มีต่อเรื่องราวทางไสยศาสตร์หรืออิทธิปาฏิหาริย์ข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการมีอยู่ของอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติที่ไม่สามารถอธิบายด้วยหลักการทางวิทยาศาสตร์ได้แต่สามารถให้ข้อมูลในเชิงการปรากฏหรือการมีอยู่ของความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์หรือการใช้พลังเหนือธรรมชาติในทางที่เป็นคุณหรือเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ในที่นี้คือการใช้อิทธิปาฏิหาริย์เพื่อจูงใจให้เกิดความศรัทธาในตัวบุคคลและนำไปสู่การโปรดให้รู้แจ้งถึงหลักธรรมซึ่งเป็นแก่นแท้ของพุทธศาสนา

ประเทศไทยได้รับเอาวัฒนธรรมความเชื่อเหล่านี้มาจากประเทศเพื่อนบ้านหรือจากการเผยแพร่ลัทธิต่าง ๆ โดยเฉพาะลัทธิพราหมณ์ ซึ่งเห็นได้จากพิธีกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับบ้านเมือง เช่น พิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ การวางเสาหลักเมือง พิธีโล้ชิงช้า พิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยา เป็นต้น หรือพิธีกรรมที่เกี่ยวกับสามัญชน เช่น พิธีโกนจุก พิธีขึ้นบ้านใหม่ พิธีวางเสาเอก ซึ่งเป็นพิธีกรรมที่มีความศักดิ์สิทธิ์และเป็นพิธีสร้างความสิริมงคลแก่ผู้กระทำทั้งสิ้น(หม่อมน้อย, 2552, น. 7)

ดังนั้น ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์จึงถูกยึดถือปฏิบัติกันอย่างกว้างขวางปรากฏอยู่ในทุกชาติทุกภาษา ไม่ว่าจะเป็นชนชาติที่จัดว่าด้อยความเจริญ เช่น ชนเผ่าต่าง ๆ หรือคนป่า หรือใน กลุ่มชาติที่เจริญแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส เพราะความเชื่อทาง ไสยศาสตร์เป็นความเชื่อที่มีมา ตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์และยังเหลือค้ำมาจนถึงปัจจุบันและในประเทศไทยปรากฏเรื่องความเชื่อทางไสยศาสตร์อยู่อย่างชัดเจนในวรรณคดี ตั้งแต่สมัยสุโขทัย เช่น ในหลักศิลาจารึกหลักที่ 1 ด้านที่ 2 กล่าวถึงการนับถือผีไว้หลายตอน...ในวรรณคดีไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาที่มีอยู่หลายเรื่องที่กล่าวถึงความเชื่อทางด้านไสยศาสตร์ เช่น ในประกาศโองการแข่งน้ำโคลงห้า มีการอัญเชิญ กล่าวเชิญบรรดาเทพเจ้าและภูติผีต่าง ๆ มาเป็นพยานและลงโทษคนคด...ในลิลิตพระลอซึ่งเป็นวรรณคดีสมัยกรุงศรีอยุธยาเช่นกัน ก็ปรากฏเรื่องราวเกี่ยวกับไสยศาสตร์หลายตอน เช่น ตอนปู่เจ้าเรียกผีมาใช้ก่อนส่ง

สลาหิโรไปที่พระลอ หรือแม้แต่ในวรรณคดีสมัยรัตนโกสินทร์ก็ยังมีเรื่องราวของไสยศาสตร์ที่เด่นชัด คือ เรื่องเสภาขุนช้างขุนแผน เช่น ตอนพลาญงามไปเรียนไสยศาสตร์(เรไร สืบสุข, 2521, น. 6-10)

ในวรรณกรรมปัจจุบันอย่างนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติก็ปรากฏความเชื่อทางด้านไสยศาสตร์อยู่มากมายและพบว่าผู้แต่งได้นำความเชื่อดังกล่าวมาเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการคิดและเป็นทางเลือกในแก้ปัญหาของตัวละครโดยใช้ความเชื่อดังกล่าวในแง่ของ “การป้องกัน” และ “ทำลายล้าง” ผู้อื่น ในนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติของ ตรี อภิรัม ทั้ง 3 เรื่องนั้น ผู้วิจัยพบการปรากฏของความเชื่อด้านไสยศาสตร์ 2 ประเด็นด้วยกัน ดังนี้

5.1.3.1 พิธีกรรมทางไสยศาสตร์ : ผลผลิตทางความเชื่อในแง่รูปธรรม

ความเชื่อและพิธีกรรม เป็นสิ่งที่เกิดต่อเนื่องกันและส่วนใหญ่มักปรากฏควบคู่กันเสมอ เมื่อความเชื่อ(นามธรรม)ได้เกิดขึ้น พิธีกรรม(รูปธรรม) จึงปรากฏให้เห็นตามมา เช่น หากเชื่อว่า พญานาคมีอยู่จริงก็ย่อมมีพิธีกรรมสำคัญเกิดขึ้น คือ การจัดพิธีบูชาหรือบวงสรวงเพื่อเป็นความเป็นสิริมงคลหรือแม้แต่การทำพิธีเพื่อหวังโชคลาภหรือความราบรื่นต่าง ๆ ในชีวิต ดังนั้น ความเชื่อที่ดำรงอยู่ในสังคมอาจสังเกตได้ชัดเจนจากพิธีกรรมที่ยังดำรงอยู่เช่นกัน พิธีกรรมจึงเป็นเครื่องสะท้อนการดำรงอยู่ของความเชื่อได้เป็นอย่างดี เช่น ในงานวิจัยเรื่อง การศึกษาพิธีกรรมบวงสรวงผีบรรพบุรุษของ หมอลำผีฟ้า บ้านโนนทอง ตำบลหนองจิก อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม มีส่วนการศึกษาเกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรมซึ่งเกิดจากความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษและในแต่ละปีนั้นก็มีการประกอบพิธีบวงสรวงโดยการเซ่นไหว้เครื่องเซ่น เช่น เครื่องเซ่นประเภทขันธุ์ 5 ได้แก่ เทียนเล็ก 10 เล่ม (5คู่), ดอกจำปาดอกตูม 10 ดอก (5คู่), ดอกจำปาดอกบาน 10 ดอก (5คู่), ขันหรือจาน 1 ใบ ซึ่งการประกอบพิธีกรรมดังกล่าวมีความเชื่อมโยงกับความเชื่อความศรัทธาในหลักธรรมทางพุทธ ศาสนา อย่างมีนัยสำคัญ คือ เครื่องเซ่นประเภทขันธุ์ 5 ดังกล่าว สื่อถึงหลักธรรมเรื่องขันธุ์ 5 หรือเบญจ ขันธุ์ อันหมายถึง กองแห่งรูปธรรมและนามธรรมห้าหมวดที่ประสมกันเข้าเป็นชีวิต ประกอบไปด้วยรูป ขันธุ์ เวทนาขันธุ์ สัญญาขันธุ์ สังขารขันธุ์ วิญญาณขันธุ์ (จินดา แก่นสมบัติ, 2552, น. 67-68)

ตัวอย่างพิธีกรรมที่เกิดขึ้นในสังคมไทยข้างต้น เกิดจากรากฐานของความเชื่อ 2 ประการ คือ ความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษและความเชื่อเรื่องหลักธรรมในพุทธศาสนา ซึ่งมองใน ภาพรวมได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่าความเชื่อและพิธีกรรมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นควบคู่กัน จากงานวิจัยข้างต้น แม้จะ มีความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษเป็นหลักแต่ในการประกอบพิธีกรรมนั้นก็ให้ความสำคัญกับหลักธรรมทาง พุทธ ศาสนาแฝงอยู่โดยให้ตระหนักถึงการรวมเข้าหรือเหตุแห่งการเกิดทุกข์ทั้งปวง จึงแสดงให้เห็นว่า พิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นย่อมมีที่มาที่ไปหรือมีเหตุมีผลของการเกิดขึ้นเสมอ

นวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติทั้ง 3 เรื่อง พบการปรากฏของพิธีกรรมต่าง ๆ ด้านไสยศาสตร์ ผ่านพฤติกรรมของตัวละครเหนือธรรมชาติ เช่น ในเรื่อง **นาคี** เมื่อมีการตายเกิดขึ้นใกล้กับวันที่ จะเกิดสุริยคราสชาวบ้านถือว่าเป็นเหตุการณ์ที่ธรรมดาเนื่องจากกลายเป็นประเพณีไปแล้ว ความ ว่า

“ชาวบ้านถือว่าคนตายวันสุริยคราสสุกชีวิตสังเวชนางพญานาคี จึงไม่ยอมมา
แจ้งความ มันจึงกลายเป็นประเพณีของเรา”

(นาคี, 2559, น. 113-114)

ประเด็นนี้ ถือได้ว่าการตายของชาวบ้านเป็นการบูชาญี่ ให้กับสิ่งลึกลับเหนือธรรมชาติ และการที่ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นเช่นนั้นอาจเกิดมาจากการฝังรากลึกของความเชื่อเรื่องพญานาคจึงมอง การตายของคนในหมู่บ้านกลายเป็นประเพณีที่ถูกละเลย ทั้งนี้เพื่อแสดงความเคารพหรือแสดงความจำยอมต่ออำนาจเหนือธรรมชาติ โดยในที่นี้เป็นการบูชาญี่โดยใช้ชีวิตมนุษย์เป็นเครื่องเช่นไหว้ บูชา ซึ่งสอดคล้องกับการให้ความหมายของคำว่าบูชาญี่ในรายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาวิเคราะห์ การบูชาญี่ในกฎทันตสูตรว่า การบูชาญี่ หมายถึง การบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือสิ่งที่ตนเคารพนับถือ เช่น เทพเจ้าหรือผีต่าง ๆ โดยการเซ่นสรวง บวงสรวง อ้อนวอน เพื่อหวังพึ่งพาอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือ สิ่งที่ตนเคารพนับถือให้มาบันดาลผลที่ตนต้องการ เป็นการบูชาที่มีมาแต่โบราณกาลและมีมาจนถึง ปัจจุบัน จัดเป็นพิธีที่มีรูปแบบอันหลากหลายซึ่งรู้จักกันดีในระบบศาสนาที่นับถือหรือเชื่อเรื่องเทพเจ้า (เทวนิยม) เช่น ศาสนาพราหมณ์ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะศาสนาพราหมณ์นั้นถือกัน ว่าการบูชาญี่เป็นพิธีกรรมที่มีความสำคัญมาก(สมชัย ศรีนอกและคณะ, 2551, น. 28) เช่นเดียวกับ เจ้าโชนในเรื่องทนายทอสูร ที่ “จัดพิธีบูชาญี่ตัวเจ้าโชนเอง” (ทนายทอสูร, 2543, น. 9) เพราะมีความเชื่อว่าจะสามารถกลายเป็นวิญญาณร้าย “แทรกในตัวตุ๊กตาสังคโลก” (ทนายทอสูร, 2543, น. 9) เพื่อแก้แค้นทนายทอของพระยาเชลียงสืบไป

แม้แต่ความเชื่อเรื่องของคลังที่เชื่อว่าสามารถช่วยให้เกิดความราบรื่นหรือช่วยป้องกันภัยก็ จะต้องผ่านการประกอบพิธีกรรมปลุกเสกวัตถุหรือสิ่งนั้น ๆ เช่น พิธีปลุกเสกผิติดิบ ในเรื่องทนายทอสูร วรรณคดีต้องการปลุกเสกผิติดิบเพื่อช่วยขับไล่ผู้คนที่ตนเองรู้สึกไม่พอใจ ความว่า

“จุดเทียนขี้ผึ้งเล่มโตหน้าแท่นตุ๊กตาทอสูร มือลูบวัตถุติดเผาสังคโลก ปาก
ขมุขมิบท่องคาถาภาษาภูโ بسی แล้วสรุปลุสสุดท้ายว่า ปิตาจและบริวารของข้า จงหาทาง
ไล่พวกมันออกไปจากมุมซอกกริมกำแพงรั้ว”

(ทนายทอสูร, 2543, น. 275)

พิธีปลุกเสกผิติดิบข้างต้นคล้ายคลึงกับพิธีเรียกวิญญาณ ในเรื่องอนิลทิตา ที่แม่เผ่านายิกี้ ใช้เรียกวิญญาณของโหมสรูรางค์มาเพื่อใช้ให้ไปทำลายวานอสุรกายซึ่งเป็นบริวารของอนิลทิตาโดยการ สวดมนต์และอาศัยอำนาจจากท้าวเวสสุวรรณที่เชื่อกันว่าเป็นเทพแห่งผี ความว่า

“สวดพระเวทย์ครบเจ็ดคาบ...ด้วยอำนาจแห่งท้าวเวสสุวรรณ วิญญาณของโหม
สรูรางค์อยู่ที่ไหน จงมาปรากฏตัวที่นี่ พายุปั่นป่วนฟ้าคำรน คำรามติดต่อกัน แลบสว่าง
จ้า”

(อนิลทิตา, 2543, น. 394)

นอกจากนี้ เขียนเต้าหรือหมอดูชาวจีนในเรื่องทนายทอสูร ซึ่งมีความเชื่อเรื่องเทพของจีน คือเจ้าแม่กวนอิมหรือพระโพธิสัตว์กวนอิม ดังนั้นจึงมั่นใจว่าการทำพิธีปลุกเสกน้ำมันต์จากเจ้าแม่ กวนอิมจะสามารถช่วยปราบเจ้าโชนได้โดยการให้รัชนีโรจน์นำน้ำมันต์ไปให้วรรณานุกิน ความว่า

“ผสมในอาหารหรือเครื่องดื่มให้อีกิน ต่อจากนั้นแม่มดก็จะชักแต่ก ๆ หน้าตาแก่ หง่อม...จอมปีศาจก็จะสิ้นฤทธิ์ หมดโอกาสสืบทายาท”

(ทนายทอสูร, 2543, น. 230)

แม้แต่ฝ่ายตัวละครพระเอกที่มีความเชื่อเรื่องพระขรรค์เทวดาซึ่งใช้ปราบเจ้าโขนได้ ก็ยังกล่าวถึง**พิธีปลุกเสกพระขรรค์** ผ่านบทสนทนากับบวรินทร์ ความว่า

“ต้นแบบ เราเรียกพระขรรค์เทวดา เกจิอาจารย์ปลุกเสกสร้างขึ้นตั้งแต่ต้นสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระขรรค์เงินตกทอดเป็นสมบัติหลายชั่วคน จนกระทั่งมาอยู่กับคุณปู่ของทรธศน์ ที่เราห้อยคอเป็นชิ้นส่วนจำลอง เราเอาไปใส่พานร่วมกับต้นแบบเจ็ดวัน เจ็ดคืนก่อนที่คุณปู่จะแจกจ่ายแก่สมาชิก”

(ทนายทอสูร, 2543, น. 83)

ตัวอย่างที่ผู้วิจัยยกมานั้น เห็นได้ว่าพิธีกรรมข้างต้นเกิดขึ้นจากมีความเชื่อเป็นพื้นฐานโดย “นำมาสู่การปฏิบัติในรูปแบบของพิธีกรรมทั้งนี้อาจกระทำเพื่อการอ้อนวอน ต่อร่อง หรือขอความช่วยเหลือจากสิ่งที่อยู่นอกเหนือธรรมชาติ”(อาหมัดอัลซารีย์ มูเก็ม, 2559, น. 21) เพื่อให้ผู้กระทำหรือผู้ที่มีความเชื่อนั้น ๆ บรรลุตามวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ยังพบว่าสื่อสำคัญในการประกอบ พิธีกรรมทางความเชื่อในนวนิยาย ส่วนใหญ่แล้วจะใช้**เวทมนตร์คาถาหรือคาถาอาคม**เข้ามาเป็นสื่อกลางหรือเป็นเครื่องมือหนึ่งในการประกอบพิธี

5.1.3.2 วัตถุของคลัง : สัญลักษณ์การป้องกันภัยหรือเครื่องมือสะท้อน ความรุนแรง

ความเชื่อเรื่องวัตถุของคลัง เป็นความเชื่อที่มีความสัมพันธ์กับความเชื่อทางไสยศาสตร์โดยตรง เนื่องจากส่วนใหญ่จะเป็นองค์ประกอบสำคัญในการทำพิธีทางไสยศาสตร์ โดยมี ลักษณะสำคัญคือ “เป็นสิ่งที่มนุษย์อุปโลกน์ว่ามีความศักดิ์สิทธิ์ มีอำนาจมีปาฏิหาริย์สามารถดล บันดาลให้เกิดสิ่งที่เป็นคุณและโทษแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องได้” (ป.รัตนปัญญา, 2538, น. 27)

ตามความหมายนี้ อาจสรุปได้ว่า **วัตถุของคลัง** เป็นเครื่องมือสำคัญของมนุษย์ที่จะช่วยให้ตนเองได้มาซึ่งความ ปราศจากทุกประการซึ่งเกินขอบเขตความสามารถที่มนุษย์จะพึงกระทำได้หรือเป็นเครื่องมือที่ช่วยใน การป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ รวมไปถึงเป็นที่พึ่งทางจิตใจให้แก่ผู้ที่ครอบครอง และในขณะเดียวกันก็ใช้ในการทำร้ายผู้อื่นได้ด้วย “ของคลังที่คนไทยเคารพนับถือ เช่น เครื่องราง (เป็นสิ่งที่ต้องแขวไว้ในรางที่หล่อด้วยน้ำมัน เช่น ตะกรุด พระ ผ้ายันต์ ลูกอม) สิ่งของบรรพบุรุษ (เช่น ผ้าถุง แหวน กำไล ต่างหู) อวัยวะสัตว์(เช่น เล็บเสือ เขี้ยวเสือ งาช้าง) รูปเคารพต่าง ๆ(เช่น ลูกกรอก กุมารทอง นางกวัก ปลัดขิก) เป็นต้น” (ป.รัตนปัญญา, 2538, น. 29)

การศึกษาความเชื่อเรื่องวัตถุของคลังในนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติทั้ง 3 เรื่อง พบว่าตัวละครได้ใช้วัตถุของคลังด้วยวัตถุประสงค์ 2 ประการหลัก คือ เพื่อป้องกันภัยและใช้ในการทำร้ายหรือทำลายฝ่ายตรงข้าม แต่อย่างไรก็ตามการป้องกันภัยดังกล่าวก็น่าจะแฝงไปด้วยความรุนแรง ดังนั้นการศึกษาความเชื่อเรื่องวัตถุของคลังในนวนิยายทั้ง 3 เรื่อง ปรากฏให้เห็นชัดว่าผู้แต่งมีเจตนาที่จะใช้อุณหภูมิของคลังไปในทางลบ กล่าวคือ ใช้สะท้อนให้เห็นถึงการแก้ปัญหาโดยใช้ความรุนแรง

เพื่อระงับความรุนแรง เช่น ในเรื่องอนิลทิตา แม่เฒ่านายิกิใช้รูปเคารพ คือ รูปปั้นที่ทำจากดินเจ็ดป่าช้าเพื่อปั้นเป็นสื่อวัตถุในการใช้ปราบอนิลทิตา ความว่า

“ไกรลาสนั่งชมอาจารย์ประกอบพิธีกรรม แม่เฒ่านายิกิใช้ดินเจ็ดป่าช้าผสมกับ วานบดปั้นเป็นรูปผู้หญิงนั่งพนมมือโดยมีเส้นด้ายจากเสื้อผิงเป็นแกนกลางของหุ่น ตลอดเวลาที่ปั้น แก้วพิมพาสวดคาถา กลืนธูปกับกำยานลอยกรุ่นในกระท่อม”

(อนิลทิตา, 2543, น.712)

ดินเจ็ดป่าช้าที่แม่เฒ่านายิกินำมาประกอบพิธีกรรมเพื่อปั้นเป็นสื่อวัตถุในการปราบอนิล ทิตาข้างต้น จากการศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับดินเจ็ดป่าช้าพบว่า เป็นความเชื่อที่ปรากฏอยู่จริงในสังคมเพื่อนำไปประกอบพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ ซึ่งดินเจ็ดป่าช้าจำเป็นจะต้องเป็นดินที่อยู่ใต้กองฟอนที่ผ่านการเผาผลาญและสามารถหาได้ตามชนบท เนื่องจากจะต้องเป็นการเผาแบบโบราณจึงจะถือได้ว่าเป็นดินที่มีอาถรรพ์ มีคุณวิเศษในตัวและมีวิญญาณสิงสถิตอยู่ด้วยโดยไม่ต้องผ่านการประกอบพิธีกรรมใด ๆ ยิงได้ผ่านการทำพิธีกรรมที่ถูกต้องก็จะได้วัตถุอาถรรพ์ที่แรงมากกว่าเดิมยิ่งขึ้น จึงเป็นที่นิยมนำมาทำเป็นมวลสารตั้งต้นของวัตถุอาถรรพ์ประเภทที่มีวิญญาณสิงสถิตอยู่เพื่อเพิ่มความแรงให้กับวัตถุนั้น ๆ (Sixth SenseTV, 2559) เช่น ในงานวิจัยเรื่อง พลิกตำนานกุมารทอง วิญญาณเด็กนำโชค ศึกษาข้อมูลพบว่า การใช้ดินเจ็ดป่าช้าเป็นมวลสารตั้งต้นในการปั้นกุมารทองร่วมกับการนำกระดูกเด็กมาปนละเอียด เชื่อกันว่ากรรมวิธีดังกล่าวจะทำให้กุมารทองประเภทนี้มีอิทธิฤทธิ์ที่สุด (พลอย มัลลิกะมาส, 2553)

ข้อความข้างต้น แสดงถึงการใช้วัตถุของขลังเพื่อเป็นสื่อวัตถุในการทำร้ายฝ่ายตรงข้าม แม่เฒ่านายิกิก็จะเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงฝ่ายธรรมะ แต่อย่างไรก็ตามก็ยังจำเป็นต้องใช้วิชาด้านไสยศาสตร์เข้ามาช่วยยั้งและแก้ปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้น อีกเหตุการณ์หนึ่งที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ แม่เฒ่านายิกิใช้**รากต้นม้าอุปการ** เพื่อเสกม้าอาคมไปปราบอนิลทิตา ความว่า

“แม่เฒ่านายิกินั่งรูดสายประคำบริกรรมเวทมนตร์ เบื้องหน้าของแกตรงช่องประตูตั้งโต๊ะเล็กปูผ้าขาววางกระถางธูปที่ควั่นกรุ่น ปักเทียนสองเล่มจุดสว่าง สิ่งที่อยู่ในขันเงินก็คือรากต้นม้าอุปการ ซึ่งแกะสลักเป็นรูปตุ๊กตาม้า ลงเลขอักษรขอมตามพิธีทางไสยศาสตร์”

(อนิลทิตา, 2543, น.712)

ความเชื่อเรื่อง**รากต้นม้าอุปการ**ดังกล่าว เป็นความเชื่อที่มีที่มาจากพิธีกรรมสำคัญพิธีหนึ่งซึ่งปรากฏในเรื่องรามเกียรติ์ ตอน บ่อเกิดแห่งรามเกียรติ์ ภาคที่ 12 เนื่องจากพระรามต้องการจะประกาศความเป็นใหญ่ พระลักษณ์จึงเสนอให้ทำพิธีอิศวรมธ ความว่า

“เมื่อพระรามกลับจากสำนักพระอคัสตย์มณีแล้ว จึงมีความปรารถนาจะใคร่ทำพิธีราชสูยะ (คือพิธีกรรมซึ่งพระราชกระทำเพื่อประกาศความเป็นใหญ่ของพระองค์ เพราะพญาร้อยเอ็ดต้องมาช่วย) จึงปลุกษาพระภตและพระลักษมณ์ แต่พระภตไม่เห็นด้วย อธิบายว่าเวลานั้นใครๆ ก็อ่อนน้อมอยู่แล้ว ไม่ควรจะหาเหตุให้เกิดขัดใจกัน พระรามก็ทรงเห็นชอบด้วย พระลักษมณ์จึงทูลให้ทำพิธีอิศวรมธ (บูชาด้วยม้า ซึ่งข้างเราเรียกกันว่า “พิธี ปล่อยม้าอุปการ”)

อันเปนพิธีสำคัญสำหรับล้างบาป แม้พระอินทร์ซึ่งได้กระทำร้ายพราหมณ์อันเปนบาปอย่างใหญ่ ก็ล้างบาปได้ด้วยพิธีอิศวรเมธ”

(กรมศิลปากร, 2484)

ความเชื่อเรื่องการปล่อยม้าอุปการดังกล่าว กรมศิลปากร ได้อธิบายขยายความต่อไปอีกว่า

“ม้า ที่จะบูชาในพิธีอิศวรเมธนั้น มักปล่อยให้ไปในประเทศต่างๆ และมักมีกษัตริ์ที่เป็นพระญาติสนิทของพระราชารู้ปล่อยม้านั้น ยกพลกำกับม้าไปด้วย เมื่อม้าไปถึงแคว้นใด ถ้าผู้ปกครองแคว้นนั้นปราถนาจะแสดงความไมตรีหรืออ่อนน้อม ก็จัดการต้อนรับม้านั้นอย่างดี และจัดกระบวนแห่ไปส่งจนพ้นเขตแดน แต่ถ้าผู้ปกครองแคว้นใดไม่ต้อนรับม้าตามสมควร ผู้กำกับม้าไปนั้นก็ต้องรบ เมื่อประเพณีมีอยู่เช่นนี้ จึงเห็นได้ว่ากษัตริ์ผู้ที่จะทำพิธีอิศวรเมธได้ ก็ต้องเป็นผู้ที่มีเดชานุภาพเปนที่ยำเกรงแห่งกษัตริ์ในประเทศใกล้เคียง เพราะการที่ปล่อยม้าไปก็เท่ากับไปทดลองความไมตรีแห่งนานาประเทศ”

(กรมศิลปากร, 2484)

ดังนั้น ความเชื่อเรื่อง**ต้นม้าอุปการ**ที่แม่เผ่านายิกิพยายามค้นหาทำพิธีปลุกเสก จึงมีนัยสำคัญคล้ายคลึงกันกับการทำพิธีอิศวรเมธที่แสดงถึงอำนาจความยิ่งใหญ่ของชนชั้นกษัตริ์ย์ เพื่อต้องการเอาชนะหรือแสดงอำนาจที่เหนือกว่าต่อฝ่ายตรงข้ามหรือต้องการทำพิธีเพื่อล้างบาปหรือความชั่วร้าย จึงสอดคล้องกันกับการปลุกเสกต้นรากม้าอุปการของแม่เผ่านายิกิที่ต้องการจะนำไปใช้ในการปราบอนิลทิตาซึ่งได้ชื่อว่าเป็นฝ่ายอธรรมหรือเป็นสิ่งชั่วร้าย

เช่นเดียวกับไอศารในเรื่อง **ทายาทอสูร**ที่ตัดสินใจฟังวิธีการทางไสยศาสตร์ เพื่อปราบวิญญานตะขาบที่สิงอยู่ในร่างของวรรณากุโดยการให้ชินแสมังกรปลุกเสก**ธูกระดาษจิ้น**ศักดิ์สิทธิ์ไปปิดที่ขอบประตูบ้านของวรรณากุเพื่อที่จะให้วิญญานตะขาบสำแดงฤทธิ์ ความว่า

“ผมจะเขียนธูให้เสียไปปิดที่ขอบวงกบด้านในของประตู ตอนอีกกลับ บ้านจะไม่กล้าลอดผ่าน คงจะเกรี้ยวกราดโมโหโทโสสำแดงอะไรบางอย่าง...หมอ ลูกจิ้นวัยหกสิบ หยิบพู่กันหมึกดำเขียนอักขระลงในแผ่นกระดาษงเด็ก พร้อมกับกร่ำกฤษฎยาขมขมบิ”

(ทายาทอสูร, 2543, น. 129)

ความเชื่อเรื่อง**ธูกระดาษจิ้น** เป็นความเชื่อที่ยังปรากฏแพร่หลายในสังคม เห็นได้จากการเปิดสำนักและมีผู้เชี่ยวชาญทางด้านศาสตร์ดังกล่าวในปัจจุบัน เช่น อาจารย์แขก รือ เสาะ เป็นทายาทคนสำคัญที่สืบทอดศาสตร์ดังกล่าวโดยตรงจากต้นตระกูลเชื้อสายจิ้น และได้ให้ข้อมูล เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องธูกระดาษจิ้นผ่านรายการมันตระกูลสยาม สรุปความได้ว่า **ธู** เป็นอีกหนึ่งความเชื่อของวิชาสายเต๋าหรือจิ้นฝ่ายมหายานลัทธิเต๋าและเนื่องจากสมัยก่อนยังไม่ค่อยมีเครื่องรางของขลัง ธูจึงเป็นของขลังยุคแรก ๆ และเป็นของขลังที่มีความน่าสนใจ คือ องค์ประกอบต่าง ๆ ของธูกระดาษจิ้นนั้น ล้วนมีที่มาที่ไปที่สำคัญ เช่น น้ำหมึกที่จะนำมาเขียนธูนั้น ก็จะมีลักษณะที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับการนำไปใช้ หากธูนั้นนำไปใช้เกี่ยวกับการปราบ ก็จะมีส่วนผสมของผงตะกรันมีด ตะไบโลหะ ผงถ่านหิน ภูเขาไฟ ที่มีพลังงานหยาง ความร้อนหรือความรุนแรง เนื่องจากพลังงานหยาง เป็นพลังงานด้านสว่าง

ส่วนผู้เป็นพลังงานด้านมืด การใช้พลังงานหยางเขียนลงไปในฐักระดานนั้น จึงถือเป็นการทำลายพลังงานด้านมืด ซึ่งความสัมพันธ์ของการเขียนฐันั้นขึ้นอยู่กับซินแสหรือนักพรตเป็นสำคัญ เนื่องจากฐัจะมีพลังที่สูงได้นั้น ต้องอาศัยการฝึกพลังปราณหรือเป็นการฝึกให้จิตมีพลังและสงบนิ่งไปยั้งฐั แต่อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญที่จะกำหนดให้ฐัมีความรุนแรงหรือไม่รุนแรงขึ้นอยู่กับวันเวลาฤกษ์ยามในการทำฐั เพราะฤกษ์ยามนั้นมีอิทธิพลต่อการซึบซับพลังงานธรรมชาติเข้าหาฐัโดยอาศัยพลังจิตหรือเหมาซาน ซึ่งทางศาสตร์ของเหมาซานจะเชื่อว่าไม่ว่ากระทำการสิ่งใดย่อมต้องอาศัยพลังจากธรรมชาติเป็นหลัก(แขก รือเสาะ, 2559)

การทำฐัโดยการให้ความสำคัญกับเรื่องฤกษ์ยามดังกล่าว มีความสอดคล้องกันกับที่ซินแสมังกรแนะนำเชิงกำชับกับโหราว่าไม่เจาะจงคนปิดกระดานฐั “แต่ควรจะปิดก่อนค่ำ” (ทนายทอสูร, 2543, น. 130)

นอกจากนี้ยังปรากฏชัดในเรื่องนาติ โดยผู้แต่งเน้นย้ำให้เห็นถึงการนำความเชื่อด้านไสยศาสตร์เกี่ยวกับวัตถุของขลังมาใช้ในด้านลบ จากความเชื่อที่ว่าเจ้าแม่นาคีเป็นต้นเหตุของการเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ ในหมู่บ้านและมองว่ามนุษย์กับภูมิจิตไม่สามารถใช้ชีวิตร่วมกันได้ หากผีในธรรมชาติก็จะทำให้เกิดเรื่องราวไม่ดีภายในหมู่บ้าน จึงทำให้ตัวละครฝ่ายที่เป็นปฏิปักษ์ต่อเจ้าแม่นาคี ลุกขึ้นมาต่อสู้ด้วยวิธีการทางไสยศาสตร์ เช่น หมออ่วมใช้ว่านพญาลิ้นงูในการกำจัดคำแก้วหรือเจ้าแม่นาคี ความว่า

“ผู้มีอาชีพเกี่ยวกับศพกอบสมุนไพร่ลงกองที่กระดาน แล้วเลือกหยิบว่านส่งให้บุรุษผู้เชี่ยวชาญด้านไสยศาสตร์ แก่พินิจพิจารณา มันคล้ายหัวหอมสีเขียวย่อ่น กาบเกยเป็นเกล็ดชั้น ๆ ไบยาวแบบกระเทียม ...ถ้าเราปลูกในบ้านงูจะไม่กล้าเลื้อยเข้ามาและยิ่งกว่านั้นอีก เราเอาไปใส่ในที่ซึ่งงูประมาณหกชั่วโมงงูจะสลบ ทั้งนานกว่านั้นมันจะตายได้ว่านนี้ก็ดีแล้ว เมื่อเช้าจะล้างอาถรรพณ์วันสุริยคราสสำเร็จ...แกเดินไปตามทางเกวียนอันคดเคี้ยว ไม่ช้าก็ถึงเรือนค้ำปอง...สมคะเน ชายแก่ผู้เป็นหมอหลายประเภทแก้ห่อผ้าออกหยิบว่านพญาลิ้นงูที่เตรียมมา...ครั้นแล้วก็พบทำเลเหมาะ...ซึ่งตรงกับห้องนอนของคำแก้ว แก่ใช้มีดพราที่เหน็บเอาชุดดินซอกโองปลูกหัวว่านอาถรรพณ์”

(นาติ, 2559, น. 76-77)

ลักษณะของว่านพญาลิ้นงูและความเชื่อเกี่ยวกับการป้องกันอันตรายหรือปราบงูข้างต้น ผู้วิจัยพบว่าลักษณะและความเชื่อเรื่องว่านดังกล่าวเป็นสมุนไพร่ชนิดหนึ่งที่ปรากฏอยู่จริง โดยสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ(วช.) ได้นำข้อมูลเรื่องว่านพญาลิ้นงูจากคณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร และจากสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ โดยกล่าวถึงลักษณะของว่านชนิดนี้ว่า

“ว่านพญาลิ้นงู หรือว่านงู, ว่านเขี้ยวงู มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า Allium sp. อยู่ในวงศ์ AMARYLLIDACEAE ลักษณะว่านพญาลิ้นงู เป็นไม้ล้มลุกที่มีลำต้นอยู่ใต้ดิน หัวจะมีลักษณะกลมคล้ายหอมหัวใหญ่ แต่รูปร่างยาวรีกว่า มีสีเขียวย่อ่นปนขาว หากผ่าครึ่งออกมาจะเป็นกลีบแข็งสีขาวซ้อนกันเป็นชั้น ๆ คล้ายเกล็ดงู เนื้อในหัวมีสีเขียวย่อ่น ต้นสูงไม่เกิน 30 เซนติเมตร ใบของว่านพญาลิ้นงูเป็นใบเดี่ยวเรียงสลับ แตกใบขึ้นมา

จากหัวใต้ดิน ใบมีลักษณะคล้ายต้นหอม ต้นกระเทียม แต่ยาวกว่า ใบมีสีน้ำตาลแซม ตอนปลายเล็กน้อย ปลายใบยาวคล้ายหางงู คือเรียวยาวแหลมโค้งงอและตัวตั้ง คนจึงมองว่าเหมือนปลายลิ้นงู ขอบใบเรียบ โคนใบตัดและสอบเรียวยาว ไม่ปรากฏว่ามีดอก...มีความเชื่อว่า หากปลูกว่านพญาลิ้นงูไว้ที่บ้าน งูจะไม่เข้ามาบกรวนในบ้านหรือหากผู้ใดนำหัวว่านพญาลิ้นงูพกดัดตัวไว้ งู ตะขาบ หรือสัตว์เลื้อยคลานทั้งหลายก็จะไม่กล้าเข้าใกล้ผู้นั้นเลยแม้แต่น้อย”

(สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ(วช.), 2559)

ข้อความในตัวอย่างข้างต้น เป็นเหตุการณ์ในช่วงแรกของนวนิยายเรื่องนาคี ซึ่งฝ่ายที่เป็นปฏิปักษ์ต่อเจ้าแม่ นาคี ยังไม่สามารถหาเหตุที่มาของการเกิดภัยต่าง ๆ ในหมู่บ้านที่แท้จริงได้ แต่ขณะเดียวกันก็เริ่มที่จะวางแผนทำร้ายค่าแก้ว เพราะเชื่อมั่นในความเชื่อของตนเองว่าค่าแก้วคือต้นเหตุของเรื่องร้าย ๆ ทั้งหมด ดังนั้นจึงเริ่มหาวิธีที่รุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ โดยพึ่งพาวัตถุของคลังอีกหลายชนิด เช่น ฝ่ายกำนันแยมได้หลอกล่อค่าแก้วให้ไปติดกับดักเพื่อหวังจะฆ่าโดยการใส่สายสัญญาณและ **ศิลาพญาครุฑ** เมื่อค่าแก้วไปถึงเรือนของหม่ออ่วมก็รู้สึกความกระวนกระวายและสังหรณ์ใจว่ากำลังจะโดนลอบทำร้าย ความว่า

“ทันใดนั้น สาวน้อยสองชาติก็รู้สึกไม่สบายใจ รุ่มร้อนกระวนกระวายเหงื่อแตกซิก...ความกระวนกระวายเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ...นั่นปะไร ด้ายสายสัญญาณโยงจากเรือนสองด้าน แผงพันมาตามต้นไม้เป็นรูปปากปลาฉลาม เพื่อลวงให้เธอเข้าไปติดกับ ค่าแก้วรู้โดยสัญชาตญาณว่าด้ายดิบนั้นผูกโยงจากศิลาพญาครุฑ รีบถอยห่างออกมาทันควัน เมื่อพันแนวสายสัญญาณ ความรุ่มร้อนสาหัสสากรรจ์ก็หมดสิ้นไป”

(นาคี, 2559, น. 329)

การศึกษาพบว่าความเชื่อเรื่องศิลาพญาครุฑหรือครุฑนั้นมีความสัมพันธ์กับความเชื่อเรื่องพญานาคหรือกล่าวได้ว่าเป็นความเชื่อที่ถูกเล่าควบคู่กันมาและเป็นที่ยึดถืออย่างแพร่หลาย โดย ส.พลายน้อย ได้กล่าวถึงที่มาหรือตำนานครุฑยุคนาคหรือครุฑจับนาค สรุปความได้ว่า ความจริงนั้นพญาครุฑและพญานาคเป็นพี่น้องกัน โดยมีพ่อคือพระกษัตริย์องค์เดียวกันแต่ต่างมารดา พญาครุฑเป็นลูกนางวิเนตาส่วนพญานาคเป็นลูกของนางกัทฐ์ ซึ่งนางทั้งสองก็เป็นธิดาในพระทักษะ แต่เนื่องจากพี่น้องทั้งสองไม่ลงรอยกันจึงส่งผลให้พญานาคกับพญาครุฑมีความขัดแย้งกันในภายหลัง และด้วยพลังกำลังของพญาครุฑที่แม้แต่วัชระอาวุธของพระอินทร์ก็ไม่สามารถเอาชนะได้ จึงเชื่อกันว่าครุฑจึงเป็นอมมนุษย์พวกหนึ่งซึ่งจัดอยู่ในพวกที่มีฤทธิ์มากเสมอด้วยพระผู้เป็นเจ้าของ และ ส.พลายน้อย ได้กล่าวต่อไปถึงตำนานที่พญาครุฑจับพญานาคกินเป็นอาหาร โดยอธิบายถึงลักษณะการกินโดยอ้างจากภุริทัตชาดก ว่า เมื่อครุฑพญานาคไปถึงต้นจิ้งจิกด้วยจงอยปาก ฉีกท้องนาคกินมันเหลว แล้วทิ้งร่างลงในท้องมหาสมุทร(ส.พลายน้อย, 2561, น. 267-271)

ความเชื่อเรื่องครุฑยุคนาคหรือจับนาคกินเป็นอาหารข้างต้นนั้น จึงเป็นที่มาของความเกรงกลัวที่พญานาคมีต่อพญาครุฑ ดังนั้นวัตถุของคลัง ศิลาพญาครุฑจึงเป็นภาพแทนของพญาครุฑที่

พร้อมด้วยอิทธิฤทธิ์และอำนาจในการต่อสู้ ทำให้คำแก้แค้นเกิดความกระวนกระวายเมื่อถูกสายสัญญาณผูกโยงเข้ากับวัตถุของคลังดังกล่าว

การศึกษาความเชื่อเรื่องวัตถุของคลังในนวนิยายทั้ง 3 เรื่อง พบว่า วัตถุของคลัง เป็นสัญลักษณ์ของเครื่องมือที่สะท้อนถึงความรุนแรงทางความคิดและการกระทำมากกว่าการใช้เพื่อเป็นการป้องกันตัวจากภัยอันตราย เนื่องจากวัตถุของคลังส่วนใหญ่ที่ปรากฏในนวนิยายนั้นเป็นสื่อกลางสำคัญในการต่อสู้ เอาชนะ แย่งชิง หรือแม้กระทั่งการชนฆ่าของตัวละครทั้งฝ่ายดีและฝ่ายร้ายเพื่อให้ได้มาซึ่งความต้องการของตนเองโดยไม่ได้คำนึงถึงวิธีการที่เหมาะสม จนหลงลืมคุณค่าความเป็นมนุษย์หรือคุณค่าในการที่จะมีชีวิตอยู่ของผู้อื่น เช่น ความเชื่อเรื่องว่านพญาลิ้นงูในเรื่องนาคีกลับมีบทบาทในการใช้ทำร้ายผู้อื่นมากกว่าใช้เพื่อป้องกันภัยอันตราย เห็นได้จากการที่หม่อมอ่วมมีความพยายามและมีเจตนาเป็นฐานสำคัญในการใช้ว่านดังกล่าวเพื่อทำให้คำแก้แค้นความทุกข์ทรมานความว่า

“เธอแยกจากแม่เข้าห้อง เกิดความรู้สึกประหลาด หงุดหงิด อึดอัดและเร้าร้อน
ชอบกล สิ่งรอบ ๆ ตัว กลายเป็นความไม่พอใจทั้งสิ้น...เด็กสาวหน้าแดงแสดงอาการ
โกรธซึ่งไม่เคยเป็นมาก่อน ชอบกล อยู่ดีๆ ก็กระตุกขึ้นมาอย่างกะถูกไฟจี้”

(นาคี, 2559, น. 78)

ดังนั้นความเชื่อเรื่องวัตถุของคลังที่ใช้ในแง่ของการป้องกันภัยนั้น ผู้วิจัยจึงพบการปรากฏในจำนวนที่น้อยมากและมักจะเป็นวัตถุของคลังที่อยู่ในรูปแบบของเครื่องประดับ เช่น สร้อยทำวเวสสุวรรณป้องกันผีหรือวิญญาณ ในเรื่องอนิลทิตา แหวนทองเหลืองลงอักขระป้องกันงู ในเรื่องนาคี เป็นต้น

5.1.4 ความเชื่ออันเนื่องมาจากพุทธศาสนา

พุทธศาสนาในประเทศไทยเป็นพุทธแบบดั้งเดิม คือ นิกายหินยานหรือเถรวาท มีหลักฐานพอเชื่อถือได้ว่าพุทธศาสนานิกายนี้ได้เผยแผ่ขยายมาจากอินเดียตอนใต้ ผ่านศรีลังกาแล้วจึงเข้ามาสู่แหลมทองหรือสุวรรณภูมิ พระพุทธศาสนาได้เข้ามาอยู่ในดินแดนภาคพื้นแหลมทองนี้เป็นเวลานานก่อนที่ประเทศไทยจะถือกำเนิดขึ้นมาอย่างเป็นทางการ แม้ข้อมูลยังไม่แน่ชัดว่าคนไทยได้มาตั้งรกรากอยู่ในบริเวณที่เป็นประเทศไทยปัจจุบันนี้แล้วมากน้อยเพียงไร แต่พุทธศาสนาก็รุ่งเรืองอยู่ในอาณาบริเวณนี้เรื่อยมา และเนื่องจากพุทธศาสนามีความเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับวิถีชีวิตประจำวันของคนไทยส่วนใหญ่ ประกอบกับพุทธศาสนาได้เข้ามาสู่อาณาบริเวณแหลมทองนี้เป็นเวลานานนับพันปีมาแล้ว พุทธศาสนาจึงมีอิทธิพลต่อความคิดอ่านและพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนไทยอย่างลึกซึ้ง จนเราอาจกล่าวได้ว่า ลักษณะเด่นของวัฒนธรรมไทยประการหนึ่งก็คือ วัฒนธรรมด้านพุทธศาสนา ซึ่งได้ส่งผลสะท้อนไปสู่วัฒนธรรมทางด้านเศรษฐกิจการเมืองการปกครองและความเป็นอยู่ทางด้านอื่น ๆ อีกมากมาย(สนิท สมัครการ, 2539, น.19-38)

พุทธศาสนากับการสะท้อนสู่วัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ที่สนิท สมัครการ ได้กล่าวไว้ข้างต้นชี้ให้เห็นว่าพุทธศาสนาได้ฝังรากลึกในวัฒนธรรมไทยไม่เพียงแต่ในแง่รูปธรรมเท่านั้น เช่น ประเพณีพุทธศาสนสถาน พระพุทธรูปหรือวัตถุโบราณที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา แต่ยังรวมถึงแนวคิดสำคัญ

ที่พุทธศาสนิกชนได้รับและปรับใช้เป็นแก่นหลักของการดำเนินชีวิต เช่น ความเชื่อเรื่องบาป บุญ วรรค สวรรค์ เป็นต้น

ในปัจจุบันเห็นได้ชัดว่าพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อสังคมไทยเป็นอย่างมาก เช่น ในแง่รูปธรรมด้านภาษา เนื่องจากภาษาไทยส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจากภาษาบาลีสันสกฤต สันสกฤตได้จากการตั้งชื่อคนและสถานที่สำคัญต่าง ๆ ล้วนมีรากฐานภาษาบาลีสันสกฤตปรากฏอย่าง ชัดเจนและในแง่นามธรรม คือ แนวคิดพุทธศาสนาที่สะท้อนผ่านวรรณคดีโบราณ เช่น ไตรภูมิพระร่วง ที่สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดความเชื่อเรื่องภพ-ภูมิ เป็นต้น หรือแม้แต่ในวรรณกรรมที่ไม่ใช่วรรณกรรม ศาสนาก็ยังปรากฏความเชื่ออันเนื่องมาจากพุทธศาสนาที่ทรงอิทธิพลต่อผู้เขียนงานในปัจจุบัน เช่น การศึกษา “ฉากในจินตนิยายของแก้วแก้ว” ของ รัชนิกร รัชตกรตระกูล(2549) พบว่าฉากในนวนิยายของแก้วแก้วนั้น ปรากฏบทบาทสำคัญในการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับพุทธศาสนา เช่น แนวคิดเกี่ยวกับการยึดมั่นถือมั่นในความรักทำให้เกิดทุกข์ การยึดมั่นถือมั่นในโลก โภภะ หลง ทำให้เกิดทุกข์ เป็นต้น

ในวรรณกรรมแนวลึกลับเหนือธรรมชาติทั้ง 3 เรื่องของ ตรี อภิกรม ที่ผู้วิจัย ศึกษา นั้น ปรากฏความเชื่ออันเนื่องมาจากพุทธศาสนาสะท้อนผ่านองค์ประกอบพฤติกรรมของตัวละครในนวนิยายและบทสนทนาเป็นหลัก ได้แก่

5.1.4.1 กรรมและบุญกรรม : อำนาจของกรรมและบุญกรรมกับชะตาชีวิตของตัวละคร

ความเชื่อเรื่องกรรม แท้จริงแล้วเป็นความเชื่อที่ดำรงอยู่หรือมีมาตั้งแต่ก่อนสมัยพุทธกาล เนื่องจากความเชื่อเรื่องกรรมถือได้ว่าเป็นเรื่องใหญ่ของคนเราโดยไม่เจาะจงเฉพาะในศาสนาพุทธเท่านั้น เช่น การทำพิธีตัดกรรมของพราหมณ์ ที่เชื่อว่าเมื่อทำพิธีแล้วบาปหรือสิ่งที่กระทำให้หายไป เช่นเดียวกันกับพิธีศิวาราตรีหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าพิธีลอยบาป ที่พวกพราหมณ์มักจะทำกันในพิธีวันเพ็ญเดือน 3 ของทุกปี โดยการนำร่างกายลงไปอาบน้ำหรือสระผมในแม่น้ำคงคา เขาเชื่อกันว่าทำอย่างนี้แล้วถือว่าบาปที่ติดตัวก็จะลอยไปตามสายน้ำ(พุทธทาสภิกขุ อินทปัญญา, 2556, น.8)

อย่างไรก็ตาม แม้ความเชื่อเรื่องกรรมจะปรากฏอยู่อย่างแพร่หลายแต่ลักษณะของความเชื่อนั้นก็ไม่ได้มีลักษณะที่เหมือนกันทุกประการ อย่างในพุทธศาสนา ท่านพุทธทาสภิกขุได้แบ่งการศึกษาเรื่องกรรม ออกเป็น 2 ระดับ คือ **1. กรรมชั้นศีลธรรม** คือ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ผู้ทำเป็นผู้ได้รับผลนี้ย่อมมีสอนกันในหลาย ๆ ศาสนาหรือเกือบทุกศาสนา โดยแท้ก็เป็นเพียงหลักทางศีลธรรมทั่วไป ยังไม่ถึงตัวแท้ของศาสนาพุทธ **2. กรรมในชั้นโลกุตระ** คือ การทำจิตใจให้อยู่เหนือกรรมและเหนือการที่จะต้องรับผลของกรรม(พุทธทาสภิกขุ อินทปัญญา, 2556, น. 19-20)

พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตโต)(2545, น. 60) ให้ความหมายของ กรรม ไว้ว่า หมายถึง การกระทำ, การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา ทางกายก็ตาม ทางวาจาก็ตาม ทางใจก็ตาม คือ

1. อกุศลกรรม(กรรมที่เป็นอกุศล, กรรมชั่ว, การกระทำที่ไม่ดี, ไม่ฉลาด ไม่เกิดจากปัญญา ทำให้เสื่อมเสียคุณภาพชีวิต หมายถึง การกระทำที่เกิดจากอกุศลมูล คือ โลภะ โทสะ หรือโมหะ)

2. กุศลกรรม(กรรมที่เป็นกุศล, กรรมดี, การกระทำที่ดี ฉลาด เกิดจากปัญญา ส่งเสริมคุณภาพชีวิตจิตใจ หมายถึง การกระทำที่เกิดจากกุศลมูล คือ อโลภะ อโทสะ หรืออโมหะ)

นอกจากการแบ่งคำนิยามหรือให้ความหมายของคำว่า กรรม ตามลักษณะของการกระทำ แล้ว ยังมีการให้ความหมายของกรรมโดยใช้เวลาในการให้ผลของกรรมเป็นเกณฑ์ (พุทธทาสภิกขุ อินทปัญโญ, 2556, น. 24-25) แบ่งออกได้ 4 ชนิด คือ

1. **ทิฏฐุกรรมเวทนิยกรรม**หรือกรรมที่ให้ผลทันตาเห็น คือ กรรมที่ทำไปอย่างรุนแรงมาก ด้วยจิตที่รุนแรงมาก มีผลที่จะให้ผลทันตาเห็นในชาตินี้

2. **อุปปีชเวทนิยกรรม**หรือกรรมที่ไม่รุนแรงถึงอย่างนั้น คือ จะให้ผลในอันดับต่อไป ท่านเรียกว่าให้ผลในชาติหน้า ในการเกิดคราวหน้า

3. **อุปราเวทนิยกรรม** คือ กรรมที่ให้ผลในคราวต่อ ๆ ไปอีก

4. **อโหสิกรรม**หรือกรรมที่ให้ผลแล้ว คือ กรรมที่หมดโอกาสจะให้ผลซึ่งอาจเกิดจากการประนีประนอมกัน หรือผู้นั้นได้ศึกษาบำเพ็ญจนถึงขั้นบรรลุพระอรหันต์ก่อนเวลาที่กรรมจะให้ผล

การแบ่งประเภทของกรรมในข้างต้น ค่อนข้างชัดเจนว่าในพุทธศาสนามีหลักความเชื่อ กรรมอยู่เป็นพื้นฐาน แต่มีกรรมอยู่ประเภทหนึ่งที่มีจะไม่ถูกกล่าวอ้างว่าเป็นหลักทางพุทธศาสนา อย่างชัดเจน คือ กรรมที่เรียกว่า**บุพกรรม**หรือ**กรรมเก่า** เนื่องจากความเชื่อเรื่องบุพกรรมนั้น เป็นความคิดที่สุมเสี่ยงต่อผู้ที่ยึดมั่นถือมั่นในความเชื่อนี้เพราะอาจทำให้ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ให้เป็นไปในทางลบ ดังที่นักวิชาการด้านพุทธศาสนาได้แสดงความคิดเห็นต่อความเชื่อเรื่องบุพกรรม ว่า

“พระพุทธศาสนาก็พูดถึงเรื่องกรรมเก่า ยอมรับว่าในชาติก่อนมี กรรมเก่ามี แต่ผิดตรงที่ว่า ถ้ายกทุกอย่างไว้ให้กรรมเก่าโดยสิ้นเชิง...ชาตินี้เราก็กเลยไม่มีปัญหาจะจัดการอะไรได้ ความท้อแท้ก็จะเกิดขึ้น...เพราะฉะนั้นถ้าเชื่อว่าทุกอย่างเป็นผลจากกรรมเก่าอย่างเดียว ถือว่าเป็นความคิดที่ไม่ถูกต้องตามหลักพุทธศาสนา”

(เสถียรพงษ์ วรรณปก, 2561)

ความเห็นข้างต้นมีลักษณะที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผลการศึกษาความเชื่อเรื่องบุพกรรมที่ปรากฏในนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติของ ตรี อภิรัม ปรากฏชัดเจน 2 เรื่อง คือ เรื่อง **ทายาทอสูรและนาคี** ผู้วิจัยพบว่า ผู้แต่งมีความรู้และเข้าใจในพุทธธรรมข้อนี้ตามหลักการของพุทธศาสนา เนื่องจากน้ำเสียงที่ผู้แต่งแสดงถึงทัศนคติเกี่ยวกับบุพกรรมนั้นมีความเป็นเหตุเป็นผลและมีน้ำเสียงที่ยอมรับในความเชื่อเรื่องบุพกรรมเพียงกึ่งหนึ่งเท่านั้น ทัศนคติดังกล่าวสะท้อนผ่านบทสนทนาของตัวละครในเรื่อง**ทายาทอสูร** คือ แม่ชีแสงบุญที่กล่าวถึงอำนาจของการสวดมนต์เพื่อช่วยปิดเป่าเหตุการณ์ให้แก่ลูกบ่วง ความว่า

“สวดมนต์แล้วจะช่วยไม่ให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าวหรือคะ?”

“ช่วยได้แค่กึ่งหนึ่ง นอกนั้นเป็นหน้าที่ของบุพกรรม ชาวพุทธไม่ได้มีความหมายแค่ทำบุญต่อกับบาตร...หากหมายถึงการละวางจากกิเลส”

(ทายาทอสูร, 2543, น. 313)

ข้อความข้างต้น แสดงให้เห็นว่าผู้แต่งยอมรับและมีทัศนคติความเชื่อบุพกรรมหรือกรรมเก่าในทางพุทธศาสนา แต่อย่างไรก็ตาม**อำนาจของบุพกรรม** มิได้ควบคุมความเป็นไปของชีวิตและในขณะเดียวกันก็แฝงน้ำเสียงที่สื่อให้เห็นว่า ตัวละครมีสิทธิ์และเป็นผู้กำหนดชะตาชีวิตหรือการกระทำของตนเองได้ คือ การกระทำในปัจจุบัน สอดคล้องกับที่ศาสตราจารย์ ดร.ดวงมน จิตรจำนงค์ ได้วิเคราะห์พฤติกรรมของพระลอใน**ลิลิตพระลอ**ไว้ว่า “บุพกรรมตามนัยแห่งพุทธปรัชญา...เป็นส่วนหนึ่งของเหตุปัจจัยที่สืบต่อกับกรรมปัจจุบัน แต่มิใช่เพื่อเน้นว่าบุพกรรมเป็นตัวการทั้งหมดที่จะบันดาลทุกข์สุขให้มนุษย์”(ดวงมน จิตรจำนงค์, 2521, น. 106)

ผู้แต่งยังเน้นย้ำความเชื่อเรื่องบุพกรรมอย่างหนักแน่นขึ้นผ่านพฤติกรรมของคำแก้วในเรื่อง**นาคี** ซึ่งสามารถเห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่าผู้แต่งมิได้เจตนาจะกำหนดให้**บุพกรรม**เป็นสิ่งที่มากำหนดพฤติกรรมของตัวละคร ดังที่คำแก้วได้แสดงออกให้เห็นในหลาย ๆ ตอนว่า มีความพยายามในการลดละความพยาบาทและรู้จักที่จะ “ข่มใจ” ไม่ทำร้ายฝ่ายศัตรู ทั้ง ๆ ที่อีกฝ่ายพยายามแต่จะหาหนทางกำจัดคำแก้วเพื่อสนองอารมณ์โกรธซึ่งเป็นสัญญาที่ติดตัวมาตั้งแต่ครั้งอดีตชาติ ดังในตัวอย่างตอนหนึ่งที่คำแก้วตกหลุมพรางที่ฝ่ายศัตรูได้ทำกับดักไว้ ความว่า

“เธอค่อย ๆ ดิ่งขาขึ้นจากหลุม เจ็บปวดจนน้ำตาาร่วง เดินโขยกเขยกสั่นหลัง
แข็ง รู้โดยสัญชาตญาณว่า หากไม่ข่มความโมโหไว้ ร่างกายจะเปลี่ยนสภาพในนาทีนี้
แน่นอน คำแก้วสวดมนต์เพื่อบรรเทาความโกรธ พุทธง ะระนะงั คัจฉามิ ัมมัง ะ
ระนะงั คัจฉามิ สั้งขัง ะระนะงั คัจฉามิ”

(นาคี, 2559, น. 531)

ข้อความข้างต้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้นที่ทำให้เห็นว่าคำแก้วมีความพยายามในการที่จะข่มจิตที่เต็มไปด้วยความพยาบาท โดยยึดพระพุทธคุณ พระธรรมคุณและ พระสังฆคุณเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และนอกจากนี้ยังปรากฏในอีกหลาย ๆ ตอนที่ฝ่ายศัตรูมุ่งทำร้าย แต่คำแก้วก็พยายามที่จะหลีกเลี่ยงความรู้สึกโกรธแค้นและเลือกที่จะสวดมนต์เพื่อสงบจิตใจมากกว่าการเข้าสู่ความพยาบาท ทำให้เห็นว่าแท้จริงแล้ว ในหลายเหตุการณ์ มนุษย์สามารถเลือกหรือ กำหนดชะตาชีวิตได้ด้วยตัวเอง แต่ทั้งนี้การที่จะตัดรอนมิให้บุพกรรมมากำหนดชะตาชีวิต มนุษย์ จำเป็นจะต้องอาศัยการพิจารณาธรรมด้วยความรู้แจ้งถึงเหตุที่มาที่ไปโดยกระจ่าง แต่อย่างไรก็ตามในอีกแง่มุมหนึ่ง ตัวละครก็มีความเชื่อว่าเหตุการณ์หรือความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นก็มาจากผลของ กรรมอย่างชัดเจน เช่นในตอนหนึ่งที่คำแก้วได้สนทนากับคำแก้วถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ความว่า

“เฉย ๆ ไว้ เรายิ่งอาฆาตจองเวรยิ่งไปกันใหญ่ พระท่านว่าชาติ ก่อนเราทำไม่ดี
มันจึงเป็นวิบาก”

(นาคี, 2559, น. 176)

บทสนทนาดังกล่าวสอดคล้องกันกับที่พระภิกษุได้กล่าวเตือนเรื่องการสร้างบุญโดยมีเจตนาอื่นแอบแฝงกับเมืองอินทร์ ความว่า

“ถือศีลเป็นกุศลชั้นสูง เหนือกว่าใส่บาตรทำสังฆทาน ...แต่ถ้าเราสร้างกุศลเพื่อจะสร้างบาปแทนที่จะได้บุญมากกลับเหลือน้อย เจตนาเป็นเครื่องชี้กรรม ขอให้เฝ้าจงสังวร”

(นาคิ, 2559, น. 486)

ดังนั้น ตัวบทข้างต้นจึงแสดงให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องกรรมและบุญกรรมที่ยังคงให้ผลในการก่อให้เกิดเหตุปัจจัยหรือเกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งต่าง ๆ ขึ้นได้ โดยผู้ประพันธ์ได้ใช้ความเชื่อเรื่องกรรมเป็นการสร้างความขัดแย้งในการดำเนินเรื่องเพื่ออธิบายความสัมพันธ์และภูมิหลังของตัวละครหรือใช้อธิบายที่มาของความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับตัวละครได้อย่างสมจริง

5.1.4.2 สังสารวัฏ : แนวคิดสำคัญในการสร้างโครงเรื่องหลัก

สังสารวัฏหรือวัฏสงสาร ในทางพุทธศาสนา หมายถึง วงกลมแห่งการท่องเที่ยว วัฏฏะ แปลว่า วงกลม สังสาระ แปลว่า ท่องเที่ยว วงกลมแห่งการท่องเที่ยวก็คือวงกลมแห่งการเวียนว่ายตายเกิดของสัตว์(พุทธทาสภิกขุ, 2559, น. 34) สอดคล้องกับที่พระครูปลัดพิเชษฐ์ อกุศลโม ได้กล่าวขยายความถึงสังสารวัฏหรือวัฏสงสารไว้ ว่า

“วัฏสงสาร เป็นการเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในภพภูมิต่าง ๆ ของสัตว์โลก ด้วยอำนาจของกิเลส กรรม วิบาก หมุนวนอยู่เช่นนั้นตราบเท่าที่ยังตัดกิเลส กรรมวิบากไม่ได้”

(พระครูปลัดพิเชษฐ์ อกุศลโม, 2560, น. 146)

อย่างไรก็ตาม ความเชื่อดังกล่าวยังมีข้อถกเถียงกันอยู่มากในปัจจุบัน เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องวัฏสงสารหรือที่ชาวพุทธมักเรียกกันว่า การเวียนว่ายตายเกิด ว่าแท้จริงแล้วในทางพุทธศาสนานั้นได้สอนให้เชื่อเรื่องนี้หรือไม่ และการที่ผู้วิจัยได้จัดหมวดหมู่ความเชื่อดังกล่าวลงในประเด็นหลักคือเป็นความเชื่ออันเนื่องมาจากพุทธศาสนา เนื่องจากเมื่อพิจารณาถึงหลักธรรมซึ่งเรียกได้ว่าเป็น “หัวใจของพุทธศาสนา”(พุทธทาสภิกขุ, 2559, น. 2) คือ **หลักปฏิจจสมุปบาท** ผู้วิจัยพบว่า พระพุทธองค์ได้อธิบายถึงปัจจัยแห่งธรรมในการเกิดมีขึ้นของสรรพสิ่ง พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม(2545, น. 252) ได้ให้ความหมายของ ปฏิจจสมุปบาท สรุปความได้ว่า เป็นการเกิดขึ้นพร้อมแห่งธรรมทั้งหลายเพราะอาศัยกันหรือการที่สิ่งทั้งหลายอาศัยกัน จึงทำให้เกิดมีขึ้น ได้แก่ องค์ประกอบ 12 ประการ เช่น เพราะอวิชชาเป็นปัจจัย สังขารจึงมี เพราะสังขารเป็น ปัจจัย วิญญาณจึงมี เพราะอุปาทานเป็นปัจจัย ภพจึงมี เพราะภพเป็นปัจจัยชาติจึงมี เพราะชาติเป็นปัจจัยชรามรณะจึงมี เป็นต้น

การอธิบายถึงหลักธรรมดังกล่าวของพุทธศาสนา ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า ความเชื่อเรื่อง **การเวียนว่ายตายเกิด** หรือ **วัฏสงสาร** นั้นเป็นสภาวะที่ดำรงอยู่ในธรรมชาติและไม่สามารถตอบได้อย่างตรงไปตรงมาว่าความเชื่อเรื่องนี้ปรากฏเป็นประจักษ์หรือไม่ เพราะความเชื่อ ดังกล่าวไม่ได้ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์แห่งการบรรลุธรรมสูงสุดคืออนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ แต่อย่างไรก็ตาม ก็ไม่อาจปฏิเสธถึงการมีอยู่ได้ เพราะการเวียนว่ายตายเกิดนั้นเป็นเรื่องที่ไม่อาจสรุปได้อย่างตายตัว เพราะต้องอาศัยเงื่อนไขแห่งหนทางนั้นด้วยหรือเรียกได้ว่าควรพิจารณาในแง่ของปัจเจก ดังที่นักวิชาการด้านพุทธศาสนาได้กล่าวถึงเรื่องการเกิดตาย สรุปได้ว่า

“จะเกิดหรือจะสูญหลังจากตายแล้ว มันขึ้นอยู่กับเงื่อนไข เพราะฉะนั้น ไม่ควรกล่าวโดยยืนยันข้างใดข้างหนึ่ง เนื่องจากการเชื่อว่าตายแล้วต้องเกิดหรือตายแล้วไม่เกิดก็เป็นความคิดที่ผิด เพราะมันขึ้นอยู่กับเงื่อนไขว่า คุณมีกิเลส หรือเปล่า ตัวนี้เป็นตัวที่จะบอกว่าจะเกิดหรือไม่เกิด”

(เสถียรพงษ์ วรรณปก, 2561)

การศึกษาความเชื่อเรื่องสังสารวัฏที่ปรากฏในนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติ ของตรี อภิรัม พบว่าผู้แต่งได้นำความเชื่อดังกล่าวมาประกอบสร้างเป็นโครงเรื่องหลักสำคัญที่เป็นเหตุปัจจัย การเกิดมีขึ้นของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่หมุนวนเป็นวัฏจักร ในแง่ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาความเชื่อดังกล่าวในแง่ของการดำรงอยู่ของความเชื่อเรื่องสังสารวัฏที่ปรากฏในนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติของ ตรี อภิรัม เท่านั้น และพบได้ชัดเจนในเรื่อง **นาคี** โดยการอธิบายถึงชาติภพในอดีตระหว่างคำแก้วและฝ่ายศัตรูผ่านบทบาทของสังคีตีสีหรือองค์ปฎิมากร(นาคี, 2559, น. 228) ซึ่งถือว่าเป็นภาพแทนหลัก คำสอนตามความเชื่อพุทธศาสนา

ตัวละครในเรื่อง **นาคี** มีลักษณะที่เกี่ยวข้องกันด้วยเหตุปัจจัยในอดีตชาติที่ส่งผลมาถึงปัจจุบันชาติ ในที่นี้ขอยกตัวอย่างตัวละครเหนือธรรมชาติที่มีบทบาทเด่นชัดที่สุด คือ คำแก้วหรือพญานาคี ซึ่งมีภูมิหลังที่เจ็บปวดและก่อให้เกิดไฟแห่งโทสะที่ทำลายล้างได้ทุกอย่างแม้กระทั่งคร่าชีวิตคนจำนวนมากเพื่อสนองความพยาบาทที่ผูกใจมาแต่ครั้งอดีต ครั้งหนึ่งพญานาคีได้แปลงกายเป็นงูเผือกยักษ์เพื่อจำศีลภาวนาในสระน้ำใหญ่ เมื่อเวลาผ่านไปปีชวบ้านจับได้จึงนำไปถวายให้แก่เจ้าเมืองนิรุทธราชที่ปกครองเมืองมรุกขนคร เจ้าเมืองจึงสั่งให้หั่นปลาไหลเป็นชิ้นๆ เพื่อแจกจ่ายไปยังชาวเมืองให้ทั่วถึง (นาคี, 2559, น. 230) แต่เจ้าเมืองนิรุทธราชไม่เชื่อตามนั้น และเหล่าเสนาอำมาตย์ล้วนแล้วแต่เห็นพ้องต้องกัน

เหล่าอำมาตย์ดังกล่าว ล้วนแล้วแต่เกิดมาเป็นศัตรูกับคำแก้วในชาติปัจจุบัน ได้แก่ เจ้าเมืองนิรุทธราช(บุญส่ง) ขุนวัง(หม่ออ่วม) บริวาร(นายกอ) ผู้ที่จับปลาไหลเผือก(เมืองอินทร์) พิมพพร และลำเจียก(นางสนมของเจ้าเมืองนิรุทธราช) เหตุการณ์ในครั้งนั้นทำให้พญานาคีเกิดโทสะจึงสำแดงฤทธิ์บันดาลให้ฝนตก แผ่นดินไหว น้ำท่วมเมืองมรุกขนครจนเมืองถล่มล่มสลายไปในที่สุด เหตุการณ์ในอดีตดังกล่าวทำให้เหล่าศัตรูของเจ้าแม่ นาคีมีแรงอาฆาตพยาบาทเป็นเหตุปัจจัยที่ทำให้ศัตรูเหล่านั้นได้ **กลับชาติมาเกิด** เพื่อแก้แค้นเจ้าแม่ นาคีอีกครั้งหนึ่ง

เมื่อพิจารณาตัวบทนวนิยายอย่างละเอียด ผู้วิจัยจึงพบว่า การเกิดและการพบกันของตัวละครล้วนแล้วแต่มีกรรมที่เกาะเกี่ยวโยงกันมาแล้วทั้งสิ้นและเมื่อถึงเวลา **สัญญา** หรือ “ความจำได้

หมายรู้”(พจนานุกรมพุทธศาสตร์, 2545 น. 200)ก็ทำหน้าที่ในการเตือนจิต ให้หวนระลึกถึงความรู้สึกที่เคยเกิดขึ้นในอดีตชาติ ตรี อภิรม ได้ใช้ “สัญญา” ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งในหลักธรรมของพุทธศาสนาเรื่อง**ขันธ 5** มาเป็นตัวเชื่อมโยงความเป็นไปของตัวละครหรือบ่งบอกถึงความเชื่อเรื่องราวของการเวียนว่ายตายเกิดได้อย่างสมเหตุสมผล ดังในตวับทตอนหนึ่ง เมื่อคำแก้วได้พบกับบุญส่งซึ่งในอดีตชาติเคยเป็นเจ้าของนิรุทธราชและเกิดเป็นนายหน้าพ่อค้าในชาติปัจจุบันเมื่อทั้งสองได้เจอกันก็เกิดเป็นความทรงจำหรือการระลึกได้โดยสัญญา ความว่า

“ทันทีทันใด สายตาของเธอก็ประสานกับเขา สะดุ้งเสียวแปลบ เหมือนโดนไฟฟ้าแรงต่ำช็อต ตาจึงมองฝ่ายตรงข้ามอยู่เช่นนั้น ภาพหนึ่งสว่างวาบขึ้นทางมโนทวาร ขาวหาวหอนถูกขังอยู่ในกรง บุญส่งมองอย่างเหยียดหยาม ตาเงวาววาวประสานกับตาคน...หนึ่งสวยนี้หว่า...ทำเป็นรองเท่าชั้นหนึ่ง เนื้อก็คงอร่อย นีรีเจ้าแม่นาคี ลองสำแดงฤทธิ์ให้ดูหน่อยเถอะ...ลูกสาวคำปองระลึกชาติได้แล้ว กำเนิดเดิมของเธอคือพญาเงือก”

(นาคี, 2559, น. 225-226)

นอกจากนี้ยังปรากฏในอีกหลายเหตุการณ์ที่ตัวละครเอกหรือคำแก้วได้พบและก่อให้เกิดความรู้แจ้งทางอารมณ์ ดังในตวับทที่คำแก้วสนทนากับคำปอง ความว่า

“ฉันทเกลียดลูกหวาน แล้วก็โหม่อวมั่นด้วยจ๊ะ”

“อ้าว! แล้วหม่อวมไปทำอะไรให้ล่ะ”

(นาคี, 2559 น. 25)

เห็นได้ว่าแม้เพียงจะได้พบเจอกันครั้งแรกแต่คำแก้วกลับเกิดความรู้สึกเกลียดชังหม่อวมอย่างไม่มีเหตุผล แต่เมื่อย้อนอดีตจะพบว่า หม่อวมในชาติปัจจุบันเคยเกิดเป็นอำมาตย์ในสมัยเจ้าเมืองนิรุทธราชและเป็นผู้เห็นพ้องในการฆ่าและกินปลาไหลเผือก

ดังนั้น สัญญาแห่งความแค้นและความเกลียดชังที่ยังลึกในจิตใจของเจ้าแม่นาคีซึ่งอยู่ในร่างของคำแก้วจึงปรากฏขึ้นและไม่เพียงแต่คำแก้ว เท่านั้นที่รู้สึกได้ถึงสัญญาในอดีตชาติ ฝ่ายศัตรูอย่างพิมพ์พรซึ่งเคยเกิดเป็นสนมของเจ้าเมืองนิรุทธราชและถูกเจ้าแม่นาคีฆ่าตาย เมื่อมาเกิดพร้อมกับจิตแห่งโทสะจึงเป็นเหตุให้พิมพ์พรรู้สึกไม่ชอบหน้าคำแก้วอย่างไม่มีสาเหตุ ความว่า

“ช่างน่าแปลก ทั้งที่เพิ่งจะเคยเห็นคำแก้ว แต่พิมพ์พรกลับรู้สึกไม่ชอบหน้า คล้ายกับสัญชาตญาณที่เป็นศัตรูกัน”

(นาคี, 2559, น. 48)

ตัวละครในเรื่องต่างมี**สัญญา**เป็นสิ่งชี้ นำ ดังที่คำแก้วกล่าวกับทศพลถึงเรื่องของสัญญา ความว่า

“...ทุกคนมี “สัญญา” ด้วยกันทั้งนั้นเว้นไว้แต่ว่ามันเป็นเรื่องธรรมดา ๆ จึงไม่มีใครสังเกตเห็น”

(นาคี, 2559, น. 132)

เหตุการณ์ดังกล่าว ตรี อภิรัม ได้สร้างโครงเรื่องและตัวละครโดยใช้สัญญาเพื่ออธิบายถึงการเกิดมีขึ้นของชาติภพในอดีตที่ส่งผลมาถึงปัจจุบัน เนื่องจากตามหลักของพุทธศาสนาแล้วสัญญาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดผลอื่น ๆ ตามมา เช่น เมื่อคำแก้วพบกับหม่อว่ม สัญญาทางใจหรือความหมายรู้อารมณ์ทางใจ(ในอดีตชาติ)ก็เกิดขึ้น ดังนั้นจึงก่อให้เกิดความรู้สึกเกลียดและส่งผลให้เกิด **ตัณหา** ดังเช่นที่คำแก้วไม่ยอมพบกับหม่อว่ม จึงก่อให้เกิด **อุปาทาน** หรือความยึดมั่นในความเกลียด ดังที่พระภิกษุในเรื่องได้กล่าวเตือนลำเจียก(ศัตรูของเจ้าแม่นาคี) ให้เห็นถึงภัยของตัณหาและอุปาทาน ความว่า

“ผู้ที่ยึดมั่นตัณหาอุปาทานก็ต้องทุกข์ขังเงื้อมมือ และ ถ้าเราละวางเสียบ้าง ทุกข์นั้นก็จะผ่อนคลาย”

(นาคี, 2559, น. 364)

ดังนั้น ตัวอย่างดังกล่าวล้วนแล้วแต่เป็นเหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดการฝังแน่นของกิเลส(ความเศร้าหมอง) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการเวียนว่ายตายเกิดหรือที่ชาวพุทธเรียกว่า **สังสารวัฏ** ไม่เพียงแต่เท่านั้น ตรี อภิรัม ยังเน้นย้ำความเชื่อดังกล่าว ซึ่งปรากฏในเรื่อง **อนิลทิตา** ผ่านตัวละครเอกอนิลทิตา ที่เชื่อมั่นว่าคู่รักของตนจะต้องกลับชาติมาเกิดเป็นด่าเกิง จึงพยายามทุกทางเพื่อที่จะทำให้ง่ายกายของตนนั้นอยู่ยงคงกระพัน โดยการอาบน้ำว่านศักดิ์สิทธิ์ประกอบกับเลือดของมนุษย์บุรุษเพื่อ **รอกการกลับชาติมาเกิด** ของสินธุ ในขณะที่เดียวกันแม่เฒ่านายาก็ ก็มั่นใจว่าด่าเกิงคือสินธุกลับชาติมาเกิดโดยมีเหรียญท้าวเวสสุวรรณเป็นสื่อวัตถุในการบ่งบอกถึงการกลับชาติมาเกิด ความว่า

“...ที่ห้อยคอเจ้าด่าเกิงนั้นแหละ เป็นของเก่าแก่สร้างมาเมื่อร้อยกว่าปีแล้ว เจ้าสินธุคู่รักเก่าให้นั่งอนิล เจ้าด่าเกิงคล้องคอแล้วหลงไหลอนิลทิตา ก็แสดงว่ามันเป็นสินธุกลับชาติมาเกิด สำหรับคนอื่นถ้าได้เหรียญไปก็จะทำให้ภูตผีกลัวอย่างเดียวเท่านั้น”

(อนิลทิตา, 2543, น. 369)

ความเชื่อเรื่องวัฏสงสารหรือการเวียนว่ายตายเกิดดังกล่าว จึงกลายเป็นโครงเรื่องหลักสำคัญที่กำหนดจุดมุ่งหมายและพฤติกรรมของตัวละคร อย่างในเรื่อง **อนิลทิตา** ความเชื่อมั่นในการกลับชาติมาเกิดของคนรัก จึงเป็นสิ่งกำหนดพฤติกรรมและการดำเนินเรื่องให้มีความซับซ้อนและเห็นถึงที่มาที่ไปของภูมิหลังตัวละครอนิลทิตาส่งผลให้ความเชื่อดังกล่าวเป็นแรงกระตุ้นให้อนิลทิตามุ่งมั่นที่จะร่ำเรียนวิชาทางไสยศาสตร์เพื่อให้กายสังขารของตนเองไม่แก่ชราและตายไปก่อนที่จะได้พบกับสินธุที่จะกลับชาติมาเกิดโดยการนำเลือดของบุรุษมาทำพิธีอาบน้ำว่านศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้น การจับตัวบุรุษมาทำพิธีเป็นจำนวนมากจึงเป็นชนวนสำคัญในการดำเนินเรื่องต่อไปของตัวละครอื่นๆ ขณะเดียวกันก็สะท้อนโลกทัศน์ของผู้แต่งในความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด ดังที่พระภิกษุกล่าวกับคำแก้วในเรื่อง **นาคี** ว่า “เออ...แปลก งูกลายเป็นคน คนกลายเป็นงู วณเวียนวัฏจักร” (นาคี, 2559, น. 372)

5.1.4.3 กฎของไตรลักษณ์ : การตกย้ำแนวคิดพุทธศาสนาเพื่อใช้ในการกระตุ้นเตือนพฤติกรรมของตัวละคร

ไตรลักษณ์หรือลักษณะ 3 ประการในทางพุทธศาสนา(พุทธทาสภิกขุ, 2559, น. 29) คือ ความเป็นอนิจจัง ทุกขังและอนัตตา

อนิจจัง แปลว่า ไม่เที่ยง หมายถึง สิ่งทั้งหลายมีลักษณะเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอไป ไม่มี ความคงที่ตายตัว

ทุกขัง แปลว่า เป็นทุกข์ หมายถึง สิ่งทั้งหลายทั้งปวงมีลักษณะที่เป็นทุกข์ มองดูแล้วน่าสังเวชใจ ทำให้เกิดความทุกข์ใจแก่ผู้ที่ไม่มีความเห็นอย่างแจ่มแจ้งในสิ่งนั้น ๆ

อนัตตา แปลว่า ไม่ใช่ตัวตน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างไม่มี ความหมายแห่ง ความเป็นตัวเป็นตน ไม่มีลักษณะอันใดที่จะทำให้เรายึดถือได้ว่าเป็นตัวเราของเรา

กล่าวโดยสรุปความตามพจนานุกรมพุทธศาสน์ได้ว่า ไตรลักษณ์ หมายถึง ลักษณะ 3, อาการที่เป็นเครื่องกำหนดหมาย 3 อย่าง อันให้รู้ถึงความจริงของสภาวะธรรมทั้งหลาย ที่ เป็นอย่างนั้น ๆ ตามธรรมดาของมัน(พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2545, น. 89)

การทำให้รู้ถึงความจริงของสภาวะทั้งหลายว่าเป็นสิ่งธรรมดาอันนี้ ถือได้ว่าเป็นขั้นของการพิจารณาเหตุการณ์ ความเป็นไปต่าง ๆ ซึ่งมีส่วนช่วยทำให้เห็นความจริงที่ว่า ไม่ว่ามนุษย์ สัตว์ เจริญฉาน ธรรมชาติที่เกิดขึ้น ดำรงอยู่และสูญสิ้นสลายไป เป็นเรื่องของกฎเกณฑ์ที่ไม่มีใคร หรือสิ่งไหนจะฝ่าฝืนกฎได้ นอกเสียจากอาศัยการพิจารณาเพื่อให้เห็นความเป็นจริงของชีวิตและ ลดทอนความทุกข์ยากผิดหวังด้วยการ “ทำความเข้าใจ” และ “ยอมรับ”

ผู้วิจัยพบว่า ตรี อภิรุณ ได้ใช้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับความเป็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตานี้ เพื่อเป็นทางออกหรือลดทอนความทุกข์ที่เกิดจากความรัก โลภ โกรธ หลงหรือการยึดติดในพันธนาการต่าง ๆ ซึ่งพอกพูนภายในจิตใจมากเกินกว่าจะตระหนักรู้เท่าทันด้วยตนเอง ดังนั้น ลักษณะของการกระตุ้นเตือนหรือแสดงความตระหนักรู้เพื่อเป็นทางเลือกแห่งเจตนาให้กับตัวละครได้ใช้ในการแก้ปัญหาหรือหาทางออกอันสว่างให้กับชีวิต

การศึกษาความเชื่อเรื่อง**ไตรลักษณ์**หรือความเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ในนวนิยายแนว ลึกลับเหนือธรรมชาติของ ตรี อภิรุณ ผู้วิจัยพบความเชื่อดังกล่าวปรากฏในนวนิยายทั้ง 3 เรื่อง ได้แก่ **เรื่องนาคี ทายาทอสูรและอนิลทิตา**

อย่างในเรื่อง**ทายาทอสูร** ตรี อภิรุณ ได้กล่าวถึงความเชื่อนี้ผ่านบทสนทนาของ วรรณภู่ที่ สนทนากับสุตาตวงถึงความ เป็นไปของชีวิต ความว่า

“...ต้องรู้ว่าชีวิตคนเราเป็นอนิจจัง ไม่ว่าเราจะกวัดขັນ รักษาสุขภาพครบวงจร ความชราถึงที่สุดและความตายก็ต้องมาเยือนเราไม่วันใดก็วันหนึ่งสิ่งอมตะไม่มีในโลก...”

(ทายาทอสูร, 2543, น. 91)

บทสนทนาของวรรณภู่ในเรื่อง**ทายาทอสูร**ข้างต้นเห็นได้ว่าวรรณภู่ซึ่งเป็นร่างที่เจ้าโชนหรือ วิญญาณตะขาบร้ายแฝงอยู่มาเป็นเวลานาน ได้กล่าวถึงสัจธรรมของชีวิตว่าทุกสรรพสิ่งนั้นล้วนไม่แน่นอน เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่า เป็นบทสนทนาที่มีความขัดแย้งระหว่างคำพูดและพฤติกรรมของ ตัวละครอย่างสุดโต่ง เนื่องจากในความเป็นจริงแล้วพฤติกรรมการยึดมั่นถือมั่นในความแค้นและมุ่งแก้

แก่นของเจ้าโชนแสดงให้เห็นเป็นประจักษ์ว่าบางครั้งความเข้าใจความเป็นไปของชีวิตไม่ได้หมายรวมถึง “ความรู้แจ้งเห็นจริง” และการที่ผู้แต่งใช้บทสนทนาดังกล่าวแสดงถึงความเชื่อเรื่องกฎของไตรลักษณ์ผ่านตัวละครที่ยังคงลุ่มหลงในกระแสแห่งความโกรธนั้น ยิ่งทำให้ผู้อ่านเห็นถึงความยึดมั่นและความลุ่มหลงในความโกรธอันหาความรู้ต้นมิได้ เช่นเดียวกันกับอนิลทิตาในเรื่อง **อนิลทิตา** ซึ่งเป็นมนุษย์ที่มีลักษณะเหนือธรรมชาติ คือ ความอยู่ยงคงกระพันโดยการทำให้พิธทางไสยศาสตร์อาบนำว่านคงกระพันด้วยการใช้เลือดมนุษย์บุรุษเป็นส่วนประกอบสำคัญ

ลักษณะเหนือธรรมชาติดังกล่าว ทำให้อนิลทิตาสามารถมีชีวิตและใช้ชีวิตผ่านไปหลายยุคหลายสมัยและลักษณะดังกล่าวนี้เองที่ทำให้ตัวละครเอกได้เห็นถึงความเป็นไปของชีวิตโดยการได้เห็นคนรัก คนที่รู้จัก ล้มหายตายจากไปคนแล้วคนเล่าตามกฎของธรรมชาติ แต่เหตุการณ์ดังกล่าว ไม่ได้เป็นบทเรียนให้กับอนิลทิตาได้ตื่นรู้ ขณะเดียวกันก็ยังค้นหาหนทางเพื่อที่จะให้ตนเองรอดพ้นจากการเวียนว่ายในสังสารวัฏนี้ ดังบทสนทนาของโณมสุรางค์หรืออนิลทิตาที่ได้สนทนากับดาเรศ ลูกสาวของตน ความว่า

“ดาเคยจำได้ว่าคุณแม่ไม่เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม”

“ใช่จ๊ะ...เฉพาะที่เกิดขึ้นกับแม่เท่านั้น เพราะแม่อยู่เหนือโลก...เหนือกฎวิภูจักร
สงสาร...”

(อนิลทิตา, 2543, น. 281)

ความเชื่อดังกล่าวได้ถูกย้ำอีกครั้งผ่านตัวละครพระเอกหรือดาเกิงในเรื่อง **อนิลทิตา** เนื่องจากบทสนทนาข้างต้น ผู้แต่งได้เผยให้เห็นถึงทัศนคติของตัวละครเอกที่เต็มไปด้วยความหลงผิด เพราะเชื่อมั่นและยึดถือในความคิดของตนเองว่าถูกต้องและต้องเป็นไปเช่นนั้น ดังนั้นจึงพบว่า ผู้แต่งได้นำความเชื่อเรื่องกฎของไตรลักษณ์เข้ามาอธิบายเพื่อให้ตัวละครตระหนักรู้ความเป็นจริงของชีวิตผ่านบทสนทนาของดาเกิงกับโณมสุรางค์ ความว่า

“...ผมไม่ชอบชีวิตที่ย่ำเท้าอยู่ที่เดิมรอวาระสุดท้าย”

“ไม่ใช่วาระสุดท้ายหรอกนะ...คุณไม่คิดบ้างหรือว่าฉันอาจหาทางให้คุณกลายเป็นมนุษย์อมตะก็ได้ คือ เป็นหนุ่มไปตลอดการ”

“ในทางตรงข้าม เมื่อผมขอรับคุณนายไปใช้ชีวิตด้วยกันภายนอกคุ้มละครับเพื่อให้เข้ากฎวิภูจักร มีเกิด แก่ เจ็บ ตาย เยี่ยงมนุษย์ทั่วไป เพราะชีวิตของคนเรานั้นจะหยุดนิ่งอยู่ที่จุดใดจุดหนึ่งตลอดกาลหาได้ไม่”

“ดาเกิง...คุณไม่เข้าใจหรือว่าสิ่งที่เราค้นคว้าหากเพียรจนประสบชัยชนะ เราจะต้องรักษาสิ่งนั้นไว้นานแสนนาน รุระอะไรจะต้องทิ้งความสำเร็จของเรา”

“พูดอย่างนั้นมันก็เหมือนกับว่าคุณนายถืออ๊ตตาของตัวเองยิ่งใหญ่ที่สุด จำเป็นต้องรักษาอ๊ตตานี้ไว้ แม้ว่าจะต้องใช้เลือดเนื้อและชีวิตของผู้อื่น”

(อนิลทิตา, 2543, น. 322-323)

บทสนทนาข้างต้นสอดคล้องกับคำพูดของแม่ชีแสงบุญในเรื่อง **ทนายทอสูร** ที่เชื่อมั่นเป็นอย่างยิ่งว่าอย่างไรแล้วสักวันหนึ่งอสุรกายวิญญูณตะขาบก็จะตบัสถูด้วยสัจธรรมจริงแท้ตามกฎของไตรลักษณ์และยิ่งตอกย้ำให้ผู้วิจัยเห็นถึงโลกทัศน์และความตั้งใจของผู้แต่งในส่วนของการแสดงแนวคิดเรื่องกฎของไตรลักษณ์ไว้อย่างชัดเจน ความว่า

“อสุรกายอาฆาตคิดว่ามันสามารถสืบทอดทนายทอสูรตลอด ไม่ตบัสถูจากโลก งานนี้จะเป็นการพิสูจน์กฎไตรลักษณ์ของพระพุทธองค์ ทุกสรรพสิ่งที่อุบัติขึ้น จะดำเนินไปชั่วระยะหนึ่ง สั้นหรือยาวแล้วแต่ประเภท ต่อจากนั้นก็ถึงกาลอวสานเหมือนกันหมด ...”

(ทนายทอสูร, 2543, น. 541)

บทสนทนาที่ปรากฏในนวนิยายทั้ง 2 เรื่อง เป็นการสอดแทรกโลกทัศน์ของความเชื่ออันเนื่องมาจากพุทธศาสนาในเรื่องของกฎไตรลักษณ์โดยมีบทบาทสำคัญคือ การตอกย้ำแนวคิดพุทธศาสนาเพื่อใช้ในการกระตุ้นเตือนพฤติกรรมของตัวละคร แต่อย่างไรก็ตาม การแสดงออกถึงความเชื่อหรือความเชื่อเรื่องดังกล่าวก็ไม่อาจเป็นข้อสรุปได้ว่า ตัวละครจะเล็งเห็นในหลักสัจธรรมข้อนี้หรือไม่ และจากการศึกษาความเชื่ออันเนื่องมาจากพุทธศาสนา ผู้วิจัยพบว่าความเชื่อดังกล่าวมีบทบาทที่หลากหลาย ได้แก่ เผยให้เห็นถึงชะตาชีวิตของตัวละคร ใช้กำหนดเป็นโครงเรื่องหลักสำคัญไปจนกระทั่งใช้หลักธรรมในการกระตุ้นเตือนพฤติกรรมของตัวละคร

5.1.5 ความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจจิต

ในทางวิทยาศาสตร์ **อำนาจจิตหรือพลังจิต** หมายถึง คลื่นความถี่ของพลังความคิด (Pranic Energy) ซึ่งเป็นพลังงานไฟฟ้าบวก (Proton) ไฟฟ้าลบ (Electron) ที่เกิดจากต่อมไพเนียล (Pineal Gland) ที่สมองตอนบน เมื่อบุคคลใด ๆ คิด ต่อมนี่ก็จะสร้างคลื่นความถี่ของความคิดขึ้น เรื่องราวของพลังจิตนั้น ไม่ได้ปรากฏขึ้นในทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น ยังมีการปรากฏเรื่องของพลังจิตที่เป็นไปในแง่ของเรื่องราว **เหนือธรรมชาติ** เช่น เรื่องราวของ โวลฟ์ เมสซิง (Wolf Messing) เป็นผู้ที่มีพลังจิตที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งของโลก ครั้งหนึ่งได้เกิดเป็นลมหน้ามืดลงไป หลังจากได้ถูกนำส่งเข้าโรงพยาบาล แพทย์ได้ทำการตรวจหัวใจของเมสซิงแล้วพบว่าหัวใจได้หยุดเต้นและไม่หายใจแล้ว จึงได้นำร่างของเขาไปไว้ที่ห้องเก็บศพและเกือบถูกเก็บส่งไปฝังแล้ว แต่ปรากฏว่าได้มีนักศึกษาแพทย์คนหนึ่งทำการตรวจร่างกายของเมสซิงอีกครั้ง จึงพบว่าเขายังไม่ตาย เพียงแต่หัวใจและชีพจรเต้นอ่อนแรงมากจนแทบวัดไม่ได้เลยซึ่งต่อมาได้มีนักวิทยาศาสตร์ที่ศึกษาด้านพลังจิตและเรื่องลึกลับนี้เชื่อว่าเหตุการณ์นี้เป็น **Catalepsy** หรือ **การสะกดจิตตัวเอง** (ภานุศร เครือปัญญาดี, 2553, น. 28-31)

การใช้ **อำนาจจิตหรือศาสตร์แห่งพลังจิต** (บุญเลิศ สายสนิท, 2555, น. 17) เป็นศาสตร์แห่งธรรมชาติที่มีการค้นพบมาช้านานแล้ว ดังจะเห็นได้ว่า มนุษย์โบราณมีความเคารพศรัทธาเชื่อถือในองค์สี่แห่งธรรมชาติ มีชื่อเรียกแตกต่างกันไป เช่น พระแม่ธรณี พระแม่คงคา พระพาย พระเพลิง ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบหลักที่ก่อให้เกิดและดำรงอยู่ของสรรพชีวิต คือ ดิน น้ำ ลม และไฟ วิธีการดำรงชีวิตของผู้คนในสมัยก่อนต้องหวังพึ่งพิงธรรมชาติ จึงมีความละเอียดอ่อน หวงแหน รักและเข้าไป

ธรรมชาติอย่างแท้จริง ธรรมชาติเป็นเสมือนเกราะคุ้มกันภัยภายนอก ส่วนเกราะคุ้มกันภายใน ก็คือ การหล่อหลอมจิตใจของตนเองให้เข้มแข็ง จากจุดนี้เองจึงบังเกิดเป็นการเรียนรู้การฝึกจิตขึ้นโดย บังเอิญและยุคต่อ ๆ มากก็ได้มีการคิดค้นศึกษา ถ้ายทอดและพัฒนากันอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่ง กลายเป็นศาสตร์ที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน

นอกจากนี้ ดร. บุญเลิศ สายสนิท ได้กล่าวต่อไปอีกว่า พลังงานแห่งจิตเป็นเรื่องของจิตวิทยา (Psychology) สามารถอธิบายได้ทางวิทยาศาสตร์ เรียกว่า วิทยาศาสตร์ทางจิต (Mind Science) ซึ่ง พลังงานแห่งจิตนี้สามารถปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะการณ์ต่าง ๆ ได้ เช่น จิตที่นิ่งสงบมีสมาธิ สามารถแปลงสสารให้เปลี่ยนเป็นพลังงานได้ จิตที่นิ่งสงบมีสมาธิ สามารถส่งกระแสคลื่นพลังแห่งจิตไปสู่บุคคลที่สองและบุคคลที่สามได้ จิตที่พลังสูง สามารถส่งกระแสคลื่นของพลังจิตลงไปสู่ น้ำ ทำให้น้ำเสมือนเป็นยาใช้บำบัดโรคได้ (บุญเลิศ สายสนิท, 2555, น. 19)

การศึกษาเรื่องของอำนาจจิตข้างต้นทำให้เห็นว่า จิต สามารถควบคุมความสมดุลต่าง ๆ ของ ชาติในร่างกายและทำให้ช่วยขจัดหรือบรรเทาความเจ็บป่วยทางกายได้ด้วยการเชื่อมโยงความคิดหรือ ใช้จินตนาการเพื่อดีพลังของธรรมชาติมาใช้ได้อย่างน่าอัศจรรย์ ไม่เพียงแต่ในทางจิตวิทยาเท่านั้น ความเชื่อทางด้านพุทธศาสนาได้มีการกล่าวถึงการอาศัยพลังอำนาจของจิตเพื่อฝึกจิตให้สามารถบรรลุ ญาณในชั้นต่าง ๆ ได้ เช่น การระลึกชาติได้โดยการอาศัยอำนาจจิต พระอาจารย์ สมพงษ์ รตนวิโส โมฆรัตน์ ได้ให้สัมภาษณ์ถึงการระลึกชาติไว้ว่า

“การระลึกชาติเป็นหลักคำสอนที่ถูกบัญญัติอยู่ในหลักทางพุทธศาสนาที่เรียกว่า บุปเพนิวาสานสติญาณ เป็นความพิเศษของจิตอย่างหนึ่ง จิตที่ผ่านการฝึกฝน ได้แก่ จิต ที่นิ่ง สงบ ร่มเย็น ผ่องใส และสามารถควบคุมตัวเองได้ ซึ่งผลจากการนั่งสมาธิ จะทำให้สามารถระลึกชาติได้มากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับความนิ่งของภาวะจิต”

(ไทยรัฐออนไลน์, 2558)

ความหลากหลายของการปรากฏทฤษฎีความรู้หรือประสบการณ์เรื่องอำนาจจิตที่ผู้วิจัยกล่าว มาข้างต้นนั้น เห็นได้ว่าเรื่องอำนาจจิตมีลักษณะที่เป็นสากลและถูกยอมรับโดยทั่วไปทั้งในแง่ของหลัก ทางจิตวิทยาหรือแม้แต่ในด้านของศาสนา นอกจากนี้ จากการศึกษายังพบว่าพลังจิตที่ใช้กันทั่วไปมี 3 ลักษณะ (ภานุศร เครือปัญญาดี, 2553, น. 39) คือ

1. Telepathy คือ พลังงานแห่งเมตตา พลังนี้จะติดต่อกันได้โดยทางจิต เป็นพลังงานที่ใช้ เพื่อการสร้างสรรค์
2. Telkynesys คือ พลังที่ใช้บังคับวัตถุให้เคลื่อนที่หรือใช้เพื่อหลายวัตถุต่าง ๆ เป็นพลังงาน ที่ใช้เพื่อการบังคับหรือเพื่อทำลาย
3. Teleportation คือ พลังที่ใช้ในการล่องหนหายตัว เมื่อใช้พลังงานนี้แล้วก็จะสามารถเดิน บนน้ำบนอากาศหรือเพื่อผ่านเครื่องกีดขวางได้

การศึกษาคำเชื่อเรื่องอำนาจจิตในนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติของตรี อภิรัม พบว่า ทั้ง 3 เรื่อง ปรากฏความเชื่อเรื่องอำนาจจิตทั้งสิ้น ซึ่งพบได้ในลักษณะที่สอดคล้องใกล้เคียงกับ ลักษณะของการใช้พลังจิตทั้ง 3 ลักษณะข้างต้น ได้แก่

5.1.5.1 อำนาจจิต : การสะกดจิตและการถอดจิต

การสะกดจิต หมายถึง การใช้ประโยชน์จากอำนาจจิตที่ได้รับการฝึกฝนมาอย่างดีเพื่อกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ใช้สะกดจิตผู้อื่นเพื่อให้ทำตามคำสั่ง ให้ลืมเรื่องราวหรือให้ผู้อื่นคล้อยตามในสิ่งที่ตนเองพูด เป็นต้น ส่วน**การถอดจิต** หมายถึง การทำสมาธิเพื่อแยกดวงจิตออกจากกายหยาบเพื่อที่จะสามารถไปไหนมาไหนได้ตามที่ใจคิดรวมไปถึงการถอดจิตเพื่อใช้ในทางไม่ดีหรือทางไสยศาสตร์ด้วยความมุ่งหวังจากทำร้ายผู้อื่น

ในเรื่อง**ทายาทอสูร** ปรากฏความเชื่อเรื่องการสะกดจิตหลายเหตุการณ์ เช่น คุณยายวรรณานาฏหรือเจ้าโขน สะกดจิตให้รังสรรค์ พี่ชายของวรินทร์ เห็นสายสัญญาณที่พกดติดตัวกลายเป็นตัวหนอนบู่ที่มีลักษณะน่าเกลียด รัชโรจน์พี่ชายคนโต ได้นำเหตุการณ์ไปเล่าให้ปู่เฮียรพีง และปู่เฮียรกีเชื่อว่ารังสรรค์ถูกคุณยายวรรณานาฏสะกดจิตแต่รัชโรจน์ยังไม่ปักใจเชื่อ ผ่านบทสนทนา ความว่า

“ฉันเชื่อว่ามีคนอื่นแปลกปลอมอยู่ในห้องชมโทรทัศน์”

“คนแปลกปลอม อาจจะหมายถึงคุณยาย แต่ท่านก็เป็นป้าแท้ ๆ ของแม่ นับได้ว่าญาติสนิท”

“รังสรรค์ถูกอำนาจเร้นลับสะกด ทำให้สายตาวิปริตเห็นสายสัญญาณเป็นบุงน่าเกลียด...อำนาจนั้นระดับกึ่งภูตน่าสะพรึงกลัวยิ่ง คนใช้พลังไม่จำเป็นต้องจ้องตาเหยื่อ”

(ทายาทอสูร, 2543, น. 85)

เหตุการณ์ดังกล่าวใกล้เคียงกับที่**อนิลิตา**ใช้อำนาจจิตในการสะกดจิตเจ้าพงษ์นครให้รับปากวาดภาพอนิลิตาทดแทนภาพที่ถูกทำลายไปเพื่อนำไปใช้ในการทำพิธีถอดจิตโดยการใช้ภาพวาดเป็นสื่อวัตถุทางไสยศาสตร์ ความว่า

“เจ้าพงษ์นครถลันออกจากประตู แต่สาวสวยวัยคุณแม่ว่องไวกว่า ขยับคอเสียทางด้านหลัง จับร่างของเขาเหวี่ยงลงไปบนเตียง เขื่ออันดับกระต่ายหมายเลขหนึ่ง ตะกายลุกขึ้น”

“มองตาฉันสิคะ”

“เขาเหลือบขึ้น ตาต่อตาประสานกัน สิ่งนั้นอยู่ที่คิ้วโก่งเส้นเรียวเล็ก ใหญ่งามประกายใสหนึ่งดวงแองน้ำกลางหุบเขา เจ้าพงษ์นครเย็นสันหลังวูบ ขนลุกชู”

“ตกลงมัย”

“ตกลงครับ คุณอา...”

“น้ำเสียงเลื่อยล่อย เคลิบเคลิ้ม”

(อนิลิตา, 2543, น. 248-249)

เหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกันนี้ยังพบว่าแม่เผ่ามานายิกิในเรื่อง**อนิลิตา**ใช้ให้กระถิน คนรับใช้ของอนิลิตาช่วยวาดภาพแผนที่ทางเข้าออกภายในอุโมงค์ลับเพื่อที่จะเข้าไปสืบสาวหาความจริงเกี่ยวกับการกักขังบุรุษไว้ทำพิธีทางไสยศาสตร์และเมื่อได้แผนที่แล้วจึงใช้อำนาจจิตในการสะกดจิตกระถินให้ลืมเรื่องราวทั้งหมด เนื่องจากมีเขื่อนั้นอนิลิตาก็จะสามารถสะกดจิตกระถินเพื่อให้แพร่พรายความลับได้และกระถินก็จะได้รับอันตราย ความว่า

“ข้าจะช่วยเอ็ง... หญิงแก่ผู้มีไฟดำที่ปลายคางพูด”

“เฟ่งดูตาข้าสิ”

“หล่อนทำตามคำสั่งของฝ่ายตรงข้าม ดวงตาของแม่เฒ่าสุกใสราวกับสตรีวัยสามสิบ ภายหนึ่ง วาวเข้มคล้ายมีพลังเร้นลับแผ่แสงแรงกล้า...กระถินตะลึง แลเห็นสีเขียวแผ่กว้าง ดำดิ่งลงไปเหมือนน้ำในสระลึก เคว้งคว้างไม่เป็นตัวของตัวเอง”

“จำที่ข้าสั่งให้ตึนา...จงลืมเรื่องที่เอ็งเขียนแผนที่อุโมงค์ใต้คุ่มทังสิ้น...ใครถามเอ็งก็จำไม่ได้ ความคิดอันนี้ถูกถอดออกไปจากสมองของเอ็งแล้ว”

(อนิลทิตา, 2543, น. 289-290)

นอกจากการใช้อำนาจจิตในการสะกดจิตผู้อื่นแล้ว ในเรื่องอนิลทิตายังปรากฏลักษณะของการสะกดจิตอีกรูปแบบหนึ่งคือ การสะกดจิตตนเองหรือการสั่งจิต คือ แม่เฒ่านายิกิก็สามารถใช้อำนาจจิตในการดึงพลังของธรรมชาติมาใช้ในการรักษาร่างกายที่เกิดอาการบาดเจ็บจากการที่อนิลทิตาใช้อำนาจจิตทำร้ายร่างกายด้วยการใช้พลังความร้อนหรือเตโชธาตุจากสื่อวัตถุ(เศษเส้าไม้ที่แม่เฒ่าเคยใช้ปราบอนิลทิตา) ส่งกลับไปเผา ร่างของแม่เฒ่านายิกิ ความว่า

“หล่อนนั่งขัดสมาธิบนเสื่อ เฟ่งมองเปลวไฟครู่หนึ่ง ก็ยกเศษเส้าชิ้นส่วนของหอคอยชูขึ้นระดับสายตา เศษเส้านี้มีพลังความร้อน(ENERGY) ของแม่เฒ่าหลงเหลืออยู่ พลังความร้อนนี้เราสามารถที่จะผ่านภาพได้ หากใช้กล้องเทอร์โมกราฟ(THERMOGRAPH) ที่นักวิทยาศาสตร์สหรัฐผลิตขึ้น...

โสตประสาทแว่วเสียงเปลวไฟปะทุ ดูเหมือนจะได้กลิ่นควันไฟตลบ แม่เฒ่าอนก ลิ้งเหลือบนแคร่ รู้สึกไม่ผิดอะไรกับถูกย่างสด...นั่งอนิลใช้เตโชธาตุเผาผลาญข้า โอ้ย...ข้ากำลังจะตาย

อนุสติครั้งสุดท้ายเตือนแม่เฒ่านายิกิว่ายังมีวิธีต่อต้านเตโชธาตุ หากทำได้สำเร็จก็หมายถึงว่าชีวิตของแกจะรอดพ้นอันตราย

หญิงแก่แข็งใจลุกขึ้นนั่งขัดสมาธิทำปทุมอาสนะ พยายามดับความเร่าร้อน กระวนกระวาย แต่ภายใต้จิตสำนึกก็ยังแลเห็นพระเพลิงเต้นวูบวาบโดยรอบ...ทะเล... ข้าต้องการทะเล...แม่เฒ่าทำปากขมุบขมิบหลับตานิ่ง รู้สึกคล้ายกิ่งฝืน ร่างของตนเบา หิวล่องลอยไปในท้องฟ้ากว้างสีสดสวย... ชั่วประเดี้ยวแกก็แลเห็นทะเลสีครามเบื้องล่าง กำหนดตัวเองดิ่งลงอาบน้ำชำระกายเบิกบาน ทะเลในนิมิตดับพิษเตโชธาตุสิ้น”

(อนิลทิตา, 2543, น. 554-556)

เหตุการณ์ข้างต้น แม่เฒ่านายิกิใช้จินตนาการหรือการสร้างภาพนิมิตของทะเลขึ้นมาและตั้งจิตกำหนดให้ตนเองลงไปอาบน้ำเพื่อดับความร้อนจากพิษของธาตุไฟ อีกเหตุการณ์หนึ่ง แม่เฒ่านายิกิ ถูกอนิลทิตาจับกุมตัวไว้ในห้องขังในอุโมงค์ลับที่ปิดกั้นทางออกที่ทุกทางและพ้นควันพิษลงในห้องทางช่องของเพดาน แม่เฒ่านายิกิจึงตั้งจิตใช้วิชาสะกดจิตตนเองเพื่อให้ฝ่ายตรงข้ามเข้าใจว่าเสียชีวิตแล้วและเคลื่อนย้ายศพของตนออกไปจากบริเวณอุโมงค์ลับ ความว่า

“เสียงควีนพิชชีดำพ่นลงมาจากช่องลับของเพดาน กลุ่มควีนนั้นขยายตัวกว้าง และทวีความเข้มข้นขึ้นตามลำดับ มันเป็นแก๊สที่มีส่วนผสมของคาร์บอนมอนอกไซด์ ซึ่งหายใจเข้าไปจะทำให้เฮโมโกลบินไม่อาจนำเอาออกซิเจนไปเลี้ยงเซลล์ของร่างกาย แต่ด้วยจิตที่มีอำนาจเหนือกายของยายนายิกี้ บังคับให้ออกซิเจนจำนวนหนึ่ง รักษาอยู่โดยรอบ ควีนพิชชีที่เข้าถึงตัวแก๊สจึงจางมาก...
แทบไม่น่าเชื่อ แม่เฒ่านายิกี้มีอิทธิฤทธิ์ต่อต้านควีนพิชชี หล่อนได้สะกดจิตให้ตัวเองหมดลมชั่วคราว แต่แล้วพอได้โอกาสก็หลบหนี”

(อนิลทิตา, 2543, น. 484-489)

ตัวบทข้างต้นเห็นได้ว่า แม่เฒ่านายิกี้มีลักษณะพิเศษ คือ เป็นตัวละครเหนือธรรมชาติที่มีความสามารถพิเศษด้านการฝึกพลังจิตให้กล้าแกร่ง เรียกได้ว่าเป็นคุณลักษณะสำคัญของ ตัวละครเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาและป้องกันภัยอันตราย

เหตุการณ์ดังกล่าวมีความสอดคล้องกับหลักการทางจิตวิทยาเรียกว่าการสั่งจิต ซึ่ง วิธีการหนึ่งของการสั่งจิตนั้นต้องอาศัยการจินตนาการเป็นเครื่องมือที่มีพลังอำนาจต่อผู้สั่งจิตให้ผู้ป่วยหรือผู้ที่มีปัญหาได้รับผลตามมโนภาพที่เกิดขึ้นจากการสร้างจินตภาพหรือการจินตนาการอันเป็นความปรารถนาของจิตที่แรงกล้า ส่งพลังพัฒนาการจินตภาพให้มีพลัง เสริมพลังจิตให้แก่กล้ามากยิ่งขึ้น ทำให้ภาพจากจินตนาการนั้นเป็นดุจดัง ยาเทียม(Placebo) ที่สามารถทำให้ปัญหาหรือโรคของผู้ป่วยบรรเทาลงหรือกลับคืนสู่ความเป็นปกติได้ ดังนั้น การจินตนาการจึงนับว่ามีบทบาทที่สำคัญต่อกระบวนการสั่งจิตเป็นอย่างมาก (บุญเลิศ สายสนิท, 2555, น.74)

นวนิยายเรื่องเดียวกันนี้ ผู้วิจัยก็พบลักษณะของการใช้อำนาจจิตที่แตกต่างออกไปจากในนวนิยายอีก 2 เรื่อง คือ การถอดจิต ในเรื่องอนิลทิตาตัวละครเอกหรือ อนิลทิตาในร่างของโคมสุรางค์ จัดว่าเป็นตัวละครเหนือธรรมชาติที่มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินเรื่องในนวนิยาย เนื่องจากมีความสามารถพิเศษเหนือธรรมชาติ คือ การถอดจิตออกไปฆ่าฝ่ายศัตรูและใช้ในการหลอกหลอมมนุษย์ บุกเข้าไปติดกับดักในคุ้มเชียงแมนเพื่อต้องการใช้เลือดในการทำพิธีอยู่ยงคงกระพัน อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์หนึ่งที่โคมสุรางค์ถอดจิตกลายเป็นอนิลทิตา ไปหาแม่เฒ่านายิกี้ที่กระท่อมเพื่อหวังจะฆ่าให้ตาย ความว่า

“คุณโคมสุรางค์ ณ เชียงแมน ดับไฟกลางห้อง เหลือแต่เทียนดวงเดียวที่จุด หล่อนนั่งขัดสมาธิทำปทุมอาสนะบนเบาะนวม...หายใจเข้าลึกถึงสะดือ หายใจออกเต็มเหยียด เฟ่งภาพอนิลทิตา หนึ่งเหมือนจะให้ประทับไว้ในจิตส่วนที่หก...โอม...นะ มะคีวะ(นมัสการพระคีวะ)...สวดขมุขมิบอยู่เช่นนั้น จนกระทั่งรู้สึกเย็นชู่จากปลายเท้า ขึ้นเบื้องสูง...ภาพอนิลทิตาที่ยืนยกเยื้องในลีลาของนางงามจักรวาลเริ่มเคลื่อนไหว ล่องลอยออกจากกรอบวูบผ่านหน้าต่างลวดลิวไปในอากาศ...หญิงงามเฉิดฉันปรากฏที่หน้ากระท่อม”

(อนิลทิตา, 2543, น. 157)

ตัวบทข้างต้นปรากฏความเชื่อเรื่องการถอดจิตแต่เป็นการใช้อำนาจจิตเพื่อมุ่งทำร้ายผู้อื่น และลักษณะของการถอดจิตดังกล่าวมีลักษณะคล้ายคลึงกับพิธีทางไสยศาสตร์โดยการถอดจิตนั้น จำเป็นจะต้องอาศัยสื่อวัตถุ ในที่นี้คือภาพวาดอนิลิตตา เพื่อให้จิตที่ถอดออกไปนั้นปรากฏรูปร่างหน้าตาเหมือนกับอนิลิตตาในสมัยที่ยังเป็นวัยรุ่นเพื่อหลอกให้ผู้คนเกิดความลุ่มหลงและตกเป็นเหยื่อ ในที่สุด ตรงข้ามกับแม่เฒ่านายก็ที่ใช้การถอดจิตเพื่อปราบว่านอสุรกายที่อนิลิตตากำลังปลุกเสกเพื่อเอาไว้ป้องกันตัวและทำร้ายฝ่ายศัตรูแต่กลับถูกอสุรกายที่มีรูปร่างเหมือนกับดาเรสทำร้ายร่างที่เป็น ฉายาหรือดวงจิตจนได้รับบาดเจ็บสาหัส

5.1.5.2 อำนาจจิต : การแปรธาตุและการอำพราง

การแปรธาตุ หมายถึง การใช้อำนาจจิตในการเปลี่ยนสภาพของวัตถุหรือร่างกาย(การกลายร่าง)ให้ต่างไปจากเดิมซึ่งปรากฏให้เห็นในลักษณะชั่วคราวและจะแปรสภาพกลับเป็นวัตถุหรือร่างเดิม เพื่อประโยชน์บางประการของผู้ที่กระทำ ปรากฏในนวนิยายทั้ง 3 เรื่อง

ในเรื่อง **ทนายทอสูร** วรินทร์ได้ไปที่ร้านของที่ระลึกแห่งหนึ่งในขณะที่กำลังเลือกขมนั้นก็ได้เห็นไปเห็นตุ๊กตาสังคโลกรูปกุมารไว้จุกและมีลายตะขาบที่บริเวณหน้าอกและมีท่าที่จ้องเขม็ง ความว่า

“ตุ๊กตาสังคโลกรูปกุมารไว้จุก เขี้ยวบนงอกแหลม ห้อยสร้อยประคำหิน นุ่งผ้า ถกเขมร สิ่งที่น่าพิศดารก็คือ มันมีลายตะขาบที่หน้าอก...ดวงตากุมารเปล่งเสียงเซียว แว่ววาว มุมปากแสบเยิ้ม ทำท่าเหมือนกับจะกระโจนกัดเธอ...เพื่อนร่วมสถาบันคว่า แชน...วรินทร์สะดุ้งโหยง...ภาพลวงตาสลายแวบ มันคือตุ๊กตาเด็กนิโกรใส่กล่องตั้ง เอียง”

(ทนายทอสูร, 2543, น. 31)

ในเหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกันนี้ เจ้าโชนจะคอยตามรังควานและแสดงอิทธิฤทธิ์โดยใช้ อำนาจจิตในการแปรธาตุวัตถุเพื่อให้ตัวละครนางเอกเกิดความตกใจและเพื่อแสดงตัวตนในระยะแรก ของการดำเนินเรื่อง เช่นในตอนหนึ่ง สนทรศน์ได้มอบตุ๊กตาดินเผาหน้ากดาบขามูไรให้วรินทร์แต่เจ้า โชนได้ใช้อำนาจจิตในการแปรธาตุวัตถุจนทำให้วรินทร์เกิดความตกใจกลัวและได้ทำลายสิ่งของจน แตกหัก ความว่า

“วันนั้น กว่าวรินทร์จะกลับถึงบ้านก็ค่ำ อาบน้ำเปลี่ยนเป็นสวมชุดลำลองสะอาด เยี่ยมริบแกะกล่องของขวัญที่ได้จากเด็กหนุ่ม ชักสงสัยจึงเปิดฝาดอก...ว้าย...ตุ๊กตาดิน เผาสุโขทัยลูกชิ้นนั่ง สีของมันเหลืองอมเขียว ที่หน้าอกมีลายตะขาบเลื้อย ดวงตา เปล่งแสงสีมรกต จ้องเธอเหมือนจะกินเลือดกินเนื้อ...เด็กสาวจับมันทุ่มที่พื้นกระดาน เต็มแรง...วัตถุดินเผาแตกหลายเสี่ยง...คนทำลายของตกตะลึงพริ้งเพริด ผลพิสูจน์ว่า เป็นตุ๊กตานักดาบขามูไร เธอไม่น่าตาผาดเห็นเป็นเจ้ากุมารเขี้ยวจุก”

(ทนายทอสูร, 2543, น. 32)

ในเรื่องอนิลทิตา ปรากฏความเชื่อเรื่องการใช้อำนาจจิตในการแปรธาตุวัตถุเพียง 1 เหตุการณ์ คือ ตอนที่โอมสุรางค์ไปขอร้องอสุรกายจากพระภิกษุและพระภิกษุให้ทดสอบว่าโอมสุรางค์สามารถควบคุมว่านอสุรกายได้หรือไม่ โอมสุรางค์จึงใช้พลังจิตในการเผาว่านอสุรกายจนแปรสภาพเป็นผงเถ้าสีดำ ความว่า

“...หล่อนเพ่งมองไปว่านเขม็ง แผ่กระแสจิตอันแรงกล้าสะกดแล้วก็หีบสิ่งนั้น ขึ้น ช่างน่าอัศจรรย์ยิ่ง มันไม่น่าจะเป็นไปได้เลย แต่ก็เป็นไปได้แล้ว ใบที่เหมือนมือเด็ก เห็นหวิกประหนึ่งว่าได้รับความร้อนจัด และเมื่อคุณโอมสุรางค์จุดไม้ขีดฟู่ ไฟก็ลามติด กลิ่นระเหยเหม็นตุ ๆ สาบ ๆ ไม่ผิดอะไรกับเผาศพค้างปี ครูเดียวก็เหลือแต่เถ้าสีดำ...”

(อนิลทิตา, 2543, น. 309)

นอกจากในแง่ของวัตถุแล้ว ยังพบว่าตัวละครเหนือธรรมชาติใช้อำนาจจิต ในการแปลงร่าง ซึ่งปรากฏในเรื่องนาคี ตอนที่คำแก้วมีจิตทวนระลึกถึงภาพในอดีตชาติของผู้ที่เคย เป็นศัตรู ในขณะที่สนทนาเรื่องปลาไหลเผือก ความโกรธทำให้จิตปรุงแต่งจึงเกิดอาการเริ่มที่จะกลายร่าง ความว่า

“อร่อยมาก...องค์นริฐธราชหรือบุญส่งหัวเราะก๊ากก้อง...ข้าขอบเนื้อตรงลูกตา ปลาไหล ทั้งมันทั้งหอม ไซปลาหมอสู้ไม่ได้”

“ข้าพระพุทธเจ้าขอบสมองปลาไหล พระเจ้าคะ...ขุนวังหม่อวมกราบ พูล... เนื้อตรงใต้ท้องก็อร่อย”

“ความโกรธแค้นพลุ่งขึ้น คำแก้วนัยน์ตาแวววาว สิ้นหลังแข็ง คล้ายจะซ็อก ช่วงขากำลังจะรวบติดกันกลายเป็นงู เธอกำสองมือแน่น...ทศพลกระซิบ... เราไปกันเถอะ คำแก้ว เด็กสาวบ้านป่าสะต๋อง ภาพลวงตาอันตรธานวิบ สภาพที่กำลังจะเปลี่ยนแปลง เริ่มคลี่คลายสู่สภาวะปกติ”

(นาคี, 2559, น. 235-236)

ชนวนแห่งความโกรธแค้นเช่นเดียวกันนี้ ทำให้เจ้าโชนในเรื่องทนายท อสุร ตัดสินใจแปลงกายเป็นวิญญาณตะขาบแทรกตัวอยู่ในตุ๊กตาสังคโลกเพื่อที่จะแก้แค้นธิดาของพระยาเชลียงในรุ่นต่อ ๆ ไป ความว่า

“วิญญาณอิทธิฤทธิ์แปลงเป็นตะขาบแทรกในตัวตุ๊กตาสังคโลก ศิษย์ของเจ้าโชน นำไปมอบให้คำหยาด เมื่อนางอยู่ตามลำพัง วิญญาณตะขาบก็แทรกเข้า ตัว และต่อมาอีกไม่นานพระยาเชลียง...ก็ถูกกองหินหล่นทับเสียชีวิต”

(ทนายทอสุร, 2543, น. 9)

ความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจจิตในการแปรธาตุที่ปรากฏในนวนิยายนั้น พบได้ทั้ง 2 ลักษณะ คือ การใช้อำนาจจิตในการแปรธาตุวัตถุกับการใช้อำนาจจิตในการแปรธาตุร่างกายหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการแปลงร่างหรือการแปลงกาย

5.1.5.3 อำนาจจิต : การสื่อสารหรือความสามารถในการเห็นเหตุการณ์ด้วยอำนาจจิต

การสื่อสารด้วยอำนาจจิต หมายถึง การใช้อำนาจจิตเพื่อรับสารหรือส่งสารหรือเป็นการใช้จิตเป็นตัวแปรในการสื่อสาร จนกระทั่งการใช้อำนาจจิตในการรับรู้เหตุการณ์ต่าง ๆ รวมไปถึงการใช้จิตในการมองเห็นสิ่งลึกลับเหนือธรรมชาติหรือเหตุการณ์ที่กำลังจะปรากฏขึ้น ความเชื่อดังกล่าวปรากฏในนวนิยายทั้ง 3 เรื่อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ในเรื่อง **นาคี** ปรากฏความเชื่อดังกล่าวผ่านตัวละครเหนือธรรมชาติสำคัญ คือ คำแก้ว ที่สามารถรับรู้เหตุการณ์ว่าศพจะได้เดินทางมาถึงหมู่บ้านตอนไม้ป่าแล้ว ผ่านบทสนทนาที่คุยกับคำปอง ความว่า

“หนุ่มชาวกรุงที่เขาสนใจคำแก้ว...ตอนนี้ดูเหมือนเขาจะย้ายจากหนองไทรมาพักในหมู่บ้านของเราคำแก้วไม่ยอมเจอเขาหรอก”

“แน่ะ ลูกคนนี่ปั่นเรื่องราวได้เป็นฉาก ๆ ยิ่งกับละคร...ก็ไหนบอกว่าเขาชอบสนใจเรา แกก็น่าจะไปหา”

“ไม่จ๊ะ เพื่อน ๆ เขารังเกียจฉัน เอาไว้โอกาสเหมาะเราคงได้พบกันถ้าหาก...เป็นเนื้อคู่จ๊ะ”

“ดีเหมือนกัน ลมแท้ ๆ ปั่นเป็นเรื่องได้ คนอื่น ๆ ได้ยินเข้าคงหาว่าอ๊อ นางเสียสติ”

(นาคี, 2559, น. 108-109)

เหตุการณ์ข้างต้นเห็นได้ว่า คำแก้วมีความสามารถในการใช้อำนาจจิต เพื่อรับรู้เหตุการณ์ความเป็นไปต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเองได้และนอกจากนี้ยังรับรู้ถึงสถานะความเป็นไปโดยธรรมชาติ โดยสามารถรับรู้ได้ล่วงหน้าว่าจะเกิดฝนตกหนัก ความว่า

“อีกสักครึ่งชั่วโมงฝนจะตกหนัก และจะติดต่อกันจนค่ำ”

“คำปองหัวเราะ...อาไร แค่นี้ฟ้ามีดครึ้มหน้อยเดียวเท่านั้น เพื่อเป็นตุเป็น ตะว่าฝนจะตกใหญ่”

“จริง ๆ จ๊ะ ไม่เชื่อแม่คอยดูสิ”

“ไม่นานนักท้องฟ้าก็มีดครึ้ม ลมเย็นพัดอู้...เอ! อีนางมันทายท่าจะเป็นจริง หลิงกลางคนพิมพ์่าขณะแห่งมองก้อนเมฆ”

“ฝนตกเม็ดโตๆ เริ่มโปรยปราย ต้นไม้ใหญ่ไหวเอนชู่ซ่า...มีดมันทุกทิศ ฝนตกชู่จ๊กๆ คำปองร้องเรียกลูกสาวเสียงดัง”

“คำแก้ว เอ็งไม่ได้ปิดหน้าต่างห้องนอน ฝนสาด”

(นาคี, 2559, น. 144-146)

ลักษณะของการรับรู้เหตุการณ์ล่วงหน้าดังกล่าว มีลักษณะคล้ายคลึงกับเหตุการณ์ในเรื่อง **ทายาทอสุร** โดยวรรณภูนั้นสามารถใช้อำนาจจิตในการรับรู้ถึงพลังของพระขรรค์เงินด้ามจิวและทราบล่วงหน้าว่าพระขรรค์เงินที่ปลุกเสกจากพระขรรค์ต้นแบบจะต้องถูกตนเองทำลายได้ในที่สุด ในขณะที่สนทนากับสนทรรศน์และวรินทร์ วรรณภูจึงใช้พลังจิตในการทดสอบพลังจากของขลังดังกล่าว ความว่า

“ตาลอบชำเลื่องมองพระขรรค์เงินด้ามจิวบ่อย ๆ พร้อมกันก็กำหนดกระแสจิตทดสอบพลังปรมาณที่แผ่ออกจากเครื่องราง เพียงชั่วครู่ คุณวรรณภูก็ได้คำตอบ...พลังปรมาณต่ำ ไม่เหนืออำนาจของเราหรอก สักวันหนึ่งฉันจะหักไอ้ชิ้นโลหะสีเงินกับมือ”

(ทายาทอสุร, 2543, น. 163)

ในเรื่อง **อนิลิตตา** ก็ปรากฏความเชื่อดังกล่าวผ่านตัวละครเหนือธรรมชาติสำคัญ เช่นเดียวกันกับในเรื่อง **นาคี** และ **ทายาทอสุร** โดยอนิลิตตามีความต้องการที่จะฝึกพลังจิตให้มีความสามารถทัดเทียมกับแม่เฒ่านายิกี้ จึงเริ่มต้นจากการฝึกสมาธิ และส่งผลให้อนิลิตตาเห็นเหตุการณ์ล่วงหน้าว่าตนนั้นใกล้จะพบจุดจบ ความว่า

“แม่เฒ่านายิกี้สะกดตัวเอง ทำจิตว่างได้ จึงปลอดภัยจากพิษเตโชธาตุ นับว่าความรู้ด้านนี้ของแกเหนือกว่าหล่อน เศรษฐีนี้มาคิดว่าตนเองน่าจะลองฝึกดู จะได้พัฒนาทัดเทียมหรือสูงกว่าแม่เฒ่า เข้าห้องพิธีกรรม สวดมนต์ นั่งขัดสมาธิทำปทุมอาสนะหลับตานิ่ง ตัดความว้าวุ่นต่าง ๆ ออกไป

รู้สึกตัวเบาโล่งราวกับปุยนุ่น ร่างกายล่องลอยออกจากคัมภ์สำคัญ ครั้นแล้วภาพแห่งอนาคตกาลก็ปรากฏขึ้น คัมภ์หกหลังไฟไหม้อื้อ หล่อนในสภาพของหญิงแก่หง่อมวิ้งงกๆ เงินๆ เบื้องหลังฝูงบุรุษโรคเรื้อนวิ้งโล่ตามพร้อมกับไซโยโห่ร้อง...”

(อนิลิตตา, 2543, น. 566-567)

การศึกษาความเชื่อเรื่องอำนาจจิตที่ปรากฏในนวนิยายทั้ง 3 เรื่อง ผู้วิจัยพบว่า การใช้อำนาจจิตเป็นอนุภาคหลักสำคัญที่ช่วยสนับสนุนและเพิ่มคุณสมบัติให้กับตัวละครเหนือ ธรรมชาติให้มีความสามารถพิเศษในการรับรู้เหตุการณ์ล่วงหน้า ป้องกันภัยอันตรายหรือจนกระทั่งใช้ เป็นเครื่องมือในการควบคุมสิ่งของหรือบุคคลให้เป็นไปตามความต้องการของตนเอง

6.1.6 ความเชื่อเกี่ยวกับเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ความเชื่อเรื่องเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อการ ดำรงชีวิตของผู้คนในหลายวัฒนธรรม เนื่องจากมนุษย์มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติและ บ่อยครั้งต้องพึ่งพาอาศัยธรรมชาติเป็นหลัก ดังนั้นมนุษย์ตั้งแต่อดีตจึงมีความปรารถนาให้การใช้ชีวิต เป็นไปอย่างราบรื่นและอยู่รอดปลอดภัยโดยอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อว่ามีเทพ เทวดาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์คอยดลบันดาลหรือกำหนดความเป็นไปในทิศทางต่าง ๆ ดังที่ ส.พลายน้อย(2561, น. 25-26) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของความเชื่อเรื่องเทพดาหรือเทพไว้อย่างละเอียด โดยข้อมูลส่วนหนึ่งได้อ้างอิงจากหนังสือหลักไทยของขุนวิจิตรมาตราสรุปความได้ว่า ประชาชาติอริยะ เช่น อิหร่าน อินเดีย ฝรั่งเศส ฯลฯ เป็นชนชาติที่นับถือเทวะ

หรือเทวดามาตั้งแต่เดิม เนื่องจากเชื่อว่าเทวดาเป็นผู้มีอำนาจบันดาลหรืออำนวยความสะดวกให้แก่มนุษย์ เทพดังกล่าวมักมีลักษณะหรือที่มีที่มาเกี่ยวข้องกับธรรมชาติ เช่น พระอาทิตย์ ลม ไฟ ฯลฯ โดยวัฒนธรรมของชนชาติดังกล่าวมีการปรากฏคำสรรเสริญพระอัคคี(พระไฟ) เนื่องจากเชื่อว่าเทพที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ เมื่อบูชาแล้วจะช่วยให้ความสะดวก

แนวคิดเรื่องเทพเจ้าที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับธรรมชาติดังกล่าว ปรากฏเช่นเดียวกันกับในสังคมอียิปต์โบราณ โดยเชื่อว่าปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกล้วนมาจากการบันดาลหรืออยู่ในการควบคุมของสิ่งเหนือธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นการไหลพันขอบฟ้าและล้นหายไปของดวงอาทิตย์ในแต่ละวัน การเอ่อล้นของแม่น้ำไนล์ในทุกฤดูร้อน รวมไปถึงการปกครองของกษัตริย์ที่มีความเที่ยงธรรมหรือแม้แต่การเกิดเหตุการณ์วุ่นวายต่าง ๆ ชาวอียิปต์จะรู้ล่วงหน้าว่าอาจเกิดภัยแล้ง อุทกภัย โรคระบาดหรือสงครามรวมถึงโรคร้ายส่วนบุคคล เช่น การแท้งบุตร การถูกงูกัด ครอบครัวยแตกแยก คนอียิปต์โบราณเชื่ออย่างจริงจังว่าพวกเขาอยู่ในโลกที่มีระเบียบซึ่งจะถูกคุกคามจากโลกที่ไร้ระเบียบอยู่เสมอ ดังนั้น สังคมอียิปต์ทุกระดับชั้นในตอนต้นนั้นจะสักการะเทพเจ้าและเทพธิดาตามลำดับชั้น โดยมีเทพที่เป็นความเชื่อระดับชาติไปจนถึงเทพที่เป็นความเชื่อระดับท้องถิ่น โดยชาวอียิปต์เชื่อว่าเทพเจ้าเป็นผู้ปกป้องรักษาระเบียบของจักรวาลและยังครอบคลุมไปถึงอันตรายคุกคาม โดยชาวอียิปต์จะมองโลกไม่เป็นไปตามหลักวิทยาศาสตร์แต่จะอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยอาศัยพื้นฐานความคิดที่ว่า มีพลังอำนาจเหนือธรรมชาติบางอย่างที่อยู่เหนือระดับของมนุษย์ คืออำนาจของเทพเจ้า(สารคดีสุขสันต์, 2562)

ขณะเดียวกันในทางชาติอริยะอย่างประเทศอินเดีย ก็ปรากฏพิธีปลีกรรมบูชาทวยเทพเพื่อขอความช่วยเหลือและคุ้มครองป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ โดยผู้ที่ทำพิธีนั้นคือนักบวชหรือพราหมณ์ ได้รวบรวมคัมภีร์ฤคเวทและเกิดศาสนาพราหมณ์ขึ้นเป็นครั้งแรกในดินแดนภารตวรรษ บพสวดหมวดฤคเวทดังกล่าว เป็นคำขับกล่อมสรรเสริญเทวดาต่าง ๆ โดยในสมัยฤคเวทนี้ถือว่าพระอินทร์เป็นใหญ่ยิ่งกว่าเทวดาทั้งหลาย ถัดจากพระอินทร์ลงมาก็มีพระรุทรา พระสุรยา พระวิษณุ พระวรุณ พระยม ฯลฯ ในประเทศไทยนั้น ปรากฏความเชื่อเรื่องเทวดามาตั้งแต่อดีต เห็นได้จากประวัติศาสตร์ พงศาวดารของไทยสมัยต่าง ๆ ที่พระมหากษัตริย์ไทยทรงเลื่อมใสทั้งพุทธและพราหมณ์ สักการบูชาเทวรูปและสร้างเทวรูปไว้มากมาย เรื่องนี้สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงนิพนธ์ไว้ว่า สังเกตในศิลาจารึกครั้งพระเจ้ารามคำแหงยังเป็นแต่นับถือผี มาถึงพระเจ้าลือไทยจึงทรงบำรุงศาสนา พราหมณ์ เช่น ให้หล่อเทวรูปและสร้างเทวาลัย ทั้งจัดระเบียบพิธีพราหมณ์ และจะเห็นได้ชัดจากในหนังสือไตรภูมิพระร่วง ซึ่งกล่าวถึงเทพต่าง ๆ และต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยา ความเชื่อเกี่ยวกับเทพดู จะมีความขึ้นตามลำดับ พิธีรีตองต่าง ๆ มีเทพเข้ามาปะปน เริ่มด้วยประกาศแข่งน้ำในรัชกาลสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 พระเจ้าอู่ทอง(พ.ศ.1839-1912) ซึ่งอ้างเทวดาทั้งหลาย มีพระอิศวร พระนารายณ์ เป็นต้น(ส.พลายน้อย, 2561, น. 25-27)

ประเทศไทย มีความเชื่อเกี่ยวกับเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาอย่างยาวนาน เห็นได้จากในวรรณคดีหลาย ๆ เรื่องที่ปรากฏความเชื่อเกี่ยวกับเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในการดลบันดาลทุกข์สุขให้กับมนุษย์ได้ เช่น ในงานวิจัยเรื่อง เทพเจ้าในวรรณคดีไทย : บทบาทในฐานะผู้สร้างและผู้ทำลาย ของ นรารัตน์ พูลพิพัฒน์ ได้กล่าวถึงความเชื่อเรื่องเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ไว้ว่า

“สังคมไทยแม้จะมีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ คนส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนาแต่ความเชื่อในเรื่องเทพเจ้าก็ยังมีอยู่ เช่น ความเชื่อในเรื่องกษัตริย์ว่าเป็นสมมุติเทพ ความเชื่อในพระอูมา พระพิฆเนศ เป็นต้น ตลอดถึงการมีเทวสถานในการจัดพิธีกรรมบูชาเทพ นอกจากนี้ ผู้ที่ได้อ่านศึกษาวรรณคดีอย่างกว้างขวางจะพบว่าแม้กระทั่งวรรณคดีของกรีกโรมัน เช่น มหากาพย์ อีเลียดหรือมหากาพย์โอดิสซีย์ ก็มีเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับเทพเจ้าเช่นเดียวกับเรื่องรามายณะหรือรามเกียรติ์และเทพเจ้าในวรรณคดีไทยนั้น ถือเป็นตัวละครที่สำคัญ เพราะเป็นตัวละครเหนือธรรมชาติที่อาจดลบันดาลทุกข์สุข เรื่องราวต่าง ๆ ทั้งทางดีทางร้าย”

(นราวัลย์ พูลพิพัฒน์, 2562, น. 71-72)

นอกจากวรรณคดีข้างต้นที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยพบว่าในวรรณกรรมปัจจุบันอย่างนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติ ของ ตริ อภิรุททั้ง 3 เรื่อง ก็ปรากฏความเชื่อเกี่ยวกับเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และมีบทบาทสำคัญในดำเนินเรื่อง ดังนี้

6.1.6.1 เทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ : บทบาทสำคัญในการประกอบพิธีกรรม

การศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ปรากฏในนวนิยาย ของ ตริ อภิรุท ผู้วิจัยพบว่า เทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีบทบาทสำคัญโดยเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการประกอบพิธีกรรม ไม่ว่าจะพิธีกรรมที่ปรากฏจะถูกนำไปใช้ในทิศทางบวกหรือลบส่วนใหญ่แล้วตัวละครจะให้ความสำคัญโดยใช้ความเชื่อเกี่ยวกับเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นที่ตั้ง ริเริ่มในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น

นวนิยายเรื่อง **นาคี** ปรากฏความเชื่อเรื่อง **พระกาฬหรือเจ้าพ่อพระกาฬ** ซึ่ง “เป็นผู้ทรงฤทธิ์สามารถให้คุณและโทษ ผู้ที่บูชาสักการะเจ้าพ่อพระกาฬถือว่าสร้างความเป็นสิริมงคลให้เกิดแก่ครอบครัว ศัตรูยาเกรง ไม่กล้าทำอันตราย ไม่มีโรค ไม่มีภัย มีทรัพย์สิน สำเร็จดังปรารถนา” (พรหมพิริยะ จันทรเพ็ญ, 2563) ในเรื่องนาคี หมออ่วม ผู้เชี่ยวชาญทางไสยศาสตร์ก็บูชาพระกาฬ โดยการตั้งโต๊ะหมู่บูชาอย่างเป็นรูปธรรม ความว่า

“หมออ่วม นุ่งโสร่งตัวเดียว ผ้าขาวม้าเก่าผืนหนึ่งพาดบ่า ด้านในสุด ตั้งโต๊ะหมู่บูชารูปปั้นพระกาฬ องค์เทวรูปทองประปราย ประกอบด้วยอ่างน้ำมนต์ กระจกชุบเชิงเทียน”

(นาคี, 2559, น. 26)

เหตุการณ์ในเรื่อง **นาคี** ที่แสดงให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในการประกอบพิธีกรรม คือ เหตุการณ์ที่หมออ่วมได้ใช้ของขลัง แหวนหลวงปู่มั่นร่วมกับไฟจากดวงอาทิตย์เพื่อเผาหุ่นของเจ้าแม่นาคีที่ทำด้วยฟาง ความว่า

“แกทอดตามองท้องฟ้าทิศตะวันตกที่แดงระเรื่อ ซีกหนึ่งของ ขุนเขาปราสาท หินคู่คำทะมึนน่ากลัว”

“ใช้แหวนหลวงปู่มนต์ของลำเจียก ร่วมกับไฟจากแสงอาทิตย์...ตามคัมภีร์ไสยเวท โบราณถือว่า ไฟจากดวงอาทิตย์บริสุทธิ์และทรงพลังแรงกล้า เสียงของแกขริมวังเวง รวากับพอมดในนิยายปรัมปรา เมื่อเผาอะไรก็ต้องวอดวายทั้งสิ้น ด้วยเหตุนี้ชาวฮินดู บางกลุ่มจึงบูชาพระอาทิตย์...”

“ข้าจะสร้างหุ่นเจ้าแม่เนาคิ ทำด้วยฟางและของที่เป็นเชื้อเพลิง ตรงคอหุ่นงูขาว ใช้ด้ายสายสิญจน์ร้อยแหวนหลวงปู่มนต์คล้องไว้ ตั้งหุ่นไว้กลางแจ้ง พอเที่ยงตรงเมงก็ เอาแว่นขยายส่อง จนเกิดไฟลุก”

(นาคี, 2559, น. 167)

ในนวนิยายเรื่อง**ทนายทอสูร** ปรากฏเหตุการณ์ในลักษณะดังกล่าว คือ มหาจรรย์ใช้คาถา**ท้าวเวสสุวรรณ**ในการปราบและป้องกันภัยจากเจ้าโขนที่สิงอยู่ในร่างของวรรณภา โดยท้าวเวสสุวรรณ หรือท้าวภูเวระ เป็นเทพองค์หนึ่งในเทพจุลโลกบาลทั้งสี่ อันได้แก่ ท้าวภูเวระ ราช ท้าววิรุฬหก ราช ธรรมราช และท้าววิรูปักษ ราช “รูปของท้าวภูเวระหรือท้าวเวสสุวรรณ มักทำเป็นรูปคนพิการถือกระบอง หน้าเป็นยักษ์ มียักษ์เป็นบริวาร ในสมัยโบราณเมื่อบ้านใดมีคนคลอดบุตร มักจะมีการทำยันต์ตรีนิสิงเหหรือเขียนรูปท้าวเวสสุวรรณแขวนไว้ในมณฑลที่คลอดบุตรเพื่อป้องกันทารกที่คลอดใหม่” (ส.พลายน้อย, 2561, น. 223-224)

ความเชื่อโบราณเรื่องอำนาจของท้าวเวสสุวรรณในการป้องกันสิ่งชั่วร้าย สอดคล้องกับที่มหาจรรย์สวดคาถาท้าวเวสสุวรรณพร้อมกับประกาศศีลธรรมในขณะที่เผชิญหน้ากับวรรณภา ความว่า

“ชายชราขมังพระเวทवादเสียงเจี๊ยบ สวดคาถาท้าวเวสสุวรรณส่ำทับ แม่มดยุด ไโฮเทคหยุดนิ่ง ประหนึ่งว่าแปรสภาพเป็นหิน คู่ปรับเก่าวางตะเกียงไฟฉายลง ชูสร้อยประกาศตรงเข้าไปหาหล่อนเยี่ยงผู้พิชิต อีกเมตรครึ่งจะถึงเป้าหมายอมมนุษย์”

(ทนายทอสูร, 2543, น. 582)

ความเชื่อเรื่อง**ท้าวเวสสุวรรณ**ดังกล่าวปรากฏซ้ำในนวนิยายเรื่อง**อนิลนิตา** โดยโฉมสุรางค์ได้ตั้งโต๊ะหมู่บูชาซึ่งใช้ในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ โดยมีท้าวเวสสุวรรณเป็นหนึ่งในองค์เทพสำคัญที่ใช้ทำพิธีในการเพ่งกลิ่นเพื่อถอดจิตออกจากร่าง ความว่า

“สองทุ่มเศษ...คัมภีร์ประฐานสังัดเจี๊ยบ ณ ห้องพิธีกรรม คุณโฉมสุรางค์จัดรูปแขก บูชาเทวรูปซึ่งประดิษฐานบนโต๊ะหมู่หลายองค์ด้วยกัน เช่น พระศิวะ พิฆเนศวร ชันตะกุมาร ท้าวเวสสุวรรณ ฯลฯ

...หล่อนนั่งขัดสมาธิทำปทุมอาสนะ[LOTUS POST] กล่าวคือ หงายส้นเท้าทั้งสองจรดท้องน้อยวางสองมือหงายพาดหัวเข้าสามนิ้วเหยียดออกยกเว้นนิ้วโป้งกับนิ้วชี้ที่งอจรดกันรูปวงแหวน กำหนดลมหายใจ สายตาจับนิ่งที่เปลวเทียน แบบที่เรียกว่าเพ่ง

เตโชกสิณ[THE CANDLE METHOD] พิมพ์สวดครั้งแรกแล้วครั้งเล่า...ครูใหญ่จิตจึงนั่ง
ฉายาของโณมสุรางค์ลอยวูบออกจากร่าง ปะทะสะดุดผนังห้องพิธีกรรม ”

(อนิลทิตา, 2543, น. 252-253)

เหตุการณ์ข้างต้นมีลักษณะคล้ายคลึงกับเหตุการณ์ที่แม่เต๋านายิก้าทำพิธีสวดมนต์และอัญเชิญ
อำนาจของท้าวเวสสุวรรณเพื่อเรียกวิญญาณของอนิลทิตา ความว่า

“ผมหอกขาวโพลนของแม่เต๋าปลิวสะบัด ใบหน้าเหี่ยวย่น วับๆแวม ๆ กับแสง
เทียน ปากขมูบขมิบเสียงสูงเสียงต่ำ ช่วงขณะนั้นดูเหมือนซากศพเมื่อหลายศตวรรษ
ก่อนคืนชีพ

สวดพระเวทย์ครบเจ็ดคาบ หึงขราก็หยิบภาพซูขึ้นระดับสายตา เสียงแหบ ๆ
วังเวง...ด้วยอำนาจแห่งท้าวเวสสุวรรณ วิญญาณของโณม สุรางค์อยู่ที่ไหน จงมา
ปรากฏตัวที่นี่...พายุปั่นป่วนฟ้าคำรณคำรามติดต่อกันแลบสว่างจ้า”

(อนิลทิตา, 2543, น. 394)

เห็นได้ว่า เทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์มักจะเป็นองค์ประกอบหนึ่งและเป็นองค์ประกอบสำคัญมากใน
การช่วยเสริมให้พิธีกรรมมีความศักดิ์สิทธิ์และสัมฤทธิ์ผล ความเชื่อดังกล่าวถูกเน้นย้ำอย่างชัดเจนถึง
บทบาทของเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์อีกครั้งในนวนิยายเรื่องอนิลทิตา ความว่า

“อันที่จริง มารดาของเจ้าดาเรสไม่มีห้องพระ หล่อนบูชาแต่เทวรูปในศาสนา
พราหมณ์ เช่น พระศิวะ เจ้าแม่กาลี ท้าวกุเวรฯ เพราะเทพเจ้าดังกล่าวส่งเสริมในการ
สร้างอิทธิวิธี ลัทธิมายาศาสตร์จำเป็นจะต้องเกี่ยวเทพเจ้าบางพระองค์”

(อนิลทิตา, 2543, น. 138)

**6.1.6.2 เทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ : บทบาทสำคัญในการป้องกันภัย เกื้อกูลและเป็นที่ยึด
เหนี่ยวจิตใจ**

บทบาทสำคัญของเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในนวนิยาย ของ ตริ อภิรุณ นอกจากจะมีอิทธิพล
ต่อตัวละครในด้านพิธีกรรมแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่าเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีบทบาทสำคัญที่ช่วยในการ
ป้องกันภัย เกื้อกูลหรือจนกระทั่งกลายเป็นที่ยึดเหนี่ยวของจิตใจ ซึ่งปรากฏในนวนิยาย 2 เรื่อง คือ
เรื่องนาคีและเรื่องทนายทอสูร

ในนวนิยายเรื่องนาคี ปรากฏความเชื่อเรื่องนารายณ์ทรงครุฑที่นายกอเชื่อว่าสามารถช่วย
ในการป้องกันภัยจากเจ้าแม่นาคีได้ ความว่า

“นายกอนั่งบนแท่นหินที่ปรักหักพังนานพอสมควร เขาบ่นอุบอิบว่า เอ...ยังกะ
เล่นกลแน่ะ เจ้าแม่นาคีย่อตัวเองกลายเป็นงูเล็กเลื้อยหายวับไป หรือเจ้าแม่จะหลอกให้
เราลงจากกองหินจะได้ฉกฉนัด ฉุกคิดได้ว่าไม่จำเป็นจะเป็นเช่นนั้น มันต้องมีสิ่ง
ศักดิ์สิทธิ์บันดาลให้นางพญาอสรพิษทำร้ายเขาไม่ได้...

คณะก่อการร้ายก้มลงสำรวจ ครั้นแล้วก็ประจักษ์ว่า เขานั่งอยู่บนแท่นศิลา
จำหลักรูปพระนารายณ์ทรงครุฑ...พิจารณาถั่งถ้วน หินจำหลักแท่งนั้นเป็นฝีมือของคน
สมัยขอม อายุไม่ต่ำกว่าพันปี...

“ข้ารู้แล้ว...เจ้าแม่กักรูปพญาครุฑ ใช้...ตำนานก็ระบุว่าพญาครุฑชนะพญานาค
ตลอดกาล”

(นาคิ, 2559, น. 268)

ลักษณะของการป้องกันภัยดังกล่าวปรากฏซ้ำในนวนิยายเรื่องเดียวกันนี้ ตอนที่เล่าเรียก
ฝันถึงเจ้านาจีว่าจะมาทำร้ายตนถึงที่บ้านและในฝันก็รอดปลอดภัยมาได้เพราะ ก่อนนอนได้สวม
“แหวนทองเหลืองลงอักขระของหลวงปู่มั่น” (นาคิ, 2559, น. 148)

7.1.7 ความเชื่อเกี่ยวกับภูตผีหรือวิญญาณ

ราชบัณฑิตยสถาน(2542, น.735) ได้ให้ความหมายของคำว่า ผี ไว้ว่าคือ “สิ่งที่มีมนุษย์เชื่อว่า
มีสภาพลึกลับมองไม่เห็นตัวแต่อาจปรากฏเหมือนมีตัวตนได้ อาจให้คุณหรือโทษและมีทั้งผีดีและร้าย”

ความเชื่อเกี่ยวกับภูตผีหรือวิญญาณ หมายถึง ความเชื่อเกี่ยวอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติที่
กลุ่มคนบางกลุ่มเชื่อว่ามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต สามารถลดบันดาลความเป็นไปต่าง ๆ ให้เกิดทั้ง
เรื่องร้ายและดี และความเชื่อเรื่องผีหรือวิญญาณนั้นในอีกแง่มุมหนึ่งก็เป็นผลมาจากความเชื่อ
ทางด้านศาสนาที่เชื่อเรื่องชีวิตหลังความตายหรือการเวียนว่ายตายเกิด

เซอร์ เอ็ดวาร์ด บี. ไทเลอร์(Edward B Tylor) เป็นนักมานุษยวิทยาคนแรกที่พยายามหา
คำอธิบายในทางวิชาการเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องภูต ผี ปีศาจ เทวดาและเทพยดาต่างๆ โดยเสนอว่า
ดวงวิญญาณต่างๆมีความผูกพันและควบคุมเหตุการณ์ต่างๆ ในโลกแห่งวัตถุ รวมทั้งชีวิตมนุษย์ใน
ปัจจุบันและอนาคตด้วย ดวงวิญญาณได้มีการติดต่อกับมนุษย์รับรู้การกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์ด้วยความ
พิงพอใจ หรือไม่พิงพอใจก็ได้ ความเชื่อเช่นนี้ จึงนำไปสู่พฤติกรรมเกี่ยวกับพิธีกรรม เช่นไหว้
บวงสรวง รวมทั้งการบูชาวิญญาณในรูปต่าง ๆ ด้วย ไทเลอร์ถือว่า วิญญาณ รวมทั้งเรื่องความเชื่อเหนือ
ธรรมชาติทั้งหลาย(Supernatural beliefs) เป็นสาระสำคัญส่วนหนึ่งของศาสนาโดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ศาสนาของคนในสังคมดั้งเดิมทั้งหลายด้วยแล้วมักจะเต็มไปด้วยพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดวง
วิญญาณต่าง ๆ เป็นพื้นฐาน(สนธิ สัมครการ, 2539, น. 2-3)

เรื่องของความตายกับมนุษย์ผู้ยังมีลมหายใจอยู่นั้นจะเป็นเรื่องลึกลับเพราะความตายมี
ความเกี่ยวพันกับความเชื่อเรื่องภูตผี วิญญาณ เรื่องทำนองนี้จึงนำพิศวงและยากต่อการอธิบายมาโดย
ตลอด ลักษณะของวิญญาณในความคิดของคนสมัยโบราณนั้นก็เป็เหมือนรูปร่างคนแต่ก็มีลักษณะ
โปร่งเห็นเป็นเงา ๆ ด้วยเหตุนี้ ชาวต่าง ๆ จึงเรียกวินญาณว่า “เงา” และในภาษาอังกฤษคำว่า
“Shade” ซึ่งแปลว่าเงา ก็แปลว่าวิญญาณได้เช่นกัน(เจต ภูติ, 2553, น. 8)

คติความเชื่อเกี่ยวกับผีหรือพลังอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติเป็นปรากฏการณ์ ทางความเชื่อที่
เกิดขึ้นและแพร่หลายในสังคมมนุษย์ทั่วไป หลายพื้นที่ล้วนมีความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งที่ เรียกว่า ผี
เพียงแต่อาจจะเรียกคำว่าผีแตกต่างกันไป หรือมีการอธิบายปรากฏการณ์เกี่ยวกับผีไม่ เหมือนกันผ่าน
ตำนาน ความเชื่อ ประสบการณ์ในบริบทสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลาย คนไทย ต่างมีรากฐาน

ทางความเชื่อที่พัฒนามาจากรากฐานความเชื่อเรื่องผี ลัทธินับถือผีเป็นศาสนาดั้งเดิม ของสังคมไทย ซึ่งต่อมาแม้ว่าศาสนาพราหมณ์ได้แพร่กระจายเข้ามากับการเดินทางของพ่อค้าและการ แสวงหา ดินแดนของผู้นำ ทำให้ชาวไทยได้ซึมซับเอาคติแบบพราหมณ์ตามแบบอย่างของชนชั้นนำที่ รับเอา ศาสนาพราหมณ์เข้ามาอธิบายตอบใจหทัยความมั่นคงทางอำนาจในการปกครอง ชาวบ้านก็รับ เอาคติ พราหมณ์ตามแบบอย่างของชนชั้นนำมาปฏิบัติในวิถีชีวิตจนกลายเป็นฐานความเชื่อชุดหนึ่งใน สังคมไทย(ธีระพงษ์ มีไธสง, 2560, น. 128)

นอกจากนี้ ความเชื่อเรื่องผียังเป็นคติความเชื่อที่มีอยู่ในปัจเจกชนแต่ละกลุ่มและเป็น สัญลักษณ์ของอำนาจเหนือธรรมชาติที่อยู่เหนือการควบคุมของมนุษย์ เมื่อมนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็น กลุ่ม มนุษย์มีความผูกพันกันและได้แสดงพฤติกรรมร่วมกันเกิดเป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องผี เนื่องจาก ผี ในทัศนคติของชาวบ้าน เป็นผีที่มีความสัมพันธ์ต่อ วิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน ผี เป็นผู้ให้ความหมายหรือกล่าวได้ว่าเป็นผู้วางกฎเกณฑ์ในการ ดำเนินชีวิตของชาวบ้าน ผีเป็นที่รู้สึก สัมผัสได้ อาจจะไม่ใช้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้าหากมันเกิดขึ้น ด้วยความเชื่อมั่นและศรัทธาที่ทำให้เกิด ดุลยภาพในสังคมระดับชาวบ้าน เช่น **ในภาคอีสาน** คติความเชื่อเรื่องผีของชาวอีสานมีมาตั้งแต่เดิม อาจจำแนกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ กลุ่มหนึ่งเป็นผีประเภทแม่คุณ ความดี ช่วยปกป้องคุ้มครองภัยพิบัติทั้ง ปวงที่จะมากล้าก่ลาย ตลอดจนรักษาชุมชนให้เกิดสันติสุขแต่ก็ อาจบันดาลผลให้เกิดความเดือดร้อน ยุ่งยากได้หากผู้ใดล่วงละเมิด ขาดความเคารพยำเกรงหรือมี พฤติกรรมอันไม่พึงปรารถนาของชุมชน กลุ่มผีดังกล่าวมี ผีเจ้า ผีบ้าน ผีเรือน ผีปู่ตา ผีฟ้า ผีแถน เป็นต้น ส่วนผีอีกกลุ่มหนึ่งเป็นผีที่คอยมุ่ง ทำลาย เปียดเบียน ก่อความวุ่นวายสับสน ให้เกิดโทษอยู่เนื่อง ๆ เช่น ผีปอบ ผีเปรต ผีแม่แล้ง ผีทำ เป็นต้น(ยงยุทธ บุราสิทธิ์และคณะ, 2558, น. 95-98) หรือ **ในภาคเหนือ**ของไทย พบว่า มีพิธีสังเวยผี หรือเทวดาอารักษ์ที่ทำหน้าที่รักษาป่าไม้อันเป็นต้นน้ำลำธาร เรียกว่า ผีขุนน้ำ พิธี สังเวยนี้จัดขึ้นเพื่อ เป็นการขอบคุณผีที่บันดาลให้มีน้ำใช้ในการเกษตรกรรม นอกจากนั้นยังเป็นการขอให้ผีประจำขุนน้ำ บันดาลให้ฝนตกและมีน้ำจากขุนน้ำหรือต้นน้ำนั้นลงมาสู่พื้นราบได้ เชื่อว่าผีขุนน้ำเป็นผีอารักษ์ประจำ ต้นน้ำแต่ละสาย ซึ่งสถิตอยู่บนดอยสูงอันเป็นต้นแม่น้ำทั้งหลายและมักจะอยู่ตามต้นไม้ใหญ่ ๆ เช่น ต้นไทร ไม้มะค่า ตะเคียนหรือไม้ยาง เป็นต้น(ธีระพงษ์ มีไธสง, 2560, น. 5) และนอกจากนี้ผู้วิจัยยัง พบการศึกษา **ความเชื่อเรื่องผีของชนชาติมอญ** ซึ่งปรากฏผลการวิจัยว่า ชาวมอญเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ที่ยังคงมีความเชื่อเรื่องผีโดยสะท้อนให้เห็นผ่านระเบียบข้อห้าม ประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ ในวิถีชีวิตและสามารถจำแนกประเภทของผีที่ชาวมอญให้ความเคารพนับถือได้ 4 ประเภท คือ 1) ผีบ้านผีเรือน/หรือผีปู่ย่าตายาย 2) เจ้าพ่อเจ้าแม่ 3) ผีเร่ร่อน 4) ผีอื่น ๆ นอกจากนี้ผลการศึกษายัง พบว่าชาวบ้านได้ใช้ความเชื่อเรื่องผีดังกล่าวเป็นสื่อกลางในการสอนมารยาท การกิน การใช้ชีวิต การ อยู่ร่วมกันและธรรมเนียมปฏิบัติต่าง ๆ โดยมีหอมผี เป็นแบบอย่างทางความคิดและเป็นที่พักพิงของ คนในหมู่บ้าน(ทรงฤทธิ์ ฉิมโหมด, 2560, น. 75-81)

แม้ทุกประเทศในโลกจะมีความเชื่อในเรื่องเกี่ยวกับวิญญาณว่ามีอยู่จริง แต่ ความเชื่อ ดังกล่าวมักมีความแตกต่างกันไปตามอารยธรรมเฉพาะตน ตามมรดกวัฒนธรรมทางความเชื่อที่ได้รับ การตกทอดกันสืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษ ดังจะเห็นได้จากการสะท้อนผ่านข้อเขียน บทความ บท ประพันธ์ นิยาย สารคดี รวมถึงการถ่ายทอดออกมาเป็นภาพยนตร์(เจต ภูติ, 2553, น. 8)

อย่างไรก็ตามในอีกแง่มุมนั้น ชีระพงษ์ มีไธสง(2560, น.17-18)ได้ศึกษาเกี่ยวกับมุมมองของความเชื่อเรื่องผี สรุปความได้ว่า ความเชื่อเรื่องผียังเป็นความเชื่อผู้คนอีกหลายกลุ่มยังถกเถียงกันอยู่มากและมีความคิดเห็นต่อความเชื่อดังกล่าวแตกต่างกันออกไปโดยเฉพาะในหมู่นักวิชาการทางพุทธศาสนาในประเทศไทยว่า พุทธศาสนายอมรับการมีอยู่ของผีหรือไม่ จึงทำให้เกิดความเห็นหรือมุมมองของความเชื่อเรื่องผี แตกต่างกันไป 3 กระแสหลัก ได้แก่

1) **กลุ่มที่ไม่ยอมรับว่ามีอยู่จริง** เชื่อว่าผีน่าจะเป็นคลื่นพลังงานชนิดหนึ่งที่มีอยู่ทั่วไป เช่น วิญญาณที่สามารถรับเสียงซึ่งเป็นพลังงานอย่างหนึ่งได้ มนุษย์ก็เปรียบเสมือนวิญญู ถ้ามีเสอากาศที่ดีก็สามารถรับเสียงที่เป็นคลื่นพลังงานที่มีอยู่ทั่วไปได้ เพราะคลื่นพลังงานเป็นสิ่งที่อยู่แล้วตามธรรมชาติ และมีอยู่ทุกหนทุกแห่ง

2) **กลุ่มที่ไม่แน่ใจในหลักฐาน** คือพระไตรปิฎกในส่วนที่กล่าวถึงผี เป็นหลักฐานที่ยืนยันในขั้นต้น(Primary Source) หรือว่าบางส่วนในพระไตรปิฎกถูกเขียนหรือเพิ่มความคิดที่ผสมผสานมาจากความเชื่อในบริบทท้องถิ่นเข้าไปด้วย เพราะเมื่อย้อนไปถึงประวัติศาสตร์สมัยที่สมณะและพระอุตตระที่ยอมรับกันว่าเป็นผู้นำเอาพุทธศาสนาเข้ามาในสุวรรณภูมิซึ่งรวมบริเวณที่เรียกว่าประเทศไทยด้วย พุทธศาสนาได้มีท่าทีต่อต้านคติความเชื่อเกี่ยวกับผีซึ่งมีอยู่ในกลุ่มคนท้องถิ่นแถบสุวรรณภูมิ ซึ่งการต่อต้านดังกล่าวอาจอนุมานได้ว่าอีกแง่มุมหนึ่งนั้นพุทธศาสนาเชื่อว่าผีมีอยู่จริง แต่อย่างไรก็ตามยังมีนักวิชาการบางกลุ่มเชื่อกันว่าแม้หลักฐานบางส่วนจะมีที่มาที่ไปจากพระไตรปิฎกแต่ข้อมูลที่บ่งชี้ถึงการปรากฏของความเชื่อเรื่องผีในพระไตรปิฎกอาจถูกเขียนขึ้นมาในภายหลังเพื่อให้กลมกลืนกับบริบทในประเทศอินเดียที่มีความเชื่อเรื่องเทพเจ้าและอำนาจสิ่งเหนือธรรมชาติจนอาจก่อให้เกิดการผสมผสานระหว่างพุทธและผีในเวลาต่อมา

3) **กลุ่มที่ยอมรับว่ามีอยู่จริง** กลุ่มนี้เชื่อว่าผีมีอยู่จริงโดยอ้างอิงจากประสบการณ์ทางศาสนา (Religious Experience) ผ่านการปฏิบัติธรรมหรือพิธีกรรมบางอย่างที่ทำให้สามารถมองเห็นสิ่งที่อยู่เหนือประสาทสัมผัส แม้แต่พระสงฆ์ที่ได้รับการยอมรับกันว่าเป็นพระสายปฏิบัติในสังคมไทยก็ได้กล่าว(เทศน์) ถึงเรื่องราวเกี่ยวกับภูต ผี ปีศาจที่พบเห็นผ่านนิมิตหรือการเข้าฌานสมาบัติในขณะที่ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานและประสบการณ์ทางศาสนาที่เกิดขึ้น มักจะเชื่อมโยงกับหลักฐานที่เป็นเอกสาร คือ พระไตรปิฎก ซึ่งได้กล่าวถึงผีในลักษณะที่แตกต่างและหลากหลายดังตัวอย่างหลักฐานที่กล่าวถึงบางส่วน เช่น วินัยปิฎกเล่มที่ 1 ยังได้กล่าวถึงเหตุการณ์ที่ผีเข้าสิงพระภิกษุ ทำให้พระภิกษุอีกรูปหนึ่งต้องถึงกับทำร้ายพระภิกษุที่ถูกผีเข้าสิงจนมรณภาพ สะท้อนให้เห็นถึงความเข้มข้นของความเชื่อเรื่องผี

นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่า การศึกษาความเชื่อเรื่องผีที่ปรากฏในสังคมไทยของชีระพงษ์ มีไธสง (2560, น.23-25) โดยแบ่งผีออกเป็นตามลักษณะภูมิประเทศ ทำให้เห็นว่าการปรากฏของผีแต่ละชนิดจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันกับการดำรงชีวิตของคนในแถบบริเวณนั้น ๆ โดยส่งผลต่อพฤติกรรมของคนจนกระทั่งนำไปสู่การเกิดพิธีกรรมหรือประเพณีต่าง ๆ เช่น ความเชื่อเรื่องผีฟ้าหรือผีแล่น ชาวอีสานเชื่อว่าเป็นผีที่มีอำนาจสูงสุด สามารถบันดาลให้เกิดความอุดมสมบูรณ์หากมนุษย์ทำพิธีกรรมอย่างถูกต้อง เช่น การจัดบุญบังไฟ แต่ในขณะเดียวกันหากมนุษย์ทำไม่ดีก็จะเกิดเภทภัยเจ็บไข้ได้ป่วย เช่นเดียวกับผีกระต๊าก ที่ชาวเหนือเชื่อว่าหากเลี้ยงไว้หรือประกอบพิธีกรรมให้ถูกต้องก็จะช่วยในการปกป้องดูแลนาข้าวให้เกิดความอุดมสมบูรณ์แต่หากเลี้ยงไม่ดีเชื่อกันว่าผีกระต๊ากอาจเข้า

สิ่งสู่และทำร้ายผู้คนได้ หรือความเชื่อเรื่องผีพราย ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติพิธีกรรมของชาวเรือ เนื่องจากเป็นผีที่สิงอยู่สถิตอยู่ในทะเลทำให้เกิดคลื่นลมแรงเป็นที่หวาดกลัวสำหรับชาวเรือที่เดินเรือในทะเลและเชื่อกันในหมู่ชาวเดินเรือว่า ถ้าพบเห็นแสงเรืองวาบที่เสากระโดงเรือแสดงว่ามีผีพรายมา อาจทำให้เรือจมได้ จึงต้องหาวิธีแก้ไขด้วยการประกอบพิธีเช่นไหว้ให้ถูกต้อง คล้ายคลึงกับผีนางตะเคียนที่ส่งผลต่อความคิดความเชื่อมาตั้งแต่โบราณ เนื่องจากเป็นผีที่มีความเกี่ยวข้องกับธรรมชาติ คือ เป็นผีที่สถิตประจำต้นตะเคียน เนื่องจากว่าต้นตะเคียนเป็นต้นไม้ขนาดใหญ่ บางต้นสูงใหญ่มีอายุหลายร้อยปี เชื่อกันว่าเป็นต้นไม้ที่มีผู้หญิงสิงสถิตอยู่ มีอิทธิฤทธิ์มากมาย คนไทยสมัยโบราณจึงไม่นิยมเอาไม้ตะเคียนมาปลูกหรือสร้างบ้าน แต่นิยมนำมาทำเรือซึ่งต้อง ประกอบพิธี บวงสรวงผีที่เรียกว่าแม่ย่านางและประชาชนทั่วไปมักนิยมกราบไหว้และเสี่ยงโชค

ข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องผีข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นว่าความเชื่อดังกล่าวมิได้ คงอยู่ในสังคมเพียงแค่ว่าเป็นความเชื่อที่เลื่อนลอยไร้ความหมาย แต่ดำรงอยู่ควบคู่กับบทบาทที่ สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิต เนื่องจากความเชื่อเรื่องผีนั้นได้ดำรงอยู่มาก่อนหน้าที่ผู้คนจะหัน มานับถือศาสนา ดังที่ พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตโต)(2539 น. 20-22) ได้กล่าวไว้ว่า “ความเชื่อผีบาง สิ่งศักดิ์สิทธิ์และการนับถือพราหมณ์นั้น มีอยู่ในสังคมไทยก่อนพระพุทธศาสนาจะเข้ามาด้วยซ้ำไป ความเชื่อเหล่านี้ยังไม่หมดไป ก็อยู่คู่กันมากับพระพุทธศาสนา” ซึ่งสอดคล้องกันกับที่ ทอปัด เอี่ยมอุดม(2554, น.27) ได้ กล่าวถึงความเชื่อเรื่องผี ไว้ว่า “หลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงความผูกพันระหว่างคนไทยกับผีมีปรากฏอยู่มากมายทั้งคติความเชื่อในชีวิตประจำวัน งานศิลปะ วรรณคดีและวรรณกรรม ความเชื่อเรื่องผีได้เข้ามาสู่พื้นที่สื่อสารมวลชนทุกแขนง...เป็นสิ่งยืนยันได้ว่าความเชื่อเหล่านี้ยังคงในสังคมไทยปัจจุบัน” เช่นเดียวกับความเชื่อผีหรือวิญญาณที่ปรากฏในนวนิยายทั้ง 3 เรื่องของตรี อภิรุณ เมื่อผู้วิจัยศึกษาโดยละเอียดจึงพบว่า ความเชื่อเรื่องผีหรือวิญญาณมีบทบาทสำคัญที่ต่อยอดความสมจริงให้กับตัวบท นวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติและยังมีอิทธิพลต่อบทบาทของตัวละครเหนือธรรมชาติในเรื่องอย่างมีนัยสำคัญโดย ตรี อภิรุณ ได้สอดแทรกความเชื่อเรื่องผีลงไปในตัวบทนวนิยาย โดยมีบทบาทหรือภารกิจสำคัญที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

7.1.7.1 ภูตผีหรือวิญญาณ : เครื่องมือต่อสู้ต่อรองของตัวละคร

บทบาทของความเชื่อเรื่องผีหรือวิญญาณในการเป็นเครื่องมือต่อสู้ต่อรองของตัวละคร ปรากฏในนวนิยาย 2 เรื่อง คือ เรื่อง **ทนายทอสูร**และ**อนิลทิตา** โดยในเรื่อง **ทนายทอสูร**นั้น ตรี อภิรุณ ได้กล่าวถึง **ผีดิบ** ซึ่งปรากฏตั้งแต่ในตอนต้นเรื่องผ่านตัวละครเจ้าโชน ที่วางแผนจะแก้แค้นพระยาเซสียงโดยการทำพิธีบูชาญัตตนเองและสถิตอยู่ในตุ๊กตาสังคโลกที่ทำพิธีปลุกเสกผีดิบให้ช่วยในการปั้นเพื่อรอวันแก้แค้น ความว่า

“สักวันหนึ่งกูจะแก้แค้นพระยาเซสียงกับบิดาทั้งสาม”

“ความตั้งใจมั่นใจในเช่นนี้ไม่เคยเปลี่ยนแปลง...งานล้างแค้นก็เริ่มต้น ขึ้นด้วยกลยุทธ์ไสยดำชั้นยอดปลุกเสกผีดิบ ใช้ให้มนุษย์ช่วยปั้นตุ๊กตาทนายทอสูร จัดพิธีบูชาญัตตนเองตัวเจ้าโชนเอง”

(ทนายทอสูร, 2543, น. 163)

ข้อความข้างต้น ปรากฏความเชื่อเรื่องผีดิบโดย ตรี อภิรุณ ได้ให้ความหมายไว้ข้างต้นว่า คือมนุษย์ที่ผ่านการปลุกเสกด้วยพิธีกรรมทางไสยศาสตร์เพื่อนำไปใช้แรงงานเพื่อทำ ประโยชน์บางอย่าง ในที่นี้คือ การปลุกเสกผีดิบเพื่อใช้แรงงานในการปั้นตุ๊กตาสังคโลก ซึ่งสอดคล้องกับที่ ภาณุวงศ์ภาณุวุฒิ(2559) ได้กล่าวถึงผีดิบหรือZombie ไว้ว่า คือ ศพของมนุษย์ที่ยังสามารถ เคลื่อนที่ได้ เหมือนกับยังมีชีวิตโดยมีความแตกต่างจากมนุษย์โดยทั่วไปคือ การไร้ความสามารถในการ รับรู้หรือรวมไปถึงไม่สามารถคิดอ่านใด ๆ ได้ ซึ่งผีดิบนั้น เชื่อกันว่าเกิดจากผู้ที่มีวิชาอาคมทางด้าน ไสยศาสตร์ เป็นผู้ใช้คาถาในการปลุกเสกขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ในด้านแรงงาน โดยการปลุกเสกนั้น ศพที่ปลุกเสก จำเป็นจะต้องมีสภาพครบสมบูรณ์ คือ ต้องไม่มีร่องรอยของบาดแผลใด ๆ และยังไม่ส่งกลิ่นเหม็นจึงจะสามารถทำพิธีปลุกเสกให้กลายเป็นผีดิบเพื่อไว้ใช้งานได้ เช่นเดียวกับที่เจ้าโขนในร่างของวรรณภาใช้ เวทมนตร์คาถาเพื่อบังคับให้ปีศาจหรือวิญญาณผีออกไปขับไล่ศัตรูที่ตนเองไม่พอใจ ความว่า

“ด้วยสายตาที่ทรงประสิทธิภาพเหนือมนุษย์ สามารถแลเห็นภาพบุคคลที่ ระเบียบเล็ก หนุ่มสาวสี่คนจับคู่จู้จี้ ใครเขาสนุกสนานข้างนอก แต่กลุ่มนี้ชอบมั่ว ไม่ เคารพเจ้าภาพ...ที่ห้องนอน คุณวรรณภาจูดเทียนซีฝั่งเล่มโตหน้าแท่นตุ๊กตาทูมารอสูร มีลูบวัตตุดินเผาสังคโลก ปากขมขมิมิบท่องคาถาภาษาภูโอบัส...ปีศาจบริวารของข้า จง หาทางไล่พวกมันออกไปจากมุมซอกกริมกำแพงเร็ว ทำเลเหมาะ โอเมเพียง!...ช่วงเวลา เดียวกัน วัยรุ่นสองคนที่นั่งอิงแอบมีอันจะเป็นผวากลิ่งตกลงมาจากบันไดหินขัด”

(ทายาทอสูร, 2543, น. 275)

ตัวอย่างข้างต้น เห็นได้ว่าการปรากฏของความเชื่อเรื่องผีหรือวิญญาณมักปรากฏควบคู่ กันกับบทบาทสำคัญคือการเป็นเครื่องที่ช่วยให้ตัวละครใช้ต่อสู้กับบุคคลที่ตนเองรู้สึกไม่พอใจและใช้ เป็นกำลังสำคัญที่ใช้ในการแก้แค้นหรือใช้ขัดขวางไม่ให้ฝ่ายศัตรูทำภารกิจบางสิ่งบางอย่างลุล่วง เช่นเดียวกันกับที่พ่อเฒ่าบุญโฮมในเรื่องอนิลิตา ได้สั่งผีหัวขาดที่ชื่อว่าไอ้หาญให้ไปหลอกกระถินให้ เกิดความหวาดกลัวและทำภารกิจขโมยลูกอมเหล็กไหลไม่สำเร็จและพ่อเฒ่าบุญโฮมก็วางแผนคิดจะ ขึ้นใจกระถิน แต่ท้ายที่สุดแล้วผีหัวขาดซึ่งเป็นบริวารของพ่อเฒ่าบุญโฮมก็ถูกอาคมจากเหรียญท้าว เวสสุวรรณทำให้ผีหัวขาดพ้นจากอำนาจการควบคุมและเป็นอิสระในที่สุด ความว่า

“ถึงเรือนของบุรุษผู้เชี่ยวชาญทางไสยศาสตร์แล้ว ใต้ถุนจะเตี้ยก็ไม่ใช่จะสูงก็ไม่ เเชิง สาวพันธุชู่ช่าย่องขึ้นบันได เสียงเอี้ยดเบา ๆ กลิ่นเครื่องผสมกำยานชานในอากาศ แว่วเสียง...ไซลี...เสียงผีเท้า...แต่ไม่ใช่ของหล่อน สาวผู้ปลัดถิ่นยกมือกุมเหรียญทองแดง นึกอธิษฐานว่า ท้าวเวสสุวรรณ ช่วยข้าเจ้าด้วย ข้าเจ้ากลัวไอ้ผีหัวขาด...ตาแก่กล้าดมัน โถมเข้ารวบตัว...กระซอกเสื้อของหล่อนออก พบเหรียญท้าวเวสสุวรรณและด้วย อารมณ์กระหายหิวจึงไม่คิดอย่างอื่น นอกจากสิ่งห้อยคอตั้งตั้งที่สาว ๆ ชอบประดับ แก ถอดเหรียญร้อยเชือกขึ้นทางศีรษะ เหวี่ยงหัวบ ของขลังขึ้นนั้นกระเด็นไปพาดติดหัว กะโหลกผี มันเป็นกะโหลกศีรษะไอ้หาญ...ดังนั้นจึงเกิดความศักดิ์สิทธิ์ทำให้ไอ้หาญพ้น จากเวทมนตร์ควบคุมของตาบุญโฮม มันเป็นอิสระและไปเกิดแล้ว”

(อนิลิตา, 2543, น. 726-729)

ความเชื่อเรื่องผีหัวขาดได้ถูกกล่าวไว้ในเรื่องอนิลทิตาผ่านตัวบทนวนิยายอีกหลาย ๆ ตอน เช่น ตอนที่แม่แต่มานายิกีกับไกรลาสร่วมมือกันไปขุดต้นรากมาอุปการเพื่อทำพิธีทางไสยศาสตร์ใช้ในการต่อสู้กับอนิลทิตา ในขณะที่ไกรลาสกำลังขุดต้นรากมาอุปการ พ่อแต่มานายิกได้ส่งผีหัวขาดไปขัดขวางไกรลาสไม่ให้ขุดต้นรากมาอุปการได้สำเร็จ ความว่า

“เสียงสุนัขหอนวู่วังเวงและหอนรับกันเป็นทอด ๆ กลิ่นสาบสาบกระจายฟุ้ง ความรู้สึกของเขาขณะนี้เหมือนขุดศพกลางป่าช้า...เขาขนลุกซู่ เกิดความพรั่นพรียงอย่างประหลาด”

“คราวนี้มีเสียงเดินกึก ๆ ฟังหนักแน่นราวกับเจ้าของร่างเป็นนักมวยปล้ำ ไกรลาสแทบจะหมดกระจิตกระใจปฏิบัติงาน เสียงย่าแผ่นดินใกล้เข้ามาทุกขณะ กลิ่นซากอสุภรณ์แรงยิ่งขึ้น...เสียงหลุดจากมือพล้อย หงายหลัง กระแทกพลัก อ้าปากท้าว ๆ แต่ไม่มีเสียงใดรอดพ้นจากลำคอ โอ! มันช่างน่าขนพองสยองเกล้ายิ่งนัก! บุรุษร่างกำยำ ยืนทะมึน อวัยวะทุกส่วนครบครันแต่ขาดอย่างเดียวคือ...ศีรษะ! มันเป็นผีหัวขาด”

(อนิลทิตา, 2543, น.600-601)

เหตุการณ์ดังกล่าว มีความคล้ายคลึงกันกับที่อนิลทิตาในร่างของโคมสุรางค์ได้ทำพิธีปลุกเสกว่านอสุภกายเพื่อใช้ในการดูแลป้องกันภัยอันตรายภายในคุ้มเชียงแมนและใช้ปราบแม่แต่มานายิกี ในขณะที่ถอดดวงจิตเข้าไปสำรวจเหตุการณ์ภายในคุ้ม ความว่า

“ยายนายิกีสะดุดความรู้สึกกึก แกเห็นสารรังสีเอ็คโทพลาซิม [ECTOPLASM] ออกจากผิวหนังของเจ้าดาเรศ มันเป็นละอองสีขาวจางมาก ไม่สามารถจะเห็นด้วยตาเปล่ามนุษย์ ยกเว้นฉายาระดับสูง สารรังสีนี้มีเฉพาะวิญญาณชั้นต่ำเท่านั้น ไม่มีในกายมนุษย์ เพราะฉะนั้นแกจึงรู้ทันทีว่า มันคือ อสุภกาย แม่แต่มานายิกีหลังกรุดหนี แต่ซ้าเกินไปแล้ว ปิศาจกระโจนพรวดตะครุบตัวหญิงชรา จับฟาดโครม แกร้องลั่นด้วยความเจ็บปวดสาหัส”...

“อวดเก่งนักนายิกี...เอ็งจะต้องถูกทวารุณกรรม ติดต่อกันไปตลอดคืน ฟาสาแงะแหละ เอ็งจะได้กลับไปตายที่กระท่อมตองตึง...คุณโคมสุรางค์หัวเราะเสียงเยือกเย็นเหมือนนางพญามหากาฬ”

(อนิลทิตา, 2543, น. 345-347)

เห็นได้ว่าการปรากฏของความเชื่อเรื่องภูติผีหรือวิญญาณเป็นองค์ประกอบสำคัญหนึ่งที่ชี้ให้เห็นว่าตรี อภิรุณ ได้สอดแทรกความเชื่อดังกล่าวไว้อย่างเป็นเอกภาพและสมจริง ทำให้เห็นถึงบทบาทของความเชื่อดังกล่าวที่สอดคล้องกับองค์ประกอบอื่นในนวนิยายโดยเฉพาะกับตัวละครเหนือธรรมชาติ

7.1.7.2 ภูตผีหรือวิญญาณ : บทบาทในการช่วยแสดงอำนาจเหนือธรรมชาติของมนุษย์

บทบาทของความเชื่อเรื่องผีหรือวิญญาณในการแสดงอำนาจเหนือธรรมชาติของมนุษย์ปรากฏเฉพาะในนวนิยายเรื่อง **นาคี** ผ่านตัวละครเหนือธรรมชาติ คือ **เมืองอินทร์** ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านวิชาอาคมและพิธีกรรมทางไสยศาสตร์โดยมีบทบาทสำคัญในเรื่องคือเป็นผู้ที่ต้องการปราบเจ้าแม่นาคีและหนึ่งในวิธีการปราบที่เมืองอินทร์ได้รับคำแนะนำจากหมออ่วม คือ การไปหาใบขนครุฑในป่าลึกเพื่อมาทำพิธีทางไสยศาสตร์ ดังนั้นเมืองอินทร์จึงตัดสินใจออกเดินทางเข้าป่าไปพร้อมกับลำเจียกและในระหว่างเดินทางนั้นเมืองอินทร์ได้เผชิญกับภัยอันตรายในป่าโดยเฉพาะในช่วงเวลากลางคืนเห็นได้ว่า ตรี อภิรม ได้นำความเชื่อเรื่องภูตผีหรือวิญญาณมาสอดแทรกลงไปเพื่อให้ตัวละครได้เผชิญและแก้ปัญหาและเป็นการแสดงออกถึงอำนาจเหนือธรรมชาติที่ตัวละครพยายามใช้เพื่อปราบวิญญาณต่าง ๆ ได้แก่ ความเชื่อเรื่อง **ผีโขมด** และความเชื่อเรื่อง **เสือสมิง**

ความเชื่อเรื่อง **ผีโขมด** ในทางวิทยาศาสตร์ได้อธิบายเกี่ยวกับลักษณะของผีโขมดไว้ว่า “เป็นแสงที่เกิดจากก๊าซมีเทน (methane) โดยเกิดจากการเน่าเปื่อยผุพังของสารอินทรีย์แล้วไฟติดในอากาศจนเป็นแสงวอบแวบในความมืด ซึ่งมักพบในกลุ่มชั้นแฉะ หลุมถ้ำมูลหรือแม้แต่คอกสัตว์ที่ไม่ได้รับการทำความสะอาดจนทำให้ผู้ที่พบเห็นเกิดความเข้าใจผิดว่าเป็นภูตผี” (เจต ภูติ, 2553, น. 90) แต่ในบริบทของวรรณกรรมนั้น ความเชื่อเรื่องผีโขมดได้ปรากฏขึ้นในลักษณะของพลังานหรือสิ่งลึกลับเหนือธรรมชาติ ดังที่ ตรี อภิรม ได้กล่าวถึงการปรากฏของผีโขมดไว้ในตัวบทนวนิยายเรื่อง **นาคี** ความว่า

“ท่ามกลางแสงสว่างเลื่อนของแสงตะเกียง มือผมลึบเส้นเอ็นโปนนำเกลียดค่อย ๆ โผล่ขึ้นจากร่องกระดาน...มันถือดอกไม้ป่าสีม่วงแกว่งโงกเงก เหมือนกับจะเรียกลำเจียกให้รับดอกไม้...เมืองอินทร์ขมิดหมอ กลั่นใจซี้ที่มีอนั้น...มีอุบาทว์หุดกลับ...ขณะเดียวกันเสียงคนตะกายฝาด้านนอกแกรกราก...ช่างน่าสะพรึงกลัวยิ่งนัก หัวหงอกหัวดำและเตี้ยลั่นแต่ผมแห้งเหมือนซากศพ เดินได้แต่ดวงตาฝังลึกในบ่าลูกโพลง แข็งกร้าวเหี้ยมอำมหิตราวกับจะกัดกิน เนื้อทั้งเป็น”

(นาคี, 2559, น. 453-454)

บทประพันธ์ที่กล่าวถึงลักษณะของผีโขมดข้างต้น มีความสอดคล้องกันกับ ลักษณะของผีโขมดที่ถูกกล่าวถึงในตำราเปิดตำนานผีไทยว่า “แม้แต่ในจีนกับญี่ปุ่นซึ่งมีภูตผีมากมายก็ เชื่อเรื่องผีโพงหรือผีโขมดแต่เรียกอีกชื่อหนึ่งว่าผีโคมไฟ ส่วนมากมักจะเห็นหน้าเห็นตาจันรู้แน่ชัดว่าเป็นผู้หญิงล้วน ๆ โดยจะปรากฏร่างเป็นสาวสวย ถ้าถือโคมไฟประดับดอกโบตันส่วนมากไม่ได้มีเจตนาจะหลอกหลอนใคร ผิดกับของไทยที่เชื่อว่าผีโขมดหรือหรือผีโพงเป็นผู้ชายเสียส่วนใหญ่ รูปร่างน่าเกลียดน่ากลัว” (เจต ภูติ, 2553, น. 93) ข้อความดังกล่าวสอดคล้องกันกับลักษณะของผีโขมดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง **นาคี** คือ ปรากฏทั้งผู้หญิงและผู้ชายแต่ในนวนิยายนี้นอกจากจะมีลักษณะน่าเกลียดน่ากลัวแล้วยังมีเจตนาจะทำร้ายมนุษย์ที่พลัดหลงเข้าไปในป่า ดังที่ลำเจียกกับเมืองอินทร์ได้ถูกผีโขมดหลอกให้เข้าไปพักในหมู่บ้านเพื่อจะทำร้ายในตอนกลางคืนและเกิดการต่อสู้กันระหว่าง เมืองอินทร์กับฝูงผีโขมดโดยการใช้คาถาอาคมและวัตถุของขลังเพื่อจะหนีออกจากหมู่บ้าน ความว่า

“ข้าคิดว่าเราจะถูกรบกวนตลอดคืน เพลอหลับสนิทเป็นเสรีจมันเตรียมตัว
ลำเจียก เราจะเดินทางออกไปจากหมู่บ้านนี้” ...

“ลำเจียกรับสายสัญญาณไปสวมศีรษะ เมืองอินทร์ท่องคาถาณะจั้งจ้งถอดสลักตั้ง
ประตูเปิดแอ็ด... หัวหงอกหัวดำและเด็กกล้วนแต่ผอมแห้งเหมือนซากศพเดินได้ แต่
ดวงตาที่ฝังลึกในเบ้าลูกโพลง แข็งกร้าวเหี้ยมอำมหิตราวกับจะกัดเนื้อกินทั้งเป็น”

“หลีกไป... หม่อมผู้ขลังเวทประกาศิต พลังขุมิตหมอขึ้น ปลายแหลมชี้ได้ผลชะงัด
ฝูงอมนุษย์หลีกทางเป็นช่อง ตาเฒ่าแก่งักยืนลำหน้ากลุ่มของมัน นัยยะตายะเยือก
สยดสยองจ้องเขม็ง แสยะปากฟันแหลมคมกริบผิดวัย” ...

“หมอไสยศาสตร์หนุ่มท่องคาถาปัดรังควาน... มนุษย์หุ่นซากศพเดินตามเป็น
ขบวน... ในที่สุดก็พ้นเขตหมู่บ้านมฤตยู เขาทรุดตัวลงนั่ง กลั้นใจใช้มีดหมอขีดพื้นดิน
เป็นเส้นกั้นอาณาเขต ต่อจากนั้นก็เดินทางต่อโดยอาศัยแสงจันทร์เป็นเครื่องนำ”

(นาคิ, 2559, น. 453-454)

นอกจากผีโหมดแล้วยังพบว่า ตรี อภิรุณ ได้ใช้ความเชื่อเรื่อง **เสื่อสมิง** เข้ามาเป็นอีกหนึ่ง
อุปสรรคของลำเจียกกับเมืองอินทร์ หลังจากที่เมืองอินทร์สามารถเอาตัวรอดจากฝูงผีโหมดด้วยคาถา
กับมีดลงอาคมได้แล้ว เมื่อเดินทางต่อและนั่งพักระหว่างทางก็พบสิ่งผิดปกติ ความว่า

“สวบ-สวบ!”

“บุรุษคางเสี้ยมผิวคล้ำตาสว่าง หูผึ้งฟังเสียงประหลาดนั้น แม้มแมลง กลางคืนที่
กริดปี่กระงมก็พลอยเงียบเสียง เหมือนกับว่าสัมผัสอำนาจเร้นลับ”

“เสียงย่า กรอบแกรบ ๆ ที่พักแรม เมืองอินทร์ได้กลิ่นสาบอ่อน ๆ เขาถือมีดลง
อักขระเตรียมพร้อม ครู่เดียวหญิงชนบทก็ปรากฏตัว เธอมุ่งขึ้นและ สวมเสื้อฝ้ายสี
เหลืองคล้ำ สภาพเสื้อที่ค่อนข้างจะโทงเทงทำให้เข้าใจว่าเป็นแม่ ลูกอ่อน”

“ไอนาย... อีนาง”

“หญิงแปลกหน้าทรุดตัวลงพนมมือไหว้แก้งก้าง... ลูกข้าป่วยหนักจะตาย อยู่แล้ว
ไอนายไปช่วยบักห่าน้อยของข้าด้วย... ดวงตาของเธอคมกริบแข็งทื่อเฉก เช่นสัตว์ร้าย
คล้ายกับจะเรืองแสงเขียวอ่อน ๆ” ...

“ข้าไม่ใช่หมอและไม่อยากถูกกัดหัวสมองละ”

“โธ่ ข้าเป็นคนนะ”

“ดีแล้ว ช่วยรับพื้นดินนี้ให้ได้... เขาหยิบดินที่ติดไฟแดง ท่องคาถา กำกับแล้ว
โยนตุ๊บ สวมแม่ลูกอ่อนกระโดดแผล้วหลบว่องไว... ขนสีเหลืองลายดำ งอก ยืนสีตีน
โบหน้าหยาบกร้าน หูแหลมขึ้น ช่วงปากและจมูกยื่นหวดขาวออก แข็ง... ไซ้แล้ว... เสื่อ
สมิง... พยัคฆ์ร้ายคำรามเดินวนเวียนไปมา”

(นาคิ, 2559, น. 455-456)

ความเชื่อเรื่อง **เสื่อสมิง** ที่ปรากฏในนวนิยายข้างต้น สอดคล้องกันกับที่ เจต ภูติ ได้
กล่าวถึงลักษณะการปรากฏของเสื่อสมิงว่า

“วันดีคืนดีจะแปลงร่างมาหลอกคนที่เดินป่าเพื่อจับกินเป็นอาหาร มักจะมาในรูปแบบของคนบาดเจ็บ สาวชาวป่าหรือคนรู้จักมาตามให้กลับ วิธีแก้คือ โยนไม้ขีดไฟให้ลองจุดดู ถ้าไม่สามารถจุดไม้ขีดได้ แปลว่าเป็นเสื้อสมิง เพราะเสื้อสมิงไม่มีนิ้วแบบมนุษย์ มีแต่อุ้งเท้าและเสื้อสมิงมักซ่อนหางได้ไม่ติดอีกนัยหนึ่งคือ ผู้มีวิชาอาคมแก่กล้าแต่ไม่สามารถควบคุมได้ ทำให้ของเข้าตัวและกลายเป็นเสื้อสมิงไป”

(เจต ภูติ, 2553, น. 157)

การพบเจออุปสรรคของตัวละครข้างต้นเห็นได้ว่า ตรี อภิรัม มีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเล่าหรือตำนานความเชื่อเรื่องผีโขนมและความเชื่อเรื่องเสื้อสมิงที่ปรากฏในสังคมเป็นอย่างดีโดยสามารถนำลักษณะเด่นของการปรากฏหรือวิธีการพิสูจน์ความเชื่อดังกล่าวมาปรับใช้ในนวนิยายได้อย่างเหมาะสมและที่สำคัญ คือ การปรากฏความเชื่อเรื่องผีหรือวิญญาณดังกล่าวยังสะท้อนให้เห็นว่าผู้แต่งได้กำหนดให้เมืองอินทร์หรือเรียกได้ว่าเป็นตัวแทนของมนุษย์ที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติโดยสามารถปราบวิญญาณผีต่าง ๆ ได้ด้วยความรู้ด้านไสยศาสตร์โดยใช้คาถาอาคมและวัตถุของขลังเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสดงอำนาจเหนือธรรมชาติดังกล่าว

5.2 สัมพันธบทความเชื่อในสังคมไทยสู่ตัวบทนวนิยาย

การศึกษาความเชื่อที่ปรากฏในนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติของ ตรี อภิรัมในหัวข้อ 5.1 ผู้วิจัยพบว่าองค์ประกอบเรื่องความเชื่อเหนือธรรมชาติที่ผู้แต่งได้สอดแทรกในตัวบทนวนิยายนั้นมีความสำคัญและสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่น ๆ ในนวนิยายเป็นอย่างมาก เช่น ความเชื่อที่ตัวละครแสดงออกผ่านพฤติกรรมหรือผ่านการเล่าเรื่องของผู้แต่ง ช่วยให้ตัวบทมีความสมจริงเข้ากับบริบทของสังคมภายในเรื่องและพบว่าความเชื่อเป็นองค์ประกอบหนึ่งสำคัญที่สามารถกำหนดหรือจำกัดบทบาทของตัวละครและรวมไปถึงการตีความหมายของเรื่องผ่านความเชื่อที่ปรากฏได้

ดังนั้น ในข้อหัวข้อที่ 5.2 ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์สัมพันธบทความเชื่อในสังคมไทยสู่ตัวบทนวนิยายโดยมุ่งวิเคราะห์ถึงวิธีการที่ผู้แต่งนำความเชื่อที่มีอยู่ในสังคมไทยมาใช้เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญและการดำรงอยู่ของความเชื่อที่ตรี อภิรัม ได้ถ่ายทอดสิ่งเหล่านี้โดยอาศัยประสบการณ์ที่มีมาอย่างยาวนานลงไปในวรรณกรรมแนวลึกลับเหนือธรรมชาติ

การศึกษาลักษณะการนำความเชื่อในสังคมไทยมาใช้ในการสร้างสรรค์ตัวบทนวนิยายของตรี อภิรัมทั้ง 3 เรื่อง ผู้วิจัยพบการนำมาใช้ 2 ลักษณะ ได้แก่ 1. การนำความเชื่อมาใช้ในนวนิยายอย่างตรงไปตรงมา 2. การนำความเชื่อมาใช้ในนวนิยายโดยการดัดแปลง โดยผู้วิจัยจะแยกวิเคราะห์ตามลำดับต่อไปนี้

5.2.1 การนำความเชื่อมาใช้ในนวนิยายอย่างตรงไปตรงมา

การนำความเชื่อมาใช้ในนวนิยายอย่างตรงไปตรงมา หมายถึง การที่ผู้แต่งนำความเชื่อที่ดำรงอยู่ในสังคมไทยมาใช้ในการแต่งนวนิยายโดยปราศจากการดัดแปลงให้ต่างไปจากความเชื่อเดิม เป็นการหยิบยกความเชื่อนั้น ๆ มาใช้เสริมให้องค์ประกอบของนวนิยายเกิดความสมจริงซึ่งถ่ายทอดผ่าน

ฉาก โคร่งเรื่อง ตัวละครไปจนกระทั่งแก่นหรือแนวคิดของเรื่อง โดยผู้วิจัยพบว่าส่วนใหญ่แล้วผู้แต่งได้นำความเชื่อในสังคมไทยมาใช้โดยตรงไปตรงมาผ่านความเชื่อ 5 ประเภท ได้แก่ 1) ความเชื่ออันเนื่องมาจากพุทธศาสนา 2) ความเชื่อเกี่ยวกับภูตผีหรือวิญญาณ 3) ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ 4) ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์ 5) ความเชื่อเกี่ยวกับเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์

5.2.1.1 ความเชื่ออันเนื่องมาจากพุทธศาสนา

ผู้วิจัยพบว่า ตริ อภิรุณ ได้นำความเชื่ออันเนื่องมาจากพุทธศาสนามาใช้ในการประกอบสร้างนวนิยายทั้ง 3 เรื่องอย่างตรงไปตรงมา โดยการหยิบยกคำสอนหรือหลักธรรมที่โดดเด่นมาเป็นแนวคิดหลักของเรื่อง คือ ไตรลักษณ์ หรือเป็นความเชื่ออันเนื่องมาจากพุทธศาสนาที่ผู้แต่งแฝงไว้ผ่านพฤติกรรมของตัวละคร ได้แก่ ความเชื่อเรื่องอกุศลกรรม การเจริญกรรมฐานหรือการฝึกอานาปานสติ ความเชื่อเกี่ยวบาป บุญ นรก เป็นต้น อย่างในนวนิยายเรื่อง นาคี ผู้แต่งได้สอดแทรกความเชื่อเรื่องการฝึกอานาปานสติ ผ่านตัวละครหยับ เด็กรุ่นใหม่ที่มาพร้อมกับคณะทัวร์ของมหาวิทยาลัยและได้พบกับหลวงพ่อยิ้มหรือทศพลที่ได้บวชเป็นพระภิกษุ โดยการกล่าวถึงอานาปานสติ ความว่า

“อาตมาขอถามประสกก่อน...เริ่มฝึกจิตตั้งแต่เมื่อไหร่”

“ประมาณร่วมสองปีก่อนขอรับกำหนดลมหายใจเข้าออกอาจารย์ระดับดีออกเตอร์ท่านหนึ่งสอนกระผม”

“เขาเรียกอานาปานสติ ก็เป็นกรรมฐานวิธีหนึ่ง”

(นาคี, 2559, น. 566)

หลักปฏิบัติดังกล่าวได้ถูกกล่าวถึงเช่นเดียวกันกับในนวนิยายเรื่องทนายทอสูร ตอนที่ปูเอียร์ใช้เป็นการฝึกสมาธิให้จิตมีความสงบนิ่งเพื่อตรวจดวงชะตา ความว่า

“ข้าราชการบำนาญวัยเจ็ดสิบเศษวางหงายมือซ้อนกันบนตัก หลับตานิ่ง กำหนดอานาปานสติสำรวม กิริยาอาการไม่ผิดอะไรกับหุ่นขี้ผึ้งอุบาสก ชั่วครู่ปูเอียร์ก็ลืมตาขึ้น”

(ทนายทอสูร, 2543, น.122)

ลักษณะการสำรวมกิริยาอาการเพื่อเป็นการทำสมาธินั้น สอดคล้องกันกับในนวนิยาย เรื่องอนิลทิตาที่กล่าวถึงการฝึกสมาธิอย่างหนึ่งในทางพุทธศาสนาที่เรียกว่า การเพ่งกลิ่น เป็นวิธีการใช้วัตถุเพื่อจูงใจให้เกิดเป็นสมาธิ(พจนานุกรมพุทธศาสตร์, 2545, น. 229) ความว่า

“เมื่อถึงที่พักส่วนตัว มารดาของเจ้าดาเรสสั่งให้เจ้าดำกลับไป ทางตาเขมนียิบ ๆ เกิดสังหรณ์ประหลาด...ปราดไปที่ตั้งมุกที่ใช้ประกอบพิธีเพ่งเตโชกสิณ”

(อนิลทิตา, 2543, น. 145)

การเพ่งเตโชกสิณข้างต้นเป็นหนึ่งในกสิณ 10 ที่ในทางพุทธศาสนาได้ให้นิยามว่าเป็นวิธีหนึ่งในการทำสมาธิโดยใช้ไฟ (พจนานุกรมพุทธศาสตร์, 2545, น. 230) เพื่อเป็นการจูงใจให้เกิดความสงบนิ่ง ในที่นี้ก็คือการเพ่งมองเปลวไฟจากเชิงเทียนที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่อนิลทิตาใช้ในการทำพิธีต่าง ๆ

5.2.1.2 ความเชื่อเกี่ยวกับภูตผีหรือวิญญาณ

ความเชื่อเกี่ยวกับภูตผีหรือวิญญาณ เป็นอีกความเชื่อหนึ่งที่ตรี อภิรุณ ได้นำมาใช้ในตัวบทนวนิยายอย่างตรงไปตรงมาเพื่อให้เกิดอาการตกขวัญซึ่งปรากฏในนวนิยายทั้ง 3 เรื่อง เช่น ความเชื่อเรื่องผีดิบ ผีกระสือ ผีตายโหง ผีหัวขาด ผีโฆมต เป็นต้น ผู้แต่งได้กล่าวถึงความเชื่อดังกล่าวโดยเฉพาะความเชื่อเรื่องผีดิบ ที่ปรากฏในนวนิยาย 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่องนาคีและทายาทอสูร ซึ่งตามความของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ผีดิบ หมายถึง ศพที่ฝังไว้ไม่นิยมเผา เช่น ผีตายโหง, ผีชนิดหนึ่งเป็นศพเดินได้ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554) ซึ่งในนวนิยายเรื่องนาคี ผู้แต่งได้กล่าวถึงผีดิบในช่วงท้ายของเรื่อง ผ่านฉากที่ลำเจียกกับเมืองอินทร์ได้เดินทางเข้าป่าและเจอผีสาغرหว่างความว่า

“ทันใดนั้น หลิงประหลาดขยับริมฝีปากขึ้นลงคล้ายกัดฟัน สักครู่ก็ส่ายไซ้
เขี้ยวแหลมคมกริบ”

“ประจักษ์แล้วว่ามันเป็นผีดิบกระหายเลือด...นางผีดิบอ้าปากกว้าง น้ำลายยืด
หยดตึง นัยน์ตาแดงระเรื่อแรงร้อนเหมือนมีเปลวไฟประจุ”

(นาคี, 2559, น. 460)

ความเชื่อเรื่องผีดิบดังกล่าวเกิดขึ้นเช่นเดียวกับในนวนิยายเรื่องทายาทอสูร ตอนที่เจ้าโขนได้สั่งให้ผีดิบปั้นตุ๊กตาทายาทอสูร ความว่า

“งานล้างแค้นก็เริ่มต้นขึ้นด้วยกลยุทธ์ไสยดำชั้นยอด ปลุกเสกผีดิบ ไซ้ให้
อมมนุษย์ช่วยปั้นตุ๊กตาทายาทอสูร”

(ทายาทอสูร, 2543, น. 9)

การกล่าวถึงความเชื่อเรื่องผีดิบในนวนิยายทั้ง 2 เรื่องข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงการนำความเชื่อเรื่องผีชนิดหนึ่งที่ปรากฏในสังคมไทยมาใช้ในตัวบทนวนิยายเพื่อเสริมความเหนือจริงให้กับตัวละครเหนือธรรมชาติ ซึ่งในสังคมไทยเชื่อว่า “ผีดิบนั้นเกิดจากผู้ที่มิวิชาอาคมทางด้านไสยศาสตร์เป็นผู้ปลุกเสกขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ในด้านแรงงาน” (ภาณุ วงศ์ภาณุวุฒิ, 2559) นอกจากนี้ยังพบความเชื่อเรื่องภูตผีหรือวิญญาณที่ผู้แต่งได้นำมาใช้ในตัวบทนวนิยายอย่างตรงไปตรงมาในนวนิยายเรื่องอนิลทิตาที่ปรากฏความเชื่อผีหัวขาด ความว่า

“ไกรลาสแทบจะหมดกระจิตกระใจปฏิบัติงาน เสียงย่าแผ่นดินใกล้เข้ามาทุก
ขณะ กลิ่นซากอสุภรรุนแรงยิ่งขึ้น”

“เหวอ! เสียมหลุดจากมือพล็อย หงายหลังกระแทกพลัก”

“บุรุษร่างกำยำยืนทะมึน อวัยวะทุกส่วนครบครัน แต่ขาดอย่างเดียวคือ ศีรษะ”
 “มันเป็นผีหัวขาด”

(อนิลทิตา, 2543, น.601)

ความเชื่อเรื่องผีหัวขาดข้างต้นปรากฏชัดในความเชื่อของสังคมไทยโดยมีการกล่าวถึงลักษณะของผีหัวขาดไว้ว่า ผีหัวขาดเป็นผีตายโหงประเภทหนึ่งที่มีลักษณะของการเสียชีวิตคืออวัยวะส่วนหัวกระเด็นหลุดออกไปจากลำตัวหรือร่างกายและมักจะปรากฏตัวให้เห็นในลักษณะไร้อวัยวะ (มือปริศนา ,ม.ป.ป.) จากตัวอย่างในนวนิยายข้างต้นแสดงให้เห็นว่าผู้แต่งมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของผีชนิดนี้รวมไปไม่มีความสามารถในการบรรยายถึงลักษณะของการปรากฏได้เป็นอย่างดี

5.2.1.3 ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์

ความเชื่อเกี่ยวไสยศาสตร์เป็นความเชื่อหนึ่งที่พบได้ในสังคมไทยและมีมานานหลายยุคสมัย โดยเฉพาะในเรื่องของเครื่องรางของขลังหรือความเชื่อเรื่องสัตว์ตฤที่นำมาประกอบใช้ในพิธีกรรมให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์สำเร็จซึ่งการทำพิธีทางไสยศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ตฤเครื่องรางของขลังนั้นมักจะประกอบด้วยคาถาอาคม บทสวดมนต์ที่ได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนาจนกระทั่งพบว่าบุคคลที่มีบทบาททางศาสนา เช่น พระสงฆ์ หรือผู้ที่นับถือพุทธศาสนาก็มีส่วนสำคัญในการประกอบพิธี เช่น ข้อมูลจากภาพวาดฝาผนัง “เถรวาททำเสน่ห์” ซึ่งเป็นจิตรกรรมฝาผนังที่ระเบียงนครอภิวินิจฉัยหลวง พ่อโต วัดป่าเลไลยก์ จังหวัดสุพรรณบุรีที่ได้รับอิทธิจากวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน นอกจากนี้บทความศิลปวัฒนธรรมในมติชนออนไลน์ยังกล่าวถึงสัตว์ตฤของขลังต่าง ๆ โดยเฉพาะทางด้านไสยดำที่มีไว้กำจัดศัตรูคู่แค้น เช่น การเสกสิ่งของแปลกปลอมเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะเป็น ตะปู เข็ม หนังกวายเป็นต้น ซึ่งผู้ที่ใช้คุณไสยถือว่าเป็นเครื่องมือในการป้องกันภัยและสามารถกำจัดฝ่ายตรงข้ามได้ ซึ่งความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง วัตถุคุณไสยต่าง ๆ ก็มีปรากฏในสังคมหลายเชื้อชาติ(ศิลปวัฒนธรรม ,2564) และผู้วิจัยก็พบว่า ตรี อภิรุณ ได้นำความเชื่อเหล่านี้มาใช้เป็นองค์ประกอบหนึ่งในตัวบทเพื่อให้เห็นถึงสถานะเหนือธรรมชาติหรือเป็นเครื่องหมายที่ใช้แสดงอำนาจของตัวละครเหนือธรรมชาติมาตนเองนั้นเหนือกว่าคนทั่วไป อย่างไรก็ตาม **นวนิยายเรื่องนาคี** ปรากฏการใช้ของขลังอันได้แก่ สายสิญจน์ แหวนลงอักขระของหลวงปู่มั่น คาถาอาคมมาประกอบพิธีการก่อกองกฐนซ์อัคคี เพื่อเผาร่างของคำแก้วให้กลายเป็นคนสภาพเดิมเป็นนงและถือว่าได้เป็นการเผาสั่งชั่วร้ายให้ออกไปจากหมู่บ้าน ความว่า

“เราทำพิธีก่อกองกฐนซ์อัคคี ไม่น่าเกี่ยวข้องกับใคร”

“ก่อกองกฐนซ์อัคคี...ศพลอุทาน”

“นายกอช่วยขยายความต่อจากหม่อว่ม...พวกเราไม่รู้หรอก เมืองอินทร์เขาบอกว่าพิธีขลังนี้โยคีที่อาคมแก่กล้าเขาทำกัน ใช้เตโชธาตุเผาผลาญเสนียดจัญไร ทุกอย่างจะเสร็จเรียบร้อยหลังจากผ่านจันทราสแล้ว”

“ในเรื่องรามเกียรติ์ก็มีพิธีก่อกองกฐนซ์อัคคี...บุญส่งกล่าวสมทบ”

(นาคี, 2559, น. 430)

ข้อความในตัวบทข้างต้น เห็นได้ว่าผู้แต่งได้บอกถึงที่มาของความเชื่อไว้อย่างชัดเจนว่าได้รับอิทธิพลความเชื่อนี้มาจากวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ ซึ่งผู้วิจัยพบว่าในบทละครเรื่องรามเกียรติ์ได้ปรากฏฉากตอนที่พระรามได้อนุญาตให้เหล่านักพรตตั้งพิธีนี้ขึ้นในขณะที่ประทับในป่า เพื่อเป็นการป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ ในขณะที่เข้ามาทำสมาธิ ความว่า

“เมื่อนั้นพระจักรแก้วทรงสวัสดิ์ศรีศรี มีตั้งพรตกองกฐนพิธี โดยเพศโยคีชีไพร
เนาในศาลาทิพาวาส ซึ่งโกสัยประสาทสรรคให้ ปราศจากทุกข์โศกโรครภัย ตั้งใจ
ภาวนารักษามาณ กับพระลักษมณ์นางสีดาโฉมยง สามองค์เป็นสุขเกษมศานต์ ไม่
มีศัตรูหม่มมารจะมาแผ้วพานถึงกุฎี ฯ”

(วชิรญาณ, 2565)

ตอนหนึ่งจากบทละครเรื่องรามเกียรติ์ข้างกับตัวบทนวนิยายที่กล่าวถึงพิธีกองกฐนอัคคี เป็นไปในลักษณะเดียวกันคือทำพิธีขึ้นเพื่อปิดเป่าสิ่งไม่ดีให้ออกห่างจากตัวเพื่อความปลอดภัย นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบลักษณะของการใช้เครื่องรางของขลังหรือสื่อวัตถุต่าง ๆ ที่เรียกว่า “ไสยดำ” (ศิลปวัฒนธรรม, 2565) ในนวนิยายเรื่อง ทายาทอสูร ในตอนที่เจ้าโชนต้องการจะกำจัดปูเถียรซึ่งเป็นอุปสรรคในการสืบทอดทายาทอสูร ความว่า

“แก้วน้ามะตูมที่นักบุญชราตี้มเหลือยังอยู่ แม่ละสามารถนำมาเป็นสื่อประกอบ
พิธีไสยดำ ผู้ตี้มจะต้องพบจุดจบ หล่อนจัดแจงก่อไฟเตาถ่านที่ระเบียงแคบด้านหลัง
ห้องนอน เทน้ามะตูมใส่หม้ออะลูมิเนียม ตั้งไฟพร้อมกับร้ายคาถา...เริ่มเสียงสูงต่ำซ้ำ
เนิบ ค่อย ๆ เร็วขึ้นตามลำดับ สรุบท้ายทุกบทว่า เจ้าเถียรจงดับชีพ”

(ทายาทอสูร, 2543, น. 154)

การใช้แก้วน้าที่ผ่านการใช้งานของศัตรูมาประกอบพิธีถือเป็นสื่อวัตถุทางไสยดำที่สามารถชี้เฉพาะเจาะจงถึงบุคคลที่เป็นเป้าหมายได้เป็นไปในลักษณะเช่นเดียวกับการเสกตะปู เข็ม หรือหนังควายเข้าห้องที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในตอนต้น ในนวนิยายเรื่องอนิลิตตา ผู้วิจัยพบว่ามีการนำความเชื่อเรื่องสื่อวัตถุมาใช้ในการประกอบพิธีกรรมในลักษณะเดียวกันกับในเรื่องทายาทอสูร โดยในเรื่องอนิลิตตานี้ แม่แต่มานายิกิได้ประกอบพิธีกรรมทางไสยศาสตร์เพื่อที่จะกำจัดอนิลิตตาโดยการปั้นหุ่นจากดินเจ็ดป่าช้าและใช้ด้ายจากเสื้อของอนิลิตตามาเป็นสื่อวัตถุสำคัญ ความว่า

“ไกรลาสนั่งชมอาจารย์ประกอบพิธีกรรม แม่แต่มานายิกิใช้ดินเจ็ดป่าช้าผสมกับ
ว่านบดปั้นรูปผู้หญิงนั่งพนมมือโดยมีเส้นด้ายจากเสื้อผืนเป็นแกนกลางของหุ่น
ตลอดเวลาที่ปั้น แก้วพิมพ์สวดคาถา กลืนธูปกับกำยาน ลอยกรุ่นในกระท่อม หอม
เอียนๆ เอียนชานพิกล”

(อนิลิตตา, 2543, น. 712)

การใช้ดินเจ็ดป่าช้าในการเป็นวัตถุตั้งต้นปั้นหุ่นนั้นเป็นความเชื่อที่ได้ยินคำบอกเล่าในสังคมไทยบ่อยครั้งไม่ว่าจะเป็นจากข่าวสารหรือเป็นคำบอกเล่าโดยตรงจากผู้ที่ทำให้ความสนใจเรื่องนี้ โดยเฉพาะ ซึ่งดินเจ็ดป่าช้าในที่นี้หมายถึง ดินที่อยู่ใต้กองไฟในพิธีเผาศพ โดยเชื่อว่าดินเหล่านี้มีคุณวิเศษในตัวโดยไม่ต้องผ่านการปลุกเสกและนิยมนำไปเป็นมวลสารตั้งต้นของวัตถุมงคลอื่น ๆ ในการประกอบพิธีทางไสยศาสตร์(เชียงใหม่วิสุต, 2561)

การศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ข้างต้นเห็นได้ว่า ตรี อภิรุณ ได้นำความเชื่อที่มีอยู่เดิมมาใช้โดยตรงไปตรงมาในการประกอบสร้างตัวบทนวนิยายซึ่งทำให้ผู้อ่านรู้สึกเข้าใจพฤติกรรมของตัวละครได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากพิธีกรรมต่าง ๆ ทางไสยศาสตร์ที่ผู้แต่งได้สอดแทรกลงไปนั้นเป็นความเชื่อที่ผู้อ่านคุ้นชินมาจากการได้อ่านได้ฟังคำบอกเล่าที่ปรากฏหลายสำนวนในสังคมไทย

5.2.1.4 ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์

ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์ เป็นความเชื่อสำคัญอีกความเชื่อหนึ่งที่ผู้แต่งได้รับอิทธิพลมาจากความเชื่อในสังคมโดยตรงและได้ถ่ายทอดลงไปในนวนิยายโดยปราศจากการดัดแปลงใดๆ โดยผู้แต่งนั้นได้นำความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์มาใช้ในนวนิยายเพื่อเป็นการบอกถึงเรื่องราวหรือเหตุการณ์ทั้งดีและร้ายที่กำลังจะเกิดกับตัวละครในเรื่อง อย่างในนวนิยายเรื่อง **นาคี** ความเชื่อทางโหราศาสตร์ ปรากฏในหลายช่วงหลายตอนของตัวบทนวนิยายซึ่งมีบทบาทเปรียบเสมือนคำบอกไปถึงเหตุการณ์ที่ยังมาไม่ถึง เช่น คำทำนายของหม่อว้อมเกี่ยวกับความเป็นไปของเนื้อคู่ของพิมพ์พร ความว่า

“เขาจะชอบดิฉันหรือเปล่านั้นคะ”

“ก่อนโน้นชอบ แต่เดี๋ยวนี้จิตชักจะไขว้เขว เพราะมีอิทธิพลจากผู้หญิงอื่นเข้ามาแทรก”

“ดิฉันจะได้แต่งงานกับชายคนไหน”

“แกเขียนตัวอักษรลงในสมุด ครูเดี๋ยวก็เงยหน้าขึ้นมาอ่านสิระฆังมันแผล็บไปมา... ไม่ได้แต่ง”

“อ้าว! ทำไม”

“อิทธิพลของผู้หญิงที่วานี้แรงมาก”

(นาคี, 2559, น. 56)

ลักษณะการเขียนตัวอักษรลงสมุดดังกล่าวอาจอนุมานได้ว่าอาจเป็นการจดข้อมูล เกี่ยวกับชื่อของผู้ที่ต้องการคำทำนายหรือตัวเลขทั่วไป เช่น วันเดือนปีเกิด อายุ เลขที่อยู่อาศัย เป็นต้น ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับศาสตร์ทางโหราศาสตร์นั่นก็คือดวงดาว(มานพ นักการเขียน 2549 อ้างถึงใน รัตนะ ปัญญาภา 2553, น.41) ลักษณะการดูดวงหรือการให้คำทำนายดังกล่าวเกิดขึ้นเช่นเดียวกันกับในนวนิยายเรื่อง **ทายาทอสูร** ซึ่งผู้แต่งได้นำความรู้ในเรื่องตำราพยากรณ์ลักษณะ ซึ่งเป็นตำราหนึ่งที่ใช้ในการพยากรณ์ลักษณะนิสัยของบุคคลว่ามีลักษณะที่ร้ายหรือดีอย่างไรบ้าง โดยพยากรณ์จากลักษณะของอวัยวะ เช่น ใบหน้า จมูก ปาก เป็นต้น(ชนกพร พัวพัฒนกุล, 2563, น.

125-126) มาใช้ในการสร้างตัวบทนวนิยายโดยการสอดแทรกความเชื่อเรื่องตำรานี้ผ่านบทบาทของตัวละครที่เรียกว่าซินแสหรือหมอดูโดยการพยากรณ์ลักษณะของนัยน์ตาและริมฝีปาก ความว่า

“นายโอฟาร มนัสวานิชย์ ทำตามคำสั่งของหมอดูชาวจีน”

“โหงวเฮ้งจัดอยู่ในขั้นมั่งคั่ง แต่ราศีเสื่อม”

“หมายถึงอะไรซินแส?”

“สามีคุณสุดาตวงถาม เขาก็เหมือนนักธุรกิจส่วนใหญ่ที่ชอบการพยากรณ์ เคยประสบกับตนเอง หมอดูบางรายทำนายแม่นยำถึงแปดสิบเปอร์เซ็นต์ จะว่าโลเลขาดกำลังใจก็ไม่ถูก เพื่อการบันเทิงเสียมากกว่า”

“เอาอย่างนี้เถอะ ผมขออธิบายทีละอย่างตามตำรารนลักษณ์ นัยน์ตากับริมฝีปากของเสียเจ้าชู้ลึกลับ”

(ทายาทอสูร, 2543, น.34)

นอกจากผู้แต่งจะนำความเชื่อตำรารนลักษณ์มาใช้แล้วยังมีความเชื่อทางด้านโหราศาสตร์ที่รวมไปถึงความเชื่อในเรื่องของความฝันที่นำไปสู่การเกิดความสงสัยใคร่รู้โดยผู้แต่งได้นำความเชื่อเรื่องความฝันมาใช้เพื่อเป็นลางบอกเหตุของตัวละคร ซึ่งปรากฏในนวนิยายเรื่องอนิลิตา ตอนที่เจ้าดาเรสฝันถึงความเป็นไปของคุ้มเชียงแมนรวมถึงชะตาชีวิตของโถมสุรางค์ ความว่า

“คุณแม่คะ..เมื่อคืนนี้ดาฝันประหลาดที่สุด...”

“ฝันว่ายังไงจ๊ะ...สุขภาพสตรีอาวูโสจุดบุหรีและเสียบต่อปลายก้านยาว”

“มันน่ากลัวเหลือเกินคะ เจ้าดาเรสแสดงสีหน้าหวาดกลัว คุ้มประธานกับอีกห้าหกหลังไฟไหม้ ดาเห็นคุณแม่วิ่งหนีออกมาพอดีกับฝูงมนุษย์ผู้ชาย...”

“แหม...ตื่นตื่นนะจ๊ะ แล้วยังไงอีก...เศรษฐินีสาวแก่สบุหรีก็รีดกราย”

“มนุษย์ผู้ชายกลุ่มนั้นเป็นโรคเรื้อนทั้งหมด มันดักหน้าดักหลังกลุ่มรุมทำร้ายคุณแม่คะ”

(อนิลิตา, 2543, น. 143)

ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ที่ปรากฏในนวนิยายข้างต้น เป็นความเชื่อที่ผู้แต่งได้รับอิทธิพลมาจากความเชื่อที่มีอยู่เดิมในสังคมไทยโดยเฉพาะสังคมไทยในอดีตจะเห็นได้ว่ารุ่นปู่ย่าตายายจะให้ความสำคัญกับเรื่องศาสตร์ของเวลาคือการดูฤกษ์-ยาม ในพิธีกรรมต่าง ๆ หรือแม้แต่ในปัจจุบันยังปรากฏให้เห็นถึงอิทธิพลในเรื่องของความฝันซึ่งเห็นได้จากการมีหนังสือทำนายฝันวางจำหน่ายไปจนกระทั่งมีสื่อออนไลน์ที่เป็นที่พึ่งสำหรับใช้ป้อนข้อมูลเพื่อทำนายความฝันโดยเฉพาะ ดังนั้นถือได้ว่าผู้แต่งสามารถหยิบยกความเชื่อในส่วนนี้มาถ่ายทอดได้อย่างตรงไปตรงมา

5.2.1.5 ความเชื่อเกี่ยวกับเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ความเชื่อเกี่ยวกับเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ปรากฏในนวนิยายทั้ง 3 เรื่อง ถือเป็นความเชื่อสำคัญต่อการสร้างตัวบทในนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติเนื่องจากเป็นความเชื่อที่สนับสนุนให้ตัวบทนวนิยายเกิดความสมจริงในเรื่องของอำนาจเหนือธรรมชาติหรืออิทธิฤทธิ์ต่าง ๆ ที่เกิดจากการดลบันดาลของเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยผู้แต่งได้อ้างถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มักจะมีรู้จักกันดีในสังคมไทยอย่างในนวนิยายเรื่องนาดี ศรี อภิรัมได้กล่าวถึงอำนาจความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ไว้ในตัวบทนวนิยายหลายตอน เช่น ตอนที่ลำเจียกฝันว่ากำลังจะถูกงูทำร้ายแต่ก็สามารถรอดพ้นจากภัยอันตรายเนื่องจากในขณะที่นอนหลับนั้น ตนได้สวมแหวนทองเหลืองที่ปลุกเสกลงอักขระของหลวงปู่มั่นไว้ ความว่า

“ลำเจียกนอนหวาดผวา พยายามเงี่ยหูฟังแต่ก็ไม่ปรากฏเสียงใดๆ ม่านตาเริ่มหนักไม่นานก็ผล็อยหลับ เธอฝันว่าได้ไปเดินเล่นดินเขาปราสาทหิน”

“ฟู...หญิงสาวผิงะทั้งตัว งูขาวเกือบเท่านั้นงมีหงอนไผ่ล่อออกมาจากโพรงหิน...อย่า เจ้าแม่นาคี อย่าทำอันตรายข้า”

“สาวหุ่นเชือกสี่สะดุดต่อไม้หกเหลี่ยม รีบขยับจะลุกขึ้น แต่ซ้ำเสียแล้ว พยายามเข้าถึงตัว ชูหัวแม่แม่เปี้ยผิงก”

“ช่างน่าอัศจรรย์นัก มันแม่แม่เปี้ยอยู่เช่นนั้นไม่อาจจะฉกได้”

“ตื่นจากความฝันพิลึกกึกกือ หายใจหอบสั้น ๆ ลูบค้ำตัวเองสะเปะสะปะ และแล้วก็พบว่านอนอยู่ที่นอนและสวมแหวนทองเหลืองลงอักขระของหลวงปู่มั่น”

(นาดี, 2559, น. 148)

การอ้างถึงเกจิอาจารย์ หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ถือเป็นการใช้รายละเอียดในเรื่องขององค์ประกอบในนวนิยายเป็นอย่างดี เนื่องจากในนวนิยายเรื่องนาดี ปรากฏฉากหรือการเปิดเรื่องคือเป็นนวนิยายที่มีฉากเป็นอำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาถึงลักษณะการหยิบยกความเชื่อที่มีอยู่ในสังคมไทยมาใช้ในนวนิยายจึงพบว่าประวัติของหลวงปู่มั่นได้ระบุถึงข้อมูลต่างๆ รวมถึงที่อยู่แต่กำเนิดว่า หลวงปู่มั่นเกิดที่บ้านค้ำบัง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี(ชมรมกัลยาณธรรม, 2549, น.12) รายละเอียดดังกล่าว ทำให้ผู้อ่านหรือผู้วิจัยเห็นถึงกระบวนการคิดเชื่อมโยงของผู้แต่งเพื่อให้เห็นถึงบริบททางสังคมในนวนิยายจนกระทั่งก่อให้เกิดความสมจริงเช่นเดียวกับในนวนิยายเรื่องทายาทอสูร ที่มีการนำความเชื่อเรื่องท้าวเวสสุวรรณมาใช้ในตัวบทนวนิยาย ซึ่งปรากฏในตอนที่มีมหาจรรย์กำลังสู้รบกับเจ้าโชน ความว่า

“บัดล สาวสำอางโฉมรุ่มคุณทวดแยกร่างจากหนึ่งกลายเป็นสอง จากสองเป็นสี่ แบ่งภาคเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งล้อมคอกหน้าหลังคู่ต่อสู้เต็มไปหมด”

“อพิไธ! มันต้องสำแดงร่างเป็นอสูรกายใหญ่ทะมึน ฉันทอาจซ็อก...มหาจรรย์พูดกลัวหัวเราะ ถอดสร้อยประคำคอกอวกัดแกว่ง แผลดกลุ่มสาวสองพันปีชวนเซ”

“ร่างจำลองเลื่อนวูบ เหลือแต่คุณวรนาฏต้นแบบ หล่อนถอยหลังไปเป็นชนิดผนัง
กำแพง ดวงตาที่งามอาวุธสีดเผือด”

“ชายชราขม้มพระเวทวาดเสียงเฉียบ สวดคาถาท้าวเวสุวัณส์สำหรับ...ท่านผู้หญิง
กัมมะลออ้าปากสะดุ้ง นัยน์ตาเหลือกกลับกรอก”

(ทนายทอสูร, 2543, น.582)

การอ้างถึงอำนาจของท้าวเวสุวรรณซึ่งเป็นความเชื่อหนึ่งที่สังคมไทยให้ความสนใจ
เกิดขึ้นซ้ำในนวนิยายเรื่องอนิลทิตา ซึ่งในนวนิยายผู้แต่งใช้คำเรียกว่าท้าวภูเวร ดังในต้วบทที่ผู้แต่งได้
บรรยายถึงการบูชาเทพของอนิลทิตา ความว่า

“อันที่จริง มารดาของเจ้าดาเรสไม่มีห้องพระ หล่อนบูชาแต่เทวรูปในศาสนา
พราหมณ์ เช่น พระศิวะ เจ้าแม่กาลิ ท้าวภูเวร ฯลฯ เพราะเทพเจ้าดังกล่าวส่งเสริมใน
การสร้างอิทธิวิธี ”

(อนิลทิตา, 2543, น. 138)

การนำความเชื่อเรื่องท้าวภูเวรหรือท้าวเวสุวรรณมาใช้ในนวนิยาย ผู้วิจัยพบว่าผู้
แต่งได้สะท้อนให้เห็นถึงความสอดคล้องในการดึงความเชื่อมาใช้อย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากท้าวเวสุ
วรรณนั้น ถือเป็นเทพหนึ่งในสี่ของสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกาและมีความเชื่อว่าท้าวภูเวรมีบทบาทหน้าที่
คือเป็นผู้ปกครองเหล่ายักษ์และเป็นหัวหน้าของปีศาจและความชั่วร้ายทั้งหลาย(ส.พลายน้อย, 2561,
น.227) จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงสัมพันธ์บทหรือการถ้อยคำในเนื้อหาของความเชื่อ
ในลักษณะตรงไปตรงมาโดยเน้นการนำบทบาทของเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับ
เนื้อหาของเรื่อง เช่น มหาจรวายใช้ของขลังร่วมกับคาถาอาคมที่อ้างถึงความศักดิ์สิทธิ์ของท้าวเวสุวรรณใน
การปราบเจ้าโชนที่ถือว่าเป็นวิญญาณผีหรือสิ่งชั่วร้าย สอดคล้องกับที่อนิลทิตาบูชารูปเคารพท้าว
เวสุวรรณเพราะมีวัตถุประสงค์ในการปราบหรือควบคุมวิญญาณผีทั้งที่เป็นทาสรับใช้และเป็นศัตรูกับ
ตนเอง

ลักษณะการนำความเชื่อที่ปรากฏในสังคมไทยมาใช้โดยตรงไปตรงมาของผู้แต่ง ผู้วิจัยเห็น
ว่าเป็นการถ่ายทอดประสบการณ์โดยการนำมาต่อยอดกับศาสตร์ใหม่ ถือเป็นประสบการณ์ระหว่าง
วัฒนธรรมความเชื่อกับศาสตร์ของการเขียนนวนิยายได้อย่างลงตัวและที่สำคัญคือ เป็นการนำความ
เชื่อมาแทรกในต้วบทนวนิยายโดยที่ผู้อ่านไม่ได้รู้สึกว่าคุณยัดเยียดให้เรียนรู้หรือต้องทำความเข้าใจ
ใจความเชื่อที่ผู้แต่งใส่มาในต้วบท แม้ลักษณะการนำความเชื่อมาใช้จะเป็นการหยิบยกมาใช้อย่าง
ตรงไปตรงมา แต่อย่างไรก็ตามจัดว่าไม่ได้เป็นการนำมาใช้อย่างเลื่อยล่อย แต่เป็นความสามารถของผู้
แต่งที่เข้าถึงฉากและบริบทรวมถึงบทบาทของตัวละครได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าผู้แต่งมีองค์
ความรู้ที่หลากหลายรอบด้านจึงสามารถผลิตซ้ำความเชื่อที่มีอยู่เดิมได้อย่างน่าสนใจและเห็นภาพของ
สังคมที่ยังจำเป็นจะต้องมีความเชื่อเป็นเครื่องขับเคลื่อนวิถีชีวิตไม่ว่าจะเป็นบริบทในอดีตหรือปัจจุบัน

5.2.2 การนำความเชื่อมาใช้ในนวนิยายโดยการดัดแปลง

การนำความเชื่อมาใช้ในนวนิยายโดยการดัดแปลง หมายถึง ลักษณะที่ผู้แต่งนำความเชื่อที่มีอยู่เดิมในสังคมไทยตามแต่ละภูมิภาคมาใช้ในการประกอบสร้างตัวบทนวนิยาย โดยการนำมาใช้นั้น ผู้แต่งได้ดัดแปลงความเชื่อนั้น ๆ ให้เข้ากับบริบทต่าง ๆ ในนวนิยาย เช่น การดัดแปลงความเชื่อเพื่อให้เกิดความสมจริงมากยิ่งขึ้น หรือเป็นการดัดแปลงความเชื่อเพื่อต้องการที่จะเสริมการแสดง อภินิหารต่าง ๆ ให้เกิดความเหนือจริงตามรูปแบบของนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติด้วย จินตนาการของผู้แต่งไปจนกระทั่งการดัดแปลงความเชื่อมาจากตัวบทอื่น ๆ ซึ่งผู้วิจัยพบการนำความเชื่อมาใช้ในนวนิยายโดยการดัดแปลง ในความเชื่อที่ปรากฏในนวนิยายของ ศรี อภิกรม 2 ประเภท ได้แก่ 1) ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องเล่าหรือตำนาน 2) ความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจจิต

5.2.2.1 ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องเล่าหรือตำนาน

การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเล่าหรือตำนานที่ศรี อภิกรมได้นำมาประกอบสร้างตัวบทนวนิยายนั้น ผู้วิจัยพบว่า ศรี อภิกรม ได้นำมาใช้โดยนำโครงเรื่องของตำนานที่มีอยู่แล้วในสังคมไทยมาใช้ประกอบสร้างตัวบทนวนิยาย แต่เมื่อพิจารณาอย่างละเอียดจะพบว่าผู้แต่งได้ดัดแปลงเรื่องราวในตำนานให้มีฉาก ตัวละคร ลำดับเหตุการณ์ ไปจนกระทั่งมูลเหตุหรือแรงจูงใจที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งที่แตกต่างออกไปจากตำนานเดิมเล็กน้อย เช่น **ในนวนิยายเรื่องนาคี** ผู้แต่งได้นำใจความสำคัญของตำนานผาแดงนางไอ่ในส่วนของความขัดแย้งระหว่างนาคกับมนุษย์มาใช้เป็นมูลเหตุหลักที่แสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งภายในเรื่อง นั่นก็คือ ความเชื่อเรื่อง “พญานาคกล่อมเมือง” ซึ่งในตำนานผาแดงนางไอ่นั้นเป็นความขัดแย้งระหว่างท้าวภังคิกับนายพรานที่อาศัยอยู่ในเมืองเอชะที่ตา(ตำนานผาแดงนางไอ่, ม.ป.ป) โดยท้าวภังคินั้นได้เชื่อว่าเมืองเอชะที่ตามีหญิงสาวสวยงามจึงปลอมตัวเป็นกระรอกเผือกเพื่อไปดูโฉมหน้า แต่กลับถูกนายพรานยิงตายจนก่อให้เกิดความขัดแย้งครั้งใหญ่ขึ้นระหว่างนาคกับมนุษย์ ความขัดแย้งดังกล่าวก่อให้เกิดอนุภาค(motif)สำคัญที่น่าจดจำคือ “การกล่อมเมือง”(นาคี, 2559, น.231) ซึ่งศรี อภิกรม ได้นำอนุภาคดังกล่าวมาใช้เป็นโครงเรื่องหลักสำคัญในนวนิยายที่แสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างพญานาคกับเมืองมรุกขนครที่โดนกล่อมจากความแค้นของพญานาคเช่นเดียวกันกับในตำนานผาแดงนางไอ่

นอกจากนี้ยังพบว่าผู้แต่งได้ดัดแปลงองค์ประกอบสำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ ตัวละคร ในตำนานผาแดงนางไอ่นั้นจะพบว่าท้าวภังคิได้ปลอมตัวเป็นกระรอกเผือกหรือที่ในตำนานเรียกว่า กระรอกต่อน เพื่อขึ้นมาแฝงการอาศัยอยู่ในโลกมนุษย์ ซึ่งในนวนิยายเรื่องนาคีผู้แต่งได้ดัดแปลงการแปลงร่างเป็นกระรอกเผือกไปเป็นปลาไหลเผือก ซึ่งผู้วิจัยพบว่าการดัดแปลงในส่วนดังกล่าวผู้แต่งได้รับอิทธิพลมาจากองค์ความรู้อื่น ๆ ในที่นี้ได้แก่ความเชื่อเรื่องสัตว์ตามตำราพิชัยสงครามที่กล่าวถึงสัตว์บางประเภทว่าอาจจัดอยู่ในประเภทเดียวกัน เช่น กระรอก ปลาไหล พญานาค เป็นต้น(พลูหลวง, 2546, น. 25)

การดัดแปลงด้านตัวละครดังกล่าวเกิดขึ้นเช่นเดียวกันกับการนำความเชื่อเรื่องสุริยคราสและจันทรคราสมาใช้ในนวนิยายเรื่องนาคี โดยปรากฏความเชื่อสำนวนใหม่ที่ผู้แต่งนำความเชื่อเรื่องสุริ

คราสมาประยุกต์ให้สอดคล้องกับความเชื่อพญานาคที่เป็นความเชื่อหลักสำคัญในนวนิยายเรื่องนาคี ความเชื่อเรื่องสุริยคราสในสำนวนเดิมนั้น ปรากฏความขัดแย้งหลายลักษณะ เช่น เป็นความขัดแย้งระหว่างมังกรกับดวงอาทิตย์ในความเชื่อของจีน(เฉลิม พงศ์สุวรรณ, 2539, น.39) เป็นความขัดแย้งระหว่างพระราหูกับพระจันทร์หรือในบางตำราของไทยปรากฏว่าเป็นความขัดแย้งระหว่างกบกับดวงจันทร์ เป็นต้น(ปฐม หงษ์สุวรรณ, 2542, น. 83) เมื่อตรี อภิรุมนำความเชื่อเรื่องสุริยคราสมาใช้ในนวนิยายผู้วิจัยพบว่าผู้แต่งได้ดัดแปลงความขัดแย้งดังกล่าวโดยสร้างความเชื่อในนวนิยายขึ้นมาใหม่ว่าการเกิดสุริยคราสนั้น เป็นความขัดแย้งระหว่างพญานาคกับดวงอาทิตย์(นาคี, 2559, น. 112)

ในส่วนของการนำเรื่องเล่าหรือตำนานมาดัดแปลงปรับใช้ในนวนิยายนั้นพบได้ในนวนิยายอีกเรื่องหนึ่งคือ **นวนิยายเรื่องทนายทอสูร** ปรากฏการนำตำนานธตะชาบมอญมาปรับใช้ ซึ่งเป็นความขัดแย้งกันระหว่างกษัตริย์กับตะชาบ โดยมีโครงเรื่องสำคัญคือกษัตริย์ได้มีการเดินทางและระหว่างทางได้พบกับงาช้างซึ่งเป็นซากที่ตะชาบได้เก็บไว้จึงได้นำกลับไปพระราชวัง เมื่อตะชาบรู้ตัวว่างาช้างถูกขโมยก็ได้ติดตามว่ายน้ำข้ามทะเลไปตามหา ระหว่างทางจึงถูกปุ๋ยกษัตริย์กัศตาย ทำให้พระราชาร้อนพระวรกายจึงเกิดสำนึกผิดและได้สร้างหอคอยงาช้างพร้อมธตะชาบเพื่อไถ่บาป(องค์ บรรจุน ม.ป.ป. อ้างถึงใน อัฐิภิญญา ศรีทัพ 2559 น.38) เมื่อตรี อภิรุมนำตำนานดังกล่าวมาใช้ในตัวละครนวนิยาย ผู้วิจัยพบว่าพระยาเสถียรได้แสดงอำนาจบาทใหญ่เช่นเดียวกับที่พระราชาก็อริสาสะนางาช้างที่มีเจ้าของกลับไปเป็นของตนเอง แต่ในนวนิยายนั้นผู้แต่งได้ดัดแปลงให้ตัวละครเจ้าโชนเป็นภาพแทนของตะชาบที่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ที่มีอำนาจในสังคม และได้เสริมชวนความแค้นโดยกำหนดบทบาทของเจ้าโชนหรือวิญญูณตะชาบให้เป็นผู้ไล่ล่าความเป็นธรรมโดยผู้แต่งได้นำความเชื่อทางไสยศาสตร์เข้ามาช่วยเพิ่มอำนาจให้กับตัวละครสำคัญที่เป็นหัวใจหลักในการดำเนินเรื่อง

ลักษณะการนำเรื่องเล่าหรือตำนานมาใช้โดยการดัดแปลง สามารถเห็นได้ชัดเจนว่า บริบทหรือฉากในนวนิยายกับบริบทหรือฉากในสังคมไทยเป็นสิ่งที่ผู้แต่งได้เขียนให้ซ้อนทับกันอยู่อย่างน่าสนใจ เช่น ตำนานธตะชาบมอญเป็นตำนานทางภาคเหนือของไทยและในนวนิยายเรื่องทนายทอสูรนั้นก็ปรากฏฉากสำคัญคือทางภาคเหนือของไทยเช่นเดียวกัน

5.2.2.2 ความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจจิต

ความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจจิต เป็นความเชื่อที่ผู้แต่งได้นำมาใช้และดัดแปลงมากที่สุดเนื่องจากความเชื่อดังกล่าวถือเป็นความเชื่อที่ค่อนข้างจะเป็นนามธรรม ซึ่งในนวนิยายผู้แต่งมักจะใช้ความเชื่อนี้เป็นพื้นฐานหรือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างภาวะเหนือธรรมชาติให้กับตัวละคร จึงจำเป็นจะต้องเสริมเติมแต่งโดยใช้จินตนาการของผู้แต่งเป็นหลัก โดยปกติแล้วศาสตร์ในเรื่องของจิตมักจะมีการกล่าวถึงศักยภาพของจิตมนุษย์ว่าสามารถพัฒนาจิตให้ไปถึงการหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดได้ โดยความเชื่อเรื่องนี้มักอิงกับหลักปฏิบัติทางพุทธศาสนา การฝึกสติสัมปชัญญะ กระทำสิ่งที่เบญจกุศลกรรมและรวมไปถึงการที่เชื่อว่าจิตมีหน้าที่สำคัญในการควบคุมสิ่งต่างหรือเรียกได้ว่าจิต เป็นตัวสั่งให้ร่างกายแสดงออกถึงพฤติกรรมต่าง ๆ(สนอง วรอุไร, 2550, น. คำนำ)

ในนวนิยายเรื่องนาคี ผู้วิจัยพบว่าผู้แต่งได้นำความเชื่อเรื่องอำนาจของจิตมาปรับใช้โดยการเขียนให้เห็นถึงลักษณะเกินจริงหรือเกินศักยภาพที่จิตมนุษย์ทั่วไปจะสามารถทำได้เพื่อให้สมบทบาท

ของตัวละครเหนือธรรมชาติในเรื่อง เช่น คำแก้วหรือเจ้าแม่มาลีใช้อำนาจจิตในการแปรเหตุการณ์ในปัจจุบันให้กลายเป็นเหตุการณ์ในอดีตชาติเพื่อต้องการที่จะให้ทศพลเห็นถึงอดีตชาติของตน โดยการบันดาลให้ปราสาทหินพนมรุ้งกลายเป็นเมืองหนึ่งของเมืองบาดาลซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของเหล่าพญานาค ในอีกมิติหนึ่ง(นาศิ, 2559, น. 131) หรือในนวนิยายเรื่อง **ทายาทอสูร** ที่ผู้แต่งได้ใช้อำนาจจิตในการแปรวัตถุจากสิ่งหนึ่งให้กลายเป็นอีกสิ่งหนึ่ง เช่น ตอนที่เจ้าโชนต้องการจะหลอกให้รังสรรค์เกิดความกลัว จึงใช้อำนาจจิตในการแปรธาตุวัตถุจากด้ายสายสิญจน์ที่ข้อมือให้กลายเป็นหนอนที่มีลักษณะน่ากลัวและในขณะเดียวกันก็ใช้อำนาจจิตทำให้วรินทร์ให้มานภายในบ้านกลายเป็นมานลายตะขาบ (ทายาทอสูร, 2543, น. 73) ลักษณะการใช้อำนาจจิตในการแปรสิ่งต่างๆ ที่ควรจะเป็นไปตามธรรมชาติให้กลายเป็นวัตถุหรือภาพเหตุการณ์ตามที่ตนต้องการ ปรากฏเช่นเดียวกันกับใน **นวนิยายเรื่อง อนิลทิตา** ตอนที่แม่เต๋านายิกิ “ใช้อำนาจจิตอำพรางให้เหตุการณ์ทุกอย่างเหมือนความฝัน” (อนิลทิตา, 2543, น. 256) เพื่อที่จะใช้ข่มอนิลทิตาให้เกิดความหวาดกลัว

การนำความเชื่อเรื่องอำนาจจิตมาปรับใช้ในตัวบทนวนิยายข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงการสร้างสรรค์ของผู้แต่งตามแต่จินตนาการโดยเน้นการต่อยอดในเรื่องของจิตให้มีลักษณะที่เกินจริง ทำให้ผู้อ่านเห็นถึงคุณสมบัติของตัวละครเหนือธรรมชาติได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

การศึกษาการนำความเชื่อในสังคมมาใช้ในนวนิยายโดยการดัดแปลงของตรี อภิรุณ ถือเป็นเอกลักษณ์สำคัญเนื่องจากการดัดแปลงดังกล่าวที่เกิดจากจินตนาการหรือเป็นการอ้างอิงตัวบทแนวคล้อยอื่น ๆ มาประยุกต์ใช้ เป็นการสะท้อนตัวตนในเรื่องประสบการณ์ที่ตกผลึกทางความคิดของผู้แต่งได้เป็นอย่างดี

บทที่ 6

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการศึกษา

การวิเคราะห์ตัวละครเหนือธรรมชาติและความสำเร็จที่ปรากฏในนวนิยายของ ตริ อภิรัม ผู้วิจัย ได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 วัตถุประสงค์ ได้แก่

1. วิเคราะห์บทบาทสำคัญของตัวละครเหนือธรรมชาติในนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติของ ตริ อภิรัม
2. วิเคราะห์ความเชื่อเหนือธรรมชาติในนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติของ ตริ อภิรัม และวิเคราะห์สัมพันธ์บทความเชื่อในสังคมไทยสู่ตัวบทนวนิยายโดยใช้กรอบแนวคิดสัมพันธ์บท

การสรุปผลการศึกษาผู้วิจัยจะสรุปแยกตามประเด็นวัตถุประสงค์ตามลำดับต่อไปนี้

6.1 บทบาทตัวละครเหนือธรรมชาติในนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติของ ตริ อภิรัม

การวิเคราะห์บทบาทตัวละครเหนือธรรมชาติในนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติของตริ อภิรัม ทั้ง 3 เรื่อง ได้แก่ อนิลทิตา ทายาทอสูรและนาคี ผู้วิจัยพบบทบาทสำคัญของตัวละครเหนือธรรมชาติที่มีความโดดเด่นและส่งผลต่อการดำเนินเรื่อง 2 ประเด็น ดังนี้

6.1.1 บทบาทของตัวละครเหนือธรรมชาติในการแสดงความขัดแย้ง พบ 4 ลักษณะ ได้แก่

- 1) บทบาทในการแสดงความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับตนเอง
ความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับตนเองในนวนิยายทั้ง 3 เรื่องของตริ อภิรัม คือ ความขัดกันหรือความไม่ลงรอยกันของความคิดที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของตนเอง ส่งผลให้เกิดการต่อต้านหรือการไม่ยอมรับสภาพทั้งภายในและภายนอกและหมายรวมถึงสภาพที่จิตใจเกิดความเป็นทุกข์เมื่อตนเองเผชิญกับสิ่งที่ไม่คาดหมายหรือขัดกับวิถีชีวิตของตนที่เคยคุ้นชิน
- 2) บทบาทในการแสดงความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับสิ่งเหนือธรรมชาติ
ความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับสิ่งเหนือธรรมชาติในนวนิยายทั้ง 3 เรื่องของตริ อภิรัม คือ ความขัดกันหรือการต่อสู้กันระหว่างตัวละครที่มีอำนาจหรือมีความสามารถเหนือมนุษย์ธรรมดาทั่วไปกับสิ่งเหนือธรรมชาติ โดยส่วนใหญ่จะมีลักษณะที่อยู่เหนือการควบคุมของตัวละครเหนือธรรมชาติ ได้แก่ ความเชื่อเรื่องวัตถุของขลัง ผีสาง พิธีทางไสยศาสตร์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอำนาจบารมีที่เหนือกว่า
- 3) บทบาทในการแสดงความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับมนุษย์
ความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับมนุษย์ในนวนิยายทั้ง 3 เรื่องของตริ อภิรัม คือ การเบียดเบียนซึ่งกันและกันหรือการไม่ยอมรับในความแตกต่างของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้ง

สองฝ่ายจนนำไปสู่การต่อต้าน ต่อสู้หรืออาจรุนแรงถึงขั้นกำจัดอีกฝ่ายเพื่อแสดงถึงอำนาจของตนเองที่เหนือกว่าและนำไปสู่การตัดสินใจชีวิตของผู้อื่นตามบรรทัดฐานของตน

4) บทบาทในการแสดงความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับกฎของธรรมชาติ

ความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับกฎของธรรมชาติในนวนิยายทั้ง 3 เรื่องของตรี อภิรัม คือ ความขัดแย้งอันเนื่องมาจากการพยายามที่จะฝ่าฝืนกฎของธรรมชาติอันได้แก่ การเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไปตามหลักของพุทธศาสนา ซึ่งส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่นทั้งทางตรงและทางอ้อมหรือเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการพยายามเอาชนะความเป็นไปของโลก

6.1.2 บทบาทของตัวละครเหนือธรรมชาติในการแสดงความหมายเชิงสัญลักษณ์ พบ 3 ประเด็นหลักสำคัญ ได้แก่

1) อนิลทิตา : ภาวะจำนนต่อ “ความกลัว”

อนิลทิตา เป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึง “การยอมจำนนต่อความกลัว” โดยการคิดและแสดงพฤติกรรมทุกอย่างออกมาขัดแย้งกับพฤติกรรมของคนทั่วไป ทำให้ตัวละครดังกล่าวใช้ชีวิตในรูปแบบเดิมๆ กลัวโลกภายนอกและ กลัวสิ่งรอบข้างจะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา จึงสร้างเกราะพินทุนาการต่าง ๆ มาร้อยรัดตัวเองไว้จนกลายเป็นกรงขังทั้งร่างกายและจิตใจไม่ให้เกิดพบกับความหลุดพ้นที่แท้จริง

2) คำแก้วหรือเจ้าแม่นาคี : คุณค่าของ “ความรัก” และความพยายามในการ “ข่มจิต”

คำแก้วหรือเจ้าแม่นาคี เป็นตัวละครเอกในนวนิยายเรื่องนาคี ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการดำเนินเรื่องของนวนิยายเล่มนี้ และเมื่อผู้วิจัยได้อ่านและวิเคราะห์ถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ของตัวละครแล้วจึงได้ให้นิยามหรือมีมุมมองต่อตัวละครคำแก้วว่าเป็นสัญลักษณ์ของผู้ที่เห็นคุณค่าของความรักและมีความพยายามที่จะข่มจิตข้ามผ่านเหตุการณ์ร้าย ๆ ที่เข้ามาทดสอบจิตใจจนสุดความสามารถ

3) เจ้าโชน : “พิษของความแค้น” อันเกิดจากความเหลื่อมล้ำทางสถานภาพที่หมุนเวียนเป็นวัฏจักร

เจ้าโชนเป็นสัญลักษณ์ของความแค้นที่สะสมอย่างยาวนานและมากด้วยแรงแห่งการแก้แค้นสังเกตได้จากลักษณะของตะขาบคือเป็นสัตว์มีพิษร้ายแรงและมีขาจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงมองว่าลักษณะดังกล่าว เป็นสัญลักษณ์ที่สื่อให้เห็นถึงความแค้นที่มากและรุนแรงสืบเนื่องต่อไปเป็นวัฏจักรไม่มีที่สิ้นสุด

6.2 ความเชื่อเหนือธรรมชาติและความเป็นสัมพันธบทในนวนิยายของ ตรี อภิรัม

การวิเคราะห์ความเชื่อเหนือธรรมชาติและความเป็นสัมพันธบทในนวนิยายของตรี อภิรัม ผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิจัยออกเป็น 2 ประเด็นหลักสำคัญ ดังนี้

1. ความเชื่อที่ปรากฏในนวนิยายของตรี อภิรัม
2. สัมพันธบทความเชื่อในสังคมไทยสู่ตัวบทนวนิยาย

การสรุปและอภิปรายผลการศึกษา ผู้วิจัยจะสรุปแยกตามประเด็นวัตถุประสงค์ตามลำดับต่อไปนี้

6.2.1 ความเชื่อที่ปรากฏในนวนิยายของตรี อภิรัม พบ 7 ประเภท ดังนี้

- 1) ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องเล่าหรือตำนาน พบ 3 ประเด็น ได้แก่

1.1) ตำนานพญานาค : การดำรงอยู่ของตำนานการเกิดเมือง เรื่องเล่าของความเชื่อเรื่องพญานาคในสำนวนต่าง ๆ

เป็นการหยิบยกตำนานเกี่ยวกับพญานาคที่มีอยู่เดิมในท้องถิ่นมาสอดแทรกในตัวบทนวนิยายเรื่องนาคีโดยการถ่ายทอดผ่านองค์ประกอบสำคัญของนวนิยาย คือ โครงเรื่อง

- 1.2) ตำนานสุริยคราส : การผลิตซ้ำความเชื่อในตัวบทวรรณกรรม

เป็นการกล่าวถึงตำนานสุริยคราสโดยที่ผู้ประพันธ์ได้ดัดแปลงความเชื่อที่มีอยู่แล้วมาดัดแปลงให้สอดคล้องกับความเชื่อในบริบทของนวนิยายในเรื่องนาคีมากขึ้น

- 1.3) ตำนานธตะชาบมอญ : เรื่องเล่าเชิงสัญลักษณ์สู่ตัวบทวรรณกรรม

เป็นการนำโครงเรื่องของตำนานธตะชาบมอญที่ปรากฏในภาคเหนือของไทยมาสอดแทรกในตัวบทนวนิยายเรื่องทายาทอสูรเพื่อให้เห็นถึงความสมจริงของฉากที่ปรากฏตัวบทนวนิยาย

- 2) ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์ พบ 2 ประเด็น ได้แก่

2.1) ความฝันและการทำนายทายทัก : ลางสังหรณ์ที่บ่งบอกถึงชะตาชีวิตของตัวละคร

ความเชื่อเรื่องความฝันที่เป็นลางสังหรณ์บอกทั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วและเหตุการณ์ล่วงหน้าแก่ตัวละครที่ผู้วิจัยพบในตัวบทนวนิยายทั้ง 3 เรื่องนั้นปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดว่าผู้ประพันธ์ตั้งใจที่จะเผยแพร่เรื่องราวการดำเนินเรื่องต่อไป ทั้งนี้ไม่เพียงแต่เจตนาจะเน้นย้ำความเชื่อเกี่ยวกับความฝันเพื่อความสมจริงเท่านั้นแต่ผู้แต่งสามารถนำความเชื่อดังกล่าวมาใช้เป็นเครื่องมือในการดึงดูดใจผู้อ่านให้ติดตามเรื่องราวที่ดำเนินต่อไปอย่างเข้มข้นและเพิ่มความอยากรู้อยากเห็นความเป็นไปในชะตาชีวิตของตัวละคร

- 2.2) ฤกษ์-ยาม : อิทธิพลทางความคิดและความเชื่อของคนไทยสู่ตัวละคร

ความเชื่อเรื่องฤกษ์-ยาม ปรากฏในนวนิยาย 2 เรื่อง ได้แก่ นาคีและทายาทอสูร สังเกตได้ว่าแม้การปรากฏจะน้อย แต่ในการปรากฏนั้นก็กลับเป็นเหตุการณ์ที่นำไปสู่การคิดหรือการตัดสินใจกระทำการสำคัญต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการดำเนินเรื่องเป็นอย่างมาก เช่น การคำนวณวันเกิดสุริยคราสตามพื้นฐานความเชื่อเรื่องฤกษ์-ยามของตัวละครเรื่องนาคี ส่งผลให้ตัวละครเกิดความตระหนกและตื่นตัวทำให้ฝ่ายก้านั้นแย้มจำเป็นจะต้องเร่งรีบในการคิดหาวิธีกำจัดค้ำแก้วให้ได้ก่อนจะถึงวันเกิดสุริยคราส

3) ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ พบ 2 ประเด็น ได้แก่

3.1) พิธีกรรมทางไสยศาสตร์ : ผลผลิตทางความเชื่อในแง่รูปธรรม

ความเชื่อและพิธีกรรม เป็นสิ่งที่เกิดต่อเนื่องกันและส่วนใหญ่มักปรากฏควบคู่กันเสมอ เมื่อความเชื่อ(นามธรรม)ได้เกิดขึ้น พิธีกรรม(รูปธรรม) จึงปรากฏให้เห็นตามมา เช่น หากเชื่อว่าพญานาคมีอยู่จริงก็ย่อมมีพิธีกรรมสำคัญเกิดขึ้น คือ การจัดพิธีบูชาหรือบวงสรวงเพื่อเป็นความเป็นสิริมงคลหรือแม้แต่การทำพิธีเพื่อหวังโชคลาภหรือความราบรื่นต่าง ๆ ในชีวิต ดังนั้น ความเชื่อที่ดำรงอยู่ในสังคมอาจสังเกตได้ชัดเจนจากพิธีกรรมที่ยังดำรงอยู่เช่นกัน พิธีกรรมจึงเป็นเครื่องสะท้อนการดำรงอยู่ของความเชื่อได้เป็นอย่างดี

3.2) วัตถุของขลัง : สัญลักษณ์การป้องกันภัยหรือเครื่องมือสะท้อนความรุนแรง

ความเชื่อเรื่องวัตถุของขลังในนวนิยายทั้ง 3 เรื่อง พบว่า วัตถุของขลัง เป็นสัญลักษณ์ของเครื่องมือที่สะท้อนถึงความรุนแรงทางความคิดและการกระทำมากกว่าการใช้เพื่อเป็นการป้องกันตัวจากภัยอันตราย เนื่องจากวัตถุของขลังส่วนใหญ่ที่ปรากฏในนวนิยายนั้นเป็นสื่อกลางสำคัญในการต่อสู้ เอาชนะ แย่งชิง หรือแม้กระทั่งการเข่นฆ่าของตัวละครทั้งฝ่ายดีและฝ่ายร้ายเพื่อให้ได้มาซึ่งความต้องการของตนเองโดยไม่ได้คำนึงถึงวิธีการที่เหมาะสม จนหลงลืมคุณค่าความเป็นมนุษย์หรือคุณค่าในการที่จะมีชีวิตอยู่ของผู้อื่น

4) ความเชื่ออันเนื่องมาจากพุทธศาสนา พบ 3 ประเด็น ได้แก่

4.1) กรรมและบุญกรรม : อำนาจของกรรมและบุญกรรมกับชะตาชีวิตของตัวละคร

ความเชื่อเรื่องบุญกรรมที่ปรากฏในนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติของ ตรี อภิรุณ ปรากฏชัดเจน 2 เรื่อง คือ เรื่องทายาทอสูรและนาคี ผู้วิจัยพบว่า ผู้ประพันธ์มีความรู้และเข้าใจในพุทธธรรมข้อนี้ตามหลักการของพุทธศาสนา แต่อย่างไรก็ตามน้ำเสียงที่ผู้ประพันธ์แสดงถึงทัศนคติเกี่ยวกับบุญกรรมนั้นมีความเป็นเหตุเป็นผลและมีน้ำเสียงที่ยอมรับในความเชื่อเรื่องบุญกรรมเพียงกึ่งหนึ่งเท่านั้น

4.2) สังสารวัฏ : แนวคิดสำคัญในการสร้างโครงเรื่องหลัก

ความเชื่อเรื่องวัฏสงสารหรือการเวียนว่ายตายเกิดปรากฏในนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติของ ตรี อภิรุณ ทั้ง 3 เรื่อง โดยผู้แต่งใช้เป็น โครงเรื่องหลักสำคัญที่กำหนดจุดมุ่งหมายและพฤติกรรมของตัวละคร อย่างในเรื่องอนิลทิตา ความเชื่อมั่นในการกลับชาติมาเกิดของคนรัก จึงเป็นสิ่งกำหนดพฤติกรรมและการดำเนินเรื่องให้มีความซับซ้อนและเห็นถึงที่มาที่ไปของภูมิหลังตัวละครอนิลทิตาส่งผลให้ความเชื่อดังกล่าวเป็นแรงกระตุ้นให้ออนิลทิตามุ่งมั่นที่จะร่ำเรียนวิชาทางไสยศาสตร์เพื่อให้กายสังขารของตนเองไม่แก่ชราและตายไปก่อนที่จะได้พบกับสินธุที่จะกลับชาติมาเกิด โดยการนำเลือดของบุรุษมาทำพิธีอาบน้ำว่านศักดิ์สิทธิ์

4.3) กฎของไตรลักษณ์ : การตอกย้ำแนวคิดพุทธศาสนาเพื่อใช้ในการกระตุ้นเตือนพฤติกรรมของตัวละคร

ความเชื่อเรื่องกฎของไตรลักษณ์ ปรากฏในนวนิยายของ ตรี อภิรุณทั้ง 3 เรื่อง โดยมีบทบาทสำคัญคือ การตอกย้ำแนวคิดพุทธศาสนาเพื่อใช้ในการกระตุ้นเตือนพฤติกรรมของตัวละคร แต่อย่างไรก็ตาม การแสดงออกถึงความคิดหรือความเชื่อเรื่องดังกล่าวก็ไม่อาจเป็นข้อสรุปได้ว่า ตัวละครจะเล็งเห็นในหลักสัจธรรมข้อนี้หรือไม่ และจากการศึกษาความเชื่ออันเนื่องมาจากพุทธศาสนา

ผู้วิจัยพบว่าความเชื่อดังกล่าวมีบทบาทที่หลากหลาย ได้แก่ เผยให้เห็นถึงชะตาชีวิตของตัวละคร ใช้กำหนดเป็นโครงเรื่องหลักสำคัญไปจนกระทั่งใช้หลักธรรมในการกระตุ้นเตือนพฤติกรรมของตัวละคร

5) ความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจจิต พบ 3 ประเด็น ได้แก่

5.1) อำนาจจิต : การสะกดจิตและการถอดจิต

การสะกดจิตและการถอดจิตพบในนวนิยาย 2 เรื่อง คือ ทายาทอสูรและอนิลทิตา มีลักษณะคือเป็นการใช้ประโยชน์จากอำนาจจิตที่ได้รับการฝึกฝนมาอย่างดีเพื่อกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ใช้สะกดจิตผู้อื่นเพื่อให้ทำตามคำสั่ง ให้ลืมเรื่องราวหรือให้ผู้อื่นคล้อยตามในสิ่งที่ตนเองพูด เป็นต้น ส่วนการถอดจิต หมายถึง การทำสมาธิเพื่อแยกดวงจิตออกจากกายหยาบเพื่อที่จะสามารถไปไหนมาไหนได้ตามที่ใจคิดรวมไปถึงการถอดจิตเพื่อใช้ในทางไม่ดีหรือทางไสยศาสตร์ด้วยความมุ่งหวังจากทำร้ายผู้อื่น

5.2) อำนาจจิต : การแปรธาตุและการอำพราง

การแปรธาตุและการอำพราง พบในนวนิยายของตรี อภิรัม ทั้ง 3 เรื่อง เป็นลักษณะของการใช้อำนาจจิตในการเปลี่ยนสภาพของวัตถุหรือร่างกาย(การกลายร่าง)ให้ต่างไปจากเดิม ซึ่งปรากฏให้เห็นในลักษณะชั่วคราวและจะแปรสภาพกลับเป็นวัตถุหรือร่างเดิม เพื่อประโยชน์บางประการของผู้ที่กระทำ

5.3) อำนาจจิต : การสื่อสารหรือความสามารถในการเห็นเหตุการณ์ด้วยอำนาจจิต

การสื่อสารหรือความสามารถในการเห็นเหตุการณ์ด้วยอำนาจจิต ปรากฏในนวนิยายของตรี อภิรัม ทั้ง 3 เรื่อง เป็นลักษณะการใช้อำนาจจิตเพื่อรับสารหรือส่งสารหรือเป็นการใช้จิตเป็นตัวแปรในการสื่อสาร จนกระทั่งการใช้อำนาจจิตในการรับรู้เหตุการณ์ต่าง ๆ รวมไปถึงการใช้จิตในการมองเห็นสิ่งลึกลับเหนือธรรมชาติหรือเหตุการณ์ที่กำลังจะปรากฏขึ้น

6) ความเชื่อเกี่ยวกับเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พบ 2 ประเด็น ได้แก่

6.1) เทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ : บทบาทสำคัญในการประกอบพิธีกรรม

บทบาทในการประกอบพิธีกรรม พบในนวนิยายของตรี อภิรัมทั้ง 3 เรื่อง โดยผู้วิจัยพบว่า เทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีบทบาทสำคัญโดยเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการประกอบพิธีกรรมไม่ว่าพิธีกรรมที่ปรากฏจะถูกนำไปใช้ในทิศทางบวกหรือลบส่วนใหญ่แล้วตัวละครจะให้ความสำคัญโดยใช้ความเชื่อเกี่ยวกับเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นที่ตั้ง ริเริ่มในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ

6.2) เทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ : บทบาทในการป้องกันภัย เกื้อกูลและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ

บทบาทในการป้องกันภัย เกื้อกูลและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ พบในนวนิยายของตรี อภิรัม 2 เรื่อง คือ เรื่องนาคีและเรื่องทายาทอสูร นอกจากจะมีอิทธิพลต่อตัวละครในด้านพิธีกรรมแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่าเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีบทบาทสำคัญที่ช่วยในการป้องกันภัย เกื้อกูลหรือจนกระทั่งกลายเป็นที่ยึดเหนี่ยวของจิตใจอีกด้วย

7) ความเชื่อเกี่ยวกับภูตผีหรือวิญญาณ พบ 2 ประเด็น ได้แก่

7.1) ภูตผีหรือวิญญาณ : เครื่องมือต่อสู้ต่อรองของตัวละคร

ความเชื่อเรื่องผีหรือวิญญาณในการเป็นเครื่องมือต่อสู้ต่อรองของตัวละคร ปรากฏในนวนิยาย 2 เรื่อง คือ เรื่องทายาทอสูรและอนิลทิทา เห็นได้ว่าการปรากฏของความเชื่อเรื่องภูตผีหรือวิญญาณเป็นองค์ประกอบสำคัญหนึ่งที่ชี้ให้เห็นว่าผู้ประพันธ์ได้สอดแทรกความเชื่อดังกล่าวไว้อย่างเป็นเอกภาพและสมจริง ทำให้เห็นถึงบทบาทของความเชื่อดังกล่าวที่สอดคล้องกับองค์ประกอบอื่นในนวนิยายโดยเฉพาะกับตัวละครเหนือธรรมชาติ

7.2) ภูตผีหรือวิญญาณ : บทบาทในการช่วยแสดงอำนาจเหนือธรรมชาติของมนุษย์

บทบาทของความเชื่อเรื่องผีหรือวิญญาณในการแสดงอำนาจเหนือธรรมชาติของมนุษย์ ปรากฏเฉพาะในนวนิยายเรื่องนาคี ผ่านตัวละครเหนือธรรมชาติ คือ เมืองอินทร์ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านวิชาอาคมและพิธีกรรมทางไสยศาสตร์โดยมีบทบาทสำคัญในเรื่องคือเป็นผู้ที่ต้องการปราบเจ้าแม่มาติและหนึ่งในวิธีการปราบที่เมืองอินทร์ได้รับคำแนะนำจากหมออ่วม คือ การไปหาใบขนครุฑในป่าลึกเพื่อมาทำพิธีทางไสยศาสตร์ ดังนั้นเมืองอินทร์จึงตัดสินใจออกเดินทางเข้าป่าไปพร้อมกับลำเจียกและในระหว่างเดินทางนั้นเมืองอินทร์ได้เผชิญกับภัยอันตรายในป่าโดยเฉพาะในช่วงเวลากลางคืน เห็นได้ว่าผู้ประพันธ์ ได้นำความเชื่อเรื่องภูตผีหรือวิญญาณมาสอดแทรกลงไปเพื่อให้ตัวละครได้เผชิญและแก้ปัญหาและเป็นการแสดงออกถึงอำนาจเหนือธรรมชาติที่ตัวละครพยายามใช้เพื่อปราบวิญญาณต่าง ๆ

6.2.2 สัมพันธบทความเชื่อในสังคมไทยสู่ตัวบทนวนิยาย พบการนำความเชื่อในสังคมไทยมาใช้ในการสร้างตัวบทนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติ 2 ลักษณะ ได้แก่

1) การนำความเชื่อมาใช้ในนวนิยายอย่างตรงไปตรงมา

เป็นลักษณะที่ผู้ประพันธ์นำความเชื่อที่ดำรงอยู่ในสังคมไทยมาใช้ในการแต่งนวนิยายโดยปราศจากการดัดแปลงให้ต่างไปจากความเชื่อเดิม เป็นการหยิบยกความเชื่อนั้น ๆ มาใช้เสริมให้องค์ประกอบของนวนิยายเกิดความสมจริงซึ่งถ่ายทอดผ่าน ฉาก โครงเรื่อง ตัวละครไปจนกระทั่งแก่นหรือแนวคิดของเรื่อง โดยผู้วิจัยพบว่าส่วนใหญ่แล้วผู้แต่งได้นำความเชื่อในสังคมไทยมาใช้โดยตรงไปตรงมาผ่านความเชื่อ 5 ประเภท ได้แก่ 1) ความเชื่ออันเนื่องมาจากพุทธศาสนา 2) ความเชื่อเกี่ยวกับภูตผีหรือวิญญาณ 3) ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ 4) ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์ 5) ความเชื่อเกี่ยวเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์

2) การนำความเชื่อมาใช้ในนวนิยายโดยการดัดแปลง

เป็นลักษณะที่ผู้ประพันธ์นำความเชื่อที่มีอยู่เดิมในสังคมไทยตามแต่ละภูมิภาคมาใช้ในการประกอบสร้างตัวบทนวนิยาย โดยการนำมาใช้นั้น ผู้แต่งได้ดัดแปลงความเชื่อนั้น ๆ ให้เข้ากับบริบทต่าง ๆ ในนวนิยาย เช่น การดัดแปลงความเชื่อเพื่อให้ฉากเกิดความสมจริงมากยิ่งขึ้น หรือเป็นการดัดแปลงความเชื่อเพื่อต้องการที่จะเสริมการแสดงอภินิหารต่าง ๆ ให้เกิดความเหนือจริงตามรูปแบบของนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติด้วยจินตนาการของผู้แต่งไปจนกระทั่งการดัดแปลงความเชื่อ

มาจากตัวบทอื่น ๆ ซึ่งผู้วิจัยพบการนำความเชื่อมาใช้ในนวนิยายโดยการดัดแปลง ในความเชื่อที่ปรากฏในนวนิยายของ ตรี อภิรุณ 2 ประเภท ได้แก่ 1) ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องเล่าหรือตำนาน 2) ความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจจิต

อภิปรายผลการศึกษา

การสรุปผลการศึกษาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงแนวคิดสำคัญในการประกอบสร้างนวนิยายแต่ละเรื่องและสังเกตเห็นได้ชัดว่าผู้ประพันธ์ให้ความสำคัญกับประเด็นในเรื่องของ “ความเชื่อ” ว่าเป็นสิ่งสำคัญในการควบคุม กำหนดเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในเรื่องและมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับโดยตรงกับการแสดงออกหรือพฤติกรรมของตัวละคร ในนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติของ ตรี อภิรุณ ทั้ง 3 เรื่อง ได้แก่ อนิลทิตา ทายาทอสูรและนาคี มีจุดเด่นสำคัญที่เหมือนกันทั้ง 3 เรื่อง คือ การนำความเชื่ออันเนื่องมาจากพุทธศาสนาเป็นแนวคิดหลักสำคัญที่สุด ซึ่งทำให้ตัวละครเอกทั้ง 3 ตัวละครมีมิติที่ซับซ้อน สมจริงในเรื่องของความเป็นมนุษย์และถือได้ว่าเป็นตัวละครหลายมิติที่ผู้อ่านจำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์และบริบทต่าง ๆ ภายในเรื่องมาประกอบการวิเคราะห์ เนื่องจากตัวละครหลายมิติมีพฤติกรรมและการแสดงออกภายในเรื่องอย่างมีลำดับ เช่น ในนวนิยายเรื่องนาคี จะเห็นได้ว่า คำแก้วมีความขัดแย้งในตนเองที่สูงกว่าตัวละครอื่น ๆ หลายครั้งก็มีความยับยั้งชั่งใจในอารมณ์โกรธ หลายครั้งก็เกิดจิตที่สับสนอาฆาตเกินที่ผู้อ่านจะคาดเดา หรือแม้แต่อนิลทิตาที่สวดท่องต่ออุดมการณ์อันผิดแผกไปจากมนุษย์ทั่วไปคือความต้องการเป็นอมตะแต่ท้ายที่สุดก็ต้องยอมรับความเป็นไปของธรรมชาติ

ทั้งนี้ แม่นวนิยายทั้ง 3 เรื่องจะเป็นนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติที่ประกอบไปด้วยความเชื่อหลากหลาย ตัวละครเหนือจริง ฉากที่ตื่นเต้นเร้าอารมณ์ผู้อ่านให้ลุ้นและรู้สึกสนุกตลอดทั้งเรื่อง และเหมือนจะเป็นนวนิยายที่ให้ความบันเทิงเป็นหลัก แต่อย่างไรก็ตามเมื่อผู้วิจัยได้ศึกษารายละเอียดต่าง ๆ โดยเฉพาะในส่วนของความเชื่อและตัวละครแล้วพบว่าผู้ประพันธ์มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวคือการนำเสนอตัวละครออกมาได้อย่างมีเอกภาพ คือ การสอดแทรกความเชื่ออันเนื่องมาจากพุทธศาสนาในเรื่องของ “ไตรลักษณ์” ซึ่งเป็นหลักธรรมที่กระตุ้นเตือนให้มนุษย์ได้ตระหนักถึง การเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไป ไว้ในพฤติกรรมของตัวละครเอกทั้ง 3 ตัวละคร ได้แก่ อนิลทิตา นาคีและเจ้าโชน ไว้อย่างแยบยล ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ชนวนสำคัญที่ก่อหรือหล่อหลอมให้ตัวละครเอกทั้ง 3 ตัวละคร เป็นไปในลักษณะเดียวกัน คือ ความไม่เข้าใจและการไม่ยอมรับความเป็นไปตามกฎของธรรมชาติหรือเรียกในทางพุทธศาสนาว่า ไตรลักษณ์ จึงทำให้ตัวละครเอกทั้ง 3 เรื่อง เป็นทุกข์เพราะฝ่าฝืนสิ่งที่มีอำนาจเหนือกว่าที่มนุษย์ธรรมดาจะควบคุมได้ นั่นก็คือ “การเกิดตาย” สังเกตได้จากการที่พญานาคีเห็นคำปองคลอดลูกออกมาแล้วเสียชีวิต จึงเกิดความสงสารจนทำให้ตัดสินใจสร้างร่างของคำแก้ว หรือการที่อนิลทิตา ไม่ยอมรับสภาพของความแก่ชราเพราะกลัวความตายเนื่องจากต้องการที่จะรอคนรักกลับมาเกิดโดยการสิงอยู่ในร่างของทายาทรุ่นหลาน หรือเจ้าโชนที่ยอมบูชาวิญญาณตัวเองเพื่อให้ดวงจิตอยู่ยงคงกระพันและสามารถสร้างร่างของทายาทพระยาเชลียงได้สืบไป

เหตุการณ์ดังกล่าวเห็นได้ว่า ไม่ว่าจะ เป็นเจตนาที่ดีหรือร้าย การที่ตัวละครฝ่าฝืนความเป็นไปของชีวิตทำให้ตัวละครเอกทั้ง 3 เรื่อง ต้องพบจุดจบเดียวกันก็คือความทุกข์และพฤติกรรม “การสิง

ร่าง” ที่ตัวละครเอกทั้ง 3 เรื่องได้ปฏิบัติออกมา นั้น ผู้วิจัยเห็นว่าการสร้างดังกล่าวเป็นสัญลักษณ์สำคัญที่สื่อให้เห็นถึงการ ฝ่าฝืน แอบแฝง หลบซ่อน ซึ่งเกิดจากการไม่ยอมรับความเป็นไปตามธรรมชาติว่ามนุษย์ทุกคนที่เกิดมาจะต้องพบกับจุดจบคือความตายและเป็นสิ่งที่จริงแท้แน่นอน ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงหรือฝ่าฝืนได้

การวิเคราะห์ตัวละครโดยอาศัยการวิเคราะห์ความเชื่อควบคู่กันไปด้วยทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงอิทธิพลของความเชื่อได้ชัดเจนว่าความเชื่อเป็นส่วนหนึ่งหรืออาจเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์

ที่สำคัญคือการศึกษาความเชื่อที่ปรากฏในนวนิยายและศึกษาลักษณะการนำความเชื่อมาใช้ในการสร้างตัวบทนวนิยายทำให้ผู้อ่านเห็นถึงการดำรงอยู่ของความเชื่อในสังคมไทยในรูปแบบของวรรณกรรม สังเกตได้ว่าผู้ประพันธ์ได้นำความเชื่อที่มีอยู่ในสังคมไทยมาใช้โดยตรงไปตรงมาถึง 5 ประเภทด้วยกัน ซึ่งถือให้เห็นว่า ความเชื่อส่วนใหญ่ที่พาสืบเนื่องธรรมชาติและบางความเชื่อที่นำมาใช้โดยปราศจากการดัดแปลงนั้นกลับเป็นความเชื่อที่โยงให้เห็นถึงแก่นเรื่องหลักสำคัญ ก็คือ การนำความเชื่อทางพุทธศาสนามาใช้เพื่อเป็นการบอกไปถึงแนวคิดหลักของผู้ประพันธ์ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้เมื่อพิจารณาถึงฉากสำคัญนั้นก็คือสถานที่ในนวนิยายร่วมกับความเชื่อในสังคมไทยจะเห็นได้ว่า ผู้ประพันธ์มีความละเอียดอ่อน รอบคอบที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้ให้เห็นถึงที่มาที่ไปและสอดคล้องกับวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ได้สมจริง นอกจากนี้อาจสรุปได้อีกว่า ความเชื่อที่ปรากฏในหลายประเภทนั้นเป็นความเชื่อที่หลายภูมิภาคมีปรากฏร่วมกัน ทำให้เห็นกระบวนการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมได้อย่าง ชัดเจน

การศึกษาตัวละครเหนือธรรมชาติและ ความเชื่อที่ปรากฏในนวนิยายของ ตริ อภิรัมในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่าผลการศึกษาบทบาทความขัดแย้งของตัวละครเหนือธรรมชาติ มีทั้งความสอดคล้องและความแตกต่างในงานวิจัยที่ศึกษาความขัดแย้งของตัวละครในวรรณกรรมเรื่องอื่น ๆ กล่าวคือมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของวสิรัตน์ สิงหระ (2528) ที่ศึกษาการสร้างความขัดแย้งหลักที่ทำให้เกิดเรื่องราวในนวนิยายแต่ละเรื่อง พบว่าตัวละครมีความขัดแย้ง 4 ลักษณะ คือ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ ความขัดแย้งระหว่างสิ่งเหนือธรรมชาติกับสิ่งเหนือธรรมชาติ และความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ โดยมีความสอดคล้องคล้ายคลึงกันคือในงานวิจัยของวสิรัตน์ได้ให้ความสนใจและตั้งให้ “สิ่งเหนือธรรมชาติ” เป็นประเด็นของความขัดแย้งหลักเช่นเดียวกันกับการศึกษาบทบาทของตัวละครเหนือธรรมชาติในการแสดงความขัดแย้งในนวนิยายของตริ อภิรัม ที่มุ่งศึกษาและให้ความสนใจไปที่ “ตัวละครเหนือธรรมชาติ” ซึ่งในงานวิจัย ผู้วิจัยได้จัดให้ตัวละครเหนือธรรมชาติเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งเหนือธรรมชาติที่สอดคล้องกับงานวิจัยข้างต้น นอกจากนี้ยังพบว่าการศึกษาความขัดแย้งในนวนิยายของตริ อภิรัม มีความแตกต่างกันกับงานวิจัยของชลธิชา หอมพุ่ม(2555) ที่ศึกษาความขัดแย้งของตัวละครในบทละครพูดร้อยแก้ว พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่ พบความขัดแย้งเพียง 3 ประเภท ได้แก่ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสังคมและความขัดแย้งภายในใจของตัวละครเอง ซึ่งในที่นี้ไม่พบความขัดแย้งระหว่างตัวละครมนุษย์กับธรรมชาติซึ่งการศึกษาความขัดแย้งในนวนิยายของตริ อภิรัม ปรากฏความขัดแย้งเพิ่มเติมที่ต่างไปจากงานของชลธิชาคือ ความขัดแย้ง

ระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติกับสิ่งเหนือธรรม และความขัดแย้งระหว่างตัวละครเหนือธรรมชาติดกับกฎของธรรมชาติ

ในส่วนของความเชื่อนั้น ผู้วิจัยพบว่าการแบ่งประเภทของความเชื่อมีความแตกต่างจากงานวิจัยของจินณะ รุจิเสณีย์ (2554) ที่วิเคราะห์สิ่งเหนือธรรมชาติในนวนิยายของพงศกรซึ่งพบสิ่งเหนือธรรมชาติที่ปรากฏ 7 ประการ คือ ผี สิ่งศักดิ์สิทธิ์ อำนาจจิต ไสยเวท เครื่องรางของขลัง อาถรรพ์ ลางสังหรณ์และโชคกลาง ขณะที่ความเชื่อปรากฏในนวนิยายเหนือธรรมชาติของ ตรี อภิรุณได้แบ่งเป็น 7 ประการเช่นกันได้แก่ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องเล่าหรือตำนาน ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์ ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ ความเชื่ออันเนื่องมาจากพุทธศาสนา ความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจจิต ความเชื่อเกี่ยวกับเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์และความเชื่อเกี่ยวกับภูตผีหรือวิญญาณ แต่มีความแตกต่างในการจัดกลุ่มโดยผู้วิจัยมองว่าความเชื่อเรื่องไสยเวทหรือไสยศาสตร์กับความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลังอาจจัดไว้ในกลุ่มเดียวกันได้ นอกจากนี้ยังพบว่าลักษณะของตัวละครเหนือธรรมชาติในนวนิยายของตรี อภิรุณ ทั้ง 3 เรื่อง ได้แก่ นาคี อนิลทิตาและทายาทอสูร ปรากฏลักษณะสำคัญที่ใกล้เคียงกันกับงานวิจัยของ วีรวัฒน์ อินทรพร(2560) เรื่อง ตัวละครเหนือธรรมชาติประเภทมนุษย์เหนือธรรมชาติในนวนิยายเรื่องหน้ากากดอกซ่อนกลิ่นของแก้วแก้วที่เป็นนวนิยายที่ผสมผสานระหว่างความเหนือจริงกับความจริงของชีวิตมนุษย์ นวนิยายเหนือธรรมชาติของตรี อภิรุณ ก็ปรากฏในลักษณะที่ใกล้เคียงกันคือ ผู้วิจัยได้เห็นถึงความซับซ้อนในจิตใจและความไม่สมบูรณ์แบบทวารมณณ์ที่เป็นลักษณะของมนุษย์ปุถุชนทั่วไปที่ยังติดยึดในพันธนาการต่าง ๆ ของชีวิต ความบิดเบี้ยวจากขนบเดิมที่มองว่าการเกิดเป็นมนุษย์เป็นสิ่งที่สูงส่งสมบูรณ์ ในความจริงแล้วอาจกลายเป็นสังขจะหรือความเป็นจริงที่ปรากฏให้เห็นได้โดยทั่วไปหรืออาจเป็นลักษณะที่สะท้อนความเป็นมนุษย์ได้อย่างกระจ่างแจ้งที่สุด

ผลการศึกษานวนิยายเหนือธรรมชาติของตรี อภิรุณ เห็นได้ว่า ผู้ประพันธ์มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวคือมีการสอดแทรกหลักธรรมคำสอนในทางพุทธศาสนาโดยการใช้สัญลักษณ์สื่อผ่านตัวละครเอกอย่างแนบเนียนจนไม่ทำให้ผู้อ่านรู้สึกว่นวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติทั้ง 3 เรื่อง กลายเป็นตำราเพื่อสั่งสอนศาสนาหรือแค่ต้องการจะปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเท่านั้น ตรงกันข้ามกลับทำให้ผู้อ่านเห็นถึงมิติของตัวละครเอกในการเลือกใช้ชีวิตตามวิถีของปุถุชนทั่วไปที่สภาวะจิตใจไม่แน่นอนและสามารถก่อเกิดอารมณ์ รัก โลภ โกรธ หลงขึ้นได้หรือจนกระทั่งการที่ตัวละครพยายามที่จะอดทนอดกลั้นต่อแรงกระทบภายนอกแต่ก็ต้องพ่ายแพ้ให้กับอารมณ์ชั่วแล้วชั่วเล่า เช่นเดียวกับที่คำแก้วพยายามข่มจิตให้สงบแต่ท้ายที่สุดเมื่อเจอแรงกระทบจนถึงขีดสุดความอดทนกลับไม่เป็นผลหรือแม้แต่เจ้าโชนและอนิลทิตาที่ทราบดีว่าชีวิตทุกชีวิตจะต้องพบกับความตายแต่ก็ไม่สามารถระงับกิเลสที่นอนเนื่องในจิตใจของตนเองได้ สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่านวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติของตรี อภิรุณ อาจไม่ใช่นวนิยายที่สอดแทรกความเชื่อต่าง ๆ ให้ผู้อ่านรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินเพียงเท่านั้น แต่กลับเน้นย้ำให้เห็นภาพของสภาวะหรือความเป็น “มนุษย์” ได้อย่างลุ่มลึก

ข้อเสนอแนะ

1. นวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติของ ตรี อภิรุ้ม มีการแฝงแนวคิดความเชื่อทางพุทธศาสนาไว้อย่างมีนัยสำคัญ หากมีการศึกษาแนวคิดหรือโลกทัศน์ในนวนิยายของตรี อภิรุ้มเพิ่มเติมจะน่าสนใจยิ่ง

2. การศึกษานวนิยายทั้ง 3 เรื่องพบว่าตัวละครเอกที่มีบทบาทมากที่สุดในเรื่องเป็นตัวละครที่เป็นผู้หญิงทั้งสิ้น จึงน่าสนใจที่จะศึกษาบทบาทของตัวละครเอกหรือตัวละครสนับสนุนที่เป็นเพศหญิงในนวนิยายเรื่องอื่น ๆ ของตรี อภิรุ้มต่อไป

3. นวนิยายของตรี อภิรุ้ม เรื่อง นาคี พบว่านำไปสร้างเป็นละครหลายครั้ง จึงน่าสนใจยิ่งหากศึกษาเปรียบเทียบสัมพันธ์ของละครดังกล่าวแต่ละยุคสมัย

4. ตัวละครเหนือธรรมชาติในนวนิยายของ ตรี อภิรุ้ม พบว่ามีความโดดเด่นน่าสนใจจนมีการตีพิมพ์นวนิยายดังกล่าวหลายครั้งและนำไปสร้างเป็นละครโทรทัศน์อีกด้วย จึงน่าสนใจที่จะศึกษาเพิ่มเติมกลวิธีการสร้างภาวะเหนือธรรมชาติของตัวละครเหนือธรรมชาติในนวนิยายของ ตรี อภิรุ้ม

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. (2484). *บ่อเกิดแห่งรามเกียรติ์ ภาคที่ 12 พิธีอศวนเมธของพระรามและรับรางวัลดาคีนนคร*. ค้นเมื่อ 4 มีนาคม 2563, จาก www.Vajirayana.org/บ่อเกิดแห่งรามเกียรติ์
- กาญจนา แก้วเทพ. (2552). *การวิเคราะห์สื่อ แนวคิดและเทคนิค*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2553). *แนวพินิจใหม่ในการสื่อสารศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- กาญจนา แก้วเทพและคณะ. (2554). *สื่อเก่า-สื่อใหม่ สัญญา อัตลักษณ์ อุดมการณ์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา เจษฎาคม. (2552). *การวิเคราะห์สิ่งเหนือธรรมชาติในเรื่องสั้นของเหม เวชกร*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาวิชาไทยศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- กฤษณา วงษ์รักษ์. (2542). *วิเคราะห์ความเชื่อที่ปรากฏในนวนิยายเหนือธรรมชาติของ “แก้วแก้ว” ระหว่างปี พ.ศ. 2531-2536*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต) สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- ขวัญจิตร นุชชานาญ. (2556, พฤษภาคม-สิงหาคม). *ความเชื่อเหนือธรรมชาติและการสร้างภาวะเหนือธรรมชาติในนวนิยายของกึ่งฉัตร*. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 7(2), 55-63.
- ขนิษฐา จิตชินะกุล. (2545). *คติชนวิทยา*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- แขก รือเสาะ. (2559). *ว่าด้วยเรื่อง “ฮู้” คืออะไร*. ค้นเมื่อ 6 มีนาคม 2563, จาก www.youtube.com/watch?v=jxCugQyAHO
- จริยา สมประสงค์. (2559, มกราคม-มิถุนายน). *เนื้อหาและความหมายของความฝันสื่อผ่านวรรณกรรมไทยในอดีตและปัจจุบัน*. *วารสารศรีนครินทร์วิโรฒวิจัยและพัฒนา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 15(8) 37.
- จิตานันท์ เหลืองเพียรสมุท. (2560). *สิงโตนอกคอก*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์บุ๊คเซ็นเตอร์.
- จินดา แก่นสมบัติ. (2552). *การศึกษาพิธีกรรมบวงสรวงผีบรรพบุรุษของหมอลำผีฟ้า บ้านโนนทอง ตำบลหนองจิก อำเภอปรือ จังหวัดมหาสารคาม*. (วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต) สาขามนุษยดุริยางควิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- เจต ภูติ. (2553). *เปิดตำนานผีไทย*. กรุงเทพฯ: ทีบีเคมีเดียพับลิชชิง.
- เจตนา นาควัชระ. (2542). *ทฤษฎีเบื้องต้นแห่งวรรณคดี*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศยาม.
- จิณณะ รุจิเสนีย์. (2554). *การวิเคราะห์นวนิยายเหนือธรรมชาติของพงศกร*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาไทยศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ฉลอง สุนทราวาณิช. (2561). *โหราไทยกับประวัติศาสตร์โลก*. ค้นเมื่อ 18 เมษายน 2562, จาก <http://www.siammanussati.com/โหราไทยกับประวัติศาสตร์/>
- เฉลิม พงศ์สุวรรณ. (2539). “*ศึกษาศาสตร์ปริทัศน์ในประเทศไทยปี 2538*” (รายงานผลการวิจัย) สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒภาคใต้.
- ชนกพร พัวพัฒนกุล. (2563, กรกฎาคม-ธันวาคม). ลักษณะเพื่อเลือก : ไขความลับเรือนร่างหญิงชายในอุดมคติจากตำราจรลักษณ์. *วารสารภาษาและวรรณคดีไทย*. 37(2) 125-126.
- ชมรมกัลยาณธรรม. (2549). *ประวัติท่านพระอาจารย์มั่นภูริทัตตะเถระ*. สมุทรปราการ: ก้อนเมฆ แอนต์กันย์กรุ๊ป.
- ชลธิชา หอมพุ่ม. (2555, มกราคม-มิถุนายน). การแก้ปัญหาความขัดแย้งของตัวละครในบทละครพูดร้อยแก้วพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว: การวิเคราะห์ด้วยอริยสัจสี่. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*. 4(1) 215-216.
- เชียงใหม่นิวส์. 2561. *ชวนชนลุก!! พิธีปลุกเสกดิน7ป่าช้าที่เฮี้ยนที่สุดทั้งซิดทั้งอถรรพ์*. ค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2565, จาก <http://www.chiangmainews.co.th/page/archives/769177>
- แต้ววายุ ค้นเคียว(นามแฝง). (2554). *ตำนานพญานาค*. กรุงเทพฯ: ไพลินบุ๊คเน็ต.
- ดวงมน จิตรจำนงค์. (2536). *สุนทรียภาพในบทประพันธ์ไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศยาม.
- _____. (2521). *บทวิเคราะห์ลิลิตพระลอในเชิงวรรณคดีวิจารณ์*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพิมพ์.
- ตรี อภิรัฐ. (2559). *นาคี* (พิมพ์ครั้งที่ 4) . กรุงเทพฯ: โปสต์พับลิชชิง.
- _____. (2543). *ทนายทอสูร* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ดับเบิ้ลนายน์.
- _____. (2543). *อนิลทิตา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: สนุกอ่าน.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. (2553). *ด้วยแสงแห่งวรรณคดีเปรียบเทียบ*(พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ : ศูนย์วรรณคดีศึกษา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เถกิง พัฒโนภาษ. (2561). *สัญศาสตร์และภาพแทนความ*. ค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2560, จาก www.arch.chula.ac.th/ejournal/files/article/qyYaZ1mab3Sun103124.pdf
- เถกิง พันธุ์เถกิงอมร. (2541). *นวนิยายและเรื่องสั้น การศึกษาเชิงวิเคราะห์และวิจารณ์*. สงขลา : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา.
- ทรงสมัย สุทธิธรรม. (2551). *พญานาค มหัศจรรย์แห่งลุ่มน้ำโขงและปรากฏการณ์ผีจางหนั่งคำชะโนด*. กรุงเทพฯ: เพทาย.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ทรงฤทธิ์ ฉิมโหมด. (2560, มกราคม-มิถุนายน). ความเชื่อเรื่องผีของชาวมอญ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์*. 19(1) 73-83.
- ทอปัด เอี่ยมอุดม. (2554). คุณลักษณะของภาพยนตร์ผีตลกไทย ลักษณะชนชั้นและอุดมการณ์ชนชั้นทางสังคมที่ปรากฏในภาพยนตร์ผีตลกไทย. (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต) สาขานิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2560). *ชาวสกลนครบวงสรวงพญานาคเผือกปกป้องรักษาบ้านเมือง*. ค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2562, จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/northeast/1084822>
_____. (2560). *ตำนานสุริยปราสาทในอารยธรรมโบราณ*. ค้นเมื่อ 6 กรกฎาคม 2562, จาก <https://www.thairath.co.th/lifestyle/life/1116740>
- ไทยรัฐออนไลน์. (2558). *เปิดพระไตรปิฎก-ถกหลักวิทย์ฯ ไชยเหตุ ‘ระลึกชาติ’ มีจริงแค้นโน*. ค้นเมื่อ 30 เมษายน 2562, จาก www.thairath.co.th/news/local/525362
- ธนาวิณ เสาวพันธ์พิสุทธิ. (2545). *วิเคราะห์ตัวละครเหนือธรรมชาติในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือ*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาวิชาไทยศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- ธรรมธิเบศร, (เจ้าฟ้า). (2552). *พระประวัติและพระนิพนธ์ เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร*. กรุงเทพฯ: โสภณการพิมพ์.
- ธวัช ปุณโณทก. (2527). *แนวทางการศึกษาวรรณกรรมปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธัญญา สังขพันธานนท์. (2539). *วรรณกรรมวิจารณ์*. ปทุมธานี: สำนักพิมพ์นาคร.
- ธีระพงษ์ มีไธสง. (2560). *ผีกับพุทธ การผสมผสานทางความเชื่อ*. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.
- นราวัลย์ พูลพิพัฒน์. (2562, กรกฎาคม-ธันวาคม). เทพเจ้าในวรรณคดีไทย : บทบาทในฐานะผู้สร้างและผู้สร้างและผู้ทำลาย. *พินเนศวร์สาร*. 15(2) 69-82.
- บุญเลิศ สายสนิท. (2555). *Reraeal the of mind power for success เผยความลับของพลังจิตสู่ความสำเร็จ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). สมุทรปราการ: มายเบสบุ๊คส์.
- ปฐุม หงษ์สุวรรณ. (2554). “แม่น้ำโขง”: *ตำนานปรัมปราและความสัมพันธ์กับชนชาติไท* (รายงานผลการวิจัย). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
_____. (2542). *การวิเคราะห์ตำนานสุริยคราสและจันทรคราสของชนชาติไทย*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต). สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ประจักษ์ ประภาพิตยากร. (2519). *ประเพณีและไสยเวทวิทยาในขุนช้าง-ขุนแผน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประทีป เหมือนนิล. (2523). *วรรณกรรมไทยปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: อักษรสัมพันธ์.
- ประภาพร สีหา. (2560, กรกฎาคม-ธันวาคม). ความขัดแย้งทางการเมืองกับรัฐประหาร ปี พ.ศ. 2557. *วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์*. 4(2) 148.
- ปริญญา นิมประยูร. (2543). *ศาสตร์แห่งโหร ฉบับเศรษฐกิจพอเพียง*. ม.ป.ท.: ชมรมพยากรณ์ศาสตร์.
- ป.รัตนปัญญา(นามแฝง). (2538). *สอนเด็กไม่ให้เชื่อเรื่องโชคลางของชล้ง*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พรหมพิริยะ จันท์เพ็ญ. (2563). *เจ้าพ่อพระกาฬ ทรงอาณุภาพ*. ค้นเมื่อ 16 มีนาคม 2563, จาก <https://www.thethaipress.com/2020/8020/>
- พระครูปลัดพิเชษฐ์ อัครธมโม. (2560, มิถุนายน). *สังสารวัฏในพระพุทธศาสนา*. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*. 13(3) 46.
- พระไตรปิฎกฉบับหลวง. (2560). *มหาโมคคัลลานเถรคาถา พระไตรปิฎกออนไลน์ฉบับภาษาไทย เล่มที่ 26 ฉบับหลวง*. ค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2562, จาก <https://84000.org/tipitaka>
- พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตฺโต). (2545). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- _____. (2539). *สถานการณ์พระพุทธศาสนา : กระแสไสยศาสตร์*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- พระมหาจรัญ ญาณจारी. (2552). *ธงตะขาบมอญ – คติความเชื่อเรื่องตอแบนบุญคุณ*. ค้นเมื่อ 1 เมษายน 2562, จาก <http://www.openbase.in.th/node/10034>
- พระมหาบุญนำ กุลภักดี. (2555, ธันวาคม). ความเชื่อทางไสยศาสตร์ของคนในจังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารสารนครศรีธรรมราช*. 42(12) 9-18.
- พระพุทธเลิศล้ำนภลัย, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2559). *บทละครนอก พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศล้ำนภลัย*. กรุงเทพฯ: โสภณการพิมพ์.
- พัชรี แก้วลือก. (2561). *การวิเคราะห์เรื่องอุกซ์ตามคัมภีร์โหราศาสตร์ไทยที่มีผลต่อพุทธศาสนิกชน*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุฒวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- พลอย มัลลิกะมาส. (2553). “*พลิกตำนานกุมารทอง-วิญญาณเด็กนำโชค*”. ค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2563, จาก www.tcdc.or.th/driticles/other14968/

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พุทธทาสภิกขุ. (2556). *กฎแห่งกรรม*. กรุงเทพฯ: วไลยศรีเอช.
- _____. (2559). *คู่มือมนุษย์* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สายธุรกิจโรงพิมพ์.
- _____. (2559). *ปฏิจจนุปบาท*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา.
- พลุลวง. (2546). *7 ความเชื่อของไทย(คติสยาม)*. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- พิชกร กรัตนุตถะ. (2546). *วิเคราะห์นวนิยายประเภทเหนือธรรมชาติของ วิมล ศิริไพบูลย์*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- พิชิต ลิขิตสมบุรณ์. (2537). *โหราศาสตร์วิพากษ์ : โหราศาสตร์การเมือง*. กรุงเทพฯ: น้ำไท.
- พิชัฐ แสงทอง. (2561). *วรรณกรรมวิจารณ์แนวคิดและปฏิบัติการ*. กรุงเทพฯ: คมบาง.
- _____. (2559). *ตำนานและเรื่องเล่าปรัมปราท้องถิ่นภาคใต้ : อັถลัษณ์ วัฒนธรรม อำนาจ การต่อต้านในประวัติศาสตร์การเป็นไทย*. กรุงเทพฯ: ยิปซี กรุ๊ป.
- ภาณุ วงศ์ภาณุวัฒน์. (2559). *Zombie ฝึติบในบันเทิงทางพระพุทธศาสนา*. ค้นเมื่อ 1 เมษายน 2562, จาก www.facebook.com/notes/panu-wongpanuvut/ฝึติบZombieในบันเทิงทางพระพุทธศาสนา
- ภาณุศร เครือปัญญาดี. (2553). *มหัศจรรย์พลังจิต พลิกชีวิตสู่ความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่*. กรุงเทพฯ: คอนเซ็ปท์พริ้นท์.
- ภิญโญ จิตต์ธรรม. (2522). *ความเชื่อ คติชาวบ้านอันดับ 5*. สงขลา : มงคลการพิมพ์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกออนไลน์ฉบับภาษาไทย เล่มที่ 4 ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. ค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2562, จาก <http://tripitakaonline.blogspot.com/2016/07/tpd16-06.html>
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร. (ม.ป.ป). *ตำนานผาแดงนางไอ่*. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อ 6 มิถุนายน 2562, จาก www.nonghandatabase.com
- มิวเซียมไทยแลนด์. (ม.ป.ป.). *อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง*. ค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2562, จาก <https://www.museumthailand.com/th/museum/Phanomrung-Historical-Park>
- มือปริศนา(นามแฝง). (ม.ป.ป.). *เปิดกรุของผีหัวขาด*. ค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2565, จาก <http://www.amorerana.com/articles/detail/withouthead>

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ยงยุทธ บุราสิทธิ์และคณะ. (2558, กรกฎาคม-ธันวาคม). ฝึบ : วาทกรรมตกค้างในยุคออนไลน์.
วารสารภาษาและวัฒนธรรม. 34(2) 95-98.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ :
นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2545). *พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*.
กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.
- รัชนีกร รัชตกรตระกูล. (2549). *ฉากในจินตนิยายของแก้วแก้ว*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต)
สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- รัตนะ ปัญญาภา. (2553, กรกฎาคม-ธันวาคม). โหราศาสตร์ในมิติแห่งพุทธศาสตร์. *วารสาร
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*. 2(1) 40-57.
- เรไร สืบสุข. (2521). *ไสยศาสตร์ในวรรณคดีไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น(2523-2394)*.
(วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- วชิรญาณ. (ม.ป.ป). *บทละครเรื่องรามเกียรติ์*. ค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2565, จาก
<http://vajirayana.org/บทละครเรื่องรามเกียรติ์/สมุดไทยเล่มที่-๒๕>
- วนิดา บำรุงไทย. (2544). *ศาสตร์และศิลป์แห่งนวนิยาย*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วลีรัตน์ สิงหรา. (2528). *เรื่องเหนือธรรมชาติในนวนิยายของ จินตวิวีร์ วิวัธน์*. (วิทยานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต) สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- วิจิตร วิจิตรวาทการ, พลตรี. (2541). *ความฝัน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- วิภาพ คัญทัพ. (2547). *การวิเคราะห์ฉากตื่นเต้นสำคัญในนวนิยายสยองขวัญ ของ จินตวิวีร์ วิวัธน์*.
(วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
กรุงเทพฯ.
- วีรวัฒน์ อินทรพร. (2560, กันยายน-ธันวาคม). ตัวละครประเภทมนุษย์เหนือธรรมชาติในนวนิยาย
เรื่อง “หน้ากากดอกช่อนกลืน” ของแก้วแก้ว. *วารสารสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และ
ศิลปะ*. 10(3) 2324-2341.
- ศิลปวัฒนธรรม. (2564). *คุณไสย ความรู้และเครื่องมือกำจัดศัตรูคู่อาฆาตสมัยโบราณ*. ค้นเมื่อ 25
พฤษภาคม 2565, จาก http://www.silpa-mag.com/culture/article_75484
- ศิลปากร. (2483). *อุรังคธาตุ(ตำนานพระธาตุพนม)*. ค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2562, จาก [http:// dl.kidsd-
d.org/bitstream/handle/123456789/2688/nlt-rarebook-history-00042](http://dl.kidsd.org/bitstream/handle/123456789/2688/nlt-rarebook-history-00042)

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ส.พลาายน้อย(สมบัติ พลาายน้อย). (2561). *เทวนิยาย* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ยิปซี กรุ๊ป.
- _____ (สมบัติ พลาายน้อย). (2561). *สัตว์นิยาย* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ยิปซี กรุ๊ป.
- _____ (สมบัติ พลาายน้อย). (2561). *อมมนุษย์นิยาย* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ยิปซี กรุ๊ป.
- สนอง วรอุไร. (2550). *มหัศจรรย์แห่งจิต*. กรุงเทพฯ: ชุมทองอุตสาหกรรมการพิมพ์.
- สนิท สมัครการ. (2539). *ความเชื่อและศาสนาในสังคมไทยวิเคราะห์เชิงสังคม-มานุษยวิทยา*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้งเฮ้าส์.
- สมชัย ศรีนอกและคณะ. (2551). *ศิษษาวิเคราะห์การบุชายัญในกฎทันตสูตร* (รายงานผลการวิจัย) กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สรณัฐ ไตลังคะ. (2560). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการเล่าเรื่อง*(พิมพ์ครั้งที่3). กรุงเทพฯ: สายธุรกิจโรงพิมพ์ บริษัทอัมรินทร์พรีนติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สายทิพย์ นุกุลกิจ. (2539). *วรรณกรรมไทยปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: บริษัท เอส. อาร์. พรีนติ้ง.
- สารคดีสุขสันต์. (2562). *สารคดี : เทพเจ้าแห่งอียิปต์โบราณ*. ค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2563, จาก www.youtube.com/watch?v=jvaz-BIAPEQ
- สิทธา พิณีภูวดลและนิตยา กาญจนวรรณ. (2520). *ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- สุประวีณ์ แสงอรุณเฉลิมสุข. (2559). “การวิเคราะห์ความเชื่อเหนือธรรมชาติในนวนิยายชุดฟ้าของพงศกร” *การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ครั้งที่ 3 วันที่ 22 ธันวาคม 2559 ณ หอประชุมที่ปึงกรรค์มีโชติ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร* (หน้า162-172). กำแพงเพชร : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- สุธีรกร เสรีรัฐ. (2535). *การวิเคราะห์ลักษณะเหนือธรรมชาติที่มีอิทธิพลต่อตัวละครในนวนิยายของ สตี เฟน คิง*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต) สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ(วช.). (2559). “*ว่านพญาลินูง สรรพคุณดีเลิศ*”. ค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2563, จาก www.irdc.nrct.go.th/Pr/detail/328
- สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น. (2557). *ตรี อภิรุมนักเขียนจินตนิยายสยองขวัญคนสำคัญของไทย*. ค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2561, จาก <http://praphansarn.com/home/content/437>

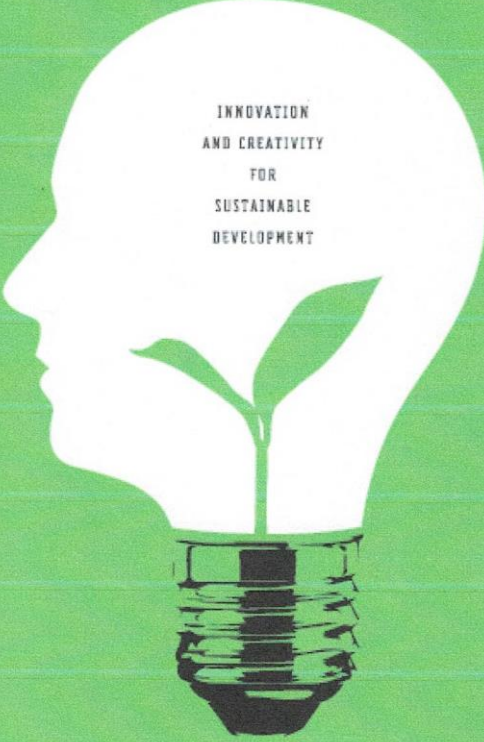

บรรณานุกรม (ต่อ)

- เสถียรพงษ์ วรรณปก. (2561). *กรรมกรเวียนวายตายเกิด กฎแห่งกรรม ทำดี(ย่อม)ได้ดี ทำชั่ว(ย่อม)ได้ชั่ว*. ค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2562, จาก [www. Matichonweekly.com/column/article_134484](http://www.Matichonweekly.com/column/article_134484)
- เสาวลักษณ์ อนันตศานต์. (2517). *วรรณกรรมเอกของไทย ขุนช้าง-ขุนแผน*. กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- แสงเดือน สุขประเสริฐ. (2556, กรกฎาคม-ธันวาคม). บทบาทของตัวละครสตรีที่สื่อหลักกรรมเรื่องจิตในนวนิยายเรื่องฉานของทมยันตี. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ*. 15(1) 114-125.
- หมอนน้อย(นามแฝง). (2552). *มนต์ดำ อติมหัศจรรย์ ล้อมกรอบกินประเทศไทย*. ชลบุรี: ยอดมามา.
- อวยพร แสงคำ. (2557). *ลักษณะเด่นของนวนิยายไทยที่มีตัวละครเป็นครุฑและนาคร*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- อดุล หลานวงศ์. (2560, มกราคม-มิถุนายน). นาโค นาดี : ความเชื่อกับสถานะในการวางตน. *วารสารสถาบันวิจัยพหุวัฒนธรรม*. 4(1) 1-14.
- อาทิตย์ ต้นตวงศ์. (2538). *วิเคราะห์ความเชื่อในนวนิยายเรื่อง ฉาน จิตา และมายา ของทมยันตี*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต) สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- อารี ถาวรเศรษฐ์. (2546). *คติชนวิทยา(Folklore)*. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- อาหมัดอัลชารีย์ มุแก็ม. (2559). *ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ ที่มีความสัมพันธ์ต่อวิถีชีวิตของชนกลุ่มชาติพันธุ์เขมรบน พื้นที่บ้านจารย์ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์*. (การวิจัยเฉพาะเรื่องการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต) สาขาวิชาบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- อังคณา แผล้วฒนโรจน์. (2549). *ปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อเรื่องมังกรของคนไทยเชื้อสายจีน*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาไทยศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- อัฐิภิญญา ศรีทรัพย์. (2559). *แนวทางการอนุรักษ์ และสืบสานประเพณีแห่งสังข์ ธงตะขาบของชาติพันธุ์มอญตำบลทรงคนองอำเภอบางแพะ จังหวัดสมุทรปราการ*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาวิชาไทยศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, กรุงเทพฯ.
- อำนาจ ปักษาสุขและสมชาย สำเนียงงาม. (2561, พฤศจิกายน). อุดมการณ์เชิงธุรกิจในงานกรรมเกี่ยวกับบุญในหนังสือธรรมะ : ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์. *วารสารวรรณวิทัศน์*. 18 105-137.
- Sixth SenseTV. (2559). *ดินป่าช้า ดินอาถรรพ์ที่มีวิญญาณสิงสถิตอยู่(Legend of Thailand)*. ค้นเมื่อ 20 มกราคม 2560, จาก www.youtube.com/watch?v=HH6iOTKBE

ภาคผนวก

บทความตีพิมพ์ในรายงานประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ
และระดับนานาชาติครั้งที่ 9 และการประชุมวิชาการศิลปากรวิจัยครั้งที่ 11
ณ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบพระชนมพรรษา
มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม

INNOVATION
AND CREATIVITY
FOR
SUSTAINABLE
DEVELOPMENT

PROCEEDINGS

ศิลปากร วิจัย 11 <small>11th Silpakorn University Research Fair</small>	การประชุมวิชาการ บัณฑิตศึกษา 9 <small>9th National and International Graduate Study Conference</small>	การประชุมวิชาการ เสนอผลงานวิจัย ระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ 48th National Graduate Research Conference
--	---	---

13 - 14 มิถุนายน 2562 ณ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบพระชนมพรรษา
มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ขอมอบเกียรติบัตรนี้เพื่อแสดงว่า

นางสาวภัทราภรณ์ ศรีการุณ

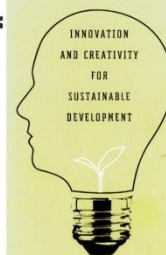
ได้เข้าร่วมนำเสนอผลงานวิจัย/ผลงานสร้างสรรค์ ด้วย วาจา
ในหัวมือ

สืบพินธกความเชื่อเหนื่อธรรมชาติจากนวนิยายของ ดร. อภิรุบสูบละครโทรทัศน์

การประชุมวิชาการ เสนอผลงานวิจัย ระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ ๘๘
การประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ ๙
“นวัตกรรมและการสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๔ เดือน มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๒

(รองศาสตราจารย์ ดร.จอร์รัตน์ นันทนิช)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

สัมพันธภาพความเชื่อเหนือธรรมชาติจากนวนิยายของ ตรี อภิรุณสู่บทละครโทรทัศน์¹

The Intertextuality of Supernatural Beliefs on Television Plays based on Novels by Tree Apirum

ภัทรภรณ์ ศรีการุณ² และบุษกร โกมลตรี³

Paltraporn Srikarun and Busakorn Komoltree

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องสัมพันธภาพความเชื่อเหนือธรรมชาติจากนวนิยายของ ตรี อภิรุณสู่บทละครโทรทัศน์มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าการดัดแปลงเนื้อหาด้านความเชื่อเหนือธรรมชาติจากต้นทาง(นวนิยายของตรี อภิรุณ) โดยวิธีการ การคงเดิม ความแปลกใหม่ การขยายความ การตัดทอน และการดัดแปลง มีผลอย่างไรต่อความเชื่อเหนือธรรมชาติที่ปรากฏในตัวบทปลายทาง(ละครโทรทัศน์) ผลการศึกษาพบว่านวนิยายทั้ง 2 เรื่อง ในส่วนของโครงเรื่องเดิมพบ 2 ลักษณะได้แก่ 1) จุดจำโครงสร้างเรื่อง 2) เพิ่มบทบาทให้กับตัวละคร ในส่วนของความแปลกใหม่พบ 2 ลักษณะได้แก่ 1) บทกวีที่นำไปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของตัวละคร 2) เน้นย้ำแนวคิดสำคัญของเรื่อง ในส่วนของการขยายความพบ 2 ลักษณะได้แก่ 1) เน้นย้ำแนวคิดสำคัญของเรื่อง 2) เพิ่มความสมจริงให้กับฉาก ในส่วนของการตัดทอนพบ 2 ลักษณะได้แก่ 1) เอกภาพด้านความเชื่อของตัวละคร 2) เน้นย้ำแนวคิดสำคัญของเรื่องและในส่วนของการดัดแปลงพบ 3 ลักษณะได้แก่ 1) ดัดแปลงความเชื่อเหนือธรรมชาติตามความนิยมและบริบททางความเชื่อของสังคมไทยในยุค นั้น ๆ 2) ดัดแปลงความเชื่อเหนือธรรมชาติตามข้อจำกัดในเรื่องขององค์ประกอบด้านตัวละคร 3) ดัดแปลงความเชื่อเหนือธรรมชาติให้สอดคล้องกับแก่นเรื่องจากการตีความหมายใหม่ในบทละครโทรทัศน์

คำสำคัญ : สัมพันธภาพ ความเชื่อเหนือธรรมชาติ ละครโทรทัศน์

Abstract

The Intertextuality of Supernatural Beliefs on Television Plays based on Novels by Tree Apirum aimed to study the modification of supernatural belief, based on the content from the original source (Tree Apirum's novels), had effected to supernatural belief of the modified source (Television plays) in the procession of the convention, the invention, the extension, the reduction, and the modification.

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทยและภาษาไทยประยุกต์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

This article is part of the thesis. Master of Arts Program, Department of Thai and Applied Thai, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University.

² นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาภาษาไทยและภาษาไทยประยุกต์, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Graduate student, Master of Arts Program, Department of Thai and Applied Thai, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University.

³ อาจารย์, หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาภาษาไทยและภาษาไทยประยุกต์, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Department of Thai and Applied Thai, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University.

The research findings of both novels were; the convention had 2 aspects; 1) changed the plot 2) changed the role, the invention had 2 aspects; 1) to tell the background of the character's relation 2) to emphasize the main point of the story, the extension had 2 aspects 1) to emphasize the main point of the story 2) to add more the realistic of the scene, the reduction had 2 aspects 1) to add more the realistic and unity of the character's belief 2) to emphasize the main point of the story, and the modification had 3 aspects; 1) to modify supernatural belief based on the Thai's belief 2) to modify supernatural beliefs based on the component of character 3) to modify supernatural beliefs based on the theme from interpretation of television plays

Keywords : The intertextuality, The supernatural beliefs, Television plays

บทนำ

ความเชื่อเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติ เป็นความเชื่ออันเกิดจาก "การที่มนุษย์ยอมรับนับถือสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่ามีอำนาจดลบันดาลให้เกิดเรื่องดีหรือร้ายได้" (สุประวีณ์ แสงอรุณเฉลิมสุข, 2559) ความเชื่อดังกล่าวเกิดขึ้นและดำเนินควบคู่กันมากกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ เมื่อเกิดภัยต่าง ๆ ที่ไม่สามารถอธิบายสาเหตุในขณะนั้นได้ ทำให้มนุษย์เชื่อว่าตนเองถูกปกครองโดยสิ่งที่ไม่เห็น จึงเกิดความกลัวและหาวิธีที่ทำให้อยู่รอดปลอดภัยด้วยการยึดสิ่งนั้นเป็นที่พึ่งสิ่งเหนือธรรมชาติจึงมีอิทธิพลต่อจิตใจมนุษย์ดังที่ ภิญญา จิตธรรม (2522) กล่าวไว้ว่า "...มนุษย์เราทั้งหมด เมื่อมีภัยคุกคามหรือมีความยุ่ง ความอลเวงเกิดขึ้น ก็มักยึดสิ่งเหนือธรรมชาติสิ่งลึกลับต่าง ๆ หรือแมงกาน้ำ ดินไม้ ฯลฯ เป็นที่พึ่ง คือ หันมาทางความเชื่อ แม้บางทีความเชื่ออาจจะหายไปจากจิตใจแล้ว แต่มนุษย์ก็ยังกลัวและยังมีสิ่งที่มีมนุษย์ไม่รู้จักมาก สิ่งนั้นคือ สิ่งเหนือธรรมชาติ (Super nature)"

ความเชื่อเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติของมนุษย์ได้ถ่ายทอดผ่านวรรณกรรม "นิยายลึกลับเหนือธรรมชาติ(Horror and Supernatural Novel)ในยุคแรก ๆ ซึ่งเป็นกรรวบรวมประสบการณ์เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติในรูปแบบต่าง ๆ มาร้อยเรียงเป็นเรื่องแต่งอย่างมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยเฉพาะวรรณกรรมลึกลับเหนือธรรมชาติของไทยนั้น สามารถสะท้อนให้เห็นว่าในปัจจุบันแนวคิดพุทธศาสนาและแนวคิดพราหมณ์มีความใกล้ชิดกลมกลืนกัน อีกทั้งได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่อง ทำให้เห็นถึงความเชื่อที่ผสมผสานและดำรงอยู่ในสังคมไทยหลายยุคหลายสมัย

นวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติเป็นนวนิยายแนวหนึ่งที่ได้รับการนำไปประกอบสร้างเป็นละครโทรทัศน์ และได้รับความนิยมอย่างมาก โดยเฉพาะตรี อภิกรม หรือ เทพ ชุมสาย ณ อยุธยา เป็นนักเขียนรุ่นบุกเบิกคนสำคัญของไทยคนหนึ่ง ที่ยังคงเขียนนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติที่มีผู้อ่านติดตามอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนมาปัจจุบัน โดยเขียนนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติรวมไม่ต่ำกว่า 100 เรื่อง(สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น, 2557)และมีเรื่องที่ถูกนำไปสร้างเป็นละครโทรทัศน์หลายเรื่อง ได้แก่ อนิลทิตา นาดี ทายาทอสูร เทพบุตรสุดเวหา แหวนสวาท

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความเป็น "สัมพันธ์บท" ด้านความเชื่อเหนือธรรมชาติโดยใช้แนวคิดสัมพันธ์บท(Intertextuality)ที่เชื่อว่าสรรพสิ่งล้วนมีการพัฒนาต่อยอดมาจากอีกสิ่งหนึ่ง โดยเรียกตัวบทแรกว่า "ตัวบทต้นทาง"และตัวบทที่ถูกสร้างต่อยอดมาจากตัวบทแรกเรียกว่า "ตัวบทปลายทาง" และได้เสนอการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างตัวบททั้งสองว่าจากตัวบทต้นทางไปสู่ตัวบทปลายทางนั้นมีอะไรที่หายไปบ้าง มีอะไรที่เพิ่มเติมขึ้นมา มีอะไรที่ถูกดัดแปลงไปอย่างไร เพื่อวิเคราะห์การคงเดิม (Convention) ความแปลกใหม่ (Invention) การขยายความ (Extension) การตัดทอน (Reduction) การดัดแปลง (Modification) (กาญจนา แก้วเทพ, 2553) อ้างตามนพพร

ประชากร, 2543) เพื่อให้เห็นความแตกต่างด้านความเชื่อเหนือธรรมชาติที่ปรากฏในนวนิยายสู่การพัฒนาปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมจนกลายเป็นละครโทรทัศน์และเชื่อมโยงให้เห็นถึงความสมจริงและบทบาทของความเชื่อเหนือธรรมชาติที่คงอยู่คู่กับคนไทยมาอย่างยาวนาน โดยผู้วิจัยจะคัดเลือกนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติของ ตริ อภิรมย์ที่มีการถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับความเชื่อเหนือธรรมชาติอย่างเด่นชัดและผ่านการนำไปสร้างเป็นละครโทรทัศน์มาแล้วไม่ต่ำกว่า 2 ครั้ง ได้แก่เรื่อง นาคีและทนายทอสูร และในส่วนของละครโทรทัศน์ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาเพื่อนำมาศึกษาความเป็นสัมพันธภาพในด้านความเชื่อเหนือธรรมชาติ ได้แก่ เรื่องนาคีและทนายทอสูรที่ถ่ายทอดออกอากาศในปีล่าสุดคือ พ.ศ. 2559 และ พ.ศ. 2557 ตามลำดับ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสัมพันธภาพความเชื่อเหนือธรรมชาติจากตัวบทต้นทาง(นวนิยายของตริ อภิรมย์) โดยวิธีการ การคงเดิม (Convention) ความแปลกใหม่ (Invention) การขยายความ (Extension) การตัดทอน (Reduction) และการดัดแปลง (Modification) ที่ส่งผลต่อความเชื่อเหนือธรรมชาติที่ปรากฏในตัวบทปลายทาง(ละครโทรทัศน์)

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิดสัมพันธภาพตามกรอบแนวคิดของ นพพร ประชากุล โดยกำหนดการเกณฑ์การศึกษาเกี่ยวกับความเป็นสัมพันธภาพจากตัวบทต้นทางสู่ตัวบทปลายทางที่มีการดัดแปลงเนื้อหา ด้านความเชื่อเหนือธรรมชาติอย่างไรตามเกณฑ์ต่อไปนี้ 1. การคงเดิม(Convention) 2. ความแปลกใหม่(Invention) 3. การขยายความ (Extension) 4. การตัดทอน (Reduction) 5. การดัดแปลง(Modification)และศึกษาข้อมูลเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับความเชื่อเหนือธรรมชาติที่ปรากฏในสังคมไทยควบคู่กับศึกษาตัวบทนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติของ ตริ อภิรมย์ เรื่อง นาคีและทนายทอสูรและศึกษาความเชื่อเหนือธรรมชาติที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์เรื่องนาคีและทนายทอสูรที่ออกอากาศในปีล่าสุดคือ พ.ศ.2559และ พ.ศ. 2557 ตามลำดับโดยการรับชมละครแบบย้อนหลังที่เผยแพร่ในเว็บไซต์ YouTube ผ่านช่อง Ch3Thailand ประจำปี พ.ศ. 2562 เพื่อตั้งข้อมูลความเชื่อเหนือธรรมชาติที่ปรากฏทั้งในนวนิยายและละครโทรทัศน์มาคัดแยกข้อมูลเพื่อจัดประเภทของความเชื่อและนำมาวิเคราะห์ลักษณะสัมพันธภาพตัวบทปลายทางได้มีการดัดแปลงเนื้อหา ด้านความเชื่อเหนือธรรมชาติอย่างไรบ้าง

จากนั้นเมื่อได้ข้อมูลตามเกณฑ์ข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาศึกษาต่อว่าความเชื่อเหนือธรรมชาติที่ปรากฏในนวนิยายเมื่อถูกดัดแปลงแล้วความเชื่อเหนือธรรมชาติดังกล่าวส่งผลอย่างไรบ้างต่อความเชื่อเหนือธรรมชาติที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์และนำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

นวนิยายเรื่องนาคีและทนายทอสูร เป็นนวนิยายแนวลึกลับเหนือธรรมชาติที่เขียนโดย ตริ อภิรมย์หรือเทพ ชุมสาย ณ อยุธยา ตีพิมพ์รวมเล่มครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2525 และ พ.ศ. 2534 ตามลำดับ ซึ่งนวนิยายทั้ง 2 เรื่องนี้ มีความเหมือนเป็นจุดร่วมเดียวกันหลายประการที่น่าสนใจ ทำให้ผู้วิจัยมองเห็นประเด็นสำคัญต่าง ๆ ในการศึกษา ค้นคว้า ไม่ว่าจะเป็นการใช้ตำนานหรือเรื่องเล่าประกอบสร้างตัวบทและแง่คิดเชิงสังคม ความโดดเด่นดังกล่าวจึงเป็นเหตุผลสำคัญในการนำเรื่องราวในนวนิยายมาวิเคราะห์และแสดงให้เห็นถึงความโดดเด่นด้านสัมพันธภาพที่ เป็นจุดร่วมของนวนิยายทั้ง 2 เรื่อง ดังนี้

1. การใช้ตำนานประกอบสร้างตัวบท

นวนิยายเรื่องนาคีและท้าวทอสูร เป็นนวนิยายที่ใช้ตำนานความเชื่อเรื่องพญานาค และความเชื่อเรื่องอำนาจตะขาบอสุภกรายมาเป็นอนุภาคหลักสำคัญ โดยในเรื่องนาคีนั้นแสดงให้เห็นลักษณะของมนุษย์ที่มีความสัมพันธ์เกาะเกี่ยวโยงกับมนุษย์มาอย่างยาวนานตามความเชื่อของไทย ในศาสนาพุทธนั้นมีการกล่าวถึงพญานาคและการบำเพ็ญของพญานาคที่มีมาตั้งแต่ในสมัยพุทธกาล "มีนาคตนหนึ่งมีความปรารถนาอย่างมีกายเป็นมนุษย์และเมื่อเห็นพระพุทธร่องค์จึงคิดได้ว่า หากได้บรรพชาในพระพุทธรศาสนาจะทำให้ตนพ้นจากการเกิดเป็นพญานาคเนื่องจากพระพุทธร่องค์เป็นผู้ประพุดิธรรม ประพุดิสังบ ประพุดิพรหมจรรย์ กล่าววาจาสัตย์ มีศีล มีกัลยาณธรรม จึงแปลงกายเป็นชายหนุ่มเข้าไปหาภิกษุทั้งหลายขอบรรพชา และเมื่อเวลาผ่านไปใกล้รุ่งเช้าจึงเข้าสู่ความหลับทำให้แปลงกายสู่สภาพเดิมคือเป็นพญานาคที่นอนหลับใหลอยู่และได้ประจักษ์แก่สายตาของภิกษุรูปหนึ่ง ทำให้ทราบความจริงว่าเป็นพญานาคแปลงกายมาบวชและได้ตรัสแก่พระพุทธร่องค์จึงทำให้พญานาคตนนั้นหมดโอกาสในการบวช" (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 4 ข้อ 49 : 176)

จากเรื่องราวในพระไตรปิฎกแสดงให้เห็นว่าความเชื่อเรื่องพญานาคได้ปรากฏอยู่ในคัมภีร์สำคัญในพระพุทธศาสนาอย่างยาวนานและนอกจากนี้ยังปรากฏในตำนานอุรังคธาตุหรือตำนานพระธาตุพนมซึ่งเป็นตำนานเก่าแก่ซึ่งกล่าวถึงวิถีการสร้างพระธาตุพนมโดยมีพระมหากัสสปซึ่งเป็นพุทธสาวกองค์สำคัญ พร้อมด้วยพระอรหันต์ 500 องค์ ซึ่งในสมัยพุทธกาลพระพุทธเจ้าพร้อมทั้งพระอรหันต์ ได้เสด็จมาทางทิศตะวันออก โดยทางอากาศและทรงได้พยากรณ์ไว้ว่าในอนาคตจะเกิดบ้านเมืองใหญ่และเกิดความรุ่งเรืองทางพระพุทธศาสนาในดินแดนแห่งนั้น จากนั้นได้เสด็จไปตามที่ต่าง ๆ จากตำนานอุรังคธาตุได้ปรากฏตำนานการเกิดเมืองและสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับพญานาค เช่น เมืองหนองหานหรือสกลนครในปัจจุบัน (ศิลปากร, 2483) ปรากฏให้เห็นว่าผู้แต่งได้สอดแทรกตำนานเมืองหนองหานลงในบทประพันธ์นวนิยายตอนหนึ่งผ่านบทสนทนาของคำแก้วกับทศพลว่า "อันไม่รู้รายละเอียดหรือทอสูร ฟ้อเล่าเพียงแค่ว่าพญาคณัมหมู่บ้าน ต้นไม้ล้มทับขาขาด แล้วฟ้อก็มีนิทานที่เป็นตำนานอยู่หลายเรื่องเกี่ยวกับพญานาคทั้งสิ้น เช่น ธนัญญาคณัมเมืองหนองหาน สกลนคร กลายเป็นทะเลสาบจนกระทั่งบัดนี้" (ตรี อภิกรม, 2559) หรือแม้แต่ในบทละครโทรทัศน์ผู้เขียนบทก็ได้สอดแทรกความรู้เกี่ยวกับตำนานพญานาคผ่านบทสนทนาของตัวละคร คือ อาจารย์ทัศนัย ซึ่งรับบทบาทเป็นอาจารย์นักโบราณคดีที่นำคณะของทศพลมาหมู่บ้านดอนไม้ป่า โดยบรรยายให้ลูกศิษย์ได้ฟังว่า "การนับถือหรือพญานาคมีมาตั้งแต่สมัยอาณาจักรขอมเรื่องอำนาจเพื่อหวังความสมบูรณ์เรื่องการเกษตรเนื่องจากเชื่อว่าพญานาคสามารถบันดาลให้ฝนตกได้" (ละครโทรทัศน์เรื่องนาคี, 2562, รัชชม ย้อนหลังตอนที่ 2)

นอกจากนี้ในเรื่องท้าวทอสูรในส่วนของตำนานเกี่ยวกับตะขาบก็ปรากฏให้เห็นเป็นเรื่องราวเล่าหรือตำนานในแถบภาคเหนือของไทย คือตำนานธงตะขาบมอญ ซึ่งกล่าวถึง ตะขาบใหญ่ในบริเวณเชิงเขาสิงฆุตตระที่เวียงจันทน์เป็นอาหาร เมื่อกินเนื้อข้างแล้วก็เอากะดุกมาและงาข้างมาทำรังจนเป็นเหตุให้มีพระราชามาพบเจอนางข้างมาสร้างปราสาท 7 ชั้นในบริเวณราชวัง วันหนึ่งพระองค์ทรงสุบินว่ามีตะขาบยักษ์มาทำลายปราสาทที่พระองค์สร้างไว้ด้วยความอาฆาตเค้น พระองค์จึงนำผ้าผืนใหญ่เขียนรูปตะขาบแล้วนำไปแขวนบนยอดปราสาทเพื่อเป็นสัญลักษณ์ในการขอขมากรรม (พระมหาจรัญญู ญาณจาวิ, 2552) และนอกจากนี้ยังปรากฏเรื่องเล่าเกี่ยวกับวิญญูณตะขาบอีกมากมายหลายสำนวนที่เล่าต่อกันมาในสังคมไทย เช่น เรื่องเล่าอาจารย์ยอดเรื่องตะขาบมนต์ศิษย์คิดล้างครู เป็นต้น และในเรื่องท้าวทอสูรก็ปรากฏตัวละครเหนือธรรมชาติที่สามารถแปลงร่างเป็นตะขาบได้และมีอดีตชาติคือความแค้นที่ต้องสะสางเหมือนกับตำนานธงตะขาบมอญที่ตะขาบยักษ์อาฆาตเค้นพระราชาซึ่งปรากฏ

ให้เห็นในบทประพันธ์นวนิยายตอนหนึ่งหลังจากที่เจ้าโชนถูกพระยาเซียงทำโทษเนื่องจากไปเกี่ยวพระธิดาส่งผลให้เจ้าโชนรำเรียนวิชาไสยศาสตร์จนสามารถแปลงร่างเป็นวิญญาณตะขาบตามอาชวตระกูลของพระยาเซียงสืบไป และสรุปว่า "สักวันหนึ่งก็จะแก้แค้นพระยาเซียงกับธิดาทั้งสาม... ฤจะอยู่ในตัวธิดาพระยาเซียงและทายาทผู้หญิงคนแล้วคนเล่าชั่ววินิจนิจันครี"(ตรี อภิภูม, 2543)

ข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่าตำนานหรือเรื่องเล่ามีอิทธิพลต่อการประกอบสร้างตัวบททั้งตัวบทปลายทางและตัวบทต้นทางจึงทำให้เห็นสัมพันธ์ระหว่างตัวบทต้นทางและตัวบทปลายทางโดยเป็นความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับตำนาน มิใช่เพียงสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับวรรณกรรมเพียงอย่างเดียวดังในแนวคิดของ โรลิ่งส์ บาร์ตที่มีแนวคิดว่า "สัมพันธ์ทฤษฎีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับวาทกรรมประเภทอื่น ๆ ที่มีใช้วรรณกรรม เช่น สุภาษิต วิชาการ ตำนานต่าง ๆ ที่ถูกคัดกลืนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของวรรณกรรม" (นพพร ประชากุล, 2543) และเมื่อตำนานหรือความเชื่อได้เข้ามามีบทบาทในการประกอบสร้างตัวบทนวนิยายเมื่อตัวบทนวนิยายได้ถูกถ่ายทอดออกมาในรูปแบบบทละครโทรทัศน์ ดังนั้นตำนานหรือความเชื่อเหนือธรรมชาติย่อมถูกถ่ายทอดผ่านบทละครโทรทัศน์เช่นกันโดยผ่านการดัดแปลงให้เกิดความเหมาะสมกับองค์ประกอบอื่น ๆ ของสื่อละครโทรทัศน์ ซึ่งผู้วิจัยจะวิเคราะห์ต่อไปในหัวข้อการถ่ายโยงเนื้อหาตำนานความเชื่อเหนือธรรมชาติจากนวนิยายสู่บทละครโทรทัศน์

2. คุณค่าด้านการต่อสู้ต่อรองทางชนชั้นในสังคม

นวนิยายเรื่องนาคีและทายาททอสูร ถือได้ว่าเป็นภาพแทนของสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำเชิงอำนาจและปรากฏความเป็นอื่นผ่านสถานะภาพของตัวละครภายในเรื่องทั้งค้ำแก้วในเรื่องนาคีและเจ้าโชนในเรื่องทายาททอสูร ต่างต่อสู้ต่อรองในการมีชีวิตอยู่เพื่อดำเนินปณิธานหรือชำระภารกิจของตนเองท่ามกลางความแปลกแยกและแตกต่าง ค้ำแก้วเรื่องนาคีเป็นเด็กสาวที่มีภูมิหลังคือมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเจ้าแม่มาศมาตั้งแต่ในอดีตชาติและใช้ชีวิตอยู่เพื่อรอคอยทศพลซึ่งเป็นคนรักในอดีตชาติเพื่อที่จะครองรักกันอีกครั้ง แต่อย่างไรก็ตาม ค้ำแก้วซึ่งเป็นร่างหนึ่งของพญานาคก็ไม่สามารถบำเพ็ญจิตจนถึงวันที่ตนจะพ้นจากร่างของพญานาคได้ เนื่องจากมีศัตรูที่ผูกอาฆาตกันมาแต่อดีตคอยขัดขวางและตามปราบโดยการใช้อิทธิทางไสยศาสตร์หลายวิถีทาง และที่น่าสังเกตุคือ ศัตรูตัวฉกาจแต่เป็นมนุษย์ จึงคอยย่ำให้เห็นว่าแนวคิดหรือพฤติกรรมชายเป็นใหญ่ยังคงแฝงอยู่ในสังคมหรือแม้แต่เจ้าโชนหนุ่มจากศรีสังขาลัยในเรื่องทายาททอสูรอาชวตระกูลแค้นพระยาเซียงที่ได้ลงโทษตนจนบาดเจ็บสาหัสเนื่องจากไปยุ่งเกี่ยวกับธิดาของพระยาเซียงจึงทำให้เจ้าโชนนำตนเข้าสู่เดรัจฉานวิชา รำเรียนไสยศาสตร์เพื่อกลับมาแก้แค้นและสาปตระกูลของพระยาเซียงให้มีแต่ความหายนะ ไม่ว่าจะยุคลสมัยใดหากมีทายาทเป็นผู้หญิงก็จะขอสิงอยู่ในร่างของทายาทพระยาเซียงตลอดไป จากการตีความในเรื่องต้นจะเห็นได้ว่า "ความเชื่อด้านไสยศาสตร์"(ที่ใช้ปราบนาคี)ในเรื่องนาคี หรือการรำเรียนไสยศาสตร์ของเจ้าโชนในเรื่องทายาททอสูรที่ปรากฏทั้งในตัวบทนวนิยายและละครโทรทัศน์เป็นสัญลักษณ์สำคัญที่ใช้วิเคราะห์ให้เห็นถึงพฤติกรรมของตัวละครในการพยายามที่จะฝึกฝนพลังอำนาจเหนือธรรมชาติจนนำชีวิตก้าวสู่ความวิบัติซึ่งเป็นสัญลักษณ์สำคัญที่ช่วยสนับสนุนให้ผู้วิจัยสามารถตีความและวิเคราะห์แก่นเรื่องหลักของเรื่องได้อย่างมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น

นวนิยายทั้ง 2 เรื่องนี้แสดงให้เห็นอีกในมิติหนึ่งว่า การลุกออกจากสมาริของเจ้าแม่มาศในวาระสุดท้ายอาจไม่ใช่การพ่ายแพ้ต่อกิเลสเสมอไปแต่อาจหมายถึงการลุกขึ้นต่อสู้เพื่อสิทธิในการที่จะมีชีวิตอยู่ของตนเองและคนที่ตนรัก เช่นเดียวกับเจ้าโชนที่มีสถานะภาพเป็นคนธรรมดาสามัญที่รำเรียนไสยศาสตร์หรือเรียกได้ว่าเป็นการสร้างอำนาจเพื่อหมกกลับมาต่อสู้เรียกร้องสิทธิของตนเองหรือชำระแค้นที่พระยาเซียงซึ่งถือได้ว่ามีสถานะภาพเป็นชน

ขั้นสูงสุดได้กระทำกับตนไว้ จึงแสดงให้เห็นว่าความเหลื่อมล้ำทางชนชั้นของสังคมในอีกมิติหนึ่งคือการสร้างปมขัดแย้งที่ยิ่งใหญ่ขึ้นในสังคมและจบลงด้วยการสูญเสียต่อเนื่องไม่สิ้นสุด

สัมพันธบท : การถ่ายโยงเนื้อหาด้านความเชื่อเหนือธรรมชาติจากนวนิยายสู่บทละครโทรทัศน์

เมื่อผู้วิจัยได้วิเคราะห์เปรียบเทียบความเชื่อที่ปรากฏในนวนิยายกับความเชื่อที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์เรื่องนาคีและทายาทอสูร ทำให้เห็นถึงกระบวนการหนึ่งซึ่งเรียกว่า "สัมพันธบท" โดยมีความเชื่อเหนือธรรมชาติจากนวนิยายเป็นตัวบทต้นทางและมีความเชื่อเหนือธรรมชาติจากบทละครโทรทัศน์เป็นตัวบทปลายทาง ทำให้เห็นว่าสื่อทั้ง 2 ประเภทนั้นไม่ได้ถ่ายโยงเนื้อหากันอย่างตรงไปตรงมาแต่มีทั้งการคงเดิม ความแปลกใหม่ การขยายความ การตัดทอนและการดัดแปลงในการประกอบสร้างตัวบทปลายทางและส่งผลต่อตัวบทปลายทาง (ละครโทรทัศน์) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. การคงเดิม(Convention)

การคงเดิมเป็นการตั้งคำถาม คือ ตัวบทต้นทางได้ถ่ายทอดเนื้อหาอะไรมายังตัวบทปลายทางโดยไม่เปลี่ยนแปลงหรือไม่และส่งผลอย่างไรต่อตัวบทปลายทาง และจากการศึกษาการคงเดิมพบว่าความเชื่อเหนือธรรมชาติจากตัวบทนวนิยายในเรื่องนาคีและทายาทอสูรส่งผลต่อความเชื่อเหนือธรรมชาติที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ดังนี้

1.1 จดจำโครงเรื่อง

นวนิยายเรื่องนาคีและทายาทอสูรเป็นนวนิยายที่สร้างความจดจำให้กับผู้อ่านหรือผู้ที่รับชมในรูปแบบของละครโทรทัศน์ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากนวนิยายทั้งสองเรื่องนี้มีโครงเรื่องที่มีความโดดเด่นด้านตัวละครเหนือธรรมชาติเป็นสำคัญคือ พญานาคและวิญญาณตะขาบซึ่งตัวละครทั้งสองนี้ก็มีที่มาจากตำนานต่าง ๆ ที่หลากหลาย ดังนั้น ลักษณะเหนือธรรมชาติของตัวละครในเรื่องอิทธิฤทธิ์หรือการแสดงอำนาจอภินิหารต่าง ๆ และรวมถึงการนำตำนานมาประกอบสร้างตัวบทนวนิยายและยังคงเดิมในการนำปมไปใช้สร้างบทละครโทรทัศน์เป็นสำคัญที่ทำให้ผู้ชมเกิดความสนใจและที่สำคัญยังแสดงให้เห็นถึงจรรยาบรรณที่ดีของผู้สร้างละครโทรทัศน์ที่ยังคงโครงเรื่องเดิมในการนำเสนอเนื้อหาเนื่องจากการเขียนบทละครโทรทัศน์นั้นมีการอ้างอิงเนื้อหาจากนวนิยายเป็นส่วนสำคัญซึ่งมีชื่อผู้แต่งบทประพันธ์ปรากฏไว้อย่างชัดเจน

1.2 เพิ่มบทบาทให้กับตัวละคร

การศึกษาพบว่าเมื่อนวนิยายเรื่องนาคีถูกนำไปสร้างเป็นละครโทรทัศน์ ผู้เขียนบทละครได้มีการคงเดิมประเด็นสำคัญในเรื่องของความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องเล่าหรือตำนาน คือ ตำนานเกี่ยวกับพญานาคเนื่องจากตำนานพญานาคมีที่มาจากหลายแหล่ง เช่น ตำนานลຸຣັງຄຣາດ(ตำนานพระธาตุพนม) พระไตรปิฎก ตำนานผาแดงนางไอ่ เป็นต้น ซึ่งความหลากหลายดังกล่าวส่งผลให้บทละครโทรทัศน์นำเสนอเรื่องเล่าเกี่ยวกับพญานาคได้หลากหลายซึ่งส่งผลให้บทบาทของตัวละครในละครโทรทัศน์มีความชัดเจนหนักแน่นขึ้น เช่น ในนวนิยายเรื่องนาคี บทบาทของอาจารย์ทัศนีย์เป็นเพียงตัวละครที่มีบทบาทแค่พานักศึกษาไปเรียนรู้อะซูดันแหล่งโบราณคดี ณ หมู่บ้านดอนไม้ป่า เมื่อแปลงเป็นบทละครโทรทัศน์จึงมีบทบาทเพิ่มขึ้น คือ เป็นผู้บรรยายความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับที่มาของการบูชายัญหรือพญานาคที่มีมาตั้งแต่สมัยอาณาจักรขอม นอกจากนี้ช่วยเพิ่มบทบาทของตัวละครอาจารย์ทัศนีย์แล้ว ยังช่วยเพิ่มบทบาทของตัวละครอื่น ๆ มีความสมจริง คือนักโบราณคดีที่ดีควรมีลักษณะสำคัญคือเป็นผู้สนใจใคร่รู้ในหลักฐานทางประวัติศาสตร์และตั้งคำถามอยู่เสมอ

2. ความแปลกใหม่(Invention)

ความแปลกใหม่เป็นการตั้งคำถาม คือ ตัวบทปลายทางมีเนื้อหาแปลกใหม่ที่ตัวบทต้นทางไม่มีอย่างไรและส่งผลอย่างไรต่อตัวบทปลายทาง จากการศึกษาความแปลกใหม่พบว่า ความเชื่อเหนื่อธรรมชาติจากตัวบทนวนิยายในเรื่องนาคีและทนายทอสูรส่งผลต่อความเชื่อเหนื่อธรรมชาติที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ ดังนี้

2.1 บทกล่าที่นำไปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของตัวละคร

ยกตัวอย่างในละครเรื่องนาคี ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ได้เพิ่มเติมตำนานต่าง ๆ ลงไปเพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของตัวละครให้มีความสมจริงมากยิ่งขึ้น เช่น ตำนานครุฑยุดนาคที่เพิ่มมาในบทละครโทรทัศน์ตอนหนึ่งหลังจากที่คำแก้วเริ่มระลึกชาติได้ ตำนานดังกล่าวได้เชื่อมโยงให้เห็นว่าจุดเริ่มต้นของความรักระหว่างคำแก้วกับทศพลีที่มีมาตั้งแต่อดีตชาติซึ่งทศพลีคือเจ้าชายไวยสิงห์ได้เข้ามาพบกับเจ้าแม่นาคีหรือคำแก้วโดยบังเอิญ เนื่องจากในขณะที่เจ้าแม่นาคีได้เล่นน้ำอยู่สระมีพญาครุฑตนหนึ่งกำลังโฉบลงมาเพื่อจับกินเป็นอาหาร แต่เจ้าชายไวยสิงห์สามารถช่วยไว้ได้ทัน เจ้าแม่นาคีจึงอธิบายแก่เจ้าชายไวยสิงห์ว่า “นกล้อมพาทิมันจะขอบยุคนาคไปกินอยู่เสมอ” (ละครโทรทัศน์เรื่องนาคี, 2562, รัชมย์ย้อนหลังตอนที่ 4) เหตุการณ์ดังกล่าวที่ผู้เขียนบทละครได้เพิ่มเติมขึ้นนั้นทำให้ผู้ชมได้ทราบถึงที่มาที่ไปของความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครนางเอกและพระเอกได้ชัดเจนขึ้นเนื่องจากพญานาคและพญาครุฑเคยเป็นอริต่อกัน พญานาคจึงเกรงกลัวในอำนาจของพญาครุฑ ตำนานดังกล่าวจึงช่วยยืนยันย้ำบทบาทของพระเอก(ไวยสิงห์)คือผู้ที่สามารถช่วยปกป้องเจ้าแม่นาคีจากพญาครุฑได้และทำให้เจ้าแม่นาคีมีจิตใจที่ปฏิบัติต่อไวยสิงห์อย่างมาจิงเป็นเหตุผลเพียงพองที่เจ้าแม่นาคีจะตั้งปณิธานจิตอย่างแน่วแน่ว่าจะขอเกิดกายเป็นมนุษย์เพื่อให้ครองรักกับไวยสิงห์ตลอดไปเช่นเดียวกับการเพิ่มเติมในส่วนความเชื่อเกี่ยวกับอดีตชาติของเจ้าโชนในเรื่องทนายทอสูรที่ทำให้ผู้ชมเห็นเหตุผลสำคัญที่เจ้าโชนตัดสินใจตามจองเวรหรือสาปแช่งตระกูลของพระยาเสถียร

2.3 เน้นย้ำแนวคิดสำคัญของเรื่อง

ยกตัวอย่างในเรื่องทนายทอสูร ผู้เขียนบทละครได้เน้นย้ำแนวคิดสำคัญเกี่ยวกับหลักธรรมในพุทธศาสนาผ่านบทบาทของตัวละคร ซึ่งการที่จะปราบเจ้าโชนได้นั้นต้องอาศัยผู้ที่บำเพ็ญเวรวิปัสณากรรมฐานและถือศีลอย่างเคร่งครัด เช่น แม่ชีแสงบุญ มหาจรรย์ เป็นต้น ตัวละครดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการปราบเจ้าโชน อย่างเช่นมหาจรรย์เคยบวชเป็นพระภิกษุที่มีวิชาอาคมแก่กล้าที่สามารถปราบเจ้าโชนหรือวิญญาณตะขาบได้ “เมื่อร่วมยี่สิบปีก่อน สมัยที่มียังเป็นพระภิกษุ เผอิญหน้ากับสาวแก่แม่มดที่ภาคเหนือ ผมทำพิธีไสยดำลึกลับลับใล่จอมปีศาจ...หล่อนทำท่าจะสิ้นอายุไข ครั้นแล้วถูกคิดได้ว่าเท่ากับส่งมนุษย์อาบัติปาราชิก”(ตรี อภิกรม, 2543) เห็นได้ว่าพฤติกรรมของตัวละครดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติบำเพ็ญธรรมหรือตั้งมั่นอยู่ในศีลตลอดเวลา เมื่อผู้เขียนบทละครโทรทัศน์นำมาสร้างเป็นละครจึงมีการเพิ่มเติมความแปลกใหม่ในเรื่องความเชื่ออันเนื่องมาจากพุทธศาสนา คือ เพิ่มความเชื่อเกี่ยวกับการปฏิบัติธรรมว่าเป็นการสร้างบุญกุศลสู่ภพภูมิหน้า การเพิ่มความเชื่อดังกล่าวนอกจากมีส่วนในการช่วยสนับสนุนพฤติกรรมของตัวละครให้เกิดความสมจริงแล้วยังช่วยเน้นย้ำแนวคิดสำคัญของเรื่องคือแนวคิดเกี่ยวกับพุทธศาสนาเป็นพิเศษ สังเกตได้จากตอนอวสานของเรื่องทนายทอสูรมีพุทธศาสนสุภาษิตปรากฏขึ้นในตอนท้ายสุดว่า “ชนเหล่าใดสำรวมดีแล้ว ด้วยกาย ด้วยวาจา และด้วยใจ ชนเหล่านั้น ย่อมไม่ตกอยู่ในอำนาจของมาร ชนเหล่านั้นไม่เดินตามหลังมาร จากสุกสูตร พระไตรปิฎกสังยุตตนิกาย สคาถวรรค เล่มที่ 1 ภาคที่ 2 ข้อ 424” (ละครโทรทัศน์เรื่องทนายทอสูร, 2561, รัชมย์ย้อนหลังตอนที่ 21)

3. การขยายความ(Extension)

การขยายความเป็นการตั้งคำถาม คือ ตัวบทปลายทางมีการถ่ายทอดเนื้อหาอะไรจากตัวบทต้นทาง โดยมีการเพิ่มเติมให้ต่างจากตัวบทต้นทางหรือไม่และส่งผลอย่างไรต่อตัวบทปลายทาง จากการศึกษาการขยาย

ความพบว่าความเชื่อเหนือธรรมชาติจากตัวบทวินัยในเรื่องนาคีและทนายทอสูรส่งผลต่อความเชื่อเหนือธรรมชาติที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ ดังนี้

3.1 เน้นย้ำแนวคิดสำคัญของเรื่อง

ยกตัวอย่างในเรื่องทนายทอสูร ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ได้ขยายความในส่วนของความเชื่อเกี่ยวกับพุทธศาสนาว่า ความโลภ ความโกรธ ความหลงเป็นหนทางสู่ความหายนะ ซึ่งการขยายความดังกล่าวมีความคล้ายคลึงกับหัวข้อความแปลกใหม่ที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ไปก่อนหน้านี้คือมีส่วนช่วยในการเน้นย้ำแนวคิดทางพุทธศาสนาผ่านบทบาทของตัวละครเอกคือ ผ่านคำพูดเปรย ๆ ของวรรณภู่ซึ่งเป็นร่างที่เจ้าโชนสิงสถิตอยู่ว่า “*ความโลภเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์หายนะมากที่สุดนั่นแล้ว*” (ละครโทรทัศน์เรื่องทนายทอสูร, 2561, รัชชมย้อนหลังตอนที่ 18) ซึ่งการขยายความข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงความตั้งใจเจาะจงของผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ว่าต้องการเน้นย้ำให้แก่นเรื่องเป็นไปตามกฎแห่งกรรมตามความเชื่ออันเนื่องมาจากพุทธศาสนา

3.2 เพิ่มความสมจริงให้กับฉาก

ยกตัวอย่างในเรื่องนาคี ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ได้นำตำนานเรื่องพญานาคลุ่มเมืองที่ได้คงเดิมมาจากนวนิยายมาขยายความเพิ่มไปถึงตำนานพญานาคกับการเกิดเมืองต่าง ๆ เนื่องจากในนวนิยายและละครโทรทัศน์มีแม่น้ำโขงและหมู่บ้านโดยรอบเป็นฉากสำคัญภายในเรื่อง ดังนั้นเมื่อผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ได้ขยายความตำนานพญานาคกับการเกิดแม่น้ำโขงและแม่น้ำน่านผ่านบทบาทของตัวละครในเรื่อง คือการบรรยายของอาจารย์ที่ศรัทธาเกี่ยวกับตำนานดังกล่าว(ละครโทรทัศน์เรื่องนาคี, 2562, รัชชมย้อนหลังตอนที่ 3)นอกจากจะเพิ่มบทบาทสำคัญให้กับตัวละครแล้ว ตำนานพญานาคกับการเกิดเมืองต่าง ๆ ยังเพิ่มความสมจริงให้กับฉากแม่น้ำโขงและความเป็นมาของหมู่บ้านคอนไม้ป่าซึ่งจะช่วยให้ผู้ชมละครโทรทัศน์ได้เห็นถึงรายละเอียดหรือภูมิหลังความเป็นมาเกี่ยวกับฉากในละครทำให้ช่วยดึงดูดความสนใจได้เป็นอย่างดี

4. การตัดทอน(Reduction)

การตัดทอนเป็นการตั้งคำถาม คือ ตัวบทปลายทางมีการตัดทอนเนื้อหาอะไรจากตัวบทต้นทางหรือไม่และส่งผลอย่างไรต่อตัวบทปลายทาง จากการศึกษาการตัดทอนเนื้อหาพบว่าความเชื่อเหนือธรรมชาติจากตัวบทวินัยในเรื่องนาคีและทนายทอสูรส่งผลต่อความเชื่อเหนือธรรมชาติที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ ดังนี้

4.1 เอกภาพด้านความเชื่อของตัวละคร

ทั้งในเรื่องนาคีและทนายทอสูร เมื่อผู้เขียนบทละครโทรทัศน์นำมาสร้างเป็นละครโทรทัศน์ได้มีการตัดทอนเนื้อหาในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ ในนาคี ได้ตัดทอนความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทางเทพพรหมณ์-ฮินดูออกไป เช่น พระกาฬ พระอาทิตย์ เป็นต้น และในเรื่องทนายทอสูรได้ตัดทอนตัวละครในส่วนของภูตผีออกไป เช่น ผีดิบ ผีเปรต ผีกระสือ ผีตายโหง เป็นต้น เนื่องจากให้มีความสอดคล้องกับความเชื่อที่ตัวละครในเรื่องยึดถือปฏิบัติอยู่ อย่างไรก็ตามในเรื่องนาคี ตัวละครมีความเชื่อเรื่องพญานาคเป็นสำคัญสังเกตได้จากการจัดพิธีบูชาวงสรวงเจ้าแม่น้ำหรือการปฏิบัติตนให้เจ้าแม่น้ำเกิดความพึงพอใจในรูปแบบต่าง ๆ ที่ชาวบ้านยึดถือปฏิบัติ ดังนั้นเมื่อตัดทอนความเชื่อเรื่องเทพทางพรหมณ์-ฮินดูออกไป ส่งผลให้เห็นถึงความสมจริงและเอกภาพด้านความเชื่อของตัวละครภายในเรื่องซึ่งมีความเป็นหนึ่งเดียวกันและสนับสนุนให้ผู้ชมเห็นถึงความตั้งใจอย่างหนักแน่นของตัวละครในส่วนของการเชื่อเรื่องพญานาคที่ฝังรากลึกในพื้นที่นั้นมาอย่างยาวนาน

4.2 เน้นย้ำแนวคิดสำคัญของเรื่อง

ยกตัวอย่างในเรื่องทนายทอสูร ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ได้ตัดทอนเนื้อหาในส่วนของความเชื่อเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ออกไป คือ การนับถือบูชาพระโพธิสัตว์กวนอิมเพื่อใช้ทำน้มนต์ปราบอสูร เนื่องจากบท

ละครเรื่องทนายทอสูรนั้นจะต่างแน่นอนเรื่องหลักคือการนำพระธรรมหรือแก่นแท้ของศาสนาพุทธมาปรับใช้ในชีวิต อาจเป็นสัญลักษณ์ให้เห็นว่า การนับถือหรือบูชาเทพไม่ว่าเทพชั้นใดนั้น ย่อมมีความสำคัญน้อยกว่าการศึกษาแก่นของพระธรรมคำสอนซึ่งจะช่วย ให้เราปกป้องภัยจาก "อสูร" ที่เป็นสัญลักษณ์ของความโลภ ความโกรธ ความหลงที่ครอบครองและแฝงเร้นอยู่ในตัวคนภายใต้จิตสำนึกของมนุษย์โดยจำนนสืบมาหลายยุคสมัยดังคำที่ว่าวราญได้สั่งเสียกับทุกคนก่อนสิ้นชีวิตว่า "ชีวิตนี้จะไม่ยอมให้อสูรมาครอบงำจิตใจเด็ดขาด ความรักคือการให้อภัย คืออาวุธที่จะใช้ปราบอสูรได้เท่านั้น" (ละครโทรทัศน์เรื่องทนายทอสูร, 2561, รับชมย้อนหลังตอนที่ 21)

5. การดัดแปลง(Modification)

การดัดแปลงเป็นการตั้งคำถาม คือ ตัวบทปลายทางการดัดแปลงเนื้อหาอะไรไปจากตัวบทต้นทาง จนทำให้ตัวบทปลายทางต่างไปจากเดิมหรือไม่และส่งผลอย่างไรต่อตัวบทปลายทาง จากการศึกษาการดัดแปลงพบว่าความเชื่อเหนือธรรมชาติจากตัวบทนวนิยายในเรื่องนาคีและทนายทอสูรส่งผลกระทบต่อความเชื่อเหนือธรรมชาติที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ ดังนี้

5.1 ดัดแปลงความเชื่อเหนือธรรมชาติตามความนิยมและบริบททางความเชื่อของสังคมไทยในยุค นั้น ๆ

ยกตัวอย่างในเรื่องนาคี "พญานาค" ถือได้ว่าเป็นตัวละครมนุษย์ที่มีความโดดเด่นเรื่องพลังเหนือธรรมชาติและเชื่อมโยงกับความเชื่อเรื่องพญานาคในพื้นที่แถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยนอกจากเหมาะสมแก่การคงเดิมไว้เนื่องจากดึงดูดความสนใจของผู้ชมละครโทรทัศน์ได้เป็นอย่างดี ยังส่งผลให้เกิดการดัดแปลงในส่วนขององค์ประกอบตัวละคร คือ ผู้เขียนบทละครได้ปรับเปลี่ยนบทบาทเชิงสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนา คือเสียดึงเศพระพุทธรูปในทวารลัยโดยดัดแปลงเป็นพ่อปุศุริฐุโธนาคราชซึ่งเชื่อกันว่าเป็นผู้ปกครองเหล่าพญานาคในแถบลุ่มแม่น้ำโขงทั้งหมดมาสวมบทบาทคอยย้ำเตือนหรือชี้ทางให้เจ้าแม่คิได้หลุดพ้นจากภพภูมิของนาคด้วยการบำเพ็ญเพียรถือศีล เมื่อเชื่อมโยงถึงบริบททางสังคมผู้วิจัยพบว่า เหตุที่ผู้ประพันธ์ได้กำหนดบทบาทสำคัญให้ตัวละครพ่อปุศุริฐุโธนาคราชอาจเป็นเพราะกระแสความเชื่อเรื่องพญานาค ณ พื้นที่พรมประภายโลก คำชะโนด ในจังหวัดอุดรธานี เป็นที่รู้จักและศรัทธาของผู้คนจำนวนมาก

5.2 ดัดแปลงความเชื่อเหนือธรรมชาติตามข้อจำกัดในเรื่องขององค์ประกอบด้านตัวละคร

ยกตัวอย่างในเรื่องทนายทอสูร ผู้วิจัยพบว่าผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ได้ปรับเปลี่ยนในส่วนของคุณลักษณะด้านภูตผีและวิญญาณอย่างเห็นได้ชัด โดยการดัดแปลงความเชื่อเกี่ยวกับผีประเภทต่าง ๆ เช่น ผีดิบ ผีกระสือ ผีเปรต โดยดัดแปลงให้ตัวละครในเรื่องที่มีจุดจบคือความตายมาแสดงเป็นวิญญาณต่าง ๆ เช่น วิญญาณของนิลุบล วิญญาณของเชียนเต๋า วิญญาณของซินแสมังกร เป็นต้น แทนผีดิบ ผีกระสือ ผีเปรตเนื่องจากบริบทของนวนิยายและละครโทรทัศน์มีองค์ประกอบที่ใกล้เคียงกันแต่มีรูปแบบการนำเสนอที่ควรเน้นย้ำต่างกันออกไป สำหรับในนวนิยายซึ่งเป็นเรื่องราวที่มีขนาดยาวผู้แต่งจะสามารถบรรยายหรือพรรณนาหรือแม้แต่ใส่ตัวละครให้มีปริมาณที่มากและหลากหลายได้ แต่เมื่อแปลงมาเป็นบทละครโทรทัศน์ซึ่งมีระยะเวลาที่จำกัดและมีตัวละคร(นักแสดง)ที่ถูกกำหนดบทบาทขึ้นอย่างชัดเจนจึงทำให้บทละครโทรทัศน์ต้องดัดแปลงเนื้อหาที่ไม่จำเป็นแต่สามารถคงใจความสำคัญของเรื่องไว้ได้และมีความกระชับด้านเนื้อหาเป็นอย่างดี

5.3 ดัดแปลงความเชื่อเหนือธรรมชาติให้สอดคล้องกับแก่นเรื่องจากการตีความหมายใหม่ในบทละครโทรทัศน์

จากการศึกษานวนิยายทั้ง 2 เรื่องคือ นาคีและทวยหาทอสูร เมื่อนำไปสร้างเป็นละครโทรทัศน์ผู้วิจัยพบว่า การนำเสนอหรือเน้นย้ำแก่นเรื่องหลักของสื่อทั้ง 2 ประเภทมีความแตกต่างกัน ยกตัวอย่างในละครโทรทัศน์เรื่อง นาคีการดัดแปลงบทบาทจากเสียงพระพุทธรูปในทวารวดีเป็นคำเตือนจากพ่อปู่สุทโธนาคราชทำให้พ่อปู่สุทโธนาคราชมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นคือในตอนท้ายหลังจากคำแก้ตัวหรือเจ้าแม่นาคีได้ออกจากสมาธิเพื่อแก้แค้นศัตรู พ่อปู่สุทโธนาคราชกลับชื่นชมในความกล้าหาญ เสียสละเพื่อความรักของเจ้าแม่นาคีว่า “เจ้าแน่แล้ว แต่เจ้าก็ชนะเหมือนกัน เจ้าที่ต่อสู้ส่ำบ้าเพื่อบารมีจนเกือบจะครบพันปีแต่ก็พ่ายต่อโศกะที่พระองค์ท่านพิชิตจนต่อเจ้า หากแต่เจ้าชนะที่ยอมสละโอกาสที่จะเป็นมนุษย์เพื่อรักษาชีวิตคนที่เจ้ารักไว้ เจ้าทำให้ชาวโลกรู้ว่าความรักของเจ้ายิ่งใหญ่ขนาดไหน”(ละครโทรทัศน์เรื่อง นาคี, 2562, รับชมย้อนหลังตอนที่ 15) ทำให้เห็นว่าบทบาทของสิ่งศักดิ์สิทธิ์(พ่อปู่สุทโธนาคราช)เน้นย้ำการตีความหมายใหม่ของแก่นเรื่องในบทละครโทรทัศน์คือ นอกจากเจ้าแม่นาคีพ่ายแพ้ต่อการปฏิบัติบำเพ็ญเพื่อจุดมุ่งหวังสูงสุดคือการได้เกิดกายเป็นมนุษย์และครองรักกับทศพลแต่การลุกออกจากสมาธินั้นยังหมายรวมไปถึงการต่อสู้เพื่อคนที่ตนเองรักและเพื่อแสดงถึงคุณค่าของการต่อสู้เพื่อที่จะมีชีวิตอยู่ซึ่งในนวนิยายจะไม่เน้นแนวคิดส่วนนี้แต่จะเน้นให้เห็นถึงแก่นเรื่องหลักคือ “ภัยของการเวียนว่ายตายเกิด” เป็นสำคัญผ่านบทบาทของพระฤคส์ที่ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ได้ดัดทอนเนื้อหาส่วนนี้ออกไป

บทสรุป

สื่อนวนิยายและสื่อละครโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีการสื่อสารด้วยรูปแบบการนำเสนอที่แตกต่างกันภายใต้องค์ประกอบที่ใกล้เคียงกันและในอีกมิติหนึ่งก็มุ่งนำเสนอเรื่องราวที่สะท้อนภาพสังคมบางแง่มุมหรือถ่ายทอดแนวคิดเชิงปรัชญาหรือแม้แต่ต่อคุณค่าความเป็นไปของโลกและชีวิต แต่อย่างไรก็ตามเมื่อสื่อนวนิยายได้ผ่านการนำไปเขียนเป็นบทละครโทรทัศน์ก็ย่อมมีความเปลี่ยนแปลงด้านรูปแบบการนำเสนอ(จากตัวอักษรภาพและเสียง) ดังนั้นผู้เขียนบทประพันธ์จึงจำเป็นต้องแปลงสารจากนวนิยายมาเป็นบทละครโทรทัศน์ และในการเปลี่ยนแปลงข้ามสื่อนี้ พลอยพรรณ มาคะผล(2558) ได้กล่าวไว้ว่า “จะต้องมีสัมพันธภาพ(Intertextuality) ระหว่างตัวบทต้นทางและตัวบทปลายทาง คือมีการดัดแปลงองค์ประกอบบางอย่างของตัวบทต้นทางเพื่อให้มีความเหมาะสมกับธรรมชาติของตัวบทปลายทางนั้น ๆ นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างสิ่งใหม่ให้กับตัวบทปลายทางอีกด้วย แต่อย่างไรก็ตามจะต้องมีองค์ประกอบบางอย่างคงเดิมไว้ เพื่อให้ผู้ใช้รับสารที่สัมพันธ์กับตัวบทปลายทางเกิดความคุ้นเคยมากที่สุดที่จะเข้าตัวบทและสามารถเชื่อมโยงตัวบทต้นทางกับตัวบทปลายทางได้”

การศึกษาสัมพันธภาพความเชื่อเหนือธรรมชาติจากนวนิยายสู่ละครโทรทัศน์ พบว่าการศึกษาความเชื่อเหนือธรรมชาติจากตัวบทต้นทางโดยวิธีการ คงเดิม ความแปลกใหม่ การขยายความ การดัดทอน และการดัดแปลง ส่งผลต่อความเชื่อเหนือธรรมชาติที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ ดังนี้ 1. การคงเดิม พบ 2 ลักษณะ คือ 1) จดจำโครงเรื่อง 2) เพิ่มบทบาทให้กับตัวละคร 2. ความแปลกใหม่พบ 2 ลักษณะได้แก่ 1) บอกเล่าที่มาที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของตัวละคร 2) เน้นย้ำแนวคิดสำคัญของเรื่อง 3. การขยายความพบ 2 ลักษณะได้แก่ 1) เน้นย้ำแนวคิดสำคัญของเรื่อง 2) เพิ่มความสมจริงให้กับฉาก 4. การดัดทอนพบ 2 ลักษณะได้แก่ 1) เอกภาพด้านความเชื่อของตัวละคร 2) เน้นย้ำแนวคิดสำคัญของเรื่องและ 5. การดัดแปลงพบ 3 ลักษณะได้แก่ 1) ดัดแปลงความเชื่อเหนือธรรมชาติตามความนิยมและบริบททางความเชื่อของสังคมไทยในยุค นั้น ๆ 2) ดัดแปลงความเชื่อเหนือธรรมชาติตามข้อจำกัดในเรื่องขององค์ประกอบด้านตัวละคร 3) ดัดแปลงความเชื่อเหนือธรรมชาติให้สอดคล้องกับแก่นเรื่องจากการตีความหมายใหม่ในบทละครโทรทัศน์

จากผลการศึกษาข้างต้นเห็นได้ว่าการศึกษาสัมพันธ์กับความเชื่อเหนือธรรมชาติจากตัวบทต้นทางสู่ตัวบทปลายทางด้วยวิธีการทั้ง 5 ประเภท ทำให้เห็นขั้นตอนของการตัดแปลงข้อมูลที่ปรับเปลี่ยนไปตามองค์ประกอบต่าง ๆ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเหมาะสมและสมจริง การที่ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ดัดแปลงความเชื่อต่าง ๆ จากตัวบทต้นทาง(นวนิยาย) จำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบอื่น ๆ ตามมาด้วย เช่น เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหรือดัดแปลงหรือแม้กระทั่งการเน้นย้ำความเชื่อใดความเชื่อหนึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อการศึกษาตัวบทใหม่ด้วย เนื่องจากความเชื่อมีบทบาทที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับพฤติกรรมของตัวละครทั้งนี้อาจสะท้อนผ่านการกระทำ ความคิดหรือบทสนทนา ดังนั้น การศึกษาสัมพันธ์กับความเชื่อเน้นย้ำเป็นกฎแฉกข้อสำคัญที่สามารถเชื่อมโยงให้เห็นถึงแก่นเรื่องสำคัญหรือสะท้อนแนวคิดหลักของเรื่องได้อย่างเด่นชัดอีกด้วย และนอกจากนี้สัมพันธ์ด้านความเชื่อนั้นไม่ได้ปรากฏให้เห็นเพียงแค่ระหว่างสื่อทั้งสองประเภทเพียงอย่างเดียวแต่ยังสะท้อนออกไปเป็นสัมพันธ์ภายนอกตัวบทได้อีกด้วย เช่น เมื่อละครโทรทัศน์เรื่องนาคีได้รับความนิยมมากขึ้น ทำให้ในปัจจุบัน ได้มีคณกรู่มหนึ่งซึ่งมีภานับถือพญานาคจัดพิธีรับบวงสรวงพญานาคเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะในแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยเช่นเดียวกับที่คำแก้วว่าวดวงเจ้าแม่นาคีในละครโทรทัศน์เนื่องจากความเชื่อเรื่อง พญานาคนั้น เป็นความเชื่อที่มีความแพร่หลายและเชื่อมโยงกับมนุษย์ในหลายพื้นที่ที่ไม่เฉพาะในประเทศไทย และทำให้กลายเป็นที่ยอมรับบูชาและมีพลังศรัทธาเพิ่มมากยิ่งขึ้นหลังจากที่ละครโทรทัศน์ได้ออกอากาศจบไปแล้ว

การวิเคราะห์ข้างต้นเห็นได้ว่าการศึกษาสัมพันธ์จากตัวบทต้นทาง(นวนิยาย)สู่ตัวบทปลายทาง(ละครโทรทัศน์)เป็นการศึกษาให้เห็นถึงการดัดแปลงเนื้อหาให้สอดคล้องลงตัวกับกลวิธีการนำเสนอของสื่อแต่ละประเภท และนอกจากนี้เห็นได้ว่าข้อมูลหนึ่ง ๆ สามารถถ่ายทอดเนื้อหาออกไปได้ในหลากหลายรูปแบบไม่ตายตัวและที่สำคัญ การตีความของตัวบทปลายทางในแต่ละครั้งก็อาจเปลี่ยนแปลงไปด้วยตามความเหมาะสมโดยไม่ลดคุณค่าของชิ้นงานที่เป็นตัวบทต้นทางจึงถือได้ว่าสื่อทั้งสองประเภทก็ยังคงเป็น "ศิลปะสองทางให้แก่นัก" (พลอยพรรณ มาคะผล, 2558) โดยตั้งอยู่บนกฎเกณฑ์การดัดแปลงที่เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2553). *นวนิยายใหม่ในการสื่อสารศึกษา*. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- ตรี อภิรุณ. (2559). *นาคี*. กรุงเทพฯ : โฟสต์ พับลิชชิ่ง.
- ตรี อภิรุณ. (2543). *ทายาทอสูร*. กรุงเทพฯ : ดับเบิ้ลดาเนย์.
- นพพร ประชากุล. (2543). สัมพันธภาพ (Intertextuality). *สารคดี*, 16(182), 175-177.
- พระมหาจุฎญานจารย์. (2552). *ธงตะขามมอญ – คติความเชื่อเรื่องตอบแทนบุญคุณ*. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2562, จาก <http://www.openbase.in.th/node/10034>
- พลอยพรรณ มาคะผล. (2558). *ละครวีเมกกับการถ่ายโยงเนื้อหาในละครโทรทัศน์ไทย*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- วิญญู จิตต์ธรรม. (2522). *ความเชื่อ คติชาวบ้านอันดี* 5. สงขลา : มงคลการพิมพ์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกออนไลน์ฉบับภาษาไทย เล่มที่ 4 ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. ค้นจาก <http://tripitaka-online.blogspot.com/2016/07/tpd16-06.html>
- ศิลปกร. (2483). *อุรังคธาตุ(ตำนานพระธาตุพนม)*. ค้นจาก [http:// dl.kids- d.org/bitstream/handle/123456789/2688/nlt-rarebook-history-00042](http://dl.kids-d.org/bitstream/handle/123456789/2688/nlt-rarebook-history-00042)

สุประวีณ์ แสงอรุณเฉลิมสุข. (2559). การวิเคราะห์ความเชื่อเหนือธรรมชาติในนวนิยายชุดผ้าของพงศกร. ใน มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, *การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3* (หน้า162-172). กำแพงเพชร : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น. (2557). *ตรี อภิกรม นักเขียนจินตนิยายสยองขวัญคนสำคัญของไทย*. สืบค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2561, จาก <http://praphansarn.com/home/content/437>

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล	นางสาวภัทราภรณ์ ศรีการุณ	
รหัสประจำตัวนักศึกษา	6011120021	
วุฒิการศึกษา		
วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
ศิลปศาสตรบัณฑิต ภาษาและวรรณคดีไทย (เกียรตินิยมอันดับ1)	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	2559

การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน

ภัทราภรณ์ ศรีการุณ, และบุษกร โกมลตรี. (2562). สัมพันธบทความเชื่อเหนื่อธรรมชาติจากนวนิยายของ ตรี อภิรุณสู่บทละครโทรทัศน์, การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับ บัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 48 ณ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบพระชนมพรรษามหาวิทยาลัยศิลปากร (หน้า 424-435). นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.